

Seria Innowacje

2014

Ośrodki innowacji w Polsce (z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości)

Raport z badania 2014

Pod redakcją:

dr. Aleksandra BĄKOWSKIEGO

Marzeny MAŻEWSKIEJ

Ośrodki innowacji w Polsce (z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości)

Raport z badania 2014

AUTORZY:

dr Aleksander BAŃKOWSKI (redakcja)

Marzena MAŻEWSKA (redakcja)

dr Joanna Hołub-Iwan

dr Marek Tomaszewski

Anna Tórz

Rafał Stawiarz

**Ośrodki innowacji w Polsce
(z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości)
Raport z badania 2014**

AUTORZY:

dr Aleksander BAŃKOWSKI (redakcja)

Marzena MAŻEWSKA (redakcja)

dr Joanna Hołub-Iwan

dr Marek Tomaszewski

Anna Tórz

Rafał Stawiarz

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie

Publikacja dostępna jest także w wersji elektronicznej na Portalu Innowacji <http://www.pi.gov.pl/>

Poglądy i tezy przedstawione w publikacji nie muszą odzwierciedlać stanowiska
Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, a jedynie stanowiska Autorów

Wydawca:

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

ul. Pańska 81/83

00-834 Warszawa

tel.: 022 432 80 80

faks: 022 432 86 20

biuro@parp.gov.pl

www.parp.gov.pl

© Copyright by Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości 2014

ISBN: 978-83-7633-273-4

Wydanie pierwsze

Nakład 500 egzemplarzy

Publikacja finansowana przez Ministerstwo Gospodarki ze środków budżetu państwa

Przygotowanie do druku, druk i oprawa:

Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB
26-600 Radom, ul. K. Pułaskiego 6/10, tel. centr. (48) 36 442 41, fax (48) 36 447 65
e-mail: instytut@itee.radom.pl <http://www.itee.radom.pl>

Szanowni Państwo,

w gospodarce opartej na wiedzy i innowacjach systematycznie rośnie rola instytucji pośredniczących pomiędzy nauką i gospodarką, tj. Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB), w szczególności ośrodków innowacji, które pełnią rolę katalizatora kreatywności, innowacyjności i przedsiębiorczości. Najważniejsze dokumenty strategiczne w kraju podkreślają znaczenie IOB dla efektywnego transferu technologii i komercjalizacji wiedzy.

Niemniej nowa perspektywa finansowa stawia przed ośrodkami innowacyjności nowe wyzwania. Z pewnością należą do nich: podnoszenie standardów zarządzania i świadczenia profesjonalnych, specjalistycznych usług, zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów czy stopniowe włączanie mechanizmów rynkowych. Wprowadzenie zmian wymaga między innymi gruntownej diagnozy. Opracowywane przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości raporty od lat stanowią cenne źródło wiedzy o działalności IOB w Polsce. Dane i wnioski płynące z badań są bezpośrednio wykorzystywane przy konstruowaniu programów i instrumentów wsparcia zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym. Rzetelne informacje mają kluczowe

znaczenie nie tylko dla strategicznych i bieżących działań PARP lub też innych instytucji administracji publicznej, w szczególności Ministerstwa Gospodarki czy Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, ale także dla ośrodków oraz ich partnerów.

Niniejszy, czwarty w cyklu, raport jest odpowiedzią na aktualne potrzeby w zakresie niezbędnych zmian w systemie wsparcia przedsiębiorców przy zaangażowaniu IOB. W ramach badania położyliśmy nacisk na ośrodki innowacji, tj. parki technologiczne, inkubatory technologiczne, akademickie inkubatory technologiczne oraz centra transferu technologii, których działalność z założenia służy przede wszystkim wzmocnieniu współpracy nauki i biznesu. Do analizy włączyliśmy także inkubatory przedsiębiorczości, które bardzo często są zaangażowane w procesy innowacyjne na terenach słabo wyposażonych w ośrodki innowacji. Zaproponowaliśmy uporządkowanie kwestii definiowania poszczególnych rodzajów ośrodków. Brak jednoznacznych definicji powoduje szereg nieporozumień i problemów związanych z określeniem zarówno form działalności, jak i pożądanego zakresu oferowanego przedsiębiorcom wsparcia. Ponadto przyjęta przez nas metodologia podejmuje próbę identyfikacji faktycznych zasobów czy badania efektywności poszczególnych ośrodków. To bardzo ważna kwestia w kontekście projektowanych instrumentów wsparcia.

Jestem przekonana, że materiał ten będzie stanowić inspirację dla wszystkich zainteresowanych rozwojem działalności instytucji proinnowacyjnych w Polsce. Szczególnej Państwa uwadze polecam wnioski i rekomendacje płynące z badania. To dobry moment na ich wdrożenie zarówno przez administrację publiczną, jak i właścicieli oraz kadrę kierowniczą ośrodków innowacji, z korzyścią dla głównych zainteresowanych, czyli polskich przedsiębiorców. Zachęcam do lektury!

Bożena Lublińska-Kasprzak

Prezes Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości

Spis treści

1. Wprowadzenie	7
2. Prezentacja podstawowych pojęć związanych z funkcjonowaniem ośrodków innowacji i inkubatorów przedsiębiorczości	8
3. Koncepcja i realizacja badania.....	10
4. Stan rozwoju ośrodków innowacji i inkubatorów przedsiębiorczości w 2014 r.....	13
5. Parki technologiczne	32
6. Inkubatory technologiczne	51
7. Inkubatory przedsiębiorczości	64
8. Centra transferu technologii	75
9. Akademickie inkubatory przedsiębiorczości	92
10. Wnioski i rekomendacje	110
11. Bibliografia	112

1. Wprowadzenie

Nadchodzący okres przynosi dalsze wyzwania związane z transferem technologii i komercjalizacją wiedzy oraz potrzebą istotnego zwiększenia innowacyjności polskiej gospodarki. Niebagatelną rolę w tym zakresie będą miały do odegrania ośrodki innowacji, takie jak parki i inkubatory technologiczne, centra transferu technologii czy akademickie inkubatory przedsiębiorczości.

W latach 2007–2013 ich potencjał techniczny i merytoryczny podlegał rozwojowi i ciągłej rozbudowie przy wykorzystaniu znaczących inwestycji publicznych. Niniejszy Raport zawiera diagnozę obecnego stanu infrastruktury wsparcia innowacyjnej przedsiębiorczości w Polsce, uwzględniającą szerokie spektrum informacji zarówno o jej potencjale, jak i rezultatach działalności. Ważną część opracowania stanowi też analiza oferowanych i świadczonych przez ośrodki usług oraz planowanych przez ośrodki działań. Szczególną uwagę poświęcono określeniu poziomu i zakresu współpracy ośrodków z otoczeniem.

Przeprowadzone analizy służą nie tylko zaprezentowaniu potencjału ośrodków i ich możliwości działania, ale również opracowaniu rekomendacji prowadzących do ich efektywniejszego wykorzystania i stworzenia ośrodkom lepszych warunków do rozwoju, a co za tym idzie – stałego podnoszenia jakości świadczonych przez nie usług.

Zebrane informacje statystyczne, uwagi i sugestie zarządzających ośrodkami posłużyły do opracowania analitycznych części raportu. Udział w badaniu miał charakter dobrowolny. Tradycyjnie staraliśmy się dotrzeć do wszystkich instytucji i inicjatyw na terenie kraju.

Autorzy raportu serdecznie dziękują za współpracę wszystkim uczestniczącym w badaniu dyrektorom/kierownikom i pracownikom ośrodków innowacji, których wiedza i doświadczenie przyczyniły się do opracowania niniejszej publikacji.

*Marzena Mażewska, Aleksander Bąkowski
Poznań, Warszawa, wrzesień 2014 r.*

2. Prezentacja podstawowych pojęć związanych z funkcjonowaniem ośrodków innowacji i inkubatorów przedsiębiorczości

Wsparcie systemu świadczenia usług rozwijających innowacyjność i potencjał technologiczny sektora MSP oparte jest na **Ośrodkach Innowacji i Przedsiębiorczości (OIIP)**. Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości są partnerem sektora publicznego i prywatnego, których nadrzędnym celem jest zaspokajanie potrzeb ich kluczowych klientów – przedsiębiorców związanych przede wszystkim z rozwojem innowacyjnej przedsiębiorczości (zwiększania skłonności do innowacji we wszystkich wymiarach, tj. w zakresie produktów, procesów, marketingu, zarządzania i organizacji), promowaniem eksperymentowania, transferu technologii i komercjalizacji wiedzy oraz poprawy konkurencyjności (w tym konkurencyjności opartej na poprawie wydajności dzięki nowym technologiom oraz na rozwoju w zakresie know-how). Dzięki ich niekomercyjnemu charakterowi (ich celem nie jest maksymalizacja zysku) i statutowemu nastawieniu na wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności, spełniają na rynku funkcje usługowe, tworząc ogólnokrajową sieć wsparcia, umożliwiającą dynamizację procesów rozwojowych poszczególnych przedsiębiorców¹.

Analizując różnorodność podejmowanych zadań, docelowe grupy odbiorców usług czy potrzebne kompetencje kadr, ośrodki te klasyfikowane są jako²:

- 1) ośrodki przedsiębiorczości – szeroka promocja i inkubacja przedsiębiorczości (często w grupach dyskryminowanych), dostarczanie usług wsparcia do małych firm i aktywizacja rozwoju regionów peryferyjnych lub dotkniętych kryzysem strukturalnym (inkubator przedsiębiorczości i/lub ośrodek szkoleniowo-doradczy);
- 2) ośrodki innowacji – szeroka promocja i inkubacja innowacyjnej przedsiębiorczości, transfer technologii i dostarczanie usług proinnowacyjnych, aktywizacja przedsiębiorczości akademickiej i współpracy nauki z biznesem. Zakładanym efektem ich działalności jest rozwijanie innowacji w aspekcie produktowym, procesowym i organizacyjnym (park i/lub inkubator technologiczny, centrum transferu technologii, akademicki inkubator przedsiębiorczości);
- 3) niebankowe instytucje finansowe – ograniczanie dyskryminacji finansowej nowo powstałych oraz małych firm bez historii kredytowej, dostarczanie usług finansowych dostosowanych do specyfiki nowych przedsięwzięć gospodarczych.

Ośrodki innowacji i inkubatory przedsiębiorczości (OIIP) realizują swoje funkcje, tworząc ogólnopolską sieć wsparcia dla nowo powstających podmiotów. Do podstawowych usług, które mogą być przez nie realizowane, zaliczyć można: usługi szkoleniowe, doradcze, usługi związane z wynajmem infrastruktury, usługi finansowe³.

Praktyka funkcjonowania OIIP wskazuje, że ich działalność może być realizowana przy wykorzystaniu następujących form prawnych⁴:

- fundacji i stowarzyszeń lub jednostek przez nie powołanych, które realizują programy rozwoju przedsiębiorczości i transferu technologii oraz działające na rzecz rozwoju lokalnego;
- spółek prawa handlowego (prywatne, publiczne, publiczno-prywatne) zgodnie z dokumentami organizacyjno-rejestrowymi⁵ działające *non-for-profit*, podejmujące działania prorozwojowe lub działające na rzecz rozwoju gospodarki opartej na innowacjach i wiedzy, które nie są nastawione na maksymalizację zysków oraz jego podział między poszczególnych udziałowców;
- izb gospodarczych, organizacji rzemiosła, zrzeszeń i związków pracodawców oraz inne instytucje przedstawicielskie biznesu, które podejmują inicjatywy i działania prorozwojowe;
- wyodrębnionych organizacyjnie i finansowo jednostek samorządowych, administracji publicznej i jednostek naukowych, które zorientowane są na wspieranie rozwoju lokalnej gospodarki.

¹ „Wsparcie MSP w zakresie przedsiębiorczości i innowacyjności przy zaangażowaniu IOB na lata 2014–2020 – propozycja PARP w zakresie koordynacji systemu”, PARP, Warszawa, marzec 2014 r., materiał niepublikowany.

² Rozróżnienie aktywności rodzajów ośrodków zawiera publikacja K.B. Matusiak (red.), *Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć*, PARP, Warszawa 2011, s. 181–182.

³ Do usług realizowanych przez OIIP zaliczyć można również usługi informacyjne. Jednak, ze względu na ich różnorodność i wynikającą z tego trudność pomiaru, ich powszechność oraz oczywistość usługi tego rodzaju realizowane przez ośrodki nie będą uwzględniane w dalszej części raportu.

⁴ *Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć*, red. K.B. Matusiak, PARP, Warszawa 2011, s. 127.

⁵ tj. dokumentami założycielskimi oraz długookresową strategią rozwoju i działania tych spółek, w formie dokumentu zatwierdzonego przez władze spółki.

Niniejszy raport koncentruje się na **ośrodkach innowacji** oraz należących do grupy ośrodków przedsiębiorczości – **inkubatorach przedsiębiorczości (OIiIP)**. W badaniu przyjęto następujące określenia⁶ obszarów aktywności badanych ośrodków:

Instytucja prowadząca – to osoba prawna nadająca ośrodkowi innowacji i przedsiębiorczości osobowość prawną⁷;

Inkubator przedsiębiorczości (IP) jest wyodrębnioną jednostką, dysponującą nieruchomością, która prowadzi kompleksowy program wsparcia początkującego przedsiębiorcy. Program ten wspiera przedsiębiorców od momentu powstania pomysłu na utworzenie przedsiębiorstwa aż do momentu uzyskania stabilności rynkowej (tzw. program inkubacji przedsiębiorczości);

Park technologiczny/park naukowy (PT) jest wyodrębnioną jednostką ukierunkowaną na rozwój działalności przedsiębiorców wykorzystujących nowoczesne technologie, w szczególności małych i średnich przedsiębiorców, w oparciu o korzystanie z wyodrębnionych nieruchomości i infrastruktury technicznej na zasadach umownych. Realizując kompleksowe wsparcie, parki technologiczne oferują przedsiębiorcom także usługi doradztwa w zakresie rozwoju, transferu technologii oraz przekształcania wyników badań naukowych i prac rozwojowych w innowacje technologiczne;

Inkubator technologiczny: wyodrębniony organizacyjnie, oparty na nieruchomości podmiot prowadzący kompleksowy program wsparcia początkującego przedsiębiorcy i procesu tworzenia nowej firmy od pomysłu do stabilności rynkowej (tzw. program inkubacji przedsiębiorczości technologicznej), łączący ofertę lokalową z usługami wspierającymi rozwój młodych innowacyjnych firm w otoczeniu lub ścisłym powiązaniu z instytucjami naukowo-badawczymi;

Centrum transferu technologii: jednostka powoływana przez uczelnię lub instytuty Polskiej Akademii Nauk w celu sprzedaży lub nieodpłatnego przekazywania do gospodarki wyników badań i prac rozwojowych prowadzonych wewnątrz instytucji-matki⁸ lub inne podmioty posiadające stałe umowy z uczelniami lub instytutami PAN na obsługę ich w zakresie transferu technologii i komercjalizacji wiedzy;

Akademicki inkubator przedsiębiorczości: jednostka powoływana przez uczelnię w celu wspierania działalności gospodarczej środowiska akademickiego lub pracowników uczelni i studentów będących przedsiębiorcami. Podmioty te realizują programy wsparcia polegające na przygotowaniu naukowców i studentów do utworzenia firmy oraz wstępnej oceny szans jej rynkowego powodzenia.

⁶ Na podstawie „Wsparcie MSP w zakresie przedsiębiorczości i innowacyjności przy zaangażowaniu IOB na lata 2014–2020 ...” op. cit.

⁷ Przykładem takiej instytucji może być: uczelnia dla CTT lub AIP będących jednostkami funkcjonalnymi uczelni, jednostka samorządu terytorialnego prowadząca inkubator przedsiębiorczości lub też wyodrębniony podmiot gospodarczy, któremu właściciel powierzył majątek parku technologicznego w zarząd.

⁸ Za: Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, Art. 86.

3. Koncepcja i realizacja badania

Cel badania i problemy badawcze

Celem głównym badania było przedstawienie aktualnego (2014 rok) stanu sektora IOB, w szczególności potencjału i dotychczasowych osiągnięć oraz identyfikacja kierunków rozwoju poszczególnych rodzajów instytucji w zakresie wspierania innowacyjnej przedsiębiorczości. W związku z tym, badaniem objęto ośrodki innowacji, tj. parki i inkubatory technologiczne, centra transferu technologii, akademickie inkubatory przedsiębiorczości⁹. Do badania włączono również inkubatory przedsiębiorczości w celu zweryfikowania obserwacji charakterystyki aktywności IP poczynionych w latach poprzednich. *Inkubatory przedsiębiorczości usytuowane są głównie w mniejszych miejscowościach i stanowią jedyne ośrodki wspierania przedsiębiorczości, również innowacyjnej, na swoim terenie*¹⁰.

Jedną z głównych przesłanek przeprowadzenia badania była analiza zjawiska współdzielenia zasobów pomiędzy różnymi rodzajami ośrodków, działających w ramach jednej instytucji prowadzącej. W ramach badania podjęto również próbę określenia stopnia organizacyjnego i księgowego wydzielenia poszczególnych rodzajów ośrodków funkcjonujących w ramach tej samej instytucji prowadzącej celem identyfikacji ich indywidualnego potencjału, oceny realizowanych przez nie działań i zbadania ich efektów.

Przed rozpoczęciem badania określono jego cele szczegółowe, a następnie w ramach dalszej operacjonalizacji zakresu badania każdemu z celów szczegółowych przyporządkowane zostały problemy oraz pytania badawcze. Poniższa tabela zestawia cele szczegółowe i problemy badawcze (tabela 1).

Tabela 1. Zestawienie celów szczegółowych i problemów badawczych

Cele szczegółowe	Problemy badawcze	Opis
Określenie rozkładu terytorialnego i ocena nasycenia	Struktura geograficzna	Ustalenie lokalizacji ośrodków z uwzględnieniem ich struktury rodzajowej w poszczególnych regionach.
Określenie skali zjawiska wielości rodzajów ośrodków działających w ramach jednej jednostki prowadzącej i relacji właścicielskich	Relacje właścicielskie i współdzielenie zasobów	Analiza rodzajów prowadzonej działalności opierała się na badaniu zasobów, ich alokacji oraz ocenie stopnia samodzielności ośrodka w ramach jednostki prowadzącej.
Określenie potencjału badanych ośrodków oraz wpływu tego potencjału na ich funkcjonowanie	Zasoby infrastrukturalne	Analiza potencjału opierała się na badaniu posiadanych przez poszczególne ośrodki zasobów infrastrukturalnych w postaci nieruchomości i wyposażenia, zasobów ludzkich z uwzględnieniem personelu stałego i zatrudnianego okresowo, zasobów finansowych (budżet operacyjny i inwestycyjny) oraz źródeł finansowania działalności operacyjnej.
	Zasoby informatyczno-biurowe	
	Zasoby ludzkie	
	Zasoby finansowe	
Określenie realizowanych działań w zakresie wspierania innowacyjności, ich efektów oraz trwałości rezultatów	Struktura klientów/lokatorów	Analiza realizowanych działań koncentrowała się na zakresie świadczonych usług szkoleniowych i doradczych, pomocy we współpracy z instytucjami finansowymi, stosowanych procedurach, poziomie outsourcingu oraz udostępnianej klientom infrastrukturze. Analizowano także strukturę klientów/lokatorów ośrodków oraz poziom ich satysfakcji z usług świadczonych przez ośrodek. Dla oceny rezultatów i ich trwałości wykorzystano wskaźniki dobrane adekwatnie do specyfiki poszczególnych typów ośrodków.
	Zakres świadczonych usług	
	Sposób świadczenia usług	
	Poziom satysfakcji klientów	
	Rezultaty działania i trwałość	
Określenie zakresu współpracy OIiIP z innymi instytucjami	Współpraca i kooperacja	Analizie poddano sformalizowaną współpracę ośrodków w ramach sieci krajowych i międzynarodowych, w tym powiązania z klastrami. Analizowano również współpracę z wybranymi grupami podmiotów mogącymi mieć bezpośredni wpływ na funkcjonowanie ośrodków: przedsiębiorstwami, jednostkami naukowymi, ośrodkami innowacji, instytucjami finansowymi, administracją.
	Wpływ współpracy na działalność ośrodka	publiczną, w tym JST. Uwzględniono również ocenę wpływu tej współpracy na prowadzoną przez ośrodki działalność.
Identyfikacja planowanych kierunków rozwoju ośrodka, w tym zmian w zakresie oferowanych usług	Plany i perspektywy rozwoju ośrodka	Analizowano deklarowane przez ośrodki kierunki rozwoju i planowane zmiany w sposobie i zakresie świadczenia usług.

Źródło: opracowanie własne.

⁹ Zgodnie z przyjętą definicją AIP badaniem nie objęto inkubatorów prowadzonych przez Fundację Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości.

¹⁰ „Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce – raport 2012” op. cit., s. 71.

Charakterystyka próby badawczej

Do objęcia badaniem wytypowano instytucje prowadzące ośrodki innowacji i inkubatory przedsiębiorczości zlokalizowane na terenie Polski¹¹. Zidentyfikowano ich łącznie 180. W trakcie weryfikacji ustalono, że część z nich nie prowadzi już działalności objętej badaniem. W konsekwencji badaniem objęto 137 instytucji prowadzących¹². Instytucje te łącznie prowadzą 176 działających/aktywnych ośrodków, w tym: 24 akademickie inkubatory przedsiębiorczości, 41 centrów transferu technologii, 46 inkubatorów przedsiębiorczości, 23 inkubatory technologiczne oraz 42 parki technologiczne.

W badaniu udział wzięło 85 na 176 ośrodków (48,3%), odsyłając kompletny kwestionariusz badania. Liczbę odesłanych kwestionariuszy w ujęciu regionalnym i w podziale na poszczególne rodzaje ośrodków przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Charakterystyka próby badawczej i stopy zwrotu ankiet

Lp	Województwo	Liczba wypełnionych ankiet					Średnia stopa zwrotu dla województwa
		AIP (24)	CTT (41)	IP (46)	IT (23)	PT (42)	[w %]
1	Dolnośląskie (17)	2	1	0	0	5	47%
2	Kujawsko-pomorskie (8)	1	1	2	0	2	75%
3	Lubelskie (11)	2	3	1	0	1	64%
4	Lubuskie (9)	1	1	1	0	2	56%
5	Łódzkie (9)	0	2	2	0	1	56%
6	Małopolskie (20)	2	3	1	1	3	50%
7	Mazowieckie (5)	0	1	0	0	1	40%
8	Opolskie (3)	0	0	0	0	0	0%
9	Podkarpackie (13)	0	1	2	3	1	54%
10	Podlaskie (5)	0	0	0	0	1	20%
11	Pomorskie (11)	0	2	2	3	2	82%
12	Śląskie (23)	0	0	2	1	6	39%
13	Świętokrzyskie (7)	0	0	0	1	2	43%
14	Warmińsko-mazurskie (8)	0	0	0	0	3	38%
15	Wielkopolskie (14)	1	0	0	1	2	29%
16	Zachodniopomorskie (13)	1	1	1	2	1	46%
Łącznie (176)		10	16	14	12	33	48%
Średnia stopa zwrotu dla rodzaju ośrodka		42%	39%	30%	52%	79%	

Źródło: opracowanie własne.

Stopa zwrotu ankiet, z uwzględnieniem rozkładu terytorialnego, była bardzo zróżnicowana. Najwyższą charakteryzowała województwa pomorskie i kujawsko-pomorskie i wyniosła odpowiednio 82% i 75%. Natomiast najniższą skłonnością do wypełniania ankiety charakteryzowały się województwa podlaskie i wielkopolskie. Stopa zwrotu z tych województw wyniosła odpowiednio od 20% i 29%. Z terenu województwa opolskiego nie uzyskano ani jednej ankiety. W rozbiciu na poszczególne rodzaje ośrodków najniższy stopień zwrotu wypełnionych kwestionariuszy dotyczył inkubatorów przedsiębiorczości (30%), zaś najwyższy parków technologicznych (79%).

Sposób realizacji badania

Badanie przeprowadzone zostało z wykorzystaniem techniki internetowych wywiadów kwestionariuszowych CAWI (*Computer Assisted Web Interview*). Wybór techniki CAWI był optymalny z uwagi na dużą objętość ankiet i szczegółowość pytań. Rozwiązanie to pozwoliło zebrać zarówno dane ilościowe, jak i jakościowe i jednocześnie skróciło proces badawczy.

¹¹ Źródłem informacji o tych instytucjach były bazy danych prowadzone przez Portal Innowacji i Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości oraz źródła internetowe, których przeglądu dokonano przed przystąpieniem do badania. Należy podkreślić, że liczba ta dotyczy końca kwietnia 2014 roku.

¹² W oparciu o przeprowadzone wywiady telefoniczne ustalono, że część ośrodków, w tym parków przemysłowo-technologicznych, zrezygnowało z aktywności w obszarze wsparcia firm technologicznych i skupiło się na funkcjach charakterystycznych dla parków przemysłowych. W odniesieniu do inkubatorów technologicznych kilka ośrodków, ze względu na inny faktyczny charakter aktywności (np. działalność funduszy załączkowych), nie zostało włączonych do badania ze względu na przyjęte założenia.

Jako technikę dodatkową, wykorzystywaną w przypadku pojawiających się wątpliwości, zastosowano wywiady prowadzone drogą telefoniczną – CATI (*Computer Assisted Telephone Interview*). Pozwoliło to na zebranie uzupełniających, w stosunku do uzyskanych podczas wywiadów CAWI, danych. Zostały one wykorzystane podczas opracowania raportu.

Kwestionariusze zostały opracowane odrębnie dla każdego rodzaju z objętych badaniem ośrodków i zostały rozesłane wraz z listem przewodnim zawierającym informacje dotyczące celu badania, jego poufności oraz sposobu wykorzystania pozyskanych w jego wyniku danych. Zbierane dane miały zarówno charakter ilościowy, jak i jakościowy. Uzyskane dane prezentują stan na koniec 2013 roku. Jedynie dane dotyczące ilości ośrodków odzwierciedlają stan w I połowie 2014 roku.

Wzory ankiet są dostępne na Portalu Innowacji.

4. Stan rozwoju ośrodków innowacji i inkubatorów przedsiębiorczości w 2014 r.

Diagnoza stanu OliIP w 2014 roku

W 2014 roku identyfikuje się w Polsce 176 aktywnych ośrodków innowacji i inkubatorów przedsiębiorczości (w tym 130 ośrodków innowacji), które funkcjonują w ramach 137 instytucji prowadzących. Struktura rodzajowa ośrodków jest następująca:

- 42 parki technologiczne;
- 23 inkubatory technologiczne;
- 24 akademickie inkubatory przedsiębiorczości;
- 46 inkubatorów przedsiębiorczości;
- 41 centrów transferu technologii.

W stosunku do ustalonej w badaniu w 2012 roku liczby podmiotów w poszczególnych rodzajach ośrodków ich liczba generalnie uległa zmniejszeniu, ogółem zmiana wynosi –13,3%. Zmiana liczby ośrodków w okresie 2012–2014 jest wynikiem przeprowadzonej w trakcie badania weryfikacji ich aktywności i zgodności ich działań z deklarowanym profilem. Analiza wykazała, że część instytucji zaprzestała działalności w danym obszarze, a w niektórych przypadkach, pomimo oficjalnego uruchomienia, działalność nie została podjęta w zakresie pozwalającym ocenić jej rzeczywistą skalę i zakres. W związku z tym, podmioty te nie zostały wzięte pod uwagę w badaniu. Najwięcej zmian zaszło w grupie parków technologicznych oraz inkubatorów (tabela 3).

Tabela 3. Liczba ośrodków innowacji i inkubatorów przedsiębiorczości w Polsce w latach 2012 i 2014

Rodzaje ośrodków	2012	2014	Zmiany (%)
Parki technologiczne	54	42	- 22%
Inkubatory technologiczne	29	23	- 20%
Akademickie inkubatory przedsiębiorczości-preinkubatory	21	24	+ 14%
Inkubatory przedsiębiorczości	58	46	- 20%
Centra transferu technologii	41	41	0%
Ogółem	203	176	- 13,3%

Źródło: opracowanie własne.

Zmiany w liczebności parków technologicznych wynikają głównie z faktu, że część (10) parków przemysłowo-technologicznych zrezygnowało z działań w zakresie wspierania firm innowacyjnych i technologicznych¹³. Zamiast tego obecnie skupiają się one na realizacji misji parków przemysłowych polegającej na tworzeniu nowych miejsc pracy w wyniku zagospodarowania lub rewitalizacji obszarów poprzemysłowych i zdegradowanych (środowiskowo, ekonomicznie, społecznie)¹⁴. Pojawiły się też przypadki likwidacji. W jednym przypadku odstąpiono od realizacji inicjatywy parkowej, a jeden park jest wciąż w budowie. W okresie między 2012 a 2014 r. powstał jeden nowy park technologiczny.

W grupie inkubatorów technologicznych zmiany są związane z rezygnacją z tego rodzaju aktywności przez instytucje prowadzące. W kolejnych trzech przypadkach okazało się, że podmioty, które w 2012 roku deklarowały działalność IT, w praktyce okazały się przedsięwzięciami *stricto* projektowymi – funduszami kapitału zaangażowanego (FKZ)¹⁵.

Weryfikacja liczby ośrodków w grupie centrów transferu technologii objęła, zgodnie z przyjętą metodologią, wyłącznie CTT będące jednostkami uczelnianymi, afiliowanymi przy uczelniach i instytutach PAN. W grupie tej nie odnotowano zmian ilościowych. Natomiast w grupie AIP nastąpił niewielki wzrost, co należy uznać za pozytywne zjawisko.

¹³ Na podstawie informacji uzyskanych podczas realizacji badania.

¹⁴ Por. M. Mażewska, A. Milczarczyk (red.) *Standardy działania i dobre praktyki w ośrodkach innowacji*, SOOIPP, Poznań, Warszawa 2013, s. 29.

¹⁵ finansowanymi z działania 3.1 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, nieprowadzącymi inkubacji, a w niektórych wypadkach wyłącznie preinkubację.

Spadek liczebności inkubatorów przedsiębiorczości wynika z jednej strony z rezygnacji przez instytucje prowadzące z tego typu działalności, z drugiej zaś z sytuacji podobnej do tej, jaka wystąpiła w przypadku inkubatorów technologicznych, gdzie FKZ wcześniej deklarowały tego rodzaju aktywność.

Rozkład terytorialny i struktura wiekowa ośrodków

Rozkład terytorialny ośrodków innowacji i inkubatorów przedsiębiorczości jest dość nierównomierny. Niektóre regiony kraju wydają się być nadto dobrze wyposażone w ośrodki innowacji, w innych znów liczba ośrodków wydaje się być zbyt skromna, co obrazuje mapa 1.

Mapa 1. Ośrodki innowacji i inkubatory przedsiębiorczości w Polsce

📍 – lokalizacja ośrodka innowacji lub inkubatora przedsiębiorczości, liczby prezentują ilość ośrodków w danej miejscowości
Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z przedstawionego rozłożenia ośrodków na mapie 1, najwięcej ośrodków znajduje się w Polsce południowej (ok 41% wszystkich OIiIP), w pasie północnym zlokalizowanych jest 21% ośrodków. Pozostałe 38% to ośrodki funkcjonujące w pasie Polski centralnej. Każdy z tych obszarów ma też swojego regionalnego lidera i tak na południu jest to województwo śląskie, w centrum wielkopolskie a na północy zachodniopomorskie. Najwięcej ośrodków jest obecnie na Śląsku (23), w Małopolsce (20), na Dolnym Śląsku (17), a najmniej w województwie opolskim (3) i mazowieckim (5). W kontekście takich dysproporcji w lokalizacji ośrodków warto przyjrzeć się wielkościom miejscowości, w których działają (tabela 4).

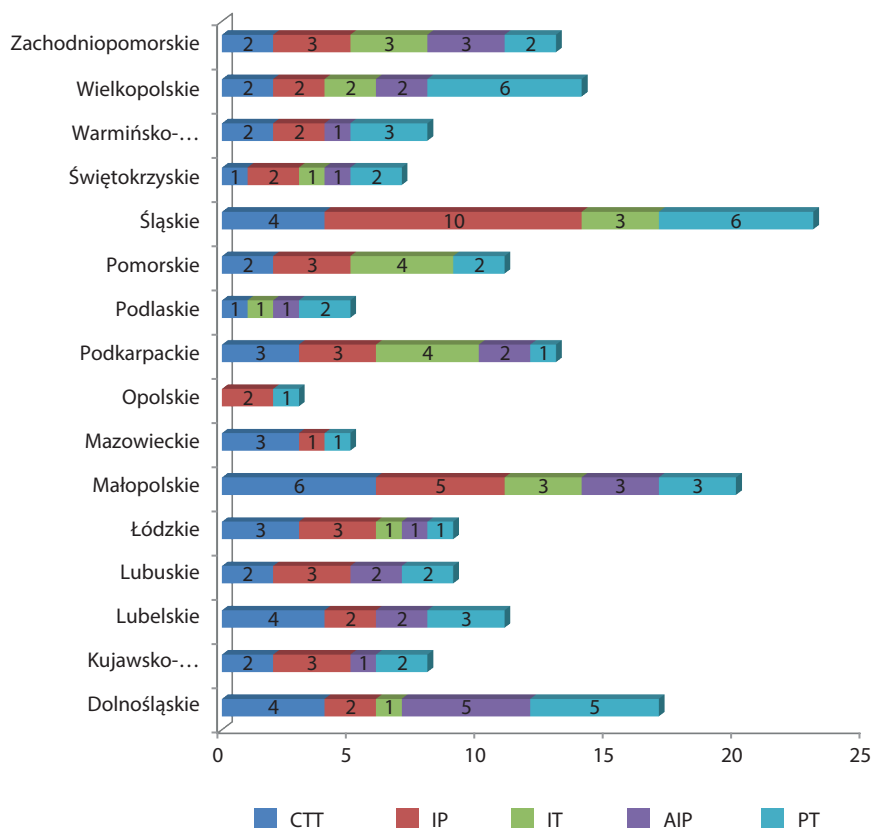
Tabela 4. Struktura % ośrodków innowacji i inkubatorów przedsiębiorczości według lokalizacji

Lokalizacja ośrodka	2005	2007	2009	2010	2012	2014
Gminy wiejskie	1,9	1,3	1,2	0,7	3,0	4,0
Miasta do 50 tys. mieszkańców i gminy miejsko-wiejskie	28,4	27,1	24,3	22,6	20,0	17,0
Średnie miasta 50–300 tys. mieszkańców	39,7	37,4	34,3	34,5	39,0	41,0
Duże miasta 300–800 tys. mieszkańców	30	34,2	18,1	19,1	10,0	30,0
Aglomeracje pow. 800 tys. mieszkańców			22,1	23,1	28,0	8,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu A. Bąkowski, M. Mażewska, *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce – Raport 2012*, PARP, Warszawa 2012, s. 18 i zebranych danych.

Na terenach wiejskich działa zdecydowanie najmniej ośrodków (4%) i są to głównie inkubatory przedsiębiorczości lub parki ulokowane w gminach podmiejskich – na obrzeżach dużych aglomeracji. Najsilniejsza koncentracja ma miejsce wokół aglomeracji i dużych miast (Katowice, Wrocław, Poznań, Trójmiasto, Kraków). Na terenach wiejskich i w małych miastach (do 50 tys. mieszkańców) działa jedynie 17% tego rodzaju podmiotów i taki stan utrzymuje się już od kilku lat. W porównaniu z początkiem XXI wieku nastąpił przyrost ośrodków w grupie dużych miast (do 800 tys. mieszkańców).

Rysunek 1. Rozkład ośrodków innowacji i inkubatorów przedsiębiorczości według województw

Źródło: opracowanie własne.

Jak wykazało badanie, wciąż utrzymuje się koncentracja ośrodków innowacji w regionach uznawanych za silne pod względem potencjału gospodarczego i silnego rynku (choć wyjątkiem jest tu Mazowsze). Liczba ośrodków jest zazwyczaj związana z wielkością regionu, jego potencjałem społeczno-gospodarczym, dynamiką procesów transformacji oraz zaangażowaniem władz regionalnych i lokalnych. Najmniej ośrodków powstało w mazowieckim, wielkopolskim, łódzkim i opolskim, ponieważ są to województwa, gdzie nie występowała szeroko zakrojona restrukturyzacja przemysłu, najwięcej zaś w śląskim, małopolskim i dolnośląskim. W regionach słabszych ekonomicznie wyposażenie w infrastrukturę wspierającą innowacyjne przedsięwzięcia pozostaje na niskim poziomie.

Przeprowadzona analiza nie potwierdza jednoznacznie powiązania PKB czy też liczby studentów w regionie z liczbą ośrodków w regionie, co prezentują tabele nr 5 i 6.

Tabela 5. Porównanie wielkości PKB w regionach do liczby ośrodków innowacji i inkubatorów przedsiębiorczości

Województwo	Liczba ośrodków w 2014	PKB w mln zł w 2013	PKB na ośrodek (w mln zł)
Mazowieckie	5	341720	68344
Śląskie	23	198301	8622
Wielkopolskie	14	142445	10175
Dolnośląskie	17	131098	7712
Małopolskie	20	113948	5697
Łódzkie	9	93254	10362
Pomorskie	11	86206	7837
Kujawsko-pomorskie	8	68390	8549
Lubelskie	11	58544	5322
Zachodniopomorskie	13	57698	4438
Podkarpackie	13	57028	4387
Warmińsko-mazurskie	8	41609	5201
Świętokrzyskie	7	37831	5404
Podlaskie	5	34239	6848
Lubuskie	9	33552	3728
Opolskie	3	32266	10755
Polska	176	1528129	8683

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznik statystyczny województw, GUS, Warszawa 2013, s. 628.

Tabela 6. Porównanie liczby studentów w regionach do liczby ośrodków innowacji i inkubatorów przedsiębiorczości

Województwo	Liczba ośrodków w 2014	Liczba studentów w 2013	Liczba studentów na ośrodek
Dolnośląskie	17	152868	8992
Kujawsko-pomorskie	8	76781	9598
Lubelskie	11	91600	8327
Lubuskie	9	21284	2365
Łódzkie	9	101819	11313
Małopolskie	20	202978	10149
Mazowieckie	5	293435	58687
Opolskie	3	34622	11541
Podkarpackie	13	67535	5195
Podlaskie	5	47274	9455
Pomorskie	11	102649	9332
Śląskie	23	158809	6905
Świętokrzyskie	7	38502	5500
Warmińsko-mazurskie	8	42069	5259
Wielkopolskie	14	153034	10931
Zachodniopomorskie	13	62470	4805
Polska	176	1647729	9362

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznik statystyczny województw, GUS, Warszawa 2013, s. 422.

Jak wynika z przedstawionych wyżej zestawień, w obu przypadkach na pierwszej pozycji plasuje się województwo mazowieckie, które ma jedną z najmniejszych liczb ośrodków wśród województw (5). W województwach podkarpackim i zachodniopomorskim przy stosunkowo dużej liczbie ośrodków (po 13) zarówno PKB, jak i liczba studentów mają wartości poniżej średniej krajowej (odpowiednio 95 508 mln zł i 107 304 studentów). Cztery województwa o najwyższym PKB (przekraczającym 100 mln zł) są jednocześnie regionami z największą liczbą ośrodków. Podobnie rzecz się ma w przypadku relacji liczby studentów do liczby ośrodków. Tylko województwo kujawsko-pomorskie, przy stosunkowo wysokiej liczbie studentów, ma mało ośrodków (8).

Tabela 7. Liczba mieszkańców i firm przypadająca na 1 ośrodek według województw

Województwo	Liczba ludności	Liczba firm	Liczba ośrodków w 2014	Liczba mieszkańców/ośrodek	Liczba firm/ośrodek
Dolnośląskie	2 914 362	347 561	17	171433	20445
Kujawsko-pomorskie	2 096 404	191 252	8	262051	23907
Lubelskie	2 165 651	169 762	11	196877	15433
Lubuskie	1 023 317	109 840	9	113702	12204
Łódzkie	2 524 651	237 915	9	280517	26435
Małopolskie	3 354 077	351 074	20	167704	17554
Mazowieckie	5 301 760	324 997	5	1060352	64999
Opolskie	1 010 203	100 038	3	336734	33346
Podkarpackie	2 129 951	159 627	13	163842	12279
Podlaskie	1 198 690	96 517	5	239738	19303
Pomorskie	2 290 070	271 784	11	208188	24708
Śląskie	4 615 870	460 350	23	200690	20015
Świętokrzyskie	1 273 995	109 882	7	181999	15697
Warmińsko-mazurskie	1 450 697	122 226	8	181337	15278
Wielkopolskie	3 462 196	397 855	14	247300	28418
Zachodniopomorskie	1 721 405	219 579	13	132416	16891
Polska	38 533 299	3 670 259	176	218 939	20 854

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.portalsamorzadowy.pl/pliki/50371.html>

W porównaniu z badaniem z 2012 roku, liczba firm (liczona w oparciu o dane rejestru Głównego Urzędu Statystycznego REGON) przypadająca na 1 ośrodek innowacji i IP zwiększyła się o 1/3 (średni poziom dla Polski 12,8 tys. firm w 2011 r. i 20,854 tys. firm na jeden ośrodek innowacji i IP w 2013 r.). Analizując dostępność usług oferowanych przez ośrodki, zestawiono również liczbę firm aktywnych w regionach z liczbą ośrodków. Przeliczenie z uwzględnieniem wyłącznie firm aktywnych prezentuje tabela 8.

Tabela 8. Liczba działających firm przypadająca na jeden ośrodek w układzie terytorialnym

Województwo	Liczba ośrodków w 2014	Liczba firm działających w 2012	Liczba firm/ośrodek
Dolnośląskie	17	145106	8536
Kujawsko-pomorskie	8	87043	10880
Lubelskie	11	76196	6927
Lubuskie	9	45142	5016
Łódzkie	9	121334	13482
Małopolskie	20	163176	8159
Mazowieckie	5	305998	61200
Opolskie	3	36548	12183
Podkarpackie	13	70430	5418
Podlaskie	5	43197	8639
Pomorskie	11	116185	10562
Śląskie	23	210693	9161
Świętokrzyskie	7	47492	6785
Warmińsko-mazurskie	8	52847	6606
Wielkopolskie	14	183667	13119
Zachodniopomorskie	13	89943	6919
Polska	176	1 794 997	10199

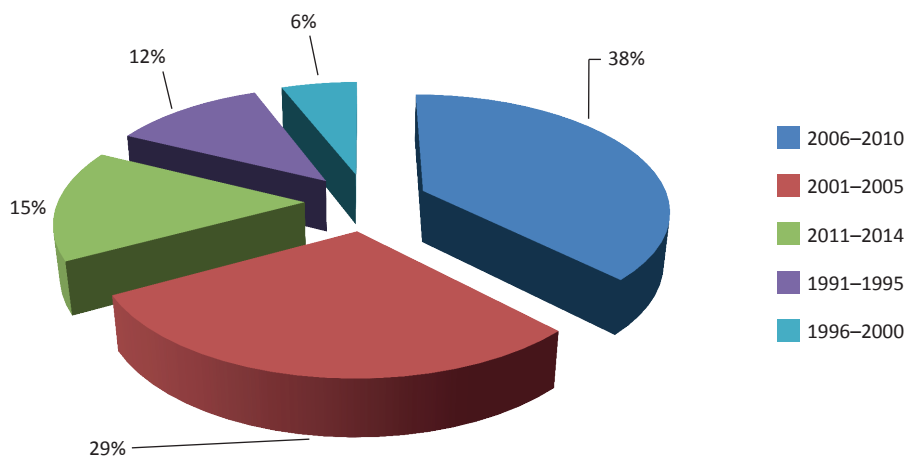
Źródło: opracowanie własne na podstawie *Działalność przedsiębiorstw nie finansowych w 2012 roku*, GUS, Warszawa 2014, s. 38¹⁶.

¹⁶ <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/działalność-przedsiębiorstw-niefinansowych-w-2012-r-,2,9.html>.

Również analiza liczby ośrodków w regionach w odniesieniu do liczby firm aktywnych (tabela 8) nie wskazuje na to, że w regionach o większej liczbie podmiotów gospodarczych funkcjonuje więcej wspierających je ośrodków.

Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości powstawały w Polsce od 1989 roku. Podmioty utworzone w latach 90. XX w. stanowią 18% badanych ośrodków, co wskazuje na stabilność działalności ośrodków zainicjowanych w trakcie okresu przemian ustrojowych¹⁷. Ich cechą charakterystyczną była forma prawna (stowarzyszenie, fundacja) będąca zwieńczeniem aktywności lokalnego środowiska, co wyraźnie służy ich funkcjonowaniu. Wśród badanych ośrodków, które zakończyły swoją działalność, nie było organizacji pozarządowych. Wraz z rozwojem przemian gospodarczych liczba ośrodków zaczęła rosnąć. Strukturę wiekową OliIP prezentuje rysunek 2.

Rysunek 2. Struktura wiekowa ośrodków innowacji i inkubatorów przedsiębiorczości w Polsce

Źródło: opracowanie własne.

Najbardziej dynamiczny przyrost nastąpił w okresie 2001–2010. Powstało w tym czasie 67% działających dziś ośrodków. Okres po roku 2010 wykazuje istotny spadek dynamiki przyrostu ośrodków innowacji. Jednak z ostateczną oceną tego zjawiska należy poczekać do kolejnego badania, gdyż obecnie w końcowej fazie są inwestycje dofinansowywane w latach 2011–2014.

Analiza struktury wiekowej w poszczególnych rodzajach ośrodków wskazuje, że w końcu ubiegłego wieku utworzono 50% badanych inkubatorów przedsiębiorczości, 6% parków technologicznych, 8% inkubatorów technologicznych oraz 18% centrów transferu technologii. Natomiast wszystkie badane AIP powstały po 2005 roku. Biorąc pod uwagę czas powstania ośrodków innowacji, można uznać, że w większości są to podmioty stosunkowo młode (założone na początku XXI wieku).

Relacje właścicielskie i współdzielenie zasobów

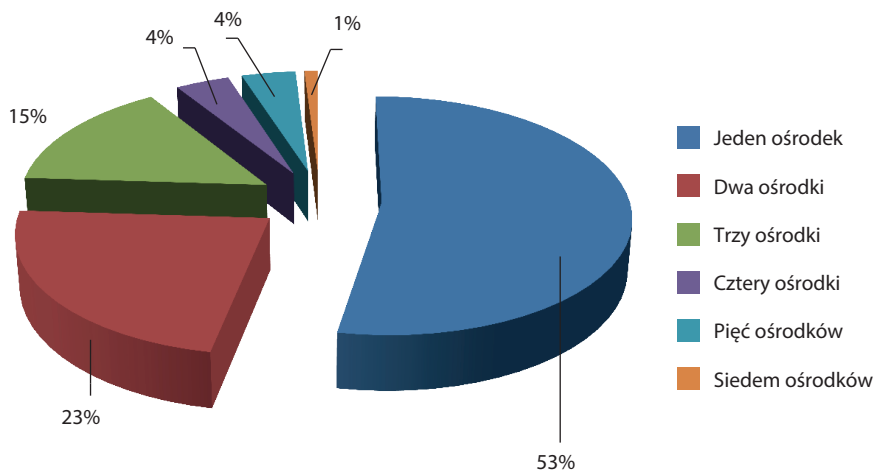
Institucje prowadzące ośrodki biorące udział w badaniu (137 instytucji) zarządzają w sumie 256 różnymi ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości, z czego blisko 69% to badane ośrodki innowacji i inkubatory przedsiębiorczości (176 ośrodków, w tym 130 ośrodków innowacji). Oznacza to, że instytucje prowadzące realizują również inne obszary aktywności niż te związane tylko z innowacyjnością (rozwoj przedsiębiorczości, ekonomii społecznej itp.). Szczegółowa analiza wykazała, że 53% instytucji prowadzących zarządza jednym ośrodkiem, pozostałych 47% instytucji prowadzi jednocześnie dwa i więcej ośrodków, w tym również przedsiębiorczości oraz instytucje finansowe¹⁸.

Liczba identyfikowanych kombinacji rodzajów ośrodków w instytucjach prowadzących jest duża. Najczęściej spotyka się łączenie działalności AIP z CTT oraz IP z Ośrodkiem Szkoleniowo-Doradczym (OSD) i Funduszem Pożyczkowym (FP). Łączenie pozostałych rodzajów działalności nie wykazuje żadnej regularności ani pod względem kompozycji, ani lokalizacji. Należy zwrócić uwagę na fakt, że większą liczbą ośrodków dysponują zazwyczaj podmioty o dużym potencjale własnym. Takich podmiotów jest zaledwie kilkanaście, tj. jest jedna instytucja z 7 różnymi ośrodkami i po 6 instytucji dysponujących 4 lub 5 ośrodkami (brak instytucji prowadzących 6 ośrodków).

¹⁷ Ich cechą charakterystyczną była forma prawna (stowarzyszenie, fundacja) będąca zwieńczeniem aktywności lokalnego środowiska, co wyraźnie służy ich funkcjonowaniu. Wśród badanych ośrodków, które zakończyły swoją działalność, nie było organizacji pozarządowych.

¹⁸ Ośrodki przedsiębiorczości zajmują się szeroko rozumianą promocją i inkubacją przedsiębiorczości (często wsparcie grup dyskryminowanych), dostarczanie usług wsparcia małym firmom i aktywizacja rozwoju regionów peryferyjnych lub dotkniętych kryzysem strukturalnym. Polskie instytucje wsparcia prowadzą następujące rodzaje ośrodków przedsiębiorczości: ośrodki szkoleniowo-doradcze, fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeniowe, fundusze kapitału ryzyka.

Rysunek 3. Liczba ośrodków innowacji i inkubatorów przedsiębiorczości w instytucjach prowadzących

Źródło: opracowanie własne.

Bez względu na to czy instytucja prowadząca ma w swojej strukturze jeden czy wiele ośrodków, zagadnienie współdzielenia zasobów, jakimi dysponuje, jest dość skomplikowane. Z praktyki działania ośrodków wiadomo, że do bardzo rzadkich należy zaliczyć przypadki, gdy instytucja prowadząca działa wyłącznie w celu realizacji zadań ośrodków i poza tym nie zajmuje się już żadną inną działalnością. Najczęściej oprócz ośrodków innowacji prowadzą one poboczne do zadań ośrodka rodzaje działalności, korzystając z w tym celu z całego swojego majątku trwałego oraz zasobów ludzkich. Skala tego zjawiska jest trudna do uchwycenia albowiem przeprowadzone badanie dotyczyło samych ośrodków, a nie instytucji prowadzących. Zebrana wiedza pozwala ogólnie określić potencjały, jakimi dysponują badane ośrodki, a i tu nie zawsze jest pełna jasność sytuacji. Na przykład badanie w obszarze ośrodków działających w powiązaniu z uczelniami (CTT i AIP) uwzględniało korzystanie z zasobów uczelni w formie nieodpłatnej lub na ulgowych zasadach. Udzielone odpowiedzi wskazują, że sale konferencyjne są udostępniane przez instytucje prowadzące 69% CTT i 60% AIP, z ich pracowni komputerowych korzysta 60% CTT i 40% AIP, zaś z sal seminaryjnych – 50% AIP.

Jednak CTT i AIP nie są tu wyjątkami. Taki mechanizm funkcjonuje we wszystkich instytucjach prowadzących, które traktują zgromadzony majątek jako zasób własny instytucji do wykorzystania we wszystkich obszarach jej aktywności. Dzieje się tak również wtedy, gdy instytucja prowadząca poza aktywnością ośrodka zajmuje się np. pomocą społeczną lub promocją kultury.

W kontekście stosunków właścicielskich należy zwrócić uwagę na dość skomplikowaną sytuację formalną w niektórych instytucjach prowadzących, gdzie poszczególne ośrodki wydzielone są funkcjonalnie, ale już nie formalnie i budżetowo (57%). Takie przypadki występują w każdej grupie ośrodków. W trakcie badania okazało się, że dotyczy to 3 parków¹⁹ prowadzących programy inkubacji, w tym dwóch w zakresie IT i jednego prowadzącego IP oraz 3 CTT połączonych funkcjonalnie z AIP. W odniesieniu do inkubatorów przedsiębiorczości można stwierdzić, że gros z nich jest wydzielonych wyłącznie funkcjonalnie, ale nie formalnie w ramach prowadzących je instytucji. Wynika to z tego, że zdecydowana ich większość powstawała w ramach programu wsparcia ukierunkowanego na łączenie potencjałów inkubatora przedsiębiorczości z ośrodkiem szkoleniowo-doradczym i funduszem pożyczkowym.

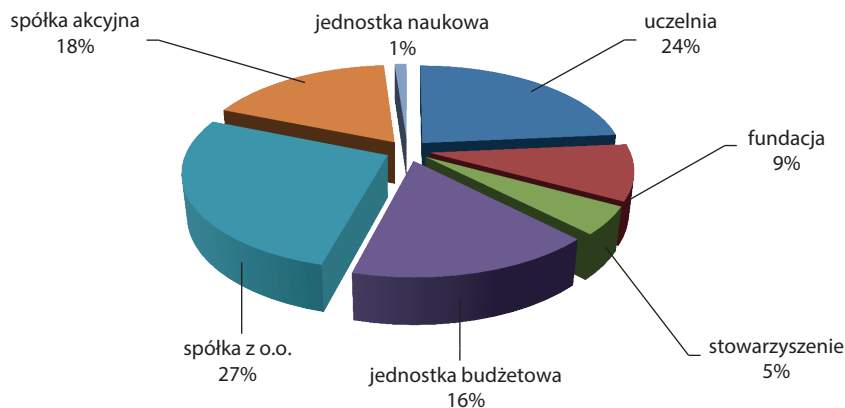
Przeprowadzone badanie wykazało, że ośrodki korzystają z form prawnych swoich instytucji prowadzących²⁰. Najczęściej występującą formą prawną wśród instytucji prowadzących są spółki z o.o. (27%) i uczelnie (24%). W dalszej kolejności są spółki akcyjne (18%) i jednostki budżetowe (16%). Samorząd lokalny i regionalny ma rosnący udział w budowie infrastruktury wsparcia biznesu, tworząc bądź to spółki z o.o. ze swoim kapitałem, bądź bezpośrednio angażując się w tworzenie i zarządzanie ośrodkami. Odsetek inicjatyw zarządzanych bezpośrednio przez jednostki samorządu terytorialnego szczebla lokalnego i regionalnego w porównaniu z poprzednim badaniem wzrósł (z 6% w 2012 do 16% w 2014 r.). Ponadto upowszechnia się wykorzystywanie formy prawnej – jednostki budżetowej samorządu terytorialnego – dla organizacji i zarządzania takimi ośrodkami. Forma spółki jest najczęściej spotykaną wśród parków i inkubatorów technologicznych, natomiast rzadziej wśród inkubatorów przedsiębiorczości, gdzie dominują stowarzyszenia i fundacje. Badane ośrodki akademickie (CTT i AIP) to podmioty tworzone lub fundowane przez

¹⁹ Zjawisko to odnosi się głównie do specjalnych stref ekonomicznych prowadzących inkubatory technologiczne lub przedsiębiorczości pod wspólnym tytułem parku przemysłowo-technologicznego lub naukowo-technologicznego.

²⁰ Często nawet wtedy, gdy powierzają zarząd operatorowi. Operatorem ośrodka jest jednostka zewnętrzna, z którą właściciel ośrodka zawiera umowę o zarządzanie powierzonym majątkiem w celu realizacji wskazanych w umowie celów w zamian za ustalone wynagrodzenie operatora.

uczelnie, dlatego większość z nich to jednostki organizacyjne uczelni. W grupie badanych CTT znajdujemy jedną spółkę akcyjną, fundację i jednostkę naukową, natomiast wśród AIP jedno stowarzyszenie i 3 spółki kapitałowe.

Rysunek 4. Formy prawne ośrodków innowacji i inkubatorów przedsiębiorczości

Źródło: opracowanie własne.

Należy odnotować malejącą rolę organizacji pozarządowych (stowarzyszeń i fundacji) wśród ośrodków innowacji, mimo iż pozwalają one w szerszym zakresie podkreślić niekomercyjny charakter przedsięwzięcia. Jeszcze w 1999 r. tą formą organizacyjną objęta była większość ośrodków. W 2014 r. organizacje pozarządowe w badanej grupie prowadzą jedynie 14% ośrodków.

Potencjał badanych ośrodków

Zasoby infrastrukturalne

Ze względu na bardzo częste łączenie w jednej instytucji prowadzącej wielu rodzajów działalności trudność sprawia również podzielenie zasobów materialnych – począwszy od powierzchni użytkowej wykorzystywanej do prowadzenia danego zakresu działania, na wyposażeniu niezbędnym do prawidłowej realizacji usług kończąc. Ponadto im więcej ośrodków w ramach instytucji, tym trudniej dokonać racjonalnych podziałów również między nimi. Praktyką ostatnich lat jest ponadto proces ciągłego inwestowania w rozwój ośrodków w ramach projektów pozyskiwanych z funduszy europejskich. Zasady ich realizacji niejednokrotnie wymuszają na instytucjach prowadzących powołanie osobnego podmiotu do realizacji takich zadań, co powoduje dodatkowe problemy zarządcze w przypadku, kiedy kolejne inicjatywy realizowane są w oparciu o tę samą infrastrukturę techniczną²¹.

Ze względu na zróżnicowane zakresy działania badanych ośrodków, w analizie ich potencjałów materialnych dokonano podziału na ośrodki posiadające powierzchnię pod wynajem i ośrodki co do zasady nie świadczące takich usług. Podział taki zastosowano również ze względu na skalę działania obu grup ośrodków, a co za tym idzie – niezbędny do tego potencjał.

Potencjał infrastrukturalny ośrodków zgodnie z celem szczegółowym 3 badania obejmuje nieruchomości i wyposażenie techniczne.

Najwięcej powierzchni pod wynajem jest w parkach technologicznych, inkubatory obu rodzajów dysponują znacząco mniejszą powierzchnią. Warto zwrócić uwagę na fakt, że we wszystkich rodzajach ośrodków powierzchnia wykorzystywana na własne potrzeby biurowe ośrodka jest nie większa niż 10% ogółu powierzchni. Powierzchniami laboratoryjnymi zarówno własnymi, jak i pod wynajem dysponuje 26 ośrodków²². Własne laboratoria ma 18 ośrodków, w tym 17 PT i jeden IT. Niektóre z nich są wyposażone w wysokiej klasy sprzęt wspierający klientów ośrodków w ich rozwoju. Wielkość powierzchni laboratoryjnej pod wynajem jest bardzo zróżnicowana i waha się od 20 m² do 8645 m². Oprócz wyspecjalizowanej technologicznie powierzchni użytkowej ośrodki dysponują wyposażonymi salami konferencyjnymi, dydaktycznymi i komputerowymi. W dyspozycji ośrodków pozostaje również różnorodny sprzęt techniczny służący do realizacji zadań, jak również przydatny ich klientom do prowadzenia przez nich działalności²³.

²¹ Może to prowadzić do sytuacji swoistego dualizmu, np. w dwóch budynkach tego samego parku technologicznego usługi są świadczone na odmiennych warunkach, ponieważ budynki te finansowane są w oparciu o inne zasady.

²² Szczegółowy opis potencjału laboratoryjnego zawiera rozdział poświęcony analizie parków technologicznych.

²³ Z zaplecza technicznego ośrodków korzystają zarówno klienci lokatorzy, jak i klienci zewnętrzni.

Tabela 9. Wybrane składniki potencjału infrastrukturalnego ośrodków

Rodzaj potencjału/rodzaj ośrodka	Parki technologiczne	Inkubator Technologiczne	Inkubatory przedsiębiorczości
Powierzchnia użytkowa budynków w dyspozycji instytucji ogółem (m ²)	373 654	43 118	56 908
Powierzchnia biurowa na własne potrzeby (m ²)	22 001	4 046	3 946
Udział % powierzchni biurowej w ogólnej powierzchni użytkowej	6%	9,4 %	6,9%
Powierzchnia użytkowa do wynajmu (m ²)	154 490	21 480	34 257
Udział % powierzchni użytkowej do wynajmu w ogólnej powierzchni użytkowej	41%	49,8%	60,2%
Powierzchnia laboratoryjna własna (m ²)	14 090	1 100	ND
Udział % powierzchni laboratoryjnej własnej w ogólnej powierzchni użytkowej	4%	2,6%	ND
Powierzchnia laboratoryjna do wynajmu (m ²)	20 383	1 259	ND
Udział % powierzchni laboratoryjnej do wynajmu w ogólnej powierzchni użytkowej	5%	2,9%	ND
Sale dydaktyczne/seminaryjne (liczba)	129	41	21
Sale konferencyjne (liczba)	92	30	16
Pracownie komputerowe (liczba)	18	9	5

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z przedstawionego wyżej zestawienia, inkubatory przedsiębiorczości mają mniejsze zaplecze dydaktyczne i wyposażenie, chociaż ich zadania są porównywalne do zadań IT. Sytuację tę tłumaczy fakt, że IP powstawały zazwyczaj w oparciu o modernizowane obiekty przemysłowe w latach 90. XX w., kiedy posiadanie sali konferencyjnej czy komputerowej było luksusem dla ośrodka. Na przestrzeni ostatnich 15 lat stosunkowo mało było okazji pozyskania środków finansowych na modernizację zasobów materialnych tych IP. Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, wyposażenie techniczne w parkach jest lepsze niż w pozostałych grupach ośrodków dysponujących powierzchnią pod wynajem.

Zasoby informatyczno-biurowe

Poza budynkami pod wynajem i zapleczem laboratoryjnym, ośrodki wyposażone są w podstawowe środki komunikacji i inne zasoby wspomagające rozwój firm oraz realizację zadań OliiP. Tabela 10 prezentuje wybrane składniki tego potencjału w ośrodkach dysponujących powierzchniami pod wynajem.

Tabela 10. Składniki potencjału informatycznego parków i inkubatorów

Rodzaj ośrodka	Bazy danych*	Internet szerokopasmowy*	Internet bezprzewodowy*	Biblioteka/czytelnia*	Sprzęt do prowadzenia telekonferencji*	Bazy danych (liczba)	Specjalistyczne oprogramowanie*	Sprzęt komputerowy (liczba)	Kopiarka (liczba)	Skaner (liczba)	Faks (liczba)
Parki technologiczne	53%	92%	92%	25%	61%	119	73%	1458	267	173	83
Inkubatory technologiczne	25%	83%	92%	33%	25%	15	33%	258	32	29	28
Inkubatory przedsiębiorczości	43%	93%	64%	21%	0%	13	ND	181	36	27	17

* - % ośrodków dysponujących danym zasobem

Źródło: opracowanie własne.

Potencjał informatyczny ośrodków dysponujących powierzchnią pod wynajem jest dobry w zakresie dostępu do internetu oraz wyposażenia w specjalistyczne oprogramowanie. Gorzej jest z dostępem do baz danych oraz zasobów bibliotecznych. W porównaniu z 2012 rokiem wyposażenie w bazy danych w parkach poprawiło się +13%, w IP nastąpił wzrost o 25%²⁴.

Wyposażenie ośrodków akademickich (CTT i AIP) jest inaczej skomponowane, co wynika z innego zakresu ich działania.

²⁴ Dla IT brak porównania z poprzednim badaniem, w 2012 r. dostępu do bibliotek w ośrodkach nie badano.

Tabela 11. Składniki potencjału technicznego CTT i AIP

Rodzaj ośrodka	Internet szerokopasmowy *	Internet bezprzewodowy *	Biblioteka/ czytelnia *	sprzęt komputerowy (liczba)	Kopiarka (liczba)	Skaner (liczba)	Faks (liczba)
Centrum transferu technologii	87,5%	87,5%	75%	66	18	21	13
Akademickie inkubatory przedsiębiorczości	70%	100%	40%	117	20	12	26

* - % ośrodków dysponujących danym zasobem

Źródło: opracowanie własne.

Tym niemniej należy uznać, że ośrodki te dysponują wyposażeniem zapewniającym im działanie zgodne z ich celami. Warto podkreślić, że zazwyczaj ich faktyczny potencjał infrastrukturalny i techniczny jest dużo większy aniżeli będące w ich wyłącznej dyspozycji pomieszczenia i wyposażenie. Badanie wykazało, że średnio ośrodki te mają w wyłącznej dyspozycji 1247 m², ale też wszystkie korzystają na ulgowych warunkach lub nieodpłatnie z zasobów jednostki prowadzącej wedle swoich potrzeb. Przychylność władz uczelnianych potwierdzona w badaniu wskazuje, że AIP i CTT mogą korzystać nieodpłatnie lub za niewielką opłatą z zasobów uczelnianych, co jest ich istotnym atutem.

Zasoby ludzkie

Badania OliP prowadzone w 2007 i 2012 roku wskazywały, że większość ośrodków bazowała na choćby niewielkich, ale własnych zespołach merytorycznych²⁵. Dla przykładu w 2012 roku średnio w parku zatrudnionych było 18 osób na etatach a stale wspierało ich około 20 osób na umowy cywilnoprawne. Według przeprowadzonego w 2014 roku badania, największa rozpiętość etatowego zatrudnienia jest w parkach i wynosi od 3 do 118 osób. Wpływ na liczbę etatów w parkach i inkubatorach mają trzy czynniki: wielkość powierzchni użytkowej w dyspozycji, specjalistyczne zaplecze laboratoryjne (w wraz z nim konieczność jego obsługi przez stałą wyspecjalizowany personel) oraz strategia działania ośrodka. Biorąc pod uwagę znaczące zwiększenie się powierzchni użytkowych i specjalizowanych²⁶, jakimi dysponują obecnie parki, należy uznać, że średnia 26 etatów na park oznacza w praktyce zmniejszenie ich potencjału ludzkiego. W pozostałych grupach ośrodków zaobserwowano również szczupłość bazowych zespołów realizujących usługi. W ostatnich latach wraz z upowszechnieniem samozatrudnienia i outsourcingu potencjał kadrowy ośrodków zastąpiło liczne grono podwykonawców (zarówno osób fizycznych, jak i przedsiębiorców) wykorzystywanych do realizacji statutowych zadań ośrodków. Szczupłość zatrudnionych zespołów powoduje, że etatowy personel angażowany jest jednocześnie w kilka rodzajów działalności instytucji prowadzącej bardziej w roli organizatorów i zarządzających pracą podwykonawców aniżeli pracowników merytorycznych. Ustalenie, na ile zaobserwowane zjawisko jest trwałe, wymaga przeprowadzenia odrębnych, pogłębionych analiz.

W badanych parkach i inkubatorach²⁷ w 2013 r. zatrudniano na etatach ponad 1100 pracowników, w tym 883 merytorycznych. Strukturę zatrudnienia w podziale na rodzaje ośrodków prezentuje tabela 12.

Tabela 12. Zatrudnienie w parkach i inkubatorach

Rodzaj ośrodka	Pracownicy etatowi w przeliczeniu na pełny czas pracy	w tym merytoryczni	Liczba pracowników zaangażowanych w realizację zadań merytorycznych w oparciu o umowy cywilnoprawne
Parki technologiczne	862,5	702	643,35
Inkubatory technologiczne	128	116	89
Inkubatory przedsiębiorczości	120	65	80
Razem	1110,5	883	812,35

Źródło: opracowanie własne.

Oprócz stałych pracowników przedstawionych w powyższej tabeli, wsparcia klientom ośrodków udzielało ponad 812 osób zatrudnionych na umowy cywilnoprawne (umowy o dzieło i zlecenia). Coraz częstszą praktyką ze względu na zasady finansowania

²⁵ Por. raport z 2007, s. 31 oraz raport z 2012, s. 34.

²⁶ Wpływ na wysokość średniej zatrudnienia etatowego ma przede wszystkim zwiększenie powierzchni użytkowych w dwóch parkach (Wrocławskim Parku Technologicznym i Pomorskim Parku Naukowo-Technologicznym), których powierzchnie użytkowe zwiększyły się odpowiednio (4- i 6-krotnie).

²⁷ Podobnie jak przy potencjale infrastrukturalnym podzielono ośrodki na posiadające powierzchnię pod wynajem i bez powierzchni.

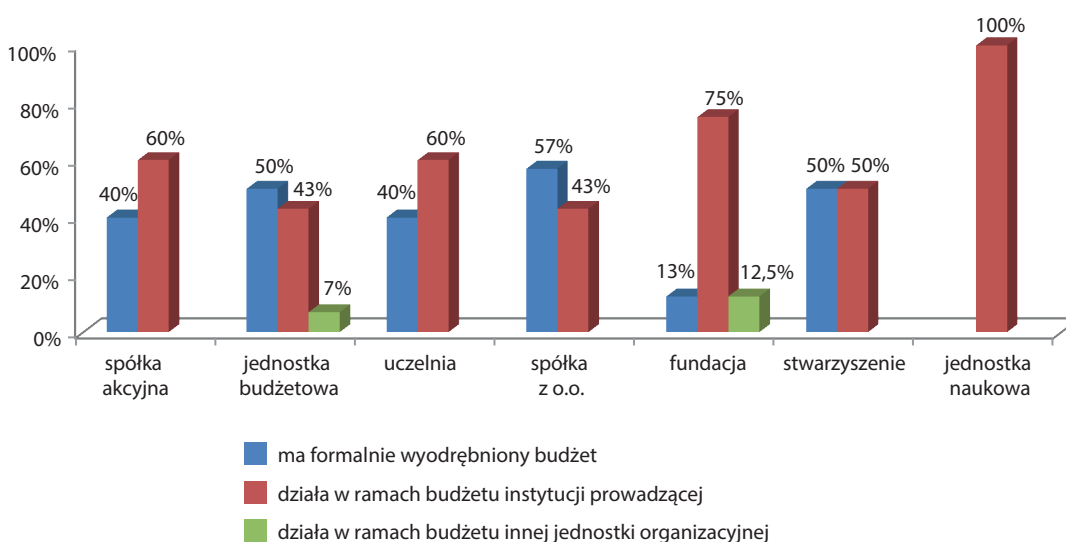
projektów jest również podzlecanie zadań podmiotom gospodarczym. Ponad 60% wszystkich badanych ośrodków realizuje swoje zadania w części, podzlecając działania merytoryczne lub w zakresie obsługi administracyjno-technicznej.

W ośrodkach rodzaju CTT i AIP zatrudnienie kształtuje się nieco inaczej głównie ze względu na inny charakter ich działalności i stawiane przed nimi zadania. Przede wszystkim mają one mniejsze zatrudnienie etatowe. Łącznie w badanych CTT i AIP zatrudnionych było na koniec 2013 roku 176 pracowników etatowych (średnio 2,7 pracownika), w tym 174 merytorycznych, osób realizujących działania na rzecz ośrodków w oparciu o umowę zlecenie i o dzieło było 138 (średnio 2,1 osoby). Należy dodać, że AIP dodatkowo korzystają ze wsparcia wolontariuszy. W badanym roku w tej formie zatrudnienia pracowały 42 osoby.

Zasoby finansowe

Badane ośrodki funkcjonują w oparciu o różne systemy finansowe (budżetowy, non profit i komercyjny), co jest pochodną zróżnicowanych form organizacyjno-prawnych instytucji prowadzących oraz relacji właścicielskich. To z kolei powoduje poważne utrudnienia w ocenie ich efektywności, szczególnie w wymiarze finansowym. Z zebranych informacji wynika, że tylko 43% badanych ośrodków posiada wydzielony budżet, a zatem może prowadzić szczegółową analizę zarówno kosztów, jak i przychodów (co wcale nie znaczy, że mają pełną swobodę zarządzania finansami)²⁸.

Rysunek 5. Konstrukcja budżetów ośrodków według formy prawnej

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z przedstawionego powyżej rysunku, forma prawna instytucji prowadzącej nie ma szczególnego wpływu na wyodrębnienie budżetu ośrodka, procent ośrodków z wyodrębnionym budżetem (i bez) prawie we wszystkich grupach form prawnych jest podobny. Należy także zwrócić uwagę na pojawiające się przypadki, gdzie instytucja prowadząca zatrudnia operatora do zarządu swoim majątkiem²⁹.

Tabela 13. Zarządzanie budżetem wg rodzajów ośrodków

Zarządzanie budżetem	PT	IT	IP	CTT	AIP
Ma formalnie wyodrębniony budżet	58%	33%	36%	38%	30%
Działa w ramach budżetu instytucji prowadzącej	39%	67%	57%	63%	70%
Działa w ramach budżetu innej jednostki organizacyjnej	3%	ND	7%	ND	ND

Źródło: opracowanie własne.

Analiza danych dotyczących zarządzania budżetem, uwzględniających rodzaj ośrodka wskazuje, iż ośrodkami najczęściej posiadającymi formalnie wyodrębniony budżet są parki technologiczne (58%). Jest to związane z faktem, że w tej właśnie grupie jest najwięcej podmiotów posiadających osobowość prawną. Należy jednak pamiętać, że fakt ten nie przesądza o posiadaniu

²⁸ Odpowiedzi potwierdzające posiadanie formalnie wydzielonego budżetu udzieliły zarówno spółki kapitałowe, jak i jednostki budżetowe JST, a nawet specjalnie stworzone wydziały w ramach urzędów miast do zarządzania ośrodkami.

²⁹ Operatorem ośrodka jest jednostka zewnętrzna, z którą właściciel ośrodka zawiera umowę o zarządzanie powierzonym majątkiem w celu realizacji wskazanych w umowie celów w zamian za ustalone wynagrodzenie operatora.

wyodrębnionego budżetu, ponieważ w ramach tej osobowości mogą być realizowane zadania innych ośrodków lub zadania ze sfery z nimi niezwiązanej. W takim wypadku może się zdarzyć, że budżety poszczególnych ośrodków lub obszarów działania mogą nie być formalnie wyodrębnione. Grupą ośrodków o najmniejszej liczbie wydzielonych budżetów są AIP, w większości będące jednostkami uczelnianymi bez własnej osobowości prawnej. Jednak jak wskazują dane z tabeli 14 również wśród jednostek uczelnianych zróżnicowanie w zarządzaniu budżetem jest widoczne i nie potwierdza tezy, że posiadanie wyodrębnionej osobowości prawnej jest jednoznaczne z samodzielnym zarządzaniem budżetem przez ośrodek.

Tabela 14. Zarządzanie budżetem w grupie akademickich inkubatorów przedsiębiorczości

Zarządzanie budżetem	Jednostka uczelniana	Spółka z o.o.	Spółka akcyjna	Stowarzyszenie
Ma formalnie wyodrębniony budżet	33%	0%	0%	100%
Działa w ramach budżetu instytucji prowadzącej	67%	100%	100%	0%

Źródło: opracowanie własne

W pozostałych rodzajach ośrodków procent podmiotów z wyodrębnionymi budżetami jest zbliżony (od 33 do 38%).

W 2013 roku 38% badanych ośrodków – parków i inkubatorów prowadziło inwestycje, rozbudowując swój potencjał. Łączne nakłady inwestycyjne na ich infrastrukturę techniczną³⁰ w 2013 roku wyniosły 510 mln zł. Ich rozpiętość była ogromna: od 4500 zł do 47 000 000 zł. Średnio w jeden ośrodek zainwestowano 19,615 mln zł, należy jednak pamiętać, że to uśrednienie daje tylko orientacyjny obraz sytuacji. Szczegółowe prezentacje nakładów inwestycyjnych w odniesieniu do rodzajów ośrodków zawierają dalsze rozdziały opracowania.

Koszty operacyjne badanych ośrodków pokrywane są w głównej mierze z wpływów z najmu powierzchni użytkowych, co prezentuje tabela 15.

Tabela 15. Wybrane źródła finansowania działalności operacyjnej ośrodków innowacji i inkubatorów przedsiębiorczości³¹

Rodzaj ośrodka	Wynajem powierzchni użytkowych	Projekty i granty	Wpływy z działalności doradczej i szkoleniowej (opłaty od klientów)	Wpływy z jednostki prowadzącej	Wpływy z komercjalizacji
Parki technologiczne	33,9%	52,29%	0,6%	14,6%	ND
Inkubatory technologiczne	43,4%	34%	1,8%	17,1%	ND
Inkubatory przedsiębiorczości	75,94%	5,6%	3,0%	7,0%	ND
Centrum transferu technologii	ND	41,2%	4,7%	50,2%	3,4%
Akademickie inkubatory przedsiębiorczości	17,9%	23,5%	2,5%	38,4%	ND

* ND – nie dotyczy

Źródło: opracowanie własne.

Struktura wpływów nawet w tej dość jednorodnej grupie ośrodków jest zróżnicowana, zasilenie projektami i grantami największe jest w parkach technologicznych, najmniejsze zaś w inkubatorach przedsiębiorczości. Pomimo tego, że większość ośrodków oferuje

³⁰ Nakłady inwestycyjne w rozumieniu nakładu na tworzenie lub zwiększanie majątku trwałego zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 15 ustawy o rachunkowości – w tym również wyposażenie.

³¹ Na wybrane dane w tabeli zostały złożone informacje zawarte odpowiednio: rysunek 12 rozdział parki technologiczne: wpływy z najmu powierzchni użytkowych PT składają się z następujących pozycji: wpływy z najmu powierzchni użytkowych – 32,51%, wpływy z najmu pozostałych powierzchni użytkowych – 1,4%, wpływy z abonamentów za udostępnienie adresu PT – 1,4%. Projekty i granty: Zagraniczne granty i projekty – 1,51%; Krajowe granty i projekty (np. POIG, POKL) – 22,02%; Regionalne/lokalne granty i projekty – 14,18%. Wpływy z działalności doradczej i szkoleniowej (opłaty od klientów): wpływy opłat od uczestników – szkolenia – 0,06%; Wpływy z opłat klientów – doradztwo – 0,51%; Tabela 47 rozdział inkubatory technologiczne: Projekty i granty: Zagraniczne granty i projekty – 5%; Krajowe granty i projekty (np. POIG, POKL) – 15,9%; Regionalne/lokalne granty i projekty – 13,1%. Tabela 58 rozdział inkubatory przedsiębiorczości: wpływy z najmu powierzchni użytkowych IP składają się z następujących pozycji: wpływy z najmu powierzchni użytkowych – 72,05%; wpływy z najmu pozostałych powierzchni użytkowych – 3,67%; wpływy z abonamentów za udostępnienie adresu IP – 0,22%. Projekty i granty: Zagraniczne granty i projekty – 2,11%; krajowe granty i projekty (np. POIG, POKL) – 2,76%; Regionalne/lokalne granty i projekty – 0,71%. Wpływy z działalności doradczej i szkoleniowej (opłaty od klientów): wpływy opłat od uczestników – szkolenia – 0,18%; Wpływy z opłat klientów – doradztwo – 2,78%.

szerokie spektrum usług i doradztwa, to wciąż niski procent stanowią wpływy z ich sprzedaży. Nie znaczy to jednak, że ośrodki ich nie świadczą, a tylko wskazuje, że aktywność na komercyjnych zasadach w tym obszarze jest bardzo ograniczona. Działalność szkoleniowa i doradcza jest głównie świadczona na rzecz klientów ośrodków w ramach realizowanych przez nie projektów.

W centrach transferu technologii i akademickich inkubatorach przedsiębiorczości w 2013 r. inwestycje nie były tak częste jak w parkach i inkubatorach i wynosiły odpowiednio 21 % i 11 % wszystkich badanych ośrodków w tych dwóch grupach. Ośrodki akademickie mają nieco inną strukturę budżetów operacyjnych, co prezentuje powyższa tabela 15. Struktura finansowania ośrodków uczelnianych bardziej opiera się na projektach, w ramach których realizują one usługi szkoleniowe i doradcze oraz na środkach uzyskanych z instytucji prowadzącej. Niestety również w ich przypadku najsłabszym źródłem finansowania są obszary najbardziej pożądane w tym zakresie, czyli sprzedaż usług doradczych na zasadach komercyjnych i wpływy z komercjalizacji.

Zakres i rezultaty działania

Usługi oferowane przez ośrodki klientom są świadczone zarówno na zasadach komercyjnych, jak i przy wykorzystaniu środków pomocowych w ramach uczestnictwa w realizowanych przez nie projektach „miękkich” oraz dofinansowaniu kosztów korzystania z powierzchni użytkowych.

Struktura klientów

W badanych ośrodkach dysponujących powierzchnią użytkową pod wynajem na koniec 2013 roku funkcjonowało 1740 podmiotów gospodarczych, które zatrudniały 14 574 pracowników i współpracowników³². W parkach i inkubatorach firmy technologiczne stanowiły ponad 48,7%, natomiast firmy spin off i spin out 7,5%. Firm z kapitałem zagranicznym było 5,7% wszystkich podmiotów.

Tabela 16. Charakterystyka firm korzystających z usług parków, inkubatorów technologicznych i inkubatorów przedsiębiorczości

Rodzaj ośrodka	Liczba firm- lokatorów	Zatrudnienie ogółem w firmach	Firmy spin off	Firmy spin out	Projekty innowacyjne wdrożone w firmach*	Firmy z kapitałem zagranicznym
Parki technologiczne	1109	11040	81	28	375	80
Inkubatory technologiczne	334	1761	4	2	222	12
Inkubatory przedsiębiorczości	297	1773	10	6	131	8
Razem	1740	14574	95	36	728	100

*- w parkach badano liczbę wdrożonych projektów innowacyjnych, w inkubatorach każda inkubowana firma technologiczna niesie ze sobą projekt innowacyjny

Źródło: opracowanie własne.

Natomiast klienci CTT i AIP to głównie pracownicy naukowcy i studenci uczelni oraz przedsiębiorcy. Pomimo funkcjonowania w tym samym środowisku oferta obu rodzajów ośrodków jest zróżnicowana, co powoduje, że klientami CTT są głównie naukowcy i działający już przedsiębiorcy, natomiast AIP obsługuje głównie studentów i absolwentów szkół wyższych.

Usługi oferowane przez ośrodki innowacji i inkubatory przedsiębiorczości

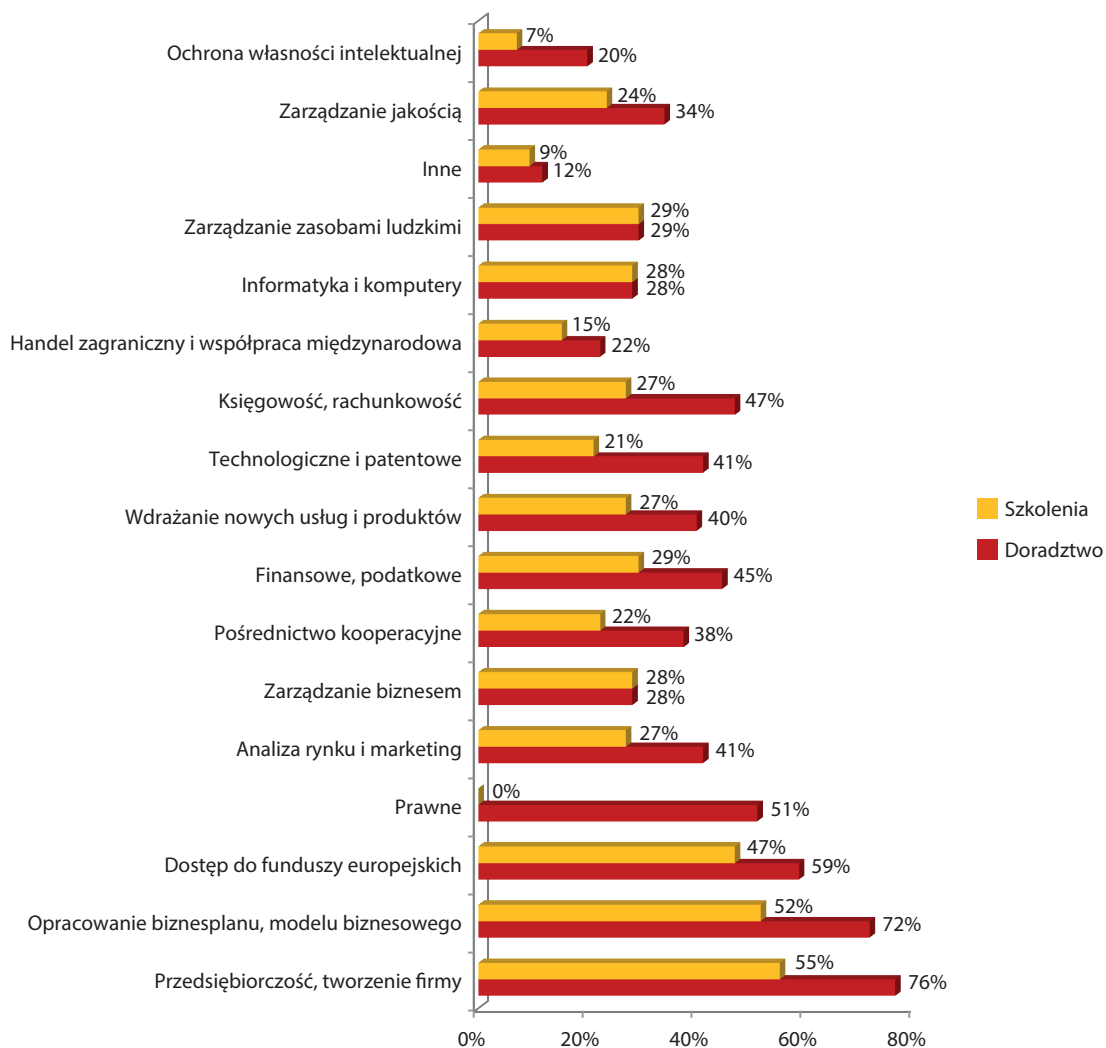
W zakresie usług „miękkich” ośrodki oferują swoim klientom głównie doradztwo, przy czym wraz ze wzrostem specjalizacji usług maleje liczba ośrodków je świadczących. Dominuje więc doradztwo podstawowe związane z podejmowaniem i bieżącym zarządzaniem działalnością gospodarczą.

Zdecydowanie mniej aktywnie jest prowadzona działalność szkoleniowa, co po części może wynikać z ograniczonych w ostatnich dwóch latach – ze względu na kończący się okres finansowania – dotacji na tę działalność. Powodów można jednak szukać również po stronie popytowej utrzymującego się oporu przedsiębiorców przed zakupem tych usług na komercyjnych zasadach³³. W ofercie ośrodków maleje również znaczenie pomocy w pozyskaniu finansowania na rozwój działalności ich klientów, co prezentuje rysunek 7.

³² Dane o zatrudnieniu obejmowały również podwykonawców pracujących na terenie danej firmy.

³³ Por. http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,14943274,Pracownicy_nie_znajduja_pracy_pracodawcy_nie_znajduja.html; pobrano 30.07.2014. W przytoczonej artykule autorzy wskazują, że „W Polsce bardzo niewielki odsetek pracowników uczestniczy w jakichkolwiek szkoleniach, które zwiększają ich kwalifikacje. To pojedyncze procenty. Dlaczego? Pracodawcy ich nie organizują. Nie chcą za nie płacić”.

Rysunek 6. Oferta ośrodków innowacji i inkubatorów przedsiębiorczości w Polsce

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 7. Deklarowane przez ośrodki innowacji i inkubatory przedsiębiorczości wsparcie w pozyskaniu źródeł finansowania idei biznesowych

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowanie najwięcej, bo 44%, ośrodków oferuje wsparcie w opracowaniu aplikacji dotacyjnych, w drugiej kolejności współpracę z lokalnymi funduszami pożyczkowymi (42%). Na kolejnych pozycjach znajduje się deklaracja współpracy z aniołami biznesu i funduszami ryzyka. Jednak 27% ośrodków nie oferuje żadnego wsparcia w tym zakresie.

Należy podkreślić, że szczególnie te instytucje prowadzące, które pozyskały finansowanie na fundusze kapitałowe, aktywnie dystrybuują je pomiędzy klientów swoich ośrodków. Taka sytuacja ma miejsce między innymi w Fundacji im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, w „Technoparku” w Gliwicach, Krakowskim Parku Technologicznym czy Lubelskiej Fundacji Przedsiębiorczości.

Jak wynika z przeprowadzonego wiosną 2014 roku badania firm zlokalizowanych w parkach technologicznych i inkubatorach, deklarowane przez ośrodki wsparcie w pozyskaniu dotacji nie ma szczególnego znaczenia w aktywności lokatorów. Zainteresowanie firm tym źródłem finansowania działalności nie przekracza bowiem 10%³⁴.

Badanie wykazało, że w ośrodkach dysponujących powierzchniami pod wynajem w 2013 roku zrealizowano ponad 4250 usług doradczych, w tym ponad 770 usług proinnowacyjnych. Ponadto parki technologiczne zorganizowały 450 spotkań biznesowych, w których wzięło udział 8465 uczestników, w jednym spotkaniu brało udział przeciętnie 19 osób. Jest to jedna z nowych, nierejestrowanych dotąd usług ciesząca się sporym zainteresowaniem wśród klientów parków technologicznych.

Wszystkie ośrodki poza tymi podstawowymi rodzajami działalności wykazały inne obszary zaangażowania, których spektrum jest bardzo szerokie, począwszy od organizacji misji gospodarczych i wyjazdów firm na targi skończywszy na warsztatach i konferencjach upowszechniających innowacyjne przedsięwzięcia i przedsiębiorczość³⁵.

Ośrodki działające w środowisku naukowym zrealizowały 3790 usług doradczych, w tym 581 (15%) proinnowacyjnych. W zakresie szkoleń w badanych CTT i AIP przeprowadzono ich w 2013 roku łącznie 275 dla 5300 uczestników (średnio 19 osób na szkolenie).

Wsparcie udzielane firmom przez ośrodki można również zmierzyć nagrodami i wyróżnieniami, jakie zdobywają przedsiębiorstwa. Według zebranych danych 65 wspieranych firm w parkach i inkubatorach zdobyło laury w różnych krajowych konkursach, a 8 również w międzynarodowych.

Poza rezultatami działań, o które bezpośrednio zapytano w badaniu ośrodki wykazały prowadzoną przez siebie aktywność w innych kategoriach usług (m.in. w takich jak: realizacja warsztatów, organizacja konferencji, spotkań networkingowych i innych działań), które są realizowane w ramach projektów. Z analizy przychodów ośrodków wynika również, że liczba wykazanych przez nie sprzedanych usług szkoleniowych i doradczych jest skrajnie niska. Oznacza to, że ośrodki swojej aktywności projektowej nie traktują w kategoriach sprzedaży. Fakt, że zebrane dane o tych obszarach działalności są jednak niepełne i dość przypadkowe wskazuje na to, że ośrodki nie prowadzą zbiorczej ujednoczonej statystyki, a tylko wyrывkową lub ograniczoną do obowiązków wynikających z realizacji projektów.

Co do trwałości rezultatów działań pytaniem wiodącym dla parków i inkubatorów była prośba o podanie informacji ile firm po opuszczeniu ośrodka przeżyło więcej niż dwa lata. Na to pytanie było w stanie odpowiedzieć ok. 15% ośrodków, co wskazuje że z monitorowaniem efektów działania jest jeszcze gorzej aniżeli z bieżącą statystyką.

Jakość usług i badanie potrzeb klientów

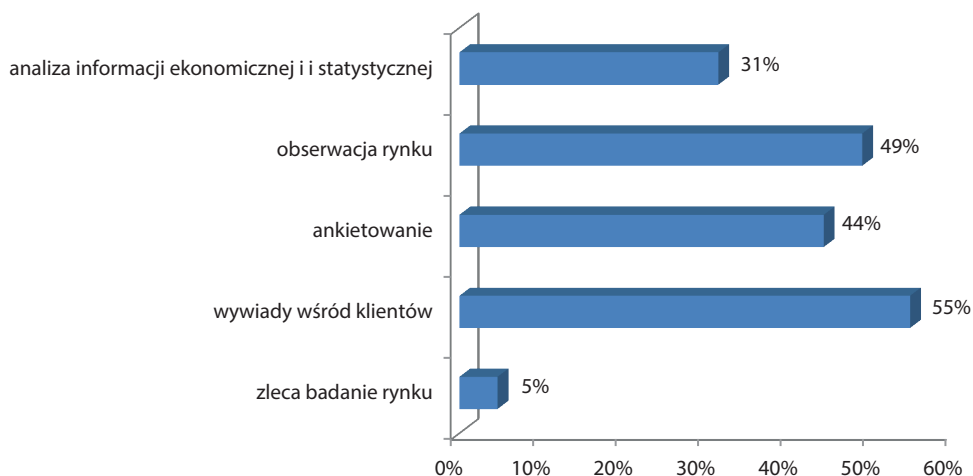
W obszarze zainteresowań badaczy znalazły się również zagadnienia związane z badaniem jakości świadczonych usług i potrzeb klientów. W tym zakresie analizie poddano dwa obszary: posiadanie certyfikatów potwierdzających jakość świadczonych usług oraz ocenę jakości ich działania przez klientów. Zebrany materiał wskazuje, że 19% badanych ośrodków posiada certyfikat potwierdzający spełnianie standardów instytucji certyfikujących, w tym ponad 87,5% to certyfikat ISO 9001:2008. Ośrodki zgłosiły także 2 akredytacje KSU i jeden certyfikat HACCAP. Niektóre ośrodki są na etapie ubiegania się o certyfikaty branżowe związane z posiadanymi laboratoriami.

Według deklaracji ośrodków 39% z nich bada poziom satysfakcji swoich klientów, którzy średnio deklarują zadowolenie z uzyskanego wsparcia na poziomie 4,35 w skali od 0 do 5 pkt. Prawie 61% ośrodków prowadzi analizę potrzeb klientów wykorzystując do tego różnego rodzaju metody, które prezentuje rysunek 8.

³⁴ Dane pochodzą z nieopublikowanego jeszcze raportu z badania firm w polskich parkach i inkubatorach technologicznych przeprowadzonego przez SOOIPP w I kwartale 2014 roku. Spośród 290 firm, które wypełniły ankietę 10% aplikowało o środki europejskie w ramach programów NCBR i PO IG.

³⁵ Zebrany materiał nie jest kompletny na tyle, aby sporządzić statystykę tych aktywności odnośnie liczby uczestników lub usług.

Rysunek 8. Metody badania potrzeb klientów wykorzystywane przez ośrodki innowacji i inkubatory przedsiębiorczości

Źródło: opracowanie własne.

Wynik badania wskazuje, że ośrodki do analizy popytu wykorzystują głównie nisko nakładowe formy. Realizują też te badania przede wszystkim przy pomocy własnego personelu. Na ile zebrana wiedza jest przez nie wykorzystywana, nie sposób określić, chociaż obniżające się w porównaniu z poprzednim badaniem rezultaty ich działalności nie wskazują na to, by ośrodki naprawdę korzystały z zebranych informacji.

Współpraca z otoczeniem

Współpraca z otoczeniem powinna być jednym z ważniejszych aspektów aktywności ośrodka. Dobre rozeznanie rynku, szeroka i ugruntowana sieć partnerów, z którymi współpraca jest codzienną praktyką, są podstawą efektywnie działającego ośrodka wspierającego rozwój innowacyjnych przedsiębiorstw. Dlatego też w ramach badania postawiono szereg pytań dotyczących współpracy ośrodków z partnerami zewnętrznymi. Pierwsze z zestawień zbudowanych na podstawie uzyskanych z ośrodków odpowiedzi (tabela 17) prezentuje stopień zaangażowania ośrodków we współpracę z innymi partnerami.

Tabela 17. Odsetek ośrodków podejmujących współpracę z innymi partnerami³⁶

Partner/Obszary współpracy	Eksperti i specjaliści	Infrastruktura badawcza	Wsparcie klientów w pozyskiwaniu środków na inwestycje i innowacje	Wiedza z zakresu technologii i wyników badań	Wiedza z zakresu zarządzania	Partnerstwo w projektach
Uczelnie	77%	60%	47%	69%	51%	70%
Jednostki naukowe	44%	34%	83%	63%	28%	38%
Ośrodki innowacji	51%	37%	47%	43%	44%	48%
Fundusze pożyczkowe	51%	19%	44%	21%	30%	29%
Instytucje finansowania ryzyka	40%	12%	35%	20%	26%	23%
Samorząd	62%	27%	48%	28%	43%	63%
Ministerstwa/agencje rządowe	47%	23%	45%	29%	40%	40%

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z przedstawionych danych, skala braku współpracy ośrodków z otoczeniem jest znacząca. Nie zawsze jednak odpowiedź „nie współpracujemy” powinna być odbierana w negatywnym znaczeniu. Są obszary, w których współpraca z partnerami może i powinna być niezbyt szeroka. Najrzadziej ośrodki wykazują współpracę z podmiotami nieoferującymi współpracy w badanym zakresie, np. brak współpracy z instytucjami finansowania ryzyka w odniesieniu do dostępu do infrastruktury badawczej 88% jest zupełnie zrozumiałą ze względu na nikły związek tych funduszy z udostępnianiem lub finansowaniem infrastruktury badawczej. Jednak brak współpracy pomiędzy ośrodkami i funduszami pożyczkowymi w zakresie korzystania ze specjalistów i ekspertów (49%) nie jest już dobrym symptomem w działaniu ośrodków. Podobnie jest w odniesieniu do wsparcia klientów w pozyskiwaniu środków na inwestycje

³⁶ Zaznaczono podmioty, z którymi współpracuje co najmniej 50% badanych ośrodków.

i innowacje. I choć ośrodki oferują pomoc w uzyskaniu wsparcia instytucji finansowych, to z przedstawionych powyżej danych wynika, że 56% ośrodków nie współpracuje z funduszami pożyczkowymi, a 65% z funduszami ryzyka. Tak więc wniosek, że oferta wsparcia ma charakter raczej deklaracyjny, można w dużej mierze uznać za prawdziwy. Współpracę w zakresie partnerstw projektowych i nie tylko ośrodki najchętniej zawiązują z uczelniami (70% współpracuje) i samorządem terytorialnym (63% współpracuje), najmniej chętnie z instytucjami finansowymi, jakimi są fundusze pożyczkowe (29% współpracuje) i fundusze ryzyka (23% współpracuje). Współpraca ośrodków z ministerstwami i agendami rządowymi we wszystkich badanych obszarach jest lepsza niż ośrodków z instytucjami finansowymi, co raczej wynika z faktu, że agendy rządowe są dystrybutorami środków z funduszy europejskich.

W ramach badania postawiono ośrodkom również pytanie o wpływ, jaki współpraca z ww. partnerami ma na ich działalność.

Tabela 18. Wpływ współpracy z innymi partnerami na działalność danego ośrodka (w skali od 1 do 5)

Obszary współpracy/Partnerzy	Uczelnie	Ośrodki innowacji	Samorząd	Jednostki naukowe	Ministerstwa, agencje rządowe	Fundusze pożyczkowe	Instytucje finansowania ryzyka
Eksperci i specjaliści	2,96	1,57	1,88	1,29	1,28	1,72	1,24
Infrastruktura badawcza	1,90	0,88	0,49	0,83	0,28	0,20	0,07
Wsparcie klientów w pozyskiwaniu środków na inwestycje i innowacje	1,28	1,21	1,25	0,54	1,30	1,31	0,96
Wiedza z zakresu technologii i wyników badań	2,33	1,16	0,47	1,00	0,49	0,34	0,40
Wiedza z zakresu zarządzania	1,58	1,28	0,97	0,53	0,82	0,62	0,53
Partnerstwo w projektach	2,58	1,63	1,97	1,14	0,90	0,70	0,60
Średni poziom wpływu na działalność	2,11	1,29	1,17	0,89	0,84	0,82	0,63

Źródło: opracowanie własne.

Ośrodki, oceniając wpływ współpracy z partnerami zewnętrznymi na ich aktywność, wskazują, że jest on słaby lub bardzo słaby. Jako najbardziej oddziałujące wskazane zostały uczelnie, najsłabiej zaś instytucje finansowe. Analiza dokonanej przez ośrodki oceny wskazuje na poczucie dużej samowystarczalności w działaniu, co jednak nie ma odzwierciedlenia w zasobach ludzkich ośrodków. Niewykluczone jednak, że ośrodki wychodzą z założenia, iż posiadanie odpowiedniego zasobu finansowego jest sposobem na rozwiązanie tego problemu. Takie podejście w jakiś sposób tłumaczyłoby uzyskane rezultaty badania oceny wpływu współpracy z innymi partnerami na działalność danego ośrodka.

Tabela 19. Udokumentowana współpraca ośrodków z wybranymi grupami partnerów w ujęciu terytorialnym³⁷

Lokalizacja partnera	Zlokalizowane w regionie, w którym funkcjonuje ośrodek	Zlokalizowane poza granicami regionu, w którym funkcjonuje ośrodek	Zlokalizowane poza granicami Polski na terenie Unii Europejskiej	Zlokalizowane poza granicami Unii Europejskiej
Przedsiębiorstwa	77%	47%	28%	15%
Uczelnie	78%	42%	19%	9%
Jednostki naukowe	36%	24%	14%	7%
Ośrodki innowacji	57%	48%	22%	10%
Fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeniowe, sieci aniołów biznesu	51%	30%	3%	5%
Instytucje finansowania ryzyka	31%	31%	7%	6%
Jednostki samorządu terytorialnego	76%	17%	5%	1%
Firmy konsultingowe i doradcze	45%	21%	5%	2%
Ministerstwa/agencje rządowe	20%	31%	5%	1%

Źródło: opracowanie własne.

³⁷ Zaznaczono podmioty, z którymi współpracuje co najmniej 50% badanych ośrodków.

Na pytanie o wskazanie faktycznej współpracy z partnerami (udokumentowanej umowami o współpracy, realizowanymi projektami, listami intencyjnymi) ośrodki najczęściej wskazywały partnerów regionalnych, a im dalej od ośrodka, tym słabsza współpraca. Analizując grupy partnerów o najwyższym poziomie współpracy, należy zwrócić uwagę, że ośrodki najczęściej współpracują (we wszystkich badanych obszarach) z uczelniami, przedsiębiorstwami, innymi ośrodkami innowacji oraz funduszami pożyczkowymi, poręczeniowymi i sieciami aniołów biznesu. Współpraca z JST ma charakter zdecydowanie lokalny, rzadziej regionalny, podobnie rzecz ma się z firmami konsultingowymi i doradczymi. W odniesieniu do ministerstw i agend rządowych sformalizowana współpraca dotyczy zapewne realizowanych przez ośrodki projektów, które są finansowane i nadzorowane przez agendy rządowe³⁸.

Tabela 20. Poziom satysfakcji ośrodków ze współpracy z innymi instytucjami (w skali od 1 do 5)

Lokalizacja partnerów	Zlokalizowane w regionie, w którym funkcjonuje ośrodek	Zlokalizowane poza granicami regionu, w którym funkcjonuje ośrodek	Zlokalizowane poza granicami Polski na terenie Unii Europejskiej	Zlokalizowane poza granicami Unii Europejskiej
Przedsiębiorstwa	3,06	2,14	1,17	0,52
Jednostki naukowe	1,46	1,15	0,58	0,31
Parki technologiczne, inkubatory technologiczne, centra innowacji	2,49	2,06	1,14	0,51
Fundusze poręczeniowe, sieci aniołów biznesu	1,95	0,94	0,00	0,00
Instytucje finansowania ryzyka (Venture Capital, seed capital)	1,08	1,25	0,14	0,08
Uczelnie	3,34	1,52	0,71	0,46
Inne	1,14	0,66	0,37	0,22

Źródło: opracowanie własne.

Przekrojowe zestawienie prezentujące poziom satysfakcji ze współpracy z innymi partnerami nie poprawia wcześniej przedstawionego obrazu sytuacji. Co prawda poziom satysfakcji ośrodków ze współpracy z partnerami jest wyższy niż poczucie wpływu takiej współpracy na ich działalność, ale nie zmienia to faktu, że oceny podane przez ośrodki są niskie. Podobnie jak w poprzednich zestawieniach im bliższa lokalizacja, tym lepsza ocena, z wyjątkiem funduszy ryzyka, co wynika z ich dość punktowych lokalizacji (Warszawa, Kraków, Poznań). Jak widać na przedstawionych wyżej zestawieniach, ośrodki bardzo słabo współpracują z partnerami ponadregionalnymi a jeszcze słabiej z zagranicznymi.

Jakkolwiek słaby byłby poziom kooperacji i jego ocena przez same ośrodki, to badanie wykazało, że 25% z nich przynajmniej formalnie, jest zaangażowanych w różnorodne inicjatywy, np. klastrów. Badane ośrodki będące częstokroć stymulatorami powstawania i działania klastrów są zaangażowane głównie w klastry ICT i energetyki. Na dalszych pozycjach są przemysł metalowy, edukacja i branża biomedyczna. Jak wynika z zebranych danych, dużo mniejsze jest zaangażowanie ośrodków w funkcjonowanie platform technologicznych. W tym przypadku tylko 6% badanych ośrodków potwierdziło swoją aktywność w tym zakresie. Należą one łącznie do 8 ogólnokrajowych platform technologicznych i jednej regionalnej³⁹.

Spośród badanych ośrodków 12,5% zadeklarowało członkostwo w stowarzyszeniach branżowych. Łącznie ośrodki są członkami 18 stowarzyszeń branżowych, w tym 4 międzynarodowych. Prawie dwukrotnie więcej, bo 24%, ośrodków zadeklarowało swoją obecność w krajowych strukturach sieciowych – tu najwięcej jest członków SOOIPP (14,2%)⁴⁰. Natomiast aktywność zagraniczną wskazało 13% badanych podmiotów, najczęściej wskazywane jest stowarzyszenie IASP (10 ośrodków) i EEN (9 ośrodków).

Podsumowanie

Przedstawiona powyżej ogólna analiza stanu, potencjału i działania ośrodków pozwala na wyciągnięcie kilku istotnych wniosków obrazujących sytuację ośrodków innowacji i inkubatorów przedsiębiorczości w Polsce w 2014 r.

1. Liczba ośrodków innowacji uległa zmniejszeniu na rzecz innych obszarów aktywności. Należy podkreślić, że podmioty, które zaniechały bezpośredniej aktywności w obszarze proinnowacyjnym, pozostały w obszarze działania ośrodków przedsiębiorczości.

³⁸ Na przykład NBCR, PARP, ARP, ARR i inne, które często mają swoje przedstawicielstwa na poziomie regionalnym.

³⁹ Są to: Polska Platforma Technologiczna Systemów Bezpieczeństwa, Polska Platforma Technologiczna Lotnictwa, Polska Platforma Technologiczna Transportu Szynowego, Polska Platforma Technologiczna Bezpieczeństwo Pracy w Przemśle, Polska Platforma Technologii Nuklearnych, Polska Platforma Biotechnologii, Polska Platforma Technologiczna Środowiska, Polska Platforma Technologiczna, Łódzka Platforma Transferu Wiedzy.

⁴⁰ Inne wskazywane sieci to: Forum Parków Naukowo-Technologicznych (9 ośrodków), KSU (8 ośrodków) i KSI (5 ośrodków),

2. Nie stwierdzono jednoznacznej zależności pomiędzy ilością ośrodków w poszczególnych województwach a głównymi parametrami mogącymi mieć wpływ na to zjawisko jak PKB w regionie, liczba studentów, uczelni firm czy mieszkańców. Województwo mazowieckie posiadające największy potencjał ekonomiczny i ludzki jest jednym z najsłabiej wyposażonych w ośrodki regionów.
3. Podjęta próba wyodrębnienia potencjałów poszczególnych rodzajów ośrodków powiodła się połowicznie, albowiem dla ustalenia tego stanu w większym stopniu niezbędne byłoby przeprowadzenie kompleksowej analizy działania instytucji prowadzących ośrodki. Zebrane informacje wskazują na bardzo zróżnicowane metody organizacji i zarządzania zarówno potencjałem technicznym, jak i ludzkim w ośrodkach.
4. Wyraźnie polepszyły się warunki techniczne i informatyczno-biurowe funkcjonowania ośrodków, natomiast pogorszyła się sytuacja w zakresie kapitału ludzkiego będącego w bezpośredniej dyspozycji zarządzających ośrodkami.
5. Oferta ośrodków w zakresie usług proinnowacyjnych stale się rozwija, pojawiają się nowe usługi, a ośrodki wchodzą w nowe obszary aktywności.
6. W zakresie prowadzonej działalności większość ośrodków (poza AIP) wykazała zmniejszenie aktywności w obszarze usług miękkich sprzedawanych klientom, ośrodki wciąż jeszcze funkcjonują w systemie projektowym i realizują zadania, na które udało im się pozyskać środki, chociaż niekoniecznie są one związane z głównymi kierunkami ich działania.
7. W porównaniu z poprzednim badaniem, sytuacja ośrodków pod względem posiadania certyfikatów jakości niewiele się zmieniła i pozostaje na niskim poziomie.
8. Również współpraca z otoczeniem bliższym i dalszym, analizowana w wielu kierunkach i układach, potwierdza niski stopień zaangażowania we współpracę jak również w działalność w instytucjach sieciowych.

5. Parki technologiczne

Rozkład terytorialny i struktura wiekowa ośrodków

W wyniku przeprowadzonej weryfikacji aktywności parków technologicznych w Polsce w 2014 roku ustalono aktywność 42 parków technologicznych⁴¹. Analiza ich rozkładu terytorialnego wskazuje, iż najwięcej parków znajduje się w województwach wielkopolskim i śląskim (po 6) oraz dolnośląskim (5). Nie ma województwa, w którym nie byłoby parku. Najmniej parków, po jednym, znajduje się w województwie mazowieckim (Płock), podkarpackim (Rzeszów) i opolskim (Opole). Połowa badanych parków technologicznych zlokalizowana jest w średnich miastach – od 50 do 300 tys. mieszkańców, a jedna trzecia w dużych miastach – powyżej 300 tys. do 800 tys. mieszkańców. Jeden park leży w gminie wiejskiej (Park Naukowo-Technologiczny Uniwersytetu Zielonogórskiego w Nowym Kisielinie). Bazując na tym, można stwierdzić, iż parki zlokalizowane są w miastach (lub ich pobliżu) pełniących rolę regionalnych lub lokalnych liderów gospodarczych. Naturalnym więc wydaje się założenie parków technologicznych w Krakowie, Wrocławiu, Poznaniu czy Trójmieście, które oprócz silnych tradycji przemysłowych są siedzibami kilku uczelni. Takie podstawy są więc silnymi motywacjami zarówno dla władz lokalnych do podejmowania inicjatyw wspierania parków, jak i dla przedsiębiorców do podejmowania swojej działalności w takich sprzyjających warunkach.

Mapa 2. Parki technologiczne w Polsce w 2014 roku

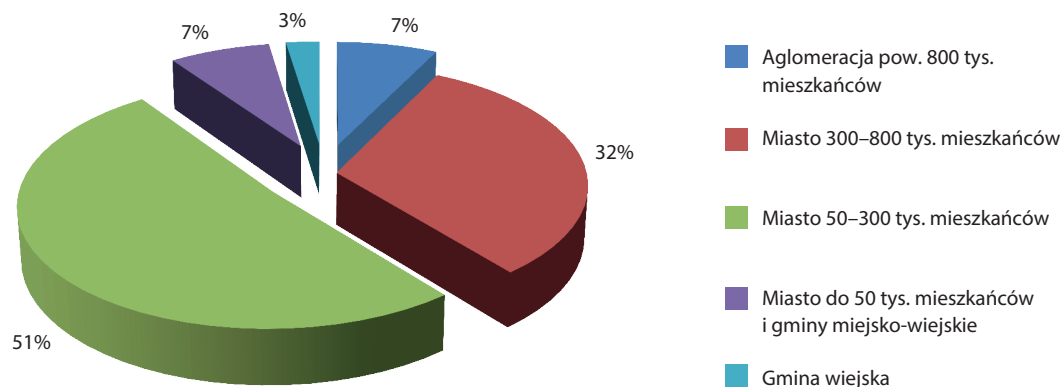
▲ – lokalizacja parku technologicznego

Źródło: opracowanie własne.

⁴¹ Szerzej na temat dynamiki rozwoju parków technologicznych w kolejnych latach w poprzednim rozdziale w prezentacji stanu rozwoju sieci wsparcia biznesu. Udział w badaniu wzięły 33 parki.

Warto jednak zwrócić również uwagę na parki zlokalizowane w miastach o mniejszym potencjale, np. w Kielcach (Kielecki Park Technologiczny) czy Elblągu (Elbląski Park Technologiczny). Dzięki silnemu wsparciu władz lokalnych stają się motorami rozwoju regionów, będąc przykładem niestandardowych rozwiązań polityki regionalnej.

Rysunek 9. Rozkład parków technologicznych ze względu na lokalizację

Źródło: opracowanie własne.

Struktura wiekowa parków wskazuje na ich stosunkowo młody wiek – wczesną fazę rozwoju. Pierwsze parki powstały jeszcze w drugiej połowie lat 90. Najwięcej z nich powstało w latach 2001–2005 (12 badanych parków). Należy podkreślić duże przyspieszenie w powoływaniu do życia parków po roku 2006, od tamtego czasu powstało łącznie 18 podmiotów. Szczyt tego procesu przypada na lata 2009–2012, kiedy przyrost inicjatyw parkowych był widoczny z roku na rok. Wraz z końcem okresu finansowania (2007–2013) tendencja ta zaczęła tracić na sile.

Tabela 21. Dynamika powstawania badanych parków technologicznych

Rok powstania	Liczba	Odsetek
do 2000	3	9,1%
2001–2005	12	36,4%
2006–2010	11	33,3%
po 2010	7	21,2%
Razem	33	100%

Źródło: opracowanie własne.

Relacje właścicielskie i współdzielenie zasobów

Formy prawne parków uzależnione są od wielu czynników, wśród których głównymi są: warunki uzyskania finansowania na powstanie parku i strategia działania podmiotów będących liderami pomysłu jego powstania.

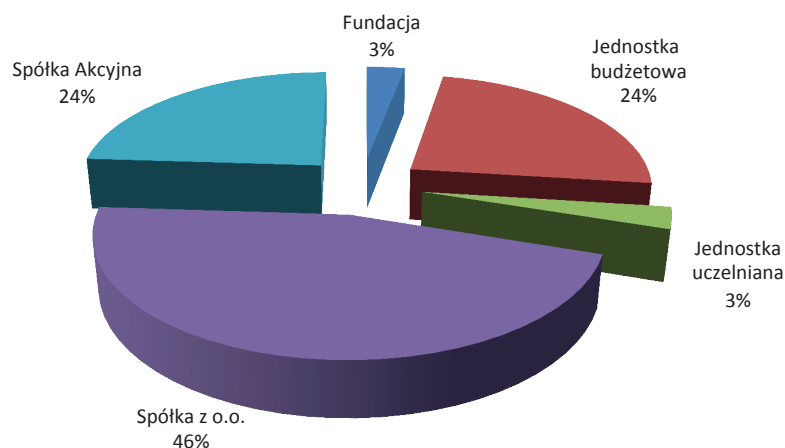
Wśród form prawnych badanych parków dominują spółki kapitałowe: spółka z o.o. (46%) oraz spółki akcyjne (24%), jednostki budżetowe (24%) i po jednej fundacji i jednostce uczelnianej.

Porównując parki do całego zbioru ośrodków innowacji, zauważalne jest znaczące ograniczenie różnorodności form prawnych. W przypadku parków widoczna jest przewaga podmiotów działających jako spółki prawa handlowego, czego nie można odnotować w przypadku całego zbioru Oi. Żaden z parków nie działa jako stowarzyszenie (5% ze wszystkich badanych ośrodków to stowarzyszenia), odsetek fundacji czy jednostek uczelnianych również jest marginalny. Wyraźnie jest też zwiększony udział podmiotów działających jako jednostki budżetowe (24% w stosunku do 16% całej populacji ośrodków). Odsetek parków, dla których założycielami są JST, znacząco zwiększył się w porównaniu z badaniem z 2011 roku (z 10% w roku 2011 do 24% w 2013).

Badanie dotyczyło ustalenia zjawiska współdzielenia zasobów między ośrodkami w ramach jednej instytucji prowadzącej. Parki technologiczne często są jednym z kilku ośrodków (niekoniecznie tylko ośrodków innowacyjnych, są to także ośrodki szkoleniowo-doradcze czy fundusze pożyczkowe lub fundusze podwyższonego ryzyka) zarządzanych w ramach jednej instytucji prowadzącej. Zjawisko to nie występuje w przypadku 7 badanych parków technologicznych (ponad 21%). Prawie jedna trzecia parków (9) współdzieli zasoby tylko z jednym rodzajem ośrodka – najczęściej jest inkubator technologiczny (3), inkubator przedsiębiorczości

(3) lub ośrodek szkoleniowo-doradczy (3). Sześć badanych parków dzieli zasoby z dwoma innymi rodzajami ośrodków. Aż siedem badanych parków współdzieli zasoby z 3 innymi rodzajami ośrodków. Po dwa badane parki dzielą zasoby z 4 i 5 innymi rodzajami ośrodków.

Rysunek 10. Formy prawne parków technologicznych

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 22. Zasoby współdzielone badanych parków technologicznych

Liczba zasobów współdzielonych	Park naukowy, technologiczny	Inkubator technologiczny	Inkubator przedsiębiorczości	Akademicki inkubator przedsiębiorczości	Centrum transferu technologii	Fundusz pożyczkowy	Fundusz poręczeniowy	Fundusz załączkowy	Fundusz Venture Capital	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Razem ośrodków
Tylko park technologiczny	x										7
Łączenie 2 rodzajów działalności	x		x								3
	x	x									3
	x									x	3
Suma											9
Łączenie 3 rodzajów działalności	x	x								x	1
	x		x			x					1
	x	x						x	x		1
	x							x		x	1
	x	x	x								2
Suma											6
Łączenie 4 rodzajów działalności	x	x			x	x					1
	x			x					x	x	1
	x	x	x		x						1
	x	x	x	x							1
	x		x		x				x		1
	x		x					x		x	1
	x	x			x					x	1
Suma											7
Łączenie 5 rodzajów działalności	x	x	x	x	x						1
	x			x				x	x	x	1
Suma											2
Łączenie 6 rodzajów działalności	x	x	x	x	x					x	1
	x	x	x	x	x					x	1
Suma											2
Razem											33

Źródło: opracowanie własne.

W ramach badań analizowano również zaangażowanie pracowników parków technologicznych w inne aktywności, poza parkiem⁴². Na przykładzie zasobów ludzkich (tabela 23) badanie wskazało, że w trzech przypadkach pracownicy parku są zaangażowani wyłącznie w działalność danego parku technologicznego. Największą grupę (24% badanych) stanowią parki, których pracownicy zaangażowani są w działalność jeszcze jednego ośrodka (np. inkubator czy CTT). W 21% badanych parków pracownicy zaangażowani są w aktywność już 4 rodzajów ośrodków, w dwóch parkach – aż w 6 rodzajach ośrodków, co może stanowić duże wyzwanie merytoryczne i organizacyjne. Wnioskowanie, czy mamy do czynienia z pracownikami parków o bardzo szerokich kompetencjach, czy też małych potrzebach kadrowych w parkach (lub też dużych potrzebach parków ale skromnych możliwościach instytucji prowadzącej) wymagałoby pogłębionego badania.

Tabela 23. Liczba ośrodków innych niż park technologiczny, w które zaangażowani są pracownicy badanych parków

Liczba ośrodków innych niż PT, w które angażują się pracownicy PT	Liczba parków	Odstetek
Tylko park technologiczny	3	9%
1	8	24%
2	7	21%
3	5	15%
4	7	21%
5	1	3%
6	2	6%

Źródło: opracowanie własne.

Określenie potencjału badanych parków technologicznych

Zasoby infrastrukturalne

Wielkość parków w Polsce jest bardzo zróżnicowana. Obecnie mamy obiekt parkowy o powierzchni użytkowej blisko 60 000 m² (największy z badanych parków), jak i bardzo mały park o powierzchni 1 532 m². Według zebranych danych, badane parki dysponują w sumie powierzchnią 373 654 m², średnia powierzchnia użytkowa w parku to 10 890 m².

Łącznie powierzchnie użytkowe pod wynajem oferowane przez wszystkie badane parki wynoszą 154 490 m². Zatem średnia powierzchnia oferowana przez park wynosi 4 919 m²/park. Jednak trzeba podkreślić, iż zróżnicowanie parków pod względem oferowanych pod wynajem powierzchni użytkowych jest bardzo duże – od 600 m² (najmniejsza powierzchnia) do 19 758 m² (największa powierzchnia użytkowa). Parków technologicznych oferujących duże powierzchnie pod wynajem (powyżej 10 000 m²) jest zaledwie kilka (3). Mediana w przypadku tej zmiennej wynosi 3 222 m².

Powierzchniami typu *open space* dysponuje 17 z badanych ośrodków, średnio przeznaczają one na ten obszar aktywności 1347 m². Jednak najmniejsza powierzchnia typu *open space* to 59 m², największa ma ponad 12 000 m².

Powierzchnia biurowa wykorzystywana na własne potrzeby parków wynosi średnio 591 m² powierzchni użytkowej (przeciętnie 6% powierzchni użytkowej parku). Należy jednak zwrócić uwagę, że w części parków wielkość tej powierzchni jest znacząco większa. W 7 parkach powierzchnia biurowa na własne potrzeby waha się między 1 500 a 2 500 m². Trudno wskazać jednoznacznie przyczynę takiego zróżnicowania. Może to być związane z wieloma czynnikami, jak duża liczba ośrodków w jednej instytucji prowadzącej czy ogólnie szeroki zakres usług.

W ostatnich latach znacząco poprawiła się infrastruktura laboratoryjna i badawcza parków. Własną powierzchnią laboratoryjną, w ramach której ośrodek prowadzi badania (nie wynajmując powierzchni lokatorom czy innym zewnętrznym podmiotom), realizując usługi na rzecz innych podmiotów, dysponuje 52% badanych parków. 17 badanych parków dysponuje powierzchnią laboratoryjną do wynajmu dla lokatorów, z czego tylko w jednym z nich jest to powierzchnia o wielkości 8645 m². W pozostałych parkach powierzchnie te są stosunkowo niewielkie i średnio wynoszą 880 m². W tej grupie mamy 6 parków, których powierzchnia laboratoryjna jest mniejsza lub równa 100 m². 48% badanych parków (16) nie posiada laboratoriów badawczych na wynajem.

Wynika z tego, że dla części badanych parków powierzchnia ta stanowi istotny element infrastruktury wsparcia lokatorów parków (przedsiębiorców zlokalizowanych na terenie parków) oraz klientów zewnętrznych korzystających z usług parku. W wyniku licznych

⁴² Pytanie to jest niezależne od pytania dotyczącego współdzielenia zasobów.

inwestycji w laboratoria, w wielu parkach technologicznych pojawiła się najnowocześniejsza, światowej klasy aparatura, która może służyć zarówno przedsiębiorcom, jak i naukowcom.

Tabela 24. Laboratoria i aparatura techniczna w parkach technologicznych

Lp.	Nazwa parku	Laboratoria własne
1	Elbląski Park Technologiczny	Centrum Metaloznawstwa, Centrum Jakości Środowiska, Laboratorium Badań Środowiska Pracy i Emisji, Centrum Technologii Drewna i Mebli
2	Life Science Park	Laboratorium spektroskopii Magnetycznego Rezonansu Jądrowego (NMR), spektroskopii ramanowskiej, chromatografii i spektrometrii masowej (HPLC i LCMS)
3	Dolnośląski Park Innowacji i Nauki S.A.	Laboratorium CAD
4	Łódzki Regionalny Park Naukowo-Techniczny Sp. z o.o.	Laboratorium biotechnologii i biofizyki, pracownia implantów medycznych
5	Park Technologiczny MMC Brainville	Laboratorium do animacji i materializacji 3D, post produkcji, wirtualnej rzeczywistości, farma redendrująca, studio telewizyjne i dźwiękowe
6	Park Naukowo-Technologiczny Polska - Wschód w Suwałkach	Platforma Multimedialna, Centrum Energii Odnawialnej, Badania Produktu Chemicznego, „Centrum Medyczne” Kreatywności Akademickiej
7	Pomorski Park Naukowo-Technologiczny	Mikrobiologia, analiza chemiczna, hodowle in vitro, biologia molekularna
8	Poznański Park Naukowo-Technologiczny Fundacji Uniwersytetu im. A. Mickiewicza	Aparatura do spektrometrii AAS, UV-Vis, IR, chromatografii gazowej, cieczowej, jonowej, żelowej, oznaczeń właściwości fizykochemicznych i powierzchniowych, termogravimetrycznych, kalometrii (w tym reakcyjnej), oznaczeń pierwiastków głównych i śladowych metodą F-AAS i HG-AAS.
9	Park Naukowo-Technologiczny Uniwersytetu Zielonogórskiego	Centrum Budownictwa Zrównoważonego i Energii, Centrum Innowacji Technologie dla Zdrowia Człowieka, Centrum Technologii Informatycznych
10	Śląski Park Przemysłowo-Technologiczny	Laboratorium geodezyjne
11	Park Naukowo - Technologiczny „Technopark Gliwice” Sp. z o.o.	Technologia WATEJET, Rapid Prototyping, Centrum tokarsko-frezarskie - MULTUS B200II, usługi pomiarowo – kontrolne AEISS ACCURA
12	Toruński Park Technologiczny	Exea Data Center
13	Wrocławski Park Technologiczny	Laboratorium i Prototypownia Chemii i Biotechnologii, Laboratorium i Prototypownia Mechaniczna, Kriogeniki i Technologii Gazów, Inżynierii Materiałowej i Biomedycznej, Laboratoria: Optyki, Fotoniki i Metrologii, Elektroniki, Mechatroniki, Spintroniki, Badań Nieniszczących.

Źródło: *Book of list – przewodnik po polskim biznesie i gospodarce, Warsaw Business Journal, Warszawa 2014, s. 180–182.*

Wiele spośród badanych parków posiada również sale konferencyjne (96%), sale dydaktyczne (78%), oraz pracownie komputerowe (36%).

Tabela 25. Liczba parków, które dysponują dodatkowymi elementami infrastruktury

Element infrastruktury	Liczba parków	Odsetek	Średnia arytmetyczna
Sale dydaktyczne	26	78%	4,96 sal
Sale konferencyjne	32	96%	2,8 sal
Pracownie komputerowe	12	36%	1,5 pracowni
Warsztaty/wzorcownie/prototypownie	8	24%	520 m ²
Powierzchnia ekspozycyjna	17	52%	632,5 m ²

Źródło: *opracowanie własne.*

Im większy park, tym większa liczba sal konferencyjnych i wielkość powierzchni wystawienniczej. Średnio na jeden badany park przypada 4,96 pomieszczeń dydaktycznych, 2,88 konferencyjnych i 1,5 komputerowych. Praktyką przyjętą w nowo realizowanych inwestycjach parkowych jest lokowanie w nich wielofunkcyjnych sal konferencyjnych, które mogą być dzielone na mniejsze pomieszczenia, w zależności od potrzeb ośrodka.

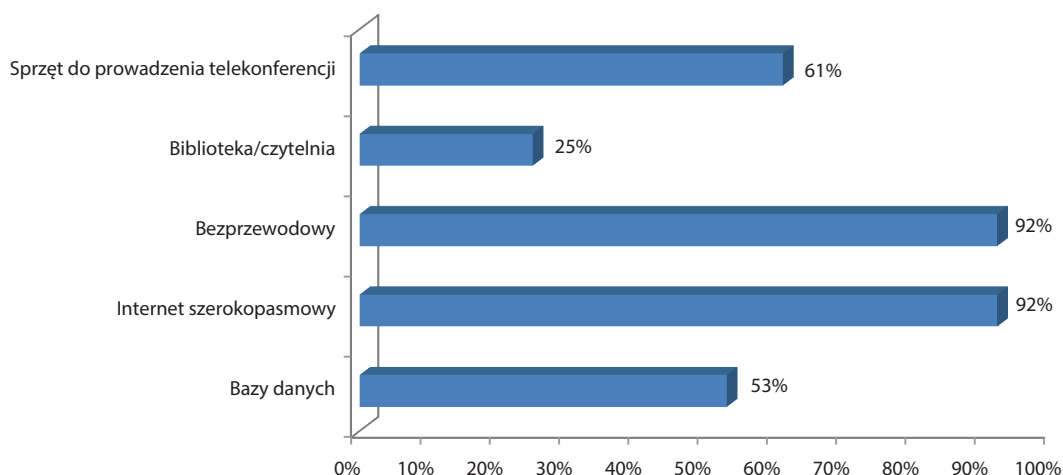
Spośród wszystkich badanych parków 24% (8 parków) posiada także warsztaty, wzorcownie lub prototypownie o średniej powierzchni 520 m². Powierzchnię ekspozycyjną (sale ekspozycyjne, centrum wystawiennicze lub targowe, centrum nauki, place i sale demonstracyjne) o łącznej powierzchni 10 753 m², co daje średnio 632,5 m² – posiada 52% badanych parków.

Jak wynika z powyższych danych, parki technologiczne w Polsce posiadają odpowiednie zaplecze techniczne do świadczenia usług w postaci doradztwa czy szkoleń. Wiele parków dysponuje także nowoczesnymi laboratoriami badawczymi i specjalistyczną aparaturą.

Zasoby informatyczne i biurowe

Dobre przygotowanie infrastrukturalne i techniczne parków do obsługi klientów potwierdza również stan ich wyposażenia w sprzęt dydaktyczny i łączność internetową.

Rysunek 11. Odsetek badanych parków technologicznych posiadających wybrane elementy wyposażenia dydaktycznego i łączności internetowej

Źródło: opracowanie własne.

Oprócz przedstawionych na rysunku 11 zasobów, parki posiadają również bogate wyposażenie techniczne w postaci 1458 komputerów (w tym stacjonarnych, laptopów, notebooków), średnio 45 sztuk na park (najmniej 6, a najwięcej 150 sztuk w parku). Należy podkreślić, że duże ilości sprzętu posiadają głównie podmioty dysponujące salami komputerowymi lub laboratoriami IT.

Do dyspozycji personelu i klientów parków pozostaje średnio 8,9 kserokopiarki, 5,7 skanera oraz 2,9 faksu. Pozostałe elementy wyposażenia to przede wszystkim projektory, sprzęt do wideokonferencji, tablety i flipcharty, kabiny do tłumaczeń symultanicznych oraz inny drobny sprzęt elektroniczny jak kamery, aparaty fotograficzne, dyktafony, wskaźniki laserowe itp.

Parki są również dobrze wyposażone w różnego rodzaju oprogramowanie służące zarówno ich pracownikom do świadczenia usług, jak i lokatorom parków. Posiadanie specjalistycznego oprogramowania zadeklarowało 73% badanych parków.

Tabela 26. Specjalistyczne oprogramowanie w parkach technologicznych

Oprogramowanie na użytek własny	Przykładowe programy	Oprogramowanie na potrzeby lokatorów/ klientów	Przykładowe programy
Zarządzanie procesami biznesowymi	ARENA Simulation, ENTERPRISE DYNAMICS Simulation, TOPSIM Business Simulation	Oprogramowanie do projektowania: CAD, CAE	ANSYS, CATIA, NX, SolidEDGE, MTS, AUTOCAD
Zarządzanie projektami	Project Management	Oprogramowanie do obróbki pomiarów geodezyjnych i architektonicznych	
Zarządzanie gośćmi	Visit Book	Oprogramowanie do tworzenia i obróbki dźwięku i obrazu wideo i zarządzania multimediami	
Dostęp do aplikacji IT oraz zarządzanie infrastrukturą IT	MarketPlace, obsługa "clouda", monitoring sieci (Huawei e-sight), antywirus (Symantec), Active Directory (Microsoft),	Oprogramowanie do wirtualizacji i prototypowania w 3D, graficzne	Solid Works, Cabinet Vision, Corel, Visual Studio
Zarządzanie infrastrukturą PT		Oprogramowanie specjalistycznych urządzeń	jonosondy i stacji GNSS

Źródło: opracowanie własne.

Zasoby ludzkie badanych parków technologicznych

W badanych parkach zatrudnionych na etatach jest ponad 860 osób. Parki najczęściej zatrudniają od 10 pracowników do 19 pracowników (33% badanych parków). Jedna czwarta zatrudnia między 20 a 49 pracowników, a 49,5% badanych parków zatrudnia od 50 do 100 pracowników. Dwa spośród badanych podmiotów zatrudniają powyżej 100 pracowników w oparciu o umowę o pracę⁴³. Najmniejsze parki zatrudniają od 3 do 5 pracowników. Największy, z punktu widzenia liczby zatrudnionych, park w Polsce zatrudnia 118 pracowników. Najmniejszy zaś pod tym względem park w Polsce zatrudnia 3 osoby. Średnia liczba zatrudnionych pracowników w badanych parkach wynosi 26 osób. Większość osób to pracownicy merytoryczni, o czym świadczy niewiele różniąc się od ogółu pracowników średnia arytmetyczna i mediana.

Tabela 27. Liczba etatowych pracowników w badanych parkach, średnia i mediana dla jednego parku

	Ogółem	w tym: pracownicy merytoryczni	w tym: pozostali pracownicy	pracownicy merytoryczni zaangażowani tylko w realizację zadań ⁴⁴ PT
Razem	862,5	702	160,25	643,25
Średnia	26,13	21,27	4,86	19,49
Mediana	17	16	2	15

Źródło: opracowanie własne.

W porównaniu z badaniem z 2011 roku, średnia liczba osób zatrudnionych na etatach pracowników zwiększyła się (18 osób w roku 2011). Warto jednak podkreślić, iż parki, które nastawiają się na świadczenie usług laboratoryjnych, muszą utrzymać większe zatrudnienie personelu za względu na obsługę laboratoriów badawczych, w tym specjalistycznego oprogramowania i wysokospecjalizowanych urządzeń.

Większość parków wykazała, że ich pracownicy dzielą swój czas pracy na rzecz parku z innymi obowiązkami, realizując zadania w innych rodzajach aktywności, np. inkubator technologiczny i inkubator przedsiębiorczości. Poziom tego zaangażowania waha się od 10% do 60% czasu pracy pracowników parków, średnio jest to 40% czasu poświęcanego innym obowiązkom w ramach etatu, jaki mają w parku technologicznym. Tylko jeden park podał, że jego pracownicy nie są zaangażowani w żadne inne rodzaje działalności⁴⁵.

Tabela 28. Średni odsetek czasu pracy pracowników parku poświęcony na rzecz innych rodzajów ośrodków (%)

Rodzaj ośrodka	Średni odsetek [%]
Inny park naukowy, technologiczny	61%
Inkubator technologiczny	39%
Inkubator przedsiębiorczości	36%
Akademicki inkubator przedsiębiorczości	17%
Centrum transferu technologii	22%
Fundusz pożyczkowy	6%
Fundusz załączkowy	8%
Fundusz Venture Capital	11%
Ośrodek szkoleniowo-doradczy	33%
Pracownicy nie są zaangażowani w inne obszary	3%

Źródło: opracowanie własne.

75% badanych parków (20 parków), poza pracownikami etatowymi, zatrudnia również osoby na umowy cywilnoprawne. W 2013 roku zatrudniały one łącznie 877 osób, co daje średnio 43 osoby na jeden badany podmiot, co stanowi średnio o 29 osób więcej niż w 2011 roku.

⁴³ W trakcie wywiadów telefonicznych ustalono, że parki te dysponują wysokospecjalistyczną aparaturą badawczą, co wymusza zatrudnianie stałego personelu do ich obsługi. Ma to wpływ na wielkość zespołu pracowniczego.

⁴⁴ Część zatrudnionych w parkach technologicznych pracowników jest oddelegowywana do zadań innych niż tylko związane z działalnością parku technologicznego. Stąd też w badaniu zadano pytanie dotyczące tego, jak część pracowników merytorycznych jest zaangażowana w 100% w działania parku.

⁴⁵ Zaangażowania pracowników parków technologicznych w inne aktywności nie można utożsamiać z danymi podawanymi w tabeli 23, dotyczącymi zasobów współdzielonych. W pytaniach dotyczących zasobów współdzielonych chodziło o formalne wyodrębnienie w badanym parku innych rodzajów aktywności. W pytaniu dotyczącym zaangażowania pracowników badanych parków ujęto również nieformalne zaangażowanie pracowników w inne rodzaje aktywności.

Zasoby finansowe badanych parków technologicznych

Istotnym aspektem zarządzania parkiem technologicznym jest jego niezależność finansowa w postaci własnego budżetu. Większość badanych parków (58%) ma formalnie wydzielony budżet na swoją działalność, zaś 39% parków działa w ramach budżetu instytucji prowadzącej. W grupie tej pięć parków działa jako jednostki budżetowe. Głębsza analiza tego zjawiska pozwala stwierdzić, iż co najmniej 12% parków (z 70% działających w formie spółek kapitałowych) funkcjonuje nie jako samodzielny podmiot, lecz jako jednostka organizacyjna innej instytucji⁴⁶.

Tabela 29. Odsetek parków dysponujących wyodrębnionym budżetem oraz działających w ramach budżetów jednostek prowadzących.

Zarządzanie budżetem:	Liczba	Odsetek
Park ma formalnie wyodrębniony budżet	19	58%
Park działa w ramach budżetu instytucji prowadzącej	13	39%
Park działa w ramach budżetu innej jednostki organizacyjnej	1	3%

Źródło: opracowanie własne.

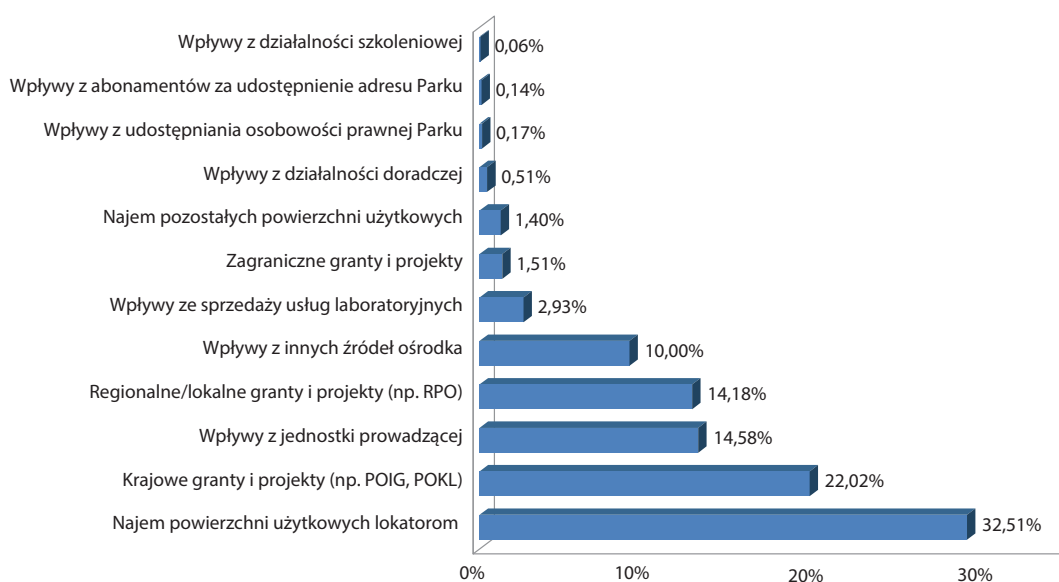
W 2013 roku 19 parków dokonywało inwestycji w majątek trwały, średni poziom inwestycji wyniósł ponad 12,06 mln zł na ośrodek (w 2011 roku średnio 55, 51 mln zł). Należy jednak pamiętać, że poprzedni okres należał do wyjątkowo obfitych w inwestycje w końcowej fazie, co niewątpliwie przyczyniło się do takiego rezultatu. W badanej grupie 6 parków dokonało inwestycji na kwoty powyżej 20 mln zł, następnych 6 wydatkowało powyżej 1 mln zł, w pozostałych parkach inwestycje nie przekraczały tej kwoty.

Tabela 30. Budżety operacyjne badanych parków w 2013 roku

Wartość budżetu parku	Liczba parków	Odsetek parków
do 1 mln zł	1	5%
od 1 mln zł do 2 mln zł	5	26%
od 2 mln zł do 5 mln zł	5	26%
od 5 mln zł do 10 mln zł	5	26%
od 10 mln zł do 20 mln zł	1	5%
powyżej 20 mln zł	2	11%

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 12. Struktura przychodów budżetów operacyjnych parków

Źródło: opracowanie własne.

⁴⁶ Sytuacja taka ma miejsce np. w Rzeszowskim Parku Przemysłowo-Technologicznym, którego właściciel RARR SA jest jednocześnie zarządcą strefy ekonomicznej oraz instytucją finansującą dla regionalnego programu operacyjnego.

W ramach przeprowadzonego badania 19 parków podało wartość budżetów operacyjnych, którymi zarządzały w 2013 roku. Dwa z nich wskazały, iż w 2013 roku posiadały budżet o wartości powyżej 20 mln zł. Budżetami operacyjnymi od 1 mln do 10 mln złotych dysponowało 15 z 19 parków, które podały wysokość budżetów.

Średni budżet operacyjny w 2013 roku w parkach, które podały wysokość budżetów operacyjnych, wyniósł 7 191 612 zł, co w porównaniu z rokiem 2011 (7 829 900 zł) jest nieco niższym wynikiem. Natomiast struktura budżetu operacyjnego zmieniła się na korzyść przychodów z najmu o około 5%. Pozytywnym sygnałem są pojawiające się przychody ze sprzedaży usług laboratoryjnych. Nieznacznie maleją wpływy z działalności szkoleniowo-doradczej, w 2013 wynosiły one 0,57% w porównaniu z 1% w 2011.

Zakres i rezultaty działania badanych parków technologicznych

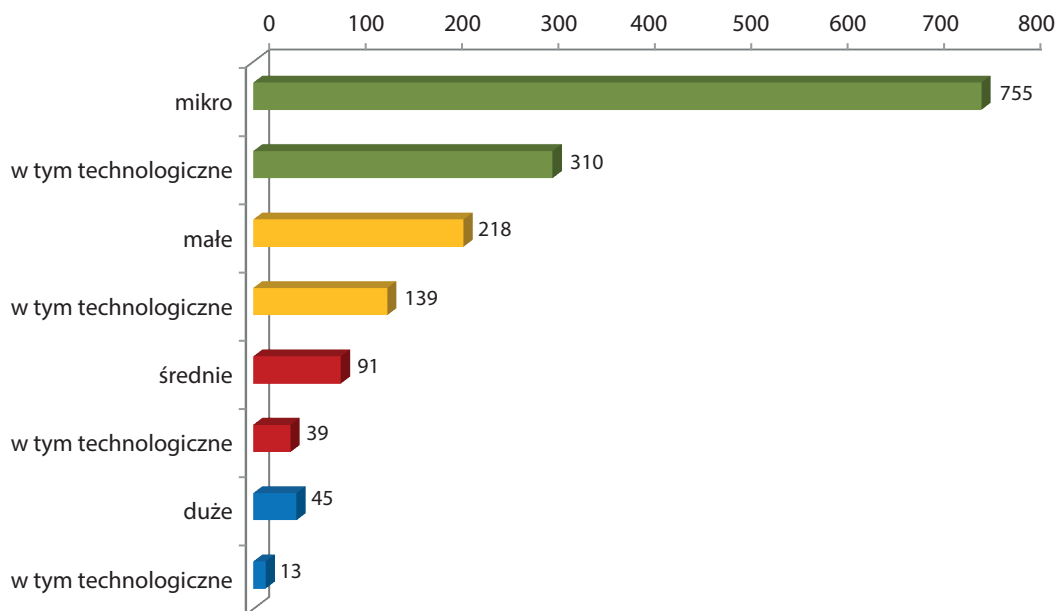
Struktura klientów/lokatorów

Na koniec 2013 r. w 33 badanych parkach technologicznych działało 1109 podmiotów. Zatrudnienie w tych podmiotach wyniosło 11 040 osób.

Biorąc pod uwagę strukturę wielkości firm zlokalizowanych w badanych parkach technologicznych, widać, iż zdecydowanie największą grupę lokatorów parków stanowią firmy mikro – 755 lokatorów oraz małe – 218 lokatorów parków. W badanych parkach funkcjonuje też stosunkowo dużo średnich firm – 91.

Firmy technologiczne w liczbie 501 lokatorów stanowią 45% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących w badanych parkach. W grupie mikro i małych firm jest 449 firm technologicznych. Udział firm technologicznych w stosunku do ogółu firm w grupie podmiotów mikro wynosi 63%, natomiast wśród małych firm jest ich 64%. Wśród średnich firm w liczbie 91 firmy technologiczne stanowią 42%.

Rysunek 13. Liczba lokatorów parków technologicznych w podziale na wielkość i specyfikę technologiczną

Źródło: opracowanie własne.

W badanych parkach funkcjonuje 81 firm spin-off (7,3% ogółu lokatorów badanych parków) i 28 spin-out (2,5% ogółu lokatorów badanych parków). Natomiast firmy z zagranicznym kapitałem w liczbie 80 stanowią ok. 7,2% wszystkich lokatorów.

Pięć badanych parków (15%) nie posiada lub nie wykazało liczby lokatorów parku. Są to najczęściej parki w trakcie budowy lub rozbudowy, jak np. Park Naukowo-Technologiczny Uniwersytetu Zielonogórskiego w Nowym Kisielinie.

Małe parki, tj. do 10 lokatorów, stanowią ok. 12%. Największą grupę (39%) stanowią parki technologiczne posiadające od 11 do 30 lokatorów. Dwa z badanych parków mają po ponad 100 lokatorów, przy czym rekordzistą pod tym względem jest park, który zadeklarował 161 lokatorów (Wrocławski Park Technologiczny).

Tabela 31. Liczba lokatorów w badanych parkach

Liczba lokatorów w parku	Liczba parków	Odsetek
Brak wskazania liczby lokatorów	5	15%
Do 10 lokatorów	4	12%
11–30 lokatorów	13	39%
31–50 lokatorów	4	12%
Od 51 do 99 lokatorów	5	15%
Powyżej 100 lokatorów	2	6%

Źródło: opracowanie własne.

W 2013 roku rotacja lokatorów miała miejsce w około 60% badanych parków, opuściło je łącznie 81 podmiotów. Wskaźnik ten można by traktować optymistycznie, gdyby nie fakt, że 62% lokatorów opuściło parki z innych powodów niż zakończenie procesu inkubacji, np. zamknięcia działalności lub wypowiedzenia umowy z tytułu zadłużenia itd.

Usługi oferowane przez parki

Domeną działalności parków technologicznych powinno być świadczenie usług związanych w wynajmem na preferencyjnych warunkach powierzchni na prowadzenie działalności lokatorom parków, głównie firmom innowacyjnym/technologicznym, oraz stwarzanie warunków dostępności do wysoko specjalistycznej aparatury oraz oprogramowania. Poza tą działalnością parki oferują lokatorom znacznie szerszy zakres usług, których celem jest wspomaganie rozwoju firm, w tym w szczególności innowacyjnych, oraz świadczenie usług doradczych na różnych etapach ich rozwoju.

Usługi świadczone przez badane parki technologiczne ustrukturyzowano według trzech grup:

- usługi doradztwa, edukacji – szkoleń,
- usługi proinnowacyjne (świadczone na rzecz innowacyjnych firm, związane ze wspieraniem B+R, komercjalizacją wiedzy i/lub technologii, patentowaniem itd.),
- usługi w zakresie uzyskania pomocy finansowej.

Tabela 32. Dynamika zmian w ofercie usług parków technologicznych w Polsce w roku 2004, 2005, 2007, 2009, 2010, 2012 i 2014

Obszar tematyczny:	Lata Dane w %							
	2004*	2005*	2007*	2009*	2010*	2012*	2014	
							Doradztwo	Szkolenia
Przedsiębiorczość, tworzenie firmy	91	88	85	91	91	82	82	61
Opracowanie biznesplanu, modelu biznesowego	82	75	85	74	87	77	79	52
Pośrednictwo kooperacyjne	-	-	-	-	-	-	52	18
Finansowe, podatkowe	55	88	73	61	61	59	45	33
Księgowość, rachunkowość	-	-	46	52	61	45	52	27
Prawne/ prawo gospodarcze	55	63	73	70	78	86	67	27
Analiza rynku i marketing	55	75	46	70	57	59	52	27
Informatyka i komputery	-	63	73	44	52	55	39	21
Zarządzanie zasobami ludzkimi	-	-	-	-	-	36	33	27
Dostęp do funduszy europejskich	91	88	85	87	83	73	79	48
Handel zagraniczny i współpraca międzynarodowa	-	-	28	35	35	41	36	30
Technologiczne i patentowe	82	75	54	65	-	59	42	30
Zarządzanie jakością	-	-	39	31	30	18	21	18
Wdrażanie nowych usług i produktów	-	-	39	48	43	50	45	18
Zarządzanie biznesem	-	-	46	48	57	64	55	33

- W danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii odpowiedzi.

* Dane z lat 2004, 2005, 2007, 2009, 2010, 2012 obejmują średnie odsetki parków oferujących usługi szkoleniowe i doradcze (bez rozbięcia).

Źródło: opracowanie własne.

Parki technologiczne świadczą usługi doradcze i szkoleniowe dla lokatorów parków oraz klientów zewnętrznych w zróżnicowanym zakresie. Niektóre ograniczają się zaledwie do kilku podstawowych tematów, inne zaś dysponują bardzo szeroką ofertą usług. Najczęściej w ofercie badanych parków technologicznych występują działania w obszarze tematycznym „przedsiębiorczość, tworzenie firmy” (82% na poziomie usług doradczych i 61% na poziomie usług szkoleniowych). Aż 79% badanych parków oferuje doradztwo w zakresie „opracowywania biznesplanu i modelu biznesowego” oraz „dostęp do funduszy europejskich”, rzadziej oferowane są w tych obszarach szkolenia.

Poniżej zaprezentowano dynamikę zmian w ofercie usług parków technologicznych w Polsce w na przestrzeni ostatnich 10 lat. Porównując zakres tematyczny usług świadczonych przez parki w 2014 r. z latami poprzednimi można stwierdzić, że jest on dość stały pod względem obszarów problemowych, maleje jednak % parków oferujących te usługi.

Tabela 33. Liczba typów usług proinnowacyjnych w oferowanych przez park

Liczba typów usług proinnowacyjnych oferowanych przez park	Liczba parków	Odsetek
0	8	24%
1	5	15%
Między 2 a 5	8	24%
Między 6 a 10	9	27%
Powyżej 10	3	9%

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 14. Usługi proinnowacyjne w ofercie badanych parków (% parków świadczących usługę)

Źródło: opracowanie własne.

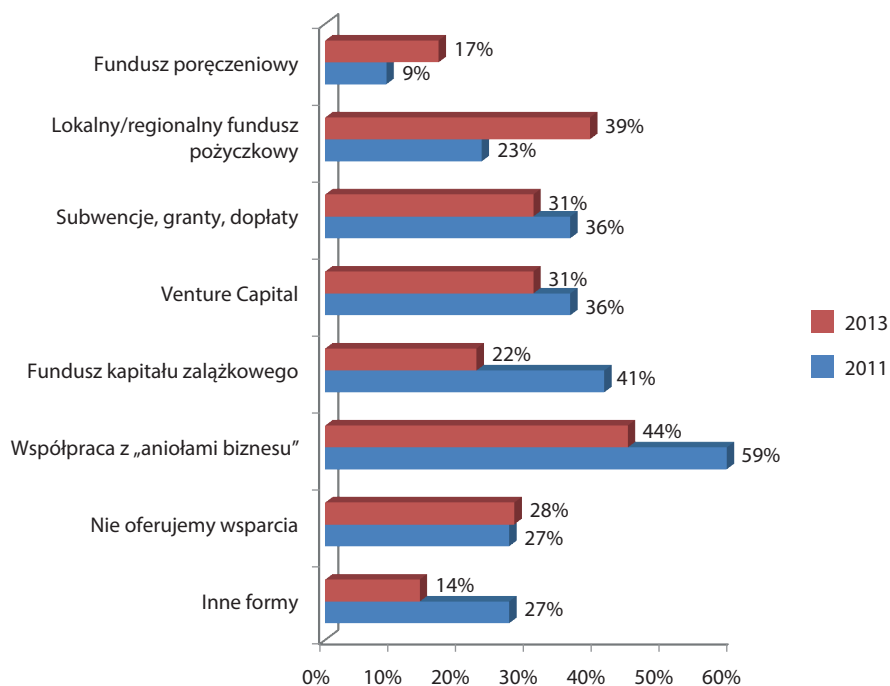
Przyjmując, iż jedną z istotnych funkcji parków technologicznych jest wspomaganie oraz stwarzanie możliwości zlokalizowanym w nich firmom oraz klientom zewnętrznym na podnoszenie innowacyjności, w tym prowadzenie badań, transfer wiedzy, rozwój

nowych produktów i usług oraz ich komercjalizację, w ofercie parków powinny znajdować się tzw. usługi proinnowacyjne⁴⁷. Zdecydowana większość, bo 25 badanych parków (76%) zadeklarowało świadczenie usług proinnowacyjnych. Grupa pięciu parków (15%) oferowała tylko jedną usługę proinnowacyjną. Największą ofertę usług proinnowacyjnych wskazał Poznański Park Naukowo-Technologiczny Fundacji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – 15 typów usług.

Wśród badanych parków, które wskazały, iż świadczą usługi proinnowacyjne, 50% z nich świadczy usługę pomocy w nawiązywaniu kontaktów z dostawcami lub odbiorcami technologii. Około 44% parków, które świadczą usługi proinnowacyjne, oferuje usługi związane z selekcją innowacyjnych pomysłów. Wśród wskazanych w ankiecie typów usług proinnowacyjnych najrzadziej badane parki oferowały usługi: certyfikacji rozwiązań/technologii/produktów (3% parków), testy rynkowe prototypów produktów/usług (6% parków) oraz definiowanie przedmiotu transferu (11% parków).

Parki technologiczne oferują swoim klientom pomoc w uzyskaniu finansowania na prowadzenie i rozwój działalności. W stosunku do roku 2011 nieznacznie (z 27 do 28%) zwiększyła się liczba parków nieoferujących swoim lokatorom oraz klientom zewnętrznym wsparcia w tym zakresie. W 2013 r. najczęściej kojarzono lokatorów parków i klientów zewnętrznych z aniołami biznesu oraz z lokalnymi i regionalnymi funduszami pożyczkowymi. Usługi te świadczyło odpowiednio 40% i 34% badanych parków. W porównaniu z poprzednim badaniem, zmniejszyła się skala świadczenia przez parki wsparcia w kontaktach z aniołami biznesu (z 59% w 2011 r. do 44% w 2013 r.) oraz pomoc w dostępie do funduszy załączkowych (z 41% w 2011 r. do 23% w 2013 r.). Na trzecim miejscu znalazły się subwencje i granty oraz kontakt z Venture Capital (obie kategorie oferowało po 31% parków). Dodatkowo 17% badanych parków technologicznych miało w ofercie pośrednictwo kredytowe.

Rysunek 15. Porównanie odsetka parków technologicznych świadczących usługi pomocy w pozyskaniu wsparcia finansowego w 2011 i 2013 roku

Źródło: opracowanie własne.

Usługi wynajmu powierzchni laboratoryjnej

W zakresie udostępniania/wynajmowania lokatorom powierzchni użytkowych część parków stosuje ograniczenia czasowe lub stawia dodatkowe warunki potencjalnym kandydatom na lokatorów. Tabela 36 prezentuje przyjęte w badanych parkach rozwiązania w tym zakresie.

⁴⁷ Usługa proinnowacyjna to usługa świadczona na rzecz przedsiębiorcy w celu skrócenia czasu „wejścia na rynek” i zwiększenia jego konkurencyjności dzięki wprowadzeniu innowacji w zakresie wytwarzanych produktów i świadczonych usług lub wprowadzeniu innowacyjnej technologii, zmian organizacyjnych oraz rozwiązań marketingowych. Tego rodzaju usługi świadczone są przez instytucje okołobiznesowe w kraju i za granicą. Źródło: K.B. Matusiak (red.), *Innowacje i Transfer technologii, słownik Pojęć*, PARP, Warszawa 2011, s. 317.

Tabela 34. Regulacja czasu korzystania ze wsparcia parku przez firmy zlokalizowane w badanych parkach

Okres korzystania ze wsparcia ośrodka		Liczba parków	Odsetek
Nie		17	52%
Tak, w tym:		16	48%
do 3 lat		7	21%
4-5 lat		6	18%
negocjowany		3	9%

Źródło: opracowanie własne.

Aż 52% badanych parków (17) w ogóle nie reguluje zasad dotyczących czasu korzystania ze wsparcia parku przez firmy zlokalizowane w badanych parkach. Tylko 16 parków (48%) wskazało, iż zakłada określony czas na lokalizację firm w ich parku. Z grupy tej 21% parków ogranicza okres do 3 lat. Takie ograniczenie jest specyficzne dla inkubatorów nastawionych na doprowadzenie przedsiębiorcy do samodzielności rynkowej. Występowanie takiego ograniczenia wśród parków świadczyć może o nastawieniu tych instytucji na aktywność inkubacyjną. Podobnie można odczytywać deklarację 18% parków, w których podstawowy okres korzystania ze wspierania wynosi 4–5 lat. Jest też grupa parków – 9%, w których okres jest negocjowany.

Jedna trzecia badanych parków technologicznych (36%) wskazała, iż usługi dla swoich lokatorów i klientów zewnętrznych świadczy wyłącznie przez pracowników oraz współpracowników zatrudnianych w oparciu o umowy cywilnoprawne. Około 64% parków w procesie świadczenia usług korzysta albo z ekspertów zewnętrznych, albo z wyspecjalizowanych w tym zakresie podmiotów gospodarczych – outsourcing.

Tabela 35. Odsetek badanych parków realizujących usługi w oparciu o własną kadrę pracowniczą oraz podmioty zewnętrzne

Sposób świadczenia usług	Liczba	Odsetek
Wyłącznie przez pracowników oraz współpracowników zatrudnianych w oparciu o umowy cywilnoprawne	12	36%
Częściowo własnymi siłami a częściowo przez podmioty zewnętrzne	19	58%
Wyłącznie przez podmioty zewnętrzne	2	6%

Źródło: opracowanie własne.

Większość (58%) badanych parków realizuje usługi na rzecz lokatorów lub klientów zewnętrznych parku częściowo własnymi siłami a częściowo przez podmioty zewnętrzne. Badane parki najczęściej korzystają z zasobów wewnętrznych na potrzeby realizacji szkoleń, konferencji czy udziału w wizytach studyjnych. Zakres podwykonawstwa prezentuje tabela 38.

Tabela 36. Odsetek badanych parków zlecających na zewnątrz poszczególne rodzaje usług

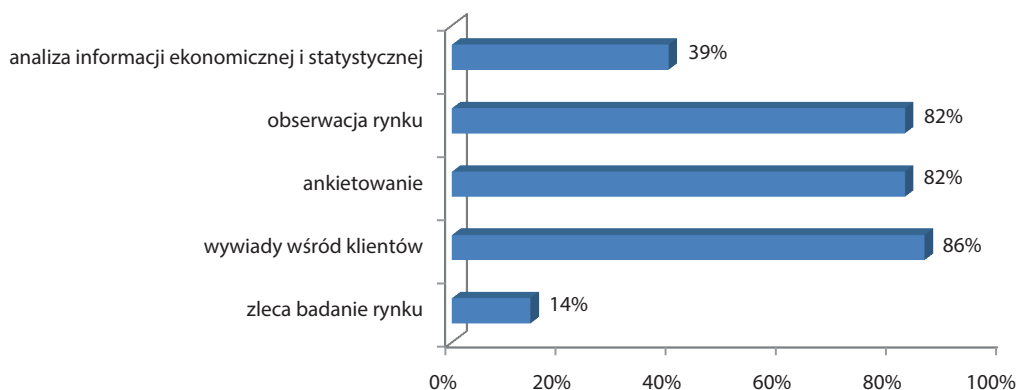
Rodzaj usługi	%
Usługi szkolenia/konferencji, wizyty studyjne	22%
Usługi doradcze, w tym coaching, mentoring	17%
Porady prawne	12%
Doradztwo inwestycyjne	10%
Porady marketingowe	8%
Doradztwo specjalistyczne	7%
Konsultacje IT	5%
Usługi proinnowacyjne	5%
Pozyskiwanie Funduszy UE	5%
Usługi dystrybucji sprzedaży	3%
Wynajmowanie powierzchni	3%

Źródło: opracowanie własne.

Większość badanych parków nie posiada certyfikatu ISO lub akredytacji w zakresie świadczonych usług. Posiadanie takiego certyfikatu potwierdziło tylko 24% parków (8 parków), co stanowi spadek w porównaniu z rokiem 2012 o 11%.

Badanie potrzeb firm-klientów deklaruje zdecydowana większość parków, badania takie prowadzi 79% z nich. Informacje o klientach zbierane są głównie podczas wywiadów i ankietowania (w 86% i 82% ośrodków). Potrzeby przedsiębiorstw określane są również w oparciu o obserwację rynku (82%), które dają obraz trendów rozwoju gospodarki. Można zaryzykować stwierdzenie, że popularność tych trzech metod wynika z możliwości przeprowadzenia badań przy wykorzystaniu wewnętrznych zasobów ludzkich parków. Wydaje się to tym bardziej prawdopodobne, że na zlecenie badań rynku firmom zewnętrznym w 2013 r. zdecydowało się jedynie 14% ośrodków (4 parki).

Rysunek 16. Metody prowadzenia badań potrzeb klientów parków technologicznych

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowanie mniejszy odsetek badanych parków technologicznych prowadzi analizę satysfakcji klientów. Jest to zaskakujące w stosunku do odsetka parków przeprowadzających badania potrzeb lokatorów. Do badań satysfakcji stosuje się bowiem te same metody i techniki i można takie badania wykonać przy użyciu własnych zasobów kadrowych i informatycznych. Tylko 48% badanych parków technologicznych (16) przeprowadza badania satysfakcji lokatorów.

Wśród parków, które przeprowadzają tego typu badania, ocena satysfakcji lokatorów jest dość wysoka. Na podstawie informacji pozyskanych od przedstawicieli parków stwierdzono, iż w 18% parków (6) lokatorzy są bardzo zadowoleni z usług i funkcjonowania w parku (ocena 5). W 27% (9) parków lokatorzy są zadowoleni z usług i funkcjonowania w parku (ocena 4). Przedstawiciele jednego z badanych parków, który przeprowadza badania satysfakcji lokatorów wskazali, iż lokatorzy parku są umiarkowanie zadowoleni (ocena 3).

Tabela 37. Poziom zadowolenia lokatorów z usług parku

Poziom satysfakcji lokatorów w ostatnim badaniu w skali 0–5	Liczba parków	Odsetek
0	0	0%
1	0	0%
2	0	0%
3	1	3%
4	9	27%
5	6	18%

Źródło: opracowanie własne.

Rezultaty działania

Aktywność parków w zakresie usług merytorycznych nie jest zbyt wysoka – średnio ok. 130 usług na park. Liczba organizowanych spotkań biznesowych przypadająca na 1 park to średnio 14 rocznie.

Do danych tych należy jednak podchodzić z pewną ostrożnością, albowiem nie odzwierciedlają one w pełni aktywności ośrodków. Większość z nich realizuje projekty, których konstrukcja uniemożliwia wyodrębnienie usług w usystematyzowany sposób (np. coaching, mentoring, działania networkingowe itd.). W pytaniach otwartych parki wskazywały na inne rodzaje usług, które nie zostały przedstawione liczbowo⁴⁸.

⁴⁸ Więcej szczegółów na ten temat zawiera opis usług oferowanych przez parki.

Tabela 38. Wybrane rezultaty działania badanych parków technologicznych

Rezultaty działania	Liczba firm założonych z pomocą parku w 2013 r.	w tym przez kobiety:	Firmy nagrodzone w konkursach krajowych	Firmy nagrodzone w konkursach krajowych. Liczba spotkań	Liczba zrealizowanych usług doradczych. Liczba uczestników	W tym usługi proinnowacyjne	Liczba innowacyjnych przedsięwzięć podjętych przez klientów parku	Zorganizowane spotkania dla firm z partnerami biznesowymi	
								Liczba spotkań	Liczba uczestników
Rezultaty działania	180	46	57	8	3104	431	375	450	8465

Źródło: opracowanie własne.

Z analizy danych przekazanych przez respondentów wynika, że parki generalnie nie monitorują aktywności swoich lokatorów. Najmniej danych przekazano w zakresie przeżywalności firm na rynku, liczby projektów innowacyjnych oraz firm nagrodzonych.

Zakres współpracy badanych parków technologicznych z innymi instytucjami

Parki technologiczne w Polsce angażują się w inicjatywy konsolidujące działania przedsiębiorców w ramach klastrów. Członkiem klastrów jest 21% badanych parków, a 12% z nich jest koordynatorem klastra.

Tabela 39. Członkostwo parków technologicznych w sieciach współpracy

Członkostwo parków technologicznych w sieciach współpracy	Liczba	Odsetek
Koordynator klastra/ klastrów	4	12%
Członek klastra/ klastrów	7	21%
Członek sieci krajowych IOB	8	24%
Członek sieci międzynarodowych IOB	5	15%
Członek stowarzyszeń branżowych	2	6%
Członek platform technologicznych	2	6%

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie ze specyfiką branżową ośrodków dominuje zaangażowanie w klastry ICT (7), branżę biomedyczną (3) i transportową (2). Na dalszych pozycjach są energia, przemysł metalowy, przetwórstwo tworzyw sztucznych i edukacja (po 1 wskazaniu). Parki działają też w klastrach o ogólnym charakterze innowacyjnym lub przemysłowym (7) nieposiadających specjalizacji branżowej. Dużo mniejsze jest zaangażowanie ośrodków w funkcjonowanie platform technologicznych czy stowarzyszeń branżowych. Wciąż niska jest aktywność parków w wymiarze międzynarodowym – tylko 5 z nich należy do międzynarodowych sieci IOB. Do żadnej sieci współpracy nie należy 15% badanych parków.

Badanie objęło również szereg aspektów związanych ze współpracą parków technologicznych z instytucjami zewnętrznymi, w tym uczelniami wyższymi, przedsiębiorstwami, jednostkami badawczymi, instytucjami finansującymi, jednostkami samorządu terytorialnego, innymi IOB oraz organami rządowymi. W związku z tym pytano o współpracę z partnerami z regionu, poza regionem, na terenie i poza granicami UE.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że współpracują one głównie na poziomie regionalnym i w mniejszym stopniu na poziomie krajowym. Parki najintensywniej współpracują z:

- przedsiębiorstwami w regionie (67% utrzymuje współpracę z więcej niż 5 przedsiębiorstwami),
- jednostkami samorządu terytorialnego (86%),
- regionalnymi uczelniami (34% współpracuje z więcej niż 5 uczelniami).

Tabela 40. Odsetek parków technologicznych współpracujących z różnymi partnerami w podziale na: region, pozaregionalne, UE oraz instytucje poza UE i w podziale na rodzaj partnera

Liczba partnerów z którymi współpracuje park/ rodzaj partnera i zasięg współpracy ⁴⁹	Region		Pozaregionalne		UE		Poza UE	
	Przedsiębiorstwa		Przedsiębiorstwa		Przedsiębiorstwa		Przedsiębiorstwa	
	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek
1	1	3%	4	12%	2	6%	0	0%
2	0	0%	2	6%	1	3%	1	3%
3	1	3%	2	6%	0	0%	0	0%
4	2	6%	0	0%	0	0%	0	0%
5 i więcej	21	64%	8	24%	7	21%	2	6%
nie współpracujemy	8	24%	17	52%	23	70%	30	91%

	Uczelnie		Uczelnie		Uczelnie		Uczelnie	
	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek
1	8	24%	2	6%	3	9%	0	0%
2	7	21%	4	12%	0	0%	1	3%
3	3	9%	1	3%	1	3%	1	3%
4	2	6%	1	3%	0	0%	0	0%
5 i więcej	9	27%	5	15%	2	6%	0	0%
nie współpracujemy	4	12%	20	61%	28	85%	31	94%

	Jednostki naukowe		Jednostki naukowe		Jednostki naukowe		Jednostki naukowe	
	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek
1	7	21%	3	9%	2	6%	1	3%
2	2	6%	2	6%	2	6%	2	6%
3	2	6%	1	3%	0	0%	0	0%
4	0	0%	1	3%	0	0%	0	0%
5 i więcej	4	12%	3	9%	1	3%	0	0%
nie współpracujemy	18	55%	23	70%	28	85%	30	91%

	Parki technologiczne, inkubatory technologiczne, centra innowacji		Parki technologiczne, inkubatory technologiczne, centra innowacji		Parki technologiczne, inkubatory technologiczne, centra innowacji		Parki technologiczne, inkubatory technologiczne, centra innowacji	
	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek
1	3	9%	5	15%	4	12%	2	6%
2	6	18%	4	12%	1	3%	0	0%
3	4	12%	1	3%	1	3%	0	0%
4	1	3%	0	0%	0	0%	0	0%
5 i więcej	6	18%	8	24%	4	12%	1	3%
nie współpracujemy	13	39%	15	45%	23	70%	30	91%

⁴⁹ W oparciu o umowy o współpracy, realizowane projekty, listy intencyjne.

cd. tab. 40

	Instytucje finansowania ryzyka (Venture Capital, seed capital)		Instytucje finansowania ryzyka (Venture Capital, seed capital)		Instytucje finansowania ryzyka (Venture Capital, seed capital)		Instytucje finansowania ryzyka (Venture Capital, seed capital)	
	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek
1	8	24%	6	18%	0	0%	0	0%
2	3	9%	2	6%	1	3%	0	0%
3	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
4	0	0%	1	3%	0	0%	0	0%
5 i więcej	2	6%	3	9%	0	0%	0	0%
nie współpracujemy	20	61%	21	64%	32	97%	33	100%

	Jednostki samorządu terytorialnego		Jednostki samorządu terytorialnego		Jednostki samorządu terytorialnego		Jednostki samorządu terytorialnego	
	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek
1	9	27%	1	3%	0	0%	0	0%
2	9	27%	4	12%	0	0%	0	0%
3	1	3%	0	0%	0	0%	0	0%
4	2	6%	0	0%	0	0%	0	0%
5 i więcej	7	21%	4	12%	2	6%	0	0%
nie współpracujemy	5	15%	24	73%	31	94%	33	100%

	Firmy konsultingowe i doradcze		Firmy konsultingowe i doradcze		Firmy konsultingowe i doradcze		Firmy konsultingowe i doradcze	
	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek
1	5	15%	2	6%	1	3%	1	3%
2	4	12%	3	9%	0	0%	0	0%
3	1	3%	0	0%	0	0%	0	0%
4	0	0%	1	3%	0	0%	0	0%
5 i więcej	10	30%	4	12%	1	3%	0	0%
nie współpracujemy	13	39%	23	70%	31	94%	32	97%

Źródło: opracowanie własne.

Niepokojąca jest liczba parków technologicznych, które nie współpracują z podmiotami zewnętrznymi. Kontaktów z lokalnymi firmami nie posiada 24% parków technologicznych, a odsetek ten rośnie do 51% w grupie kontaktów na poziomie krajowym. Znacząca liczba parków technologicznych nie współpracuje z innymi IOB w regionie (39%), a na poziomie krajowym odsetek ten rośnie do 45%. Najgorsza sytuacja panuje w obszarze współpracy z instytucjami finansowymi. Z funduszami ryzyka w regionie nie współpracuje aż 60%, a na poziomie krajowym 64% parków technologicznych. Z funduszami pożyczkowymi na poziomie regionalnym brak współpracy wśród 45% parków technologicznych.

Analiza zakresu współpracy badanych parków technologicznych z poszczególnymi rodzajami ośrodków i instytucji wskazuje na to, iż najwięcej parków współpracuje z uczelniami wyższymi (83%) w zakresie korzystania z ekspertów i specjalistów. Wśród badanych parków 75% współpracuje z uczelniami w zakresie pozyskiwania wiedzy z zakresu technologii i wyników badań. Trzeba przyznać, że to bardzo pozytywny kierunek działań. Znaczna część badanych parków (67%) współpracuje również z JST w zakresie korzystania z ekspertów i specjalistów. Współpraca parków z innymi ośrodkami innowacji dotyczy najczęściej partnerstw w projektach (56% parków).

Tabela 41. Zakres współpracy parków technologicznych z wybranymi rodzajami podmiotów według obszarów współpracy

Obszary współpracy/ Partnerzy	Uczelnie	Jednostki naukowe	Ośrodki innowacji	Fundusze pożyczkowe	Instytucje finansowania ryzyka	Samorząd	Ministerstwa agencje rządowe
Eksperti i specjaliści	83%	50%	50%	39%	36%	67%	50%
Infrastruktura badawcza	69%	42%	33%	22%	14%	28%	28%
Wsparcie klientów w pozyskiwaniu środków na inwestycje i innowacje	44%	39%	44%	39%	33%	47%	53%
Wiedza z zakresu technologii i wyników badań	75%	50%	53%	22%	17%	28%	33%
Wiedza z zakresu zarządzania	58%	39%	53%	28%	22%	44%	44%
Partnerstwo w projektach	69%	50%	56%	28	19%	69%	42%

Źródło: opracowanie własne.

Wpływ współpracy z poszczególnymi grupami podmiotów na działalność parków technologicznych jest wyższy od przeciętnej w przypadku uczelni (3,4 pkt) i przeciętny w przypadku IOB (3,0 pkt). Wpływ współpracy z pozostałymi grupami PT oceniają jako stosunkowo słaby – poniżej 3,0 pkt. Parki, które współdziałają z podmiotami zewnętrznymi, najlepiej oceniają współpracę z przedsiębiorstwami, uczelniami i instytutami naukowymi, zaś najslabiej z funduszami kapitałowymi.

Tabela 42. Wpływ współpracy z innymi ośrodkami i instytucjami na działalność badanych parków technologicznych (skala 0–5, gdzie 0 oznacza bardzo słabo, a 5 bardzo dobrze)

Obszary współpracy	Uczelnie	Jednostki naukowe	Ośrodki innowacji	Fundusze pożyczkowe	Instytucje finansowania ryzyka	Samorząd	Ministerstwa agencje rządowe
Średni wpływ na działalność PT	3,4	2,6	3,0	2,2	2,4	2,6	2,3

Źródło: opracowanie własne.

Analizując wpływ współpracy parków z różnymi instytucjami partnerskimi na ich działalność, zidentyfikowano kilka obszarów współpracy, które w opinii parków mają największe znaczenie (oceny dokonano w skali 0–5). Największy wpływ na działanie parków technologicznych ma współpraca z uczelniami ze względu na: dostęp do ekspertów/specjalistów (4,0), dostęp do infrastruktury (3) oraz partnerstwo w projektach (3,9). Należy zwrócić uwagę na znaczący wpływ współpracy z samorządem na: dostęp do ekspertów/specjalistów (3,1) oraz partnerstwo w projektach (3,1). Współpraca z innymi ośrodkami innowacji jest istotna ze względu na partnerstwo w projektach (3,6), wiedzę z zakresu zarządzania (2,9) oraz wsparcie klientów w pozyskiwaniu środków.

Tabela 43. Poziom satysfakcji parków we współpracy z innymi podmiotami

Obszary współpracy/Partnerzy	Przedsiębiorstwa	Uczelnie	Jednostki naukowe	Ośrodki innowacji	Fundusze pożyczkowe	Instytucje finansowania ryzyka
Średni poziom satysfakcji parku ze współpracy	4,0	4,0	3,7	4,03	3,1	3,2

Źródło: opracowanie własne.

Parki technologiczne pozytywnie oceniają współpracę z podmiotami zewnętrznymi. Najlepiej oceniają współpracę z samorządem (4,2), JBR (4,1), przedsiębiorstwami (4,0) i uczelniami (4,0). Najgorzej z funduszami ryzyka (3,1) i funduszami pożyczkowymi i poręczeniowymi (3,3). Jest to ocena subiektywna dokonana przez park technologiczny.

Planowane kierunki rozwoju parków

W ramach przeprowadzonego badania parki technologiczne wskazywały kierunki rozwoju na najbliższą przyszłość. Były to swobodne wypowiedzi reprezentantów badanych parków. W zakresie planów parków technologicznych na najbliższą przyszłość można wyróżnić następujące kierunki:

- Rozwój infrastruktury – uruchomienie nowych budynków, rozwój infrastruktury technicznej, przygotowanie dalszych nieruchomości gruntowych do sprzedaży dla potencjalnych przedsiębiorców spełniających kryterium innowacyjności.
- Specjalizacja i koncentracja działalności na wybranych branżach.
- Wdrożenie usług specjalistycznych laboratoriów (w zależności od specjalizacji parku) – np. Laboratoriów Elektronicznych, Laboratorium Cyfrowego, Laboratorium Prototypu, Laboratorium Geodezji, Laboratorium Efektów Specjalnych.
- Uruchomienie nowych obszarów działalności – inkubator przedsiębiorczości, fundusz załączkowy, fundusz grantowy oraz fundusz pożyczkowy dla podmiotów wdrażających innowacje.
- Rozwój usług doradczych – prowadzenie usług pośrednictwa kooperacyjnego za granicą, internacjonalizacji, wzornictwa przemysłowego, wdrażania nowych usług i produktów, analiz rynku i określanie potencjału rynkowego i technicznych możliwości rozwoju pomysłu, opracowania planu wdrożenia innowacji, pomoc doradcza we wdrażaniu technologii, pomoc w opracowaniu prototypu, produktu lub gotowego do testów wyrobu, a także usługi mentoringu.
- Rozwój oferty szkoleniowej – uruchomienie platformy do szkoleń technologicznych (specjalistycznych szkoleń technicznych), szkoleń z zakresu tworzenia modeli biznesowych oraz w zakresie diagnozy zapotrzebowania przedsiębiorstw poprzez audyty.
- Wzmocnienie współpracy z partnerami zewnętrznymi – np. innymi parkami technologicznymi oraz klastrami.

Podsumowanie

Wyniki przeprowadzonej diagnozy i analizy funkcjonowania parków technologicznych w Polsce pozwalają na sformułowanie kilku kluczowych wniosków:

1. Wyposażenie techniczne i informatyczne parków technologicznych w Polsce jest dobre. Posiadają one zarówno znaczące zasoby infrastruktury, jak i wysoko specjalistyczne laboratoria badawcze, wyposażone w aparaturę i oprogramowanie. W tym sensie można powiedzieć, iż wiele parków to ośrodki na co najmniej europejskim poziomie.
2. Parki dysponują znaczącymi zasobami kadrowymi, w tym dużym udziałem pracowników merytorycznych, co dobrze rokuje, jeśli chodzi o ich rozwój. Pracownicy ci często dzielą swoją pracę w parku technologicznym z zaangażowaniem na rzecz innych typów ośrodków, które park współdzieli w ramach założyciela/właściciela.
3. Struktura i zakres oferty usług doradczych, szkoleniowych i wspierających w zakresie pozyskania finansowania zaczyna powoli się przekształcać w kierunku realnego zaspokajania zapotrzebowania klientów parków. Optymistyczny jest zatem fakt, że parki wdrażają i rozwijają usługi proinnowacyjne. Zmalała natomiast liczba usług wyświadczonych na zasadach komercyjnych na rzecz lokatorów oraz klientów zewnętrznych.
4. Badane parki technologiczne obserwując otoczenie i zmieniające się zarówno kierunki dofinansowania działań, jak i możliwości rozwoju innowacyjnych przedsięwzięć, szybko reagują i elastycznie zmieniają swoją strategię działania. Stąd też część parków przechodzi lub pozostaje w formule parków przemysłowych. I choć zmniejsza to ogólną liczbę parków technologicznych w kraju, zjawisko to należy uznać za pozytywne w kontekście utrzymania i wykorzystania potencjału niezależnie od tego, jaka jest koniunktura dla parków technologicznych czy innowacji.
5. Słabym punktem badanych parków jest współpraca z innymi ośrodkami i instytucjami. Dotyczy to zarówno intensywności współpracy, jak i jej zakresu, który koncentruje się wokół działań podstawowych – korzystania z ekspertów czy partnerstwa w projektach. Można powiedzieć, iż parki izolują się nieco od otoczenia zewnętrznego, podczas gdy powinny bardzo intensywnie z nim współpracować.
6. Za niekorzystne należy również uznać zjawisko braku monitoringu efektów swojej działalności i trwałości działania. Brak monitoringu ogranicza menedżerom możliwości podejmowania trafnych decyzji opartych na faktach z poprzednich miesięcy czy lat.

6. Inkubatory technologiczne

Rozkład terytorialny i struktura wiekowa ośrodków

W Polsce, w połowie 2014 r. działały 23 inkubatory technologiczne rozumiane jako wyodrębniony organizacyjnie, oparty na nieruchomości podmiot prowadzący program inkubacji przedsiębiorczości technologicznej⁵⁰, łączący ofertę lokalową z usługami wspierającymi rozwój młodych innowacyjnych firm w otoczeniu lub ścisłym powiązaniu z instytucjami naukowo-badawczymi⁵¹. Ten rodzaj ośrodka innowacji funkcjonuje w oparciu o trzy elementy oferty:

- wyposażoną infrastrukturę,
- usługi wspierające rozwój młodych firm bazujących na wysokich technologiach (prowadzą program inkubacji firm technologicznych),
- pomoc w dostępie do środków na rozwój firmy.

Celem działania tych ośrodków i prowadzonych przez nie programów jest inkubacja nowych podmiotów gospodarczych o dużym potencjale technologicznym w otoczeniu lub w ścisłym powiązaniu z instytucjami naukowo-badawczymi.

Mapa 3. Inkubatory technologiczne w Polsce w 2014 roku

▲ – lokalizacja inkubatora technologicznego

Źródło: opracowanie własne.

⁵⁰ Program Inkubacji Przedsiębiorczości jest procesem wsparcia młodego przedsiębiorcy w rozwoju od momentu posiadania idei, przez rozwój pomysłu, po założenie firmy i przyspieszanie jej wzrostu, kompleksowym programem wspierania biznesu. Głównym celem jest wypromowanie efektywnych przedsiębiorstw, które wyjdą z programu w określonym czasie, zdolne samodzielnie przetrwać finansowo. Co niezwykle istotne, nie ma jednego uniwersalnego modelu realizacji programów inkubacji. W konsekwencji spotykamy dużą różnorodność modeli organizacyjnych, w ramach których programy inkubacji są realizowane np. przez inkubatory technologiczne, ale także parki technologiczne.

⁵¹ Szersze wyjaśnienie tej kwestii można znaleźć w publikacjach: J. Guliński, K. Zasiadły, 2005, Inkubator przedsiębiorczości akademickiej. Podręcznik dla organizatorów i pracowników, Poznań oraz Matusiak K.B. (red.), 2011, *Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć*, Warszawa.

Czas, który minął od ostatniego badania, zmienił nieco obraz inkubatorów technologicznych. Liczba inkubatorów funkcjonujących w Polsce w połowie 2014 r. jest niższa o 20,7%, niż w połowie 2012 r. Przyczyn tego stanu rzeczy jest kilka. Historycznie duża część inkubatorów była wydziałową organizacyjnie częścią większej instytucji prowadzącej. Jednak na przestrzeni ostatnich dwóch lat obserwowaliśmy w ośrodkach innowacji znaczące przekształcenia organizacyjne. Jednym z nich jest „wchłanianie” inkubatorów przez jednostki prowadzące, co miało miejsce w przypadku 3 instytucji. W efekcie instytucje prowadzące wydzielające dotąd inkubatory technologiczne (jako odrębne ośrodki) przyjęły strategię rozwoju programu inkubacji realizowanego w ramach parków technologicznych bez formalnego jego wydzielenia w swojej strukturze. Kolejną przyczyną jest zaprzestanie prowadzenia przez instytucje prowadzące działalności inkubacyjnej i wykorzystywanie dotychczasowej infrastruktury inkubatorów na inne cele (3 instytucje). Nadal utrzymuje się tendencja do nieprawidłowego określenia tą nazwą funduszy załączkowych stworzonych w ramach działania 3.1 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. Konsekwencją tego było usunięcie z listy inkubatorów technologicznych trzech instytucji, które korzystały z tej nazwy niezgodnie z przyjętą definicją.

Tabela 44. Liczba inkubatorów technologicznych w latach 2005, 2007, 2009, 2010, 2012, 2014

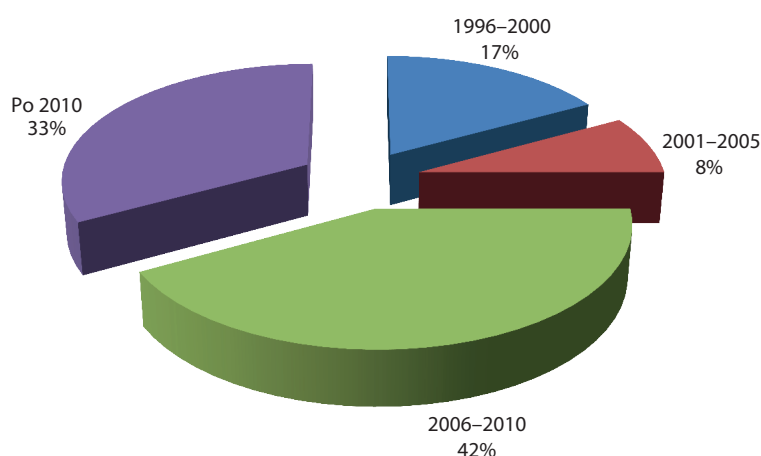
Wyszczególnienie	2005	2007	2009	2010	2012	2014
Liczba ośrodków	7	16	17	20	29	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu A. Bąkowski, M. Mażewska, *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce – Raport 2012*, PARP, Warszawa 2012, s. 15 i zebranych danych.

Inkubatory technologiczne działają w 10 województwach – najwięcej w województwie podkarpackim (5) i pomorskim (4). W dalszym ciągu tego rodzaju ośrodków nie ma w województwach warmińsko-mazurskim, lubelskim, opolskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim oraz mazowieckim. Mając na uwadze istniejące w wymienionych województwach (z wyłączeniem mazowieckiego) ośrodki innowacji, w tym szczególnie parki technologiczne, można wnioskować, że funkcje inkubatorów technologicznych będą w przyszłości realizowane właśnie przez te ośrodki. W badaniu zidentyfikowano także 2 inkubatory (w Legnicy i Poznaniu), które formalnie funkcjonują, jednak nie rozpoczęły jeszcze działalności operacyjnej. Połowa badanych inkubatorów technologicznych funkcjonuje w miastach akademickich (tak jest m.in. w przypadku Gdańska, Krakowa, Kielc, Poznania, Rzeszowa, Szczecina), będących jednocześnie biegunami wzrostu w skali regionalnej. Natomiast druga połowa badanej populacji jest ulokowana w mniejszych ośrodkach.

Pierwsza grupa badanych inkubatorów technologicznych⁵² powstała pomiędzy 1996 a 2000 rokiem (17%). Jednak najwięcej jednostek rozpoczęło działalność pomiędzy 2006 a 2010 rokiem, co jest logicznym następstwem zakończenia inwestycji, na których finansowanie pozyskano środki z funduszy strukturalnych w latach 2004–2006 (44% podmiotów powstało w latach 2006–2010) i 2007–2014 (33% podmiotów rozpoczęło działalność po 2010 r.).

Rysunek 17. Struktura wiekowa inkubatorów technologicznych (%)

Źródło: opracowanie własne.

Relacje właścicielskie i współdzielenie zasobów

W ramach analizy ogólnodostępnych danych, obejmującej całą populację inkubatorów, można stwierdzić, że spośród 23 inkubatorów technologicznych działających w Polsce w 2014 r. 4 (17%) są samodzielnymi jednostkami (posiadają osobowość

⁵² W badaniu wzięło udział 12 spośród 23 zidentyfikowanych inkubatorów technologicznych (52% populacji).

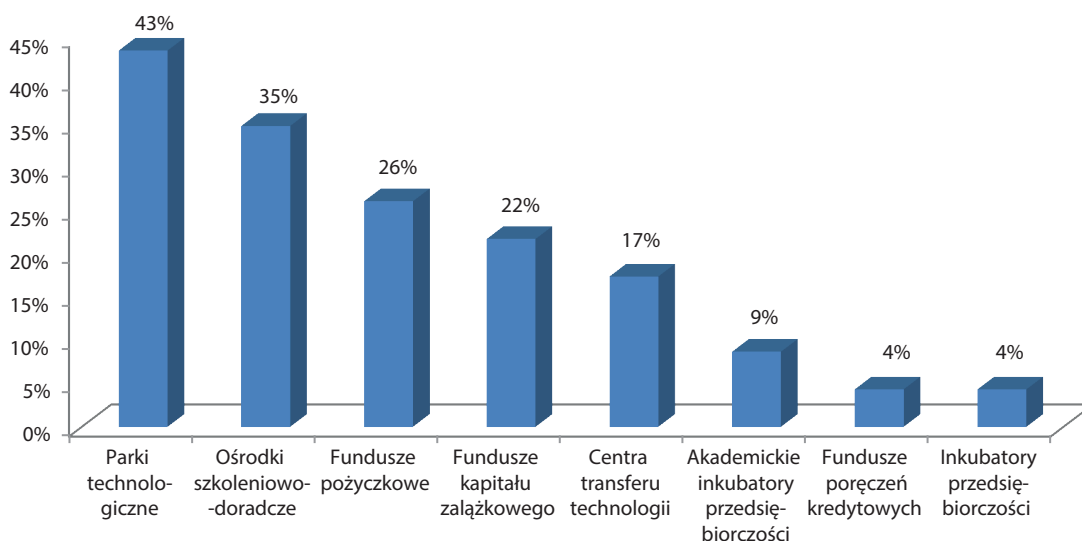
prawną i realizują wyłącznie funkcje inkubatora technologicznego). Pozostałe 83% inkubatorów funkcjonuje w ramach jednostek prowadzących, będąc tylko jednym z obszarów ich działalności. Dla 36% badanych inkubatorów jednostką prowadzącą są parki technologiczne, 25% inkubatorów jest prowadzonych przez agencje rozwoju regionalnego lub lokalnego, natomiast dwa inkubatory są zarządzane przez Specjalną Strefę Ekonomiczną (w Słupsku i Gdańsku).

Nieco inaczej przedstawia się zagadnienie współdzielenia zasobów jednostki prowadzącej z innymi ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości. 10 spośród 23 inkubatorów technologicznych współdzieli zasoby tylko z jednym rodzajem ośrodka – najczęściej jest to park technologiczny (8 inkubatorów); 4 inkubatory dzielą zasoby z dwoma innymi rodzajami ośrodków, zaś 2 dzielą zasoby z 3, natomiast kolejne 2 z 4 innymi rodzajami ośrodków. Ośrodkiem, w którym inkubator technologiczny współdzieli zasoby z największą liczbą podmiotów jest Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA, która w swojej strukturze posiada: akademicki inkubator przedsiębiorczości, centrum transferu technologii, fundusz pożyczkowy, inkubator technologiczny, ośrodek doradczo-szkoleniowy i park technologiczny.

Współdzielenie związane jest również z korzystaniem z tych samych zasobów ludzkich. Pracownicy ponad 40% badanych inkubatorów zaangażowani są w działalność co najmniej jeszcze jednego ośrodka (np. parku technologicznego lub CTT).

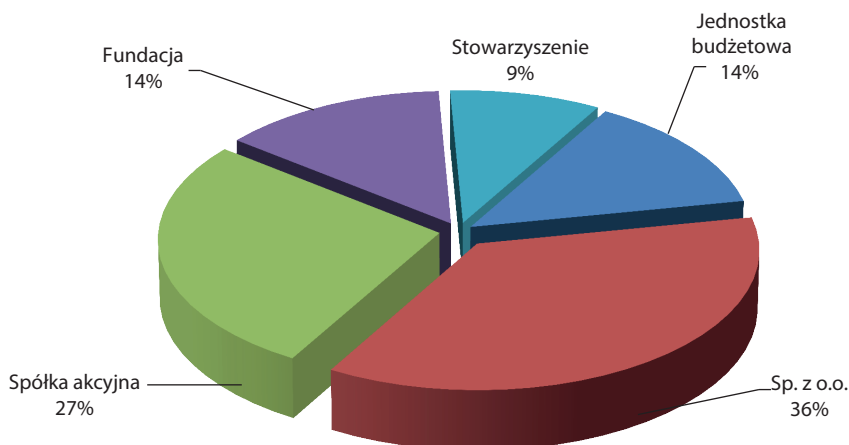
Inkubatory technologiczne najczęściej współlistnieją z parkami technologicznymi (43%) oraz ośrodkami szkoleniowo-doradczymi (35%). W ponad 20% przypadków w ramach jednej instytucji prowadzącej oprócz inkubatora technologicznego występuje bądź to fundusz pożyczkowy, bądź fundusz kapitału zaangażowanego. W przypadku 4 badanych podmiotów działalność inkubatora technologicznego jest jedynym obszarem ich aktywności, co oznacza, że nie współdzielią swoich zasobów z żadnym innym ośrodkiem.

Rysunek 18. Odsetek inkubatorów technologicznych, które działają w ramach jednostki prowadzącej z innymi ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 19. Formy prawne inkubatorów technologicznych

Źródło: opracowanie własne.

Pod względem form prawnych instytucje prowadzące inkubatory technologiczne są zbliżone do parków technologicznych. Dominują wśród nich spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (ponad 35%). Często występującą formą (ponad 27%) jest także spółka akcyjna. Wiąże się to z prowadzeniem inkubatorów przez agencje rozwoju lokalnego i regionalnego, które zazwyczaj są właśnie spółkami akcyjnymi. W ponad 14% przypadków inkubatory są prowadzone przez jednostki budżetowe tworzone przez samorządy. Taka sytuacja ma miejsce w Kielcach i Chojnicach. W pojedynczych przypadkach (Kalisz, Poznań, Białogard) inkubatory są prowadzone przez fundacje i stowarzyszenia.

Potencjał badanych inkubatorów technologicznych

Zasoby infrastrukturalne

Łączna powierzchnia badanych inkubatorów technologicznych to 43 118 m². Statystyczny inkubator technologiczny dysponuje powierzchnią 2 855 m², co jest nieznacznym wzrostem w stosunku do badania z 2012 r. (2570 m²), przy czym najmniejszy inkubator zajmuje 350 m², natomiast największy ponad 7 000 m². Spośród badanych inkubatorów tylko 3 mają powierzchnię mniejszą niż 3 000 m², którą to wielkość, jak podaje literatura, uznaje się za wystarczającą, aby dochody uzyskiwane z wynajęcia przez inkubator powierzchni były w stanie zapewnić mu samodzielność finansową na poziomie pozwalającym realnie wspierać nowe firmy technologiczne⁵³.

Tabela 45. Średnia wielkość inkubatorów w latach 2005, 2007, 2009, 2010, 2012 i 2014

Wyszczególnienie	2005	2007	2009	2010	2012	2014
Średnia powierzchnia inkubatora (w m ²)	3 828	4 989	3 093	2 930	2 570	2855

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu A. Bąkowski, M. Mażewska, *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce – Raport 2012*, PARP, Warszawa 2012, s. 44 i zebranych danych.

Inkubatory technologiczne oferują swoim klientom kilka typów powierzchni. Wszystkie dysponują powierzchnią biurową na wynajem, choć tylko w 3 można korzystać ze stanowisk typu *open space*.

Tylko jeden inkubator przeznaczył część swojej powierzchni na laboratoria, których używa do własnej działalności, natomiast laboratoria na wynajmem można znaleźć w 3 ośrodkach. Pod tym względem oferta inkubatorów nie uległa znacznej zmianie w stosunku do badania z 2012 roku. Stabilizacja w tym aspekcie działalności inkubatorów oznacza, że laboratoria nie stanowią w chwili obecnej podstawy w ich ofercie. Warto też zauważyć, że dzięki współdzieleniu zasobów infrastrukturalnych lokatorzy inkubatorów mogą wykorzystywać laboratoria znajdujące się w parkach technologicznych.

Tabela 46. Wybrane składniki potencjału infrastrukturalnego inkubatorów technologicznych

Rodzaj potencjału/rodzaj ośrodka (suma wartości dla 11 inkubatorów technologicznych)	
Powierzchnia użytkowa budynków w dyspozycji instytucji ogółem	43 118 m ²
Powierzchnia biurowa na własne potrzeby	4 046 m ²
Udział powierzchni biurowej w ogólnej powierzchni użytkowej	9,4 %
Powierzchnia użytkowa do wynajmu	21 480 m ²
Udział powierzchni użytkowej do wynajmu w ogólnej powierzchni użytkowej	49,8%
Powierzchnia laboratoryjna własna	1 100 m ²
Udział powierzchni laboratoryjnej własnej w ogólnej powierzchni użytkowej	2,6%
Powierzchnia laboratoryjna do wynajmu	1 259 m ²
Udział powierzchni laboratoryjnej do wynajmu w ogólnej powierzchni użytkowej	2,9%
Powierzchnia <i>open space</i>	366 m ²
Udział powierzchni <i>open space</i> w ogólnej powierzchni użytkowej	0,8%
Warsztaty i prototypownie	1 210 m ²
Udział powierzchni warsztatów i prototypowni w ogólnej powierzchni użytkowej	2,8%
Sale dydaktyczne/seminaryjne (liczba)	41
Sale konferencyjne (liczba)	30
Pracownie komputerowe (liczba)	9

Źródło: opracowanie własne.

⁵³ Por. M. Mażewska, A. Rabeczenko, A. Tórz, *Organizacja i zarządzanie inkubatorem technologicznym*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Gdańsk – Warszawa – Poznań 2011.

Podstawą działalności inkubatorów technologicznych jest wsparcie oparte na szkoleniach i doradztwie. Prawie 60% badanych inkubatorów oferuje swoim klientom dostęp do pomieszczeń dydaktycznych i seminaryjnych, a ponad 90% do sal konferencyjnych. Ośrodki są też dobrze wyposażone w inny sprzęt służący prowadzeniu tego typu działalności – tablice interaktywne, rzutniki multimedialne, ekrany i telewizory, nagłośnienie itp.

Zasoby informatyczne i biurowe

Kopiarka, skaner, faks, meble biurowe, sprzęt komputerowy są w posiadaniu 90% inkubatorów. Prawie wszystkie inkubatory oferują swoim klientom dostęp do Internetu zarówno szerokopasmowego, jak i bezprzewodowego. Popularnymi elementami wyposażenia są także tablice interaktywne, flipcharty oraz projektory multimedialne.

Tabela 47. Składniki potencjału informatycznego badanych inkubatorów technologicznych

Typ zasobu	% ośrodków dysponujących danym zasobem
Bazy danych	25%
Internet szerokopasmowy	83%
Internet bezprzewodowy	92%
Biblioteka/czytelnia	33%
Sprzęt do prowadzenia telekonferencji	25%
Specjalistyczne oprogramowanie	33%
Sprzęt komputerowy	100%
Kopiarka	92%
Skaner	92%
Faks	42%

Źródło: opracowanie własne.

Udostępniane klientom przez inkubatory specjalistyczne oprogramowanie przeznaczone jest do projektowania 3D, obsługi sprzętu produkcyjnego, pomiarowego i laboratoryjnego z zakresu metalografii i inżynierii materiałowej. Dodatkowymi elementami oferty inkubatorów są także zestawy do tłumaczeń simultanicznych oraz możliwość streamingu w Internecie.

Zasoby ludzkie

W badanych inkubatorach technologicznych w Polsce łącznie zatrudnionych jest 128 osób, z czego 116 pracowników to pracownicy merytoryczni. Rozpiętość zatrudnienia w inkubatorach jest stosunkowo duża od 35 osób zatrudnionych w jednym inkubatorze po minimalny zespół składający się z 3 osób. Na poziom zatrudnienia i organizacji pracy zespołu wpływ ma wiele czynników – zadania, jakie są stawiane przed inkubatorem, etap jego rozwoju, przyjęty model świadczenia usług. Dodatkowo inkubatory technologiczne w 2013 r. zatrudniały do realizacji działań merytorycznych łącznie 89 pracowników w oparciu o umowy cywilnoprawne, przy czym w konkretnych przypadkach liczba ta wahała się od 2 do 37 osób.

Można wskazać dwa modele organizacji zespołów występujące w inkubatorach. Pierwszy opiera się na licznej grupie pracowników (20–35 osób) zatrudnionych na stałe w inkubatorze. Realizują oni wówczas nie tylko działania związane z zarządzaniem ośrodkiem, ale wypełniają również część funkcji wspierających przedsiębiorców. Drugi model ogranicza zatrudnienie do 1–3 pracowników, na których spoczywa tylko nadzór nad zarządzaniem nieruchomością i współpracą z zewnętrznymi ekspertami. W obu przypadkach część usług wspierających biznes jest dostarczana klientom przez ekspertów zewnętrznych zatrudnianych w oparciu o umowy cywilnoprawne. Nieco ponad 40% inkubatorów współpracuje na tych zasadach z mniej niż 5 ekspertami, a w przypadku 33% ośrodków liczba ekspertów waha się pomiędzy 5 a 10 osobami. Zakres współpracy z ekspertami zewnętrznymi nie koreluje z wielkością zatrudnienia w inkubatorze.

Zjawiskiem wymagającym osobnego komentarza jest angażowanie pracowników merytorycznych zatrudnianych w inkubatorach technologicznych do działań w innych obszarach. Jest ono spotykane w tych inkubatorach, które działają w ramach instytucji prowadzących jednocześnie inne ośrodki. Najczęściej są to działania prowadzone przez parki technologiczne (sytuacja występująca w ponad 40% ośrodków), inkubatory przedsiębiorczości i ośrodki szkoleniowo-doradcze. Sytuacja ta może rodzić zarówno pozytywne, jak i negatywne konsekwencje. Pozytywne, kiedy to zaangażowanie skutkuje podwyższeniem kompetencji i poszerzeniem wiedzy służącej wspieraniu klientów inkubatora. Zagrożenie natomiast tkwi w realizacji przez pracowników inkubatora działań zupełnie oderwanych od ich podstawowych obowiązków i kompetencji, co z kolei może skutkować zmniejszeniem ich dostępności dla klientów inkubatorów i obniżeniu jakości świadczonych usług.

Zasoby finansowe

Zarządzanie budżetem, w przypadku 33% inkubatorów technologicznych, odbywa się w ramach wyodrębnionych budżetów, natomiast 67% inkubatorów działa w ramach budżetów jednostek prowadzących. Biorąc pod uwagę, że 86% inkubatorów jest zarządzanych przez inne podmioty, to w tej grupie 19%, mimo iż nie ma samodzielności prawnej, to posiada odrębność finansową.

Ponad 1/3 badanych inkubatorów nie udzieliła odpowiedzi na pytania dotyczące wysokości budżetu, jakim operują. Budżety inwestycyjne, którymi dysponowanie deklarowało 33% inkubatorów technologicznych, są bardzo zróżnicowane kwotowo. Najniższy wynosi 200 tys. zł, natomiast najwyższe opiewają na ponad 180 mln zł oraz ponad 43 mln zł. Nieco inaczej przedstawia się kwestia budżetów operacyjnych, które oscylują w przedziale 1–2 mln zł, chociaż w skrajnych wypadkach wyniosły z jednej strony 100 tys. zł, z drugiej zaś ponad 30 mln zł.

Struktura budżetu inkubatorów w 2013 r. nieco różni się od tej z 2011 r. W porównaniu z poprzednim badaniem zwiększył się, choć do poziomu niższego niż w latach 2006–2009, stopień samofinansowania się tych instytucji (wpływ z opłat za wynajem i działalność szkoleniowo-doradcza) z 44,4% do niecałych 49%. Należy wskazać jednak, że ten efekt powoduje znaczący wzrost wpływów z czynszu i opłat eksploatacyjnych (+12,3%). Pozostała działalność inkubatorów przyniosła im mniejsze wpływy niż miało to miejsce w roku 2011.

Tabela 48. Zmiany struktury finansowania bieżącej działalności inkubatorów technologicznych w latach 2004, 2006, 2008, 2009, 2011 i 2013 (%)

Źródło przychodu:	2004	2006	2008	2009	2011	2013
Wpływy z czynszu i innych opłat eksploatacyjnych	44,1	51,7	67,9	54,9	31,1	43,4
Wpływy z działalności szkoleniowo-doradczej	2,0	5,7	0	0,1	2,8	1,8
Inne dochody własne	3,1	5,1	4,1	5,9	10,5	3,8
Europejskie granty i projekty	11,5	11,5	6,2	6,7	0,5	5,0
Krajowe granty i projekty	22,1	10,8	5,2	9,6	29,8	15,9
Regionalne/lokalne granty i projekty	1,7	2,5	12,1	0,6	7,3	13,0
Wkłady, subwencje i dopłaty udziałowców	0	0,6	4,5	1,3	16,1	17,1
Inne zasilanie zewnętrzne	15,5	12,1	0	20,9	1,9	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu A. Bąkowski, M. Mażewska, *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce – Raport 2012*, PARP, Warszawa 2012, s. 44 i zebranych danych.

Znaczenie grantów i projektów pozostało na podobnym poziomie. Średnio 34% budżetów pochodzi z grantów (regionalnych, krajowych i europejskich). To proporcja podobna do tej sprzed 2 lat, kiedy to z projektów pochodziło 37% środków w budżetach. Przy czym w porównaniu z poprzednim badaniem zwiększył się udział grantów europejskich, a spadł krajowych.

Zakres i rezultaty działania badanych inkubatorów technologicznych

Struktura klientów/lokatorów

W badanych inkubatorach technologicznych na koniec 2013 r. działały łącznie 334 podmioty, z których 222 (66,5%) to firmy technologiczne, czyli firmy rozwijające, produkujące i sprzedające dobra i usługi, które ucieleśniają znaczący element współczesnej nauki. Podstawową cechą takich firm jest konwersja nauki w nową technikę i jej rynkowa komercjalizacja. Są to firmy jednocześnie wysoce innowacyjne i przedsiębiorcze⁵⁴. Firmy spin off zadeklarowały wśród swoich lokatorów inkubatory z Poznania, Szczecina, Słupska i Stalowej Woli, przy czym dwa ostatnie wynajmują swoje powierzchnie także firmom spin out.

Tabela 49. Wybrane dane dotyczące struktury lokatorów inkubatorów technologicznych

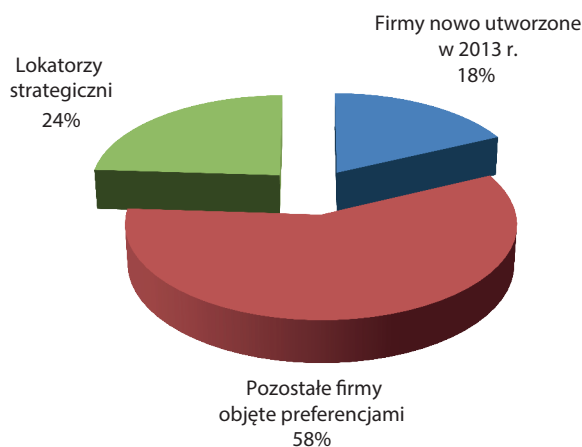
Lokatorzy inkubatorów	w 2011 r.	w 2013 r.
Liczba firm-lokatorów	258	334
Zatrudnienie ogółem w firmach	927	1761
Firmy spin off	b.d.	4
Firmy spin out	b.d.	2
Firmy technologiczne	b.d.	222
Firmy z kapitałem zagranicznym	b.d.	12

Źródło: opracowanie własne.

⁵⁴ E. Stawasz, 2011, *Firma technologiczna*, [w:] Matusiak K.B. (red.), *Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć*, Warszawa.

Nowo utworzone firmy założone w 2013 r. (momencie wejścia do inkubatora funkcjonowały na rynku nie dłużej niż rok), będące w pierwszym roku inkubacji, stanowiły 18% lokatorów (60 firm), 24% (80 firm) to lokatorzy strategiczni. Pozostałe 58% (193 podmioty) to firmy inkubowane, korzystające z preferencyjnych stawek czynszu. Ze względu na formułę działania polskich inkubatorów technologicznych istotna jest ta druga grupa. Stanowią ją *podmioty wynajmujące od parku znaczną powierzchnię po cenach komercyjnych, których profil działalności jest istotny z punktu widzenia specjalizacji ośrodka i tworzenia środowiska przyjaznego dla rozwoju i transferu innowacji*⁵⁵. Lokatorzy strategiczni zapewniają dodatkowo inkubatorom stały i pewny dochód.

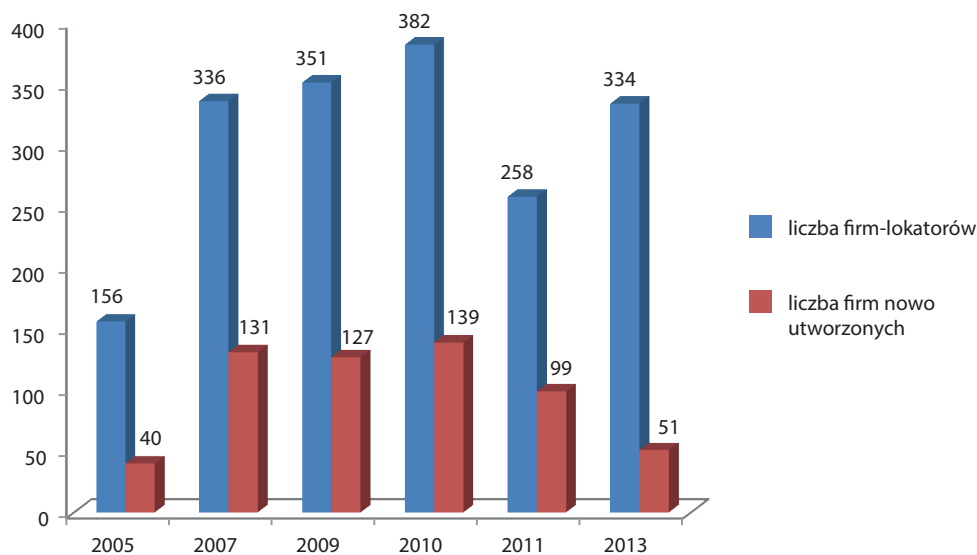
Rysunek 20. Struktura firm ulokowanych w badanych inkubatorach technologicznych w 2013 r. (%)

Źródło: opracowanie własne.

Liczba firm ulokowanych w inkubatorach wzrosła w stosunku do 2011 r. (por. rysunek 21). Natomiast zmniejszyła się liczba firm nowo powstałych, które rozpoczęły współpracę z inkubatorem. Przyczyn takiej sytuacji można upatrywać w tym, że w 2013 r. wśród firm-lokatorów inkubatorów aż 58% stanowiły objęte preferencjami, czyli firmy będące w drugim i kolejnych latach inkubacji. W związku z tym stanem, ograniczony został napływ nowo powstałych przedsiębiorstw, którym inkubatory chwilowo nie mogły zaproponować wolnych powierzchni. A to z kolei zahamowało rotację, o czym świadczy także niska liczba firm, które w 2013 r. opuściły inkubatory. Ze względu na zakończenie okresu inkubacji instytucje te w 2013 r. opuściło 10 firm, kolejnych 21 zmuszonych było do zakończenia współpracy z inkubatorami z innych względów – najczęściej z powodu likwidacji firmy, zawieszenia działalności bądź też redukcji kosztów prowadzenia działalności.

Rysunek 21. Dynamika zmian liczby lokatorów inkubatorów technologicznych w latach 2005, 2007, 2009, 2010, 2011 i 2013

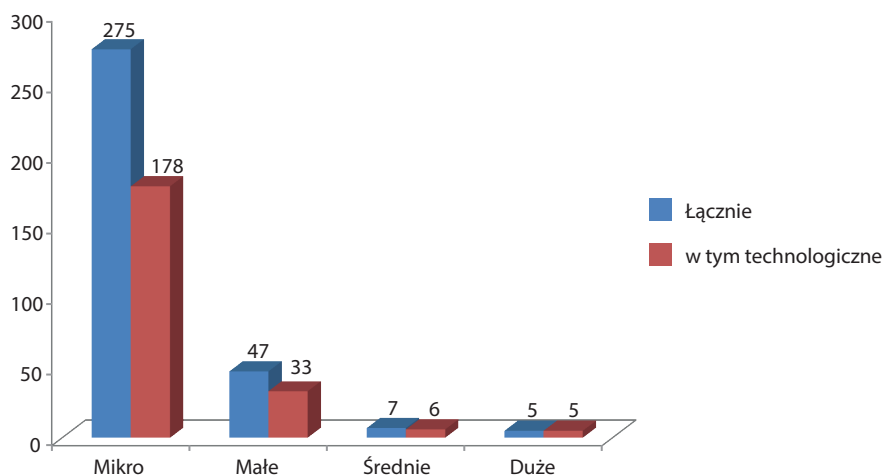

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu A. Bąkowski, M. Mażewska, *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce – Raport 2012*, PARP, Warszawa 2012, s. 15 i zebranych danych.

82% firm rezydujących w IT to mikroprzedsiębiorcy (por. rysunek 22). Małe firmy stanowią 14% lokatorów, natomiast firmy średnie i duże występują incydentalnie, odpowiednio 2% i 1% lokatorów inkubatorów.

⁵⁵ A. Tórz, *Rola lokatorów strategicznych w funkcjonowaniu parków i inkubatorów technologicznych*, Mervi Käki, PARP, s. 14.

Rysunek 22. Struktura firm rezydujących w inkubatorach w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne.

Należy podkreślić, że wśród wszystkich mikroprzedsiębiorców 65% to firmy technologiczne. W przypadku firm małych proporcja ta wzrasta do 70%.

Wśród badanych inkubatorów 4 udostępniają swoją powierzchnię działom B+R, jeden instytucji finansującej, w 4 można także znaleźć podmioty takie jak fundacje, stowarzyszenia i biura podatkowe.

Usługi oferowane przez inkubatory technologiczne

Inkubatory technologiczne od wielu lat sukcesywnie rozwijają zakres oferowanego wsparcia. Pomoc obejmuje różnego typu doradztwo i szkolenia. Do pakietu usług najczęściej świadczonych można zaliczyć:

- przedsiębiorczość i tworzenie firm, przy czym liczba inkubatorów szkolących i doradzających w tym zakresie zmniejszyła się o 10% w porównaniu z 2011 rokiem,
- informowanie o dostępnym dofinansowaniu z funduszy europejskich,
- szkolenia i doradztwo z zakresu opracowywania biznesplanu i modelu biznesowego.

Jest to zakres odpowiadający na cele, jakie w myśl definicji stawia się przed inkubatorami technologicznymi, którymi są wspomaganie zakładania i rozwijania innowacyjnych firm.

Tabela 50. Zakres tematyczny doradztwa i szkoleń oferowanych w inkubatorach technologicznych w latach 2005, 2007, 2009, 2010, 2011 i 2013 r. (realizowanych w % IT)

Wyszczególnienie:	2005	2007	2009	2010	2011	2013	
						Doradztwo	Szkolenia
Dostęp do środków z funduszy europejskich	86	92	100	93	80	92	83
Przedsiębiorczość i tworzenie firm	86	92	88	93	93	83	83
Prawo gospodarcze	71	92	50	79	47	67	50
Księgowość i rachunkowość	71	67	56	79	60	50	33
Finanse i podatki	71	92	56	71	53	42	58
Opracowanie biznesplanu, modelu biznesowego	71	100	63	71	73	75	75
Informatyka, komputery	43	42	56	71	47	33	67
Badania rynku i marketing	71	83	69	50	67		33
Wdrażanie nowych produktów i technologii	29	75	13	50	53	42	33
Pośrednictwo kooperacyjne	86	58	38	50	47	25	8
Zarządzanie biznesem	14	75	31	43	60	50	58
Współpraca międzynarodowa	29	58	31	29	40	42	17
Zarządzanie jakością	14	42	38	29	33	17	25
Informacja technologiczna i patentowa	57	83	56	*	*	42	33
Zarządzanie zasobami ludzkimi	*	*	*	*	53	50	42

* w danym roku ankieta nie zawierała takiej kategorii odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu A. Bąkowski, M. Mażewska, Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce – Raport 2012, PARRP, Warszawa 2012, s. 49 i zebranych danych.

Porównując zakres usług świadczonych przez inkubatory w 2013 r. do danych z lat poprzednich (wówczas analizowano łącznie świadczone doradztwo i szkolenia), można stwierdzić, że z niewielkimi wyjątkami pozostaje on nie tylko niezmienny tematycznie, ale i pod względem liczby inkubatorów świadczących usługi doradczo-szkoleniowe z danego zakresu.

Oprócz wskazanego powyżej katalogu doradztwa i szkoleń, którego zakres jest ściśle związany z działalnością inkubacyjną inkubatory technologiczne oferują swoim klientom także inne usługi proinnowacyjne. Ich wachlarz jest dość szeroki (por. tabela 50), usługi te najczęściej są związane stricte z selekcją pomysłów biznesowych, zakładaniem, rozwijaniem firm oraz poszukiwaniem dla nich kooperantów, a także wchodzeniem na rynki zagraniczne.

Tabela 51. Usługi proinnowacyjne świadczone w inkubatorach technologicznych w 2013 r.

Typ usługi	Inkubatory, które wyświadczyły daną usługę w %
Doradztwo w zakresie prowadzenia firmy na wczesnym etapie rozwoju	67
Doradztwo w zakresie rozwoju firmy	67
Konsultacja i selekcja innowacyjnych pomysłów	58
Pomoc w nawiązaniu kontaktu z dostawcą lub odbiorcą technologii	50
Przygotowanie oferty lub zapytania o technologię	42
Doradztwo w zakresie ochrony praw własności intelektualnej dla firm	42
Pośrednictwo kooperacyjne za granicą – internacjonalizacja	42
Audyt technologiczny	42
Analizy rynku i określenie potencjału rynkowego i technicznych możliwości rozwoju pomysłu	33
Opracowanie planu wdrożenia innowacyjnego rozwiązania	33
Pomoc podczas negocjacji i zawierania umowy pomiędzy odbiorcą a dostawcą technologii	25
Pomoc doradczą we wdrażaniu technologii	25
Poszukiwanie konkretnych technologii na zamówienie firm	25
Pomoc w opracowaniu prototypu rozwiązania, produktu lub gotowego do testów wyrobu	17
Testy rynkowe prototypów produktów/usług	17
IT nie realizował w 2013 r. żadnej w powyższych usług	25

Źródło: opracowanie własne

Co ciekawe, ponad 40% inkubatorów zrealizowało w 2013 r. usługi związane z transferem technologii (przygotowanie oferty lub zapytania o technologię, doradztwo w zakresie ochrony praw własności intelektualnej dla firm, audyt technologiczny), które raczej przypisywane są centrom transferu technologii. Najrzadziej występujące w ofercie inkubatorów usługi związane były z prototypowaniem (tworzeniem i testowaniem prototypów), realizowało je tylko 17% ośrodków.

Nieco inaczej przedstawia się zakres oferty doradczej w zakresie pozyskania przez klientów inkubatorów instrumentów wsparcia finansowego (por. rysunek 23). Najpopularniejszy obszar doradztwa dotyczy dostępu do funduszy pożyczkowych – i jest w ofercie 50% ośrodków (przy 53% w 2011 r.). Zmniejszyła się także, z 40% w 2011 r. do 33% w 2013 r., grupa inkubatorów współpracujących z aniołami biznesu, a także z funduszami kapitału zaangażowanego. Co niepokojące, nadal ponad 25% inkubatorów nie ma w swojej ofercie pomocy w dostępie do jakiegokolwiek instrumentu wsparcia finansowego. Brak zapewnienia powstającym i prężnie rozwijającym się firmom technologicznym, a takie są właśnie klientami inkubatorów, asysty w pozyskiwaniu kapitału znacznie zubaża ofertę inkubatorów oraz może negatywnie wpływać na skuteczność działań wspomagających młodych przedsiębiorców.

W 2013 r. inkubatory w ramach swojej działalności wykonały 338 usług proinnowacyjnych, a w ramach wszystkich swoich działań przeszkoliły 1630 osób⁵⁶.

Usługi oferowane klientom przez inkubatory technologiczne są świadczone w dwojaki sposób:

- przez zespół pracowniczy inkubatora we współpracy z firmami np. szkoleniowymi bądź consultingowymi (67% inkubatorów),
- przez zespół pracowniczy inkubatora wsparty indywidualnymi ekspertami zewnętrznymi⁵⁷ (33% inkubatorów).

Najczęściej zewnętrzną pomoc jest niezbędna w przypadku realizacji:

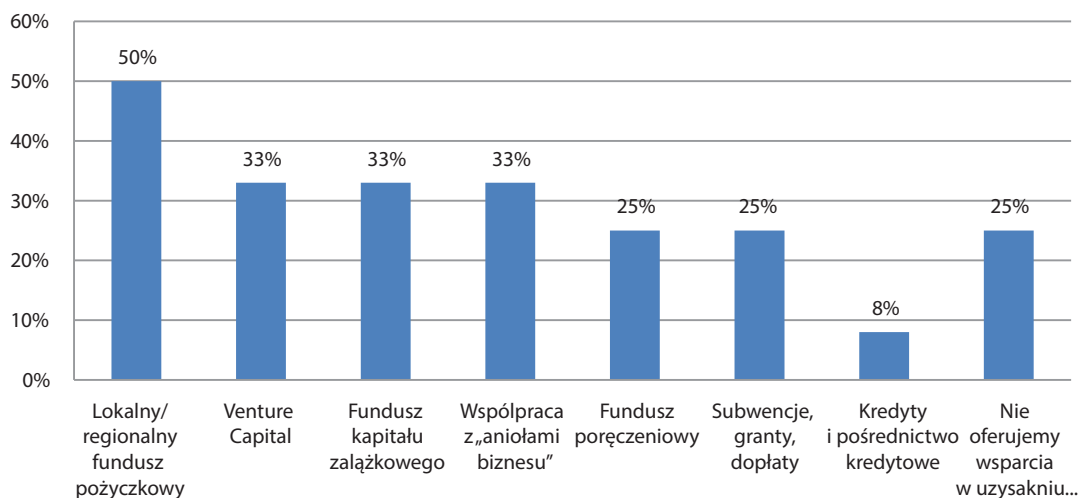
- doradztwa prawnego,
- doradztwa księgowego,

⁵⁶ Liczba ta odnosi się do osób przeszkolonych w ramach prowadzonych projektów oraz w ramach usług świadczonych przez inkubatory technologiczne na zasadach komercyjnych.

⁵⁷ Umowy cywilnoprawne.

- doradztwa biznesowego i coachingu,
- doradztwa inwestycyjnego.

Rysunek 23. Odsetek inkubatorów oferujących wsparcie w uzyskaniu pomocy finansowej w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne.

Statystyki te wskazują na dość duże zaangażowanie podmiotów zewnętrznych w świadczenie kluczowych usług inkubatorów, jakimi są usługi merytoryczne. Ale trudno się dziwić takiemu stanowi rzeczy, skoro nierzadkie są sytuacje, w których zespół inkubatora liczy kilka osób. 42% badanych podmiotów zadeklarowało, że w realizację zadań inkubatora były zaangażowane zespoły składające się z 1 lub 2 osób. Tak małe zespoły są zmuszone skupić się w pierwszej kolejności na obsłudze infrastruktury, w związku z czym świadczenie usług merytorycznych schodzi na dalszy plan.

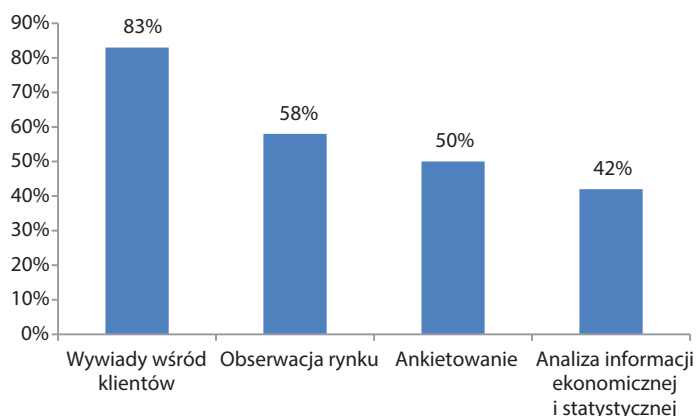
Procedurę regulującą zasady przyjmowania firm posiada 83% inkubatorów. Najczęściej jest ona zawarta w regulaminie działalności instytucji i określa kryteria wejścia, preferencje wobec wskazanych branż lub typów przedsiębiorstw. Procedura przyjęcia obejmuje najczęściej przesłanie przez kandydata wypełnionego formularza zgłoszeniowego oraz biznesplanu, ewentualnie przedstawienie elementów modelu biznesowego. Ocena dokumentów pod kątem stopnia spełniania określonych kryteriów, np.: wielkości firmy, wdrażaniu innowacji technologicznych lub badań B+R, specjalizacji branżowej, a także zbieżności planowanej działalności z profilem działalności inkubatora. W większości inkubatorów wymagane jest spotkanie ze specjalistą/członkiem rady inkubatora w celu przedstawienia swojego projektu. Natomiast tylko nieco ponad 30% inkubatorów posiada certyfikat (ISO 9001).

W przypadku usług infrastrukturalnych czas korzystania z nich w 75% inkubatorów jest ograniczony – najczęściej do 3 lat, chociaż zdarzają się ośrodki (25% badanych inkubatorów), w których firmy mogą się inkubować nawet 5 lat.

Jakość usług i badanie potrzeb klientów

Ponad 80% ankietowanych inkubatorów zadeklarowało, że prowadzi wśród przedsiębiorców, będących ich klientami, badania potrzeb. W porównaniu z 2012 r. (50% odpowiedzi twierdzących) sytuacja uległa poprawie. Informacje te pozyskiwane są z kilku źródeł (por. rysunek 24). Przy czym żaden z ankietowanych inkubatorów nie zleca prowadzenia badań podmiotom zewnętrznym.

Rysunek 24. Metody prowadzenia badań potrzeb wśród klientów inkubatorów technologicznych w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne.

O ile określenie potrzeb jest przygotowaniem do procesu świadczenia usług, to badanie poziomu zadowolenia z wykonanej usługi stanowi podsumowanie współpracy z klientem i jest podstawą do ewaluacji działań inkubatora. Niestety takie badania prowadzi nieco ponad 41% ośrodków. Przy czym ocena poziomu satysfakcji klientów waha się od 4 do 5 w 5-stopniowej skali. Podobnie niski (58%) jest także procent inkubatorów, które monitorują, jaka część klientów wraca do tych ośrodków, aby skorzystać z kolejnych usług. Te, które prowadzą takie statystyki, wskazują, że jest to około 55%.

Rezultaty działania i trwałość efektów badanych inkubatorów technologicznych

Badane inkubatory technologiczne szacują, że przy ich pomocy powstało łącznie ponad 1300 firm, przy czym w samym tylko 2013 r. było ich prawie 60. Trzeba jednak zaznaczyć, że są to tylko podmioty, które zlokalizowały swoją siedzibę w inkubatorze. Liczby te nie obejmują osób, które zdecydowały się założyć firmę w efekcie skorzystania z innych elementów oferty inkubacyjnej. W 2013 r. wszystkie przedsiębiorstwa (334 podmioty) zlokalizowane w inkubatorach stworzyły ponad 1761 miejsc pracy. W tym aspekcie działalności można odnotować wzrost w stosunku do poprzedniego badania. W 2012 roku lokatorami inkubatorów było 258 podmiotów zatrudniających 927 osób.

Liczba usług zrealizowanych przez badane inkubatory przekroczyła w 2013 r. 1000, z czego ponad 1/3 to usługi proinnowacyjne. W ramach działań prowadzonych w inkubatorach przeszkolono ponad 1600 osób. Zaznaczyć trzeba, że inkubatory prowadzą szereg innych działań rozszerzających podstawowy zakres usług, dla których ze względu na to, że są nadal finansowane z dotacji, prowadzone są „projektowe” statystyki.

Tabela 52. Wybrane rezultaty działań prowadzonych przez inkubatory technologiczne w 2013 r.

Obszar działania inkubatorów	Liczba działań
Staże pracowników naukowych w przedsiębiorstwach	10
Krajowe i zagraniczne wyjazdy indywidualne dla przedsiębiorców	7
Stoiska targowe dla przedsiębiorców	11
Zajęcia edukujące dla dzieci (techniczne i z zakresu przedsiębiorczości)	30
Zajęcia z przedsiębiorczości na uczelniach (semestralne kursy)	4
Spotkania i konferencje informacyjne dotyczące finansowania projektów, zarządzania, finansów	25

Źródło: opracowanie własne.

Podobnie, jak w poprzednim badaniu, tylko co trzeci inkubator monitoruje działalność firm, które zakończyły okres inkubacji. Dane o przeżywalności firm w dwa lata po opuszczeniu inkubatora było w stanie oszacować tylko ok. 25% inkubatorów, 50% nie prowadziło jakiegokolwiek statystyki na ten temat, a pozostałych 25% inkubatorów działa na tyle krótko, że ich lokatorzy nie kwalifikowali się do tej kategorii firm. Te spośród inkubatorów, które badają poziom przeżywalności firm-alumnów, szacują go na około 70–75%.

Rzadką praktyką jest też gromadzenie informacji o sukcesach odnoszonych przez lokatorów inkubatorów. Danymi za 2013 r. dysponowało 30% inkubatorów, wśród nich dwukrotnie wyróżniane w krajowych konkursach były firmy ulokowane w Inkubatorze Technologicznym Kieleckiego Parku Technologicznego oraz InQbatorze Poznańskiego Parku Naukowo-Technologicznego. Łącznie lokatorzy inkubatorów zdobyli 5 nagród.

Współpraca z otoczeniem badanych inkubatorów technologicznych

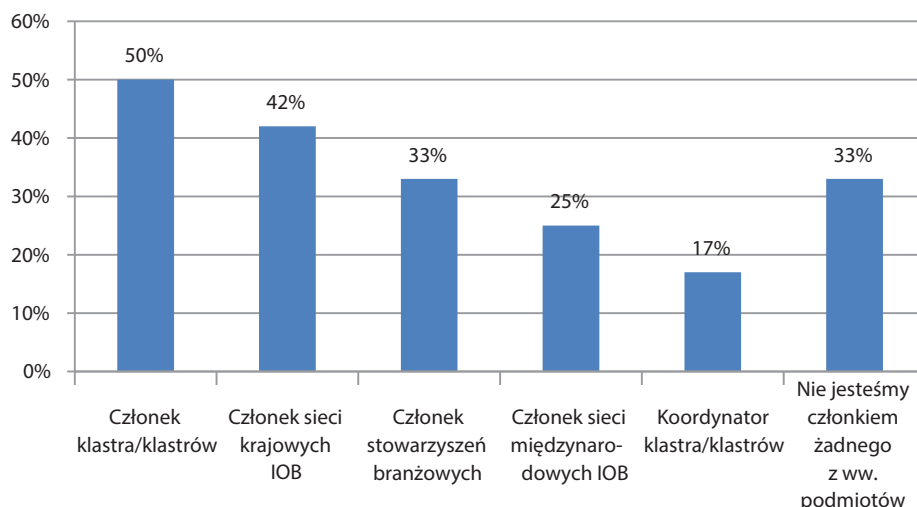
Inkubatory coraz częściej są członkami krajowych sieci instytucji otoczenia biznesu (np. Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce), a także działają w klastrach i stowarzyszeniach branżowych. Natomiast tylko ¼ zdecydowała się na członkostwo w organizacjach międzynarodowych. Np. inkubator działający w Krakowskim Parku Technologicznym jest członkiem EBN (*EuropeanBIC Network*), a InQbator Poznańskiego Parku Naukowo-Technologicznego NBIA (*National Business Incubation Association*)⁵⁸.

Jednak oprócz prowadzenia działalności sieciującej do realizacji zadań inkubatora niezbędna jest także współpraca z innymi aktorami otoczenia ośrodków innowacji.

⁵⁸ Należy zaznaczyć, że są to IT działające jako ośrodki w ramach silnych struktur parkowych, gdzie członkostwo obejmuje wszystkie rodzaje aktywności OI.

Największa część inkubatorów współpracuje z przedsiębiorstwami zarówno w kraju, jak i za granicą. Także inne ośrodki innowacji są częstymi partnerami inkubatorów. W przypadku instytucji finansowania aktywność inkubatorów ogranicza się tylko do podmiotów działających w Polsce.

Rysunek 25. Odsetek inkubatorów zaangażowanych w organizacje sieciujące

Źródło: opracowanie własne

Tabela 53. Udokumentowana współpraca inkubatorów technologicznych z wybranymi grupami partnerów w ujęciu terytorialnym (%)⁵⁹

Typ partnera/ Lokalizacja partnera	Zlokalizowane w regionie, w którym funkcjonuje ośrodek	Zlokalizowane poza granicami regionu, w którym funkcjonuje ośrodek	Zlokalizowane poza granicami Polski na terenie Unii Europejskiej	Zlokalizowane poza granicami Unii Europejskiej
Przedsiębiorstwa	83	67	42	17
Uczelnie	67	33	17	0
Jednostki naukowe	33	25	8	0
Ośrodki innowacji	67	67	33	17
Fundusze pożyczkowe	67	33	0	0
Instytucje finansowania ryzyka	33	42	0	0

Źródło: opracowanie własne.

Poziom satysfakcji ze współpracy z poszczególnymi typami partnerów jest dość zróżnicowany. Wysoko oceniana jest współpraca z ośrodkami innowacji zarówno w skali regionalnej, krajowej, jak i europejskiej. Również wysoki jest poziom satysfakcji z działań, które inkubatory prowadzą z uczelniami w regionie i kraju, a także przedsiębiorstwami w regionie. Podobnie oceniono także fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeniowe, sieci aniołów biznesu na poziomie regionu i kraju oraz działające na skalę krajową instytucje finansowania ryzyka (Venture Capital, seed capital).

Jeśli natomiast analizie poddać obszary, w jakich inkubatory współpracują ze swoimi partnerami, to ekspertów i specjalistów najchętniej pozyskują ze wszystkich typów ośrodków innowacji – parków i inkubatorów technologicznych i centrów transferu technologii, uczelni oraz z jednostek samorządu terytorialnego. Współpracują z uczelniami i ośrodkami w zakresie udostępniania infrastruktury badawczej. Wsparcia swoich klientów w pozyskiwaniu dofinansowań najczęściej szukają w ministerstwach i agencjach rządowych. Wiedzę z zakresu technologii i wyników badań pozyskują na uczelniach, a dotyczącą zarządzania w innych ośrodkach innowacji. Natomiast na partnerów projektowych najchętniej wybierają uczelnie, jednostki samorządu terytorialnego oraz parki, inkubatory i centra transferu technologii.

⁵⁹ Zaznaczono podmioty, z którymi współpracuje co najmniej 50% badanych IT.

Tabela 54. Obszary współpracy inkubatorów z innymi podmiotami systemu komercjalizacji wiedzy i transferu technologii w Polsce w 2013 r. (%)⁶⁰

Obszary współpracy/ Partnerzy	Uczelnie	Jednostki naukowe	Ośrodki innowacji	Fundusze pożyczkowe	Instytucje finansowania ryzyka	Samorząd	Ministerstwa, agencje rządowe
Eksperti i specjaliści	67	42	75	58	42	67	67
Infrastruktura badawcza	42	25	42	17	8	8	17
Wsparcie klientów w pozyskiwaniu środków na inwestycje i innowacje	33	8	58	42	33	42	67
Wiedza z zakresu technologii i wyników badań	58	17	42	8	8	17	8
Wiedza z zakresu zarządzania	42	17	67	25	25	42	25
Partnerstwo w projektach	83	25	50	33	25	67	25

Źródło: opracowanie własne.

Identyfikacja planowanych kierunków działań badanych inkubatorów technologicznych

Kierunki rozwoju, jakie wyznaczają sobie zarządzający inkubatorami, są bardzo zróżnicowane. Dominuje nastawienie na dalszy rozwój infrastruktury oraz na rozwój oferty usług (zarówno usług doradczych, jak i wsparcia w pozyskiwaniu finansowania) – takie plany ma prawie 60% badanych inkubatorów. Natomiast część ośrodków planuje w najbliższym czasie skoncentrować się jedynie na rozwoju oferty merytorycznej. Dominują tutaj plany rozwoju oferty w zakresie kształcenia postaw przedsiębiorczych, wprowadzenia programów akceleracyjnych, mentoringu, internacjonalizacji i soft-landingu. Inkubatory koncentrujące swoje działania na oferowaniu wyspecjalizowanych laboratoriów i prototypowni planują rozbudowę tego typu infrastruktury, tworzenie nowych pracowni badawczych.

Podsumowanie

1. Potencjał inkubatorów technologicznych jest bardzo zróżnicowany – począwszy od modelu własnościowego i organizacyjnego, przez pozostającą w ich dyspozycji powierzchnię, po zakres świadczonych usług.
2. Oferta usług świadczonych przez inkubatory utrzymuje stabilny zakres, przynajmniej w sferze deklaratywnej. Niestety nadal 25% inkubatorów nie wyświadczyło w 2013 r. jakiegokolwiek usługi wsparcia poza wynajmem powierzchni użytkowych.
3. Znaczącej poprawy wymaga zakres współpracy inkubatorów z innymi ośrodkami innowacji oraz pozostałymi aktorami systemu komercjalizacji wiedzy i transferu technologii zarówno na arenie krajowej, jak i międzynarodowej.
4. Niestety badanie potrzeb klientów oraz poziomu satysfakcji z usług inkubatora nie jest często stosowanym przez nie narzędziem zarządzania rozwojem swojej oferty.
5. Niewielka część inkubatorów monitoruje stopień realizacji założonych celów oraz efektywność i skuteczność swoich działań.

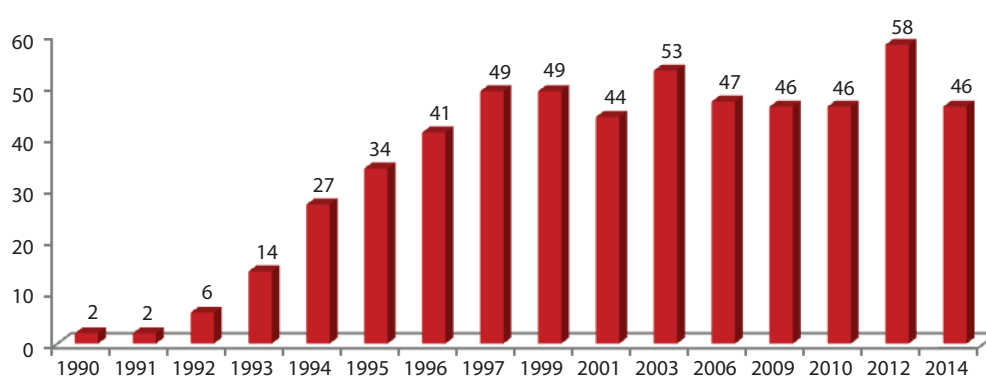
⁶⁰ Zaznaczono podmioty, z którymi współpracuje co najmniej 50% badanych IT.

7. Inkubatory przedsiębiorczości

Rozkład terytorialny i struktura wiekowa ośrodków

Inkubatory przedsiębiorczości należą obok ośrodków szkoleniowo-doradczych i funduszy pożyczkowych do najstarszych w Polsce elementów infrastruktury wsparcia przedsiębiorczości⁶¹. Liczba działających IP ustalona w trakcie przeprowadzonego badania to 46 ośrodków. Spadek liczebności inkubatorów przedsiębiorczości wynika z jednej strony z rezygnacji przez kilka instytucji prowadzących z tego typu działalności, z drugiej zaś z pominięcia w zaliczaniu do tej grupy ośrodków funduszy załączkowych stworzonych w ramach działania 3.1 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, które w nieuprawniony sposób korzystają z nazwy inkubator przedsiębiorczości.

Rysunek 26. Zmiany w liczbie inkubatorów przedsiębiorczości

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu A. Bąkowski, M. Mażewska, *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce – Raport 2012*, PARP, Warszawa 2012, s. 70 i zebranych danych.

Pozytywnym zjawiskiem w tej grupie jest dość stabilna sytuacja pod względem liczby działających ośrodków. Od 1996 roku liczba inkubatorów przedsiębiorczości utrzymuje się powyżej 40, a od 2006 roku (z wyjątkiem roku 2012) na dość stałym poziomie.

Rozkład geograficzny IP jest nierównomierny. Podobnie jak w 2011 roku, najwięcej inkubatorów przedsiębiorczości działa w województwie śląskim (10) i w województwie małopolskim (5), najmniej jest w województwie mazowieckim (1). Jedynym województwem, w którym nie ma żadnego IP, jest podlaskie. Należy podkreślić, że połowa z nich powstała w połowie lat dziewięćdziesiątych XX w. Dlatego ich lokalizacja odpowiada głównie ówczesnemu zapotrzebowaniu na wsparcie nowo powstających przedsiębiorstw, w związku z podejmowanymi przez rząd działaniami związanymi z restrukturyzacją przemysłu ciężkiego i górnictwa. To skutkowało tym, że większość inkubatorów jest zlokalizowana w mniejszych⁶² ośrodkach miejskich w pasie Polski Południowej. Najmniej jest inkubatorów w aglomeracjach (powyżej 800 tys. mieszkańców). Tutaj IP pojawiły się na rynku usług dla przedsiębiorców dopiero na początku XXI wieku.

Inkubatory przedsiębiorczości powstawały głównie w pierwszej połowie lat 90. XX w. w związku z realizacją programu wsparcia rozwoju przedsiębiorczości finansowanego ze środków pożyczki Banku Światowego. W późniejszym okresie zainteresowanie tego rodzaju sposobem wsparcia przedsiębiorstw stopniowo słabło, co prezentują dane dotyczące okresów powstawania IP przedstawione na rys. 30⁶³.

⁶¹ Pierwsze z nich powstały na początku lat 90. XX w. w ramach realizacji projektu Banku Światowego rozwoju małej przedsiębiorczości – TOR#10 realizowanego przez zespół ekspercki przy MPIPS we współpracy z Uniwersytetem Stanowym w Ohio (USA).

⁶² Zazwyczaj w miastach nie mniejszych niż 50 tys. mieszkańców, ale też nie większych niż 150 tys.

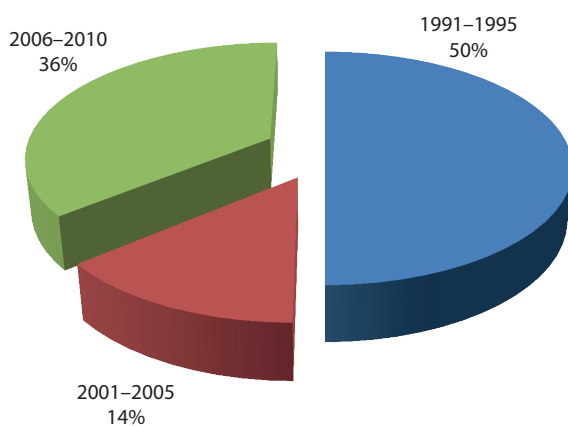
⁶³ W badanej grupie nie było inkubatorów powstałych po 2010 roku.

Mapa 4. Inkubatory przedsiębiorczości w Polsce

■ – lokalizacja inkubatora przedsiębiorczości
Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 27. Inkubatory przedsiębiorczości według okresu powstania

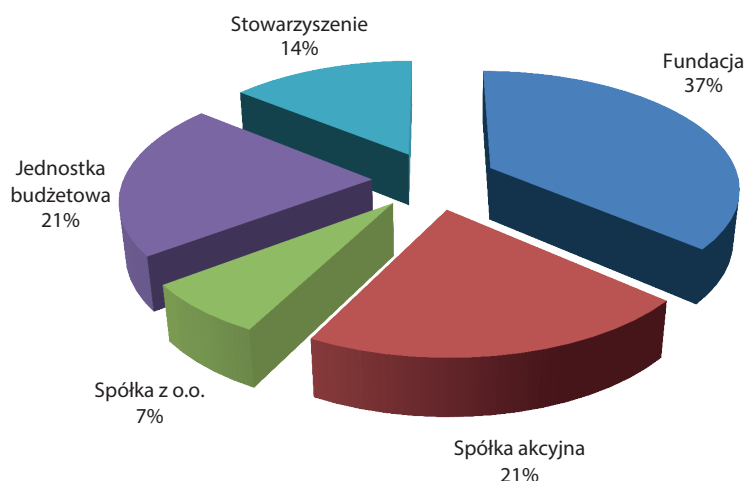

Źródło: opracowanie własne.

Relacje właścicielskie i współdzielenie zasobów

Funkcjonowanie inkubatorów przedsiębiorczości w głównej mierze oparte jest na organizacjach pozarządowych takich jak stowarzyszenia i fundacje. W badanej grupie stanowią one łącznie 50% instytucji prowadzących tego rodzaju ośrodki.

Rysunek 28. Formy prawne działania inkubatorów przedsiębiorczości

Źródło: opracowanie własne.

W dalszej kolejności są spółki kapitałowe (S.A.) i jednostki budżetowe. Najmniej jest inkubatorów prowadzonych przez spółki z o.o. Odpowiada to strukturze wiekowej tego rodzaju ośrodków. W latach 90. XX w. IP funkcjonowały głównie w oparciu o formę prawną stowarzyszeń i fundacji. Kolejne inwestycje w tym zakresie przyjmowały już częściej formy spółek kapitałowych.

Z faktu, że IP powoływane były w oparciu o koncepcję „umieszczania” w ramach jednej instytucji prowadzącej kilku rodzajów ośrodków, wynika, iż w badanej grupie instytucji prowadzących IP samodzielnie występują tylko w 33% z nich. Natomiast następne 24% posiadało dwa ośrodki⁶⁴, kolejne 22% trzy ośrodki, 6,5% cztery, a 15% pięć ośrodków. Wskazuje to na dość rozbudowaną strukturę instytucji prowadzących, co zapewne jest rezultatem ich długiego funkcjonowania na rynku i ciągłego rozwoju. Kombinacje połączeń w ramach instytucji prowadzącej są bardzo różne, jednak zdecydowanie przoduje współpraca z ośrodkami szkoleniowymi i funduszami pożyczkowymi⁶⁵. Najrzadziej natomiast inkubatory działają w połączeniu z AIP i CTT.

Potencjał badanych inkubatorów przedsiębiorczości

Zasoby infrastrukturalne

Inkubatory przedsiębiorczości dysponują łącznie terenem o powierzchni 85 778,2 m², średnio na jeden badany inkubator przypada 6127 m². Zasoby infrastrukturalne inkubatorów przedsiębiorczości to przede wszystkim obiekty wyposażone w powierzchnie użytkowe do wynajmu (łącznie 34 257 m²). Wielkość powierzchni użytkowych IP jest bardzo zróżnicowana, do 1000 m² ma 21% ośrodków, również 21% ośrodków ma powierzchnię pomiędzy 5000 a 10 000 m², a powierzchnia użytkowa budynków ogółem na koniec 2013 roku średnio w inkubatorze wyniosła 4065 m², natomiast mediana 3 469 m². Ustalona średnia powierzchni użytkowej jest prawie dwukrotnością średniej z poprzedniego badania. Powierzchnia biurowa wykorzystywana na potrzeby własne IP to średnio 282 m², a powierzchnia do wynajmu stanowi średnio 2447 m². Średnio 60% powierzchni użytkowej IP przeznaczona jest na wynajem, im mniejszy inkubator, tym większy % powierzchni wynajmowany jest klientom. Oprócz powierzchni użytkowych 3 badane inkubatory wykazały posiadanie warsztatów/wzorcowni/prototypowni, których średnia powierzchnia to 556 m². Są to powierzchnie do dyspozycji lokatorów inkubatorów. W nowych obiektach (3 wskazania) pojawiają się przestrzenie typu *open space*, które średnio zajmują 164 m². Wśród badanych podmiotów, tylko jeden wykazał powierzchnię produkcyjną i magazynową (łącznie 380 m²), w innych inkubatorach wskazano na posiadanie w dyspozycji sal konferencyjnych i seminaryjnych, w niektórych nawet o łącznej powierzchni 1000 m². Łącznie w badanych inkubatorach jest ich 42.

⁶⁴ Należy przypomnieć, że na ośrodki innowacji i przedsiębiorczości składają się ośrodki szkoleniowo-doradcze, fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeniowe, fundusze kapitału zaangażowanego, parki technologiczne, inkubatory technologiczne, centra transferu technologii i akademickie inkubatory przedsiębiorczości.

⁶⁵ Sytuacja ta jest uwarunkowana historycznie, kiedy to w latach 90. XX w. powstawały „trójkomponentowe” ośrodki wsparcia złożone właśnie z tych trzech obszarów działania.

Przeciętny inkubator ma w dyspozycji 1,62 sali seminaryjnej (maksymalnie 7), 1,33 sali konferencyjnej i 1,25 sali komputerowej⁶⁶. Tych ostatnich jednak jest stosunkowo mało w starszych w inkubatorach. Większość (11 IP) dysponuje pomieszczeniami do prowadzenia szkoleń lub nawet konferencji, co nie tylko pomaga im w prowadzeniu działalności, ale również może stanowić istotne źródło przychodu.

Tabela 55. Wybrane składniki potencjału infrastrukturalnego badanych inkubatorów przedsiębiorczości

Rodzaj potencjału	Wielkość
Powierzchnia użytkowa budynków w dyspozycji instytucji ogółem (m ²)	56 908
Powierzchnia biurowa na własne potrzeby (m ²)	3 946
Udział % powierzchni biurowej w ogólnej powierzchni użytkowej	6,9%
Powierzchnia użytkowa do wynajmu (m ²), w tym open space (m ²)	34 257 493
Udział % powierzchni użytkowej do wynajmu w ogólnej powierzchni użytkowej	60,2%
Powierzchnia Warsztaty/wzorcownie/prototypownie (m ²)	1669
Powierzchnia open space (m ²)	493
Powierzchnia laboratoryjna własna (m ²)	ND
Powierzchnia laboratoryjna do wynajmu (m ²)	ND
Sale dydaktyczne/seminaryjne (liczba)	21
Sale konferencyjne (liczba)	16
Pracownie komputerowe (liczba)	5

Źródło: opracowanie własne.

Zaprezentowane wyżej dane wskazują na to, że inkubatory przedsiębiorczości skupiają swoją aktywność na inkubacji nowych podmiotów bez wykorzystania wyspecjalizowanych powierzchni laboratoryjnych czy prototypowni. Również udział powierzchni *open space* w stosunku do powierzchni użytkowej pod wynajem jest bardzo mały i stanowi 1,4%. Nie są więc wyposażone tak jak ośrodki ukierunkowane na rozwój innowacyjnych przedsiębiorstw⁶⁷, chociaż prawie połowa ich lokatorów prowadzi działalność o takim charakterze. Tym niemniej, biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności ukierunkowanej na generowanie nowych podmiotów o możliwie dużej liczbie miejsc pracy, można stwierdzić, że polskie inkubatory posiadają znaczny potencjał infrastrukturalny do świadczenia usług.

Zasoby informatyczno-biurowe

Potencjał techniczny inkubatorów przedsiębiorczości obejmuje zasoby informatyczne i wyposażenie biurowe. Pomimo tego, że IP w większości są zlokalizowane w mniejszych miejscowościach⁶⁸, to 93% z nich dysponuje internetem szerokopasmowym, a 64% bezprzewodowym, oraz bazami danych na potrzeby klientów (średnio 2,29 bazy w IP, które potwierdziły dysponowanie takim zasobem). Po uwzględnieniu wyposażenia w telefony, faksy i skanery lokuje to IP wśród ośrodków o dobrym poziomie komunikacyjnym. Wybrane zasoby informatyczno-biurowe badanych IP prezentuje tabela 56.

Tabela 56. Zasoby informatyczno-biurowe w dyspozycji IP

Bazy danych*	Internet szerokopasmowy*	Internet bezprzewodowy*	Biblioteka/czytelnia*	Sprzęt do prowadzenia telekonferencji*	Bazy danych (liczba)	Specjalistyczne oprogramowanie*	Sprzęt komputerowy (liczba)	Kopiarka (liczba)	Skaner (liczba)	Faks (liczba)
43%	93%	64%	21%	0	13	nd	181	36	27	17

* - % ośrodków dysponujących danym zasobem

Źródło: opracowanie własne.

Inkubatory przedsiębiorczości posiadają dobre wyposażenie uzupełniające. W porównaniu z 2011 rokiem dostępność internetu szerokopasmowego wzrosła o 2%, a baz danych o 25%. Ten ostatni wzrost wynika raczej z faktu, że IP zaczęły wnikliwiej

⁶⁶ Średnią policzono tylko dla tych ośrodków, które wykazały posiadanie takich zasobów.

⁶⁷ Porównanie potencjału infrastrukturalnego ośrodków zawarto w rozdziale 4.

⁶⁸ Jest to o tyle znaczące, że w Polsce obszary poza dużymi aglomeracjami są wciąż dużo słabiej wyposażone w infrastrukturę informatyczną.

analizować swój potencjał aniżeli z faktu zakupu nowych baz danych. Średnio badane inkubatory przedsiębiorczości posiadają na stanie od 2 do 4 komputerów, z wyjątkiem tych, które posiadają sale komputerowe (średnio 9–12 komputerów w sali). Pozostałe wyposażenie to 2,27 kserokopiarki, 2,08 skanera, 1,31 faksu. Poza tym ośrodki posiadają na wyposażeniu m.in.: rzutniki multimedialne, cyfrowe centrale telefoniczne, drukarki, projektory, tablice i ekrany. Nowsze ośrodki dysponują również systemami monitoringu obiektów.

Reasumując, należy stwierdzić, że inkubatory są dobrze zabezpieczone zarówno pod względem infrastruktury technicznej, jak i wyposażenia w sprzęt niezbędny do realizacji usług będących podstawą ich działania.

Zasoby ludzkie

Według stanu na koniec 2013 roku, w przeliczeniu na pełny czas pracy zatrudnionych łącznie było 120 osób, średnio w badanych inkubatorach pracowało 9 osób (w 2011 średnia zatrudnienia wynosiła 2 osoby)⁶⁹, w tym 5 merytorycznych i 4 personelu administracyjno-technicznego. W zatrudnieniu pracowników w IP nie ma żadnej prawidłowości. Wśród badanych ośrodków są dwa, w których zatrudnionych jest na etatach 30 i 34 osoby, a ich powierzchnia użytkowa wynosi odpowiednio 881 m² i 9782 m². Z drugiej strony inkubatory o powierzchni blisko 5000 m² obsługiwane są przez 1 do 3 pracowników etatowych. Średnia liczba pracowników zaangażowanych w realizację zadań merytorycznych na rzecz ośrodka w oparciu o umowy cywilno prawne wynosiła 8,9 osoby (łącznie w badanych inkubatorach było ich 80). Jednocześnie w 57% badanych inkubatorów usługi są świadczone lokatorom wyłącznie przy wykorzystaniu własnych pracowników.

Tabela 57. Zaangażowanie pracowników IP w działania innych rodzajów ośrodków (% ośrodków, w których ma miejsce takie zjawisko)

Inkubator przedsiębiorczości	Park naukowy, technologiczny	Inkubator technologiczny	Akademicki inkubator przedsiębiorczości	Centrum transferu technologii	Fundusz pożyczkowy	Fundusz poręczeniowy	Fundusz załączkowy	Ośrodek szkoleniowo-doradczy	Pracownicy AIP nie angażują się w innych rodzajach OIIP
Zaangażowanie pracowników	14%	7%	14%	7%	36%	14%	14%	43%	7%

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej powiązań z innymi obszarami wsparcia przedsiębiorczości mają pracownicy IP dzielący swój czas z ośrodkami szkoleniowo-doradczymi (43% IP) i funduszami pożyczkowymi (36% IP). W pozostałych obszarach zazwyczaj pracownicy jednego lub dwóch inkubatorów są zaangażowani w aktywność innych rodzajów ośrodków. Żaden z badanych inkubatorów nie potrafił wskazać % czasu pracy, jaki poświęcają ich pracownicy na aktywność w innych obszarach aktywności niż działania prowadzone w różnych rodzajach ośrodków innowacji i przedsiębiorczości.

Zasoby finansowe

Przeprowadzona analiza wykazała, że 57% badanych inkubatorów przedsiębiorczości działa w ramach budżetu instytucji prowadzącej (8 IP), pozostałe 36% (5 IP) ma natomiast wyodrębniony budżet. Jeden z badanych podmiotów działa w ramach budżetu innej jednostki organizacyjnej.

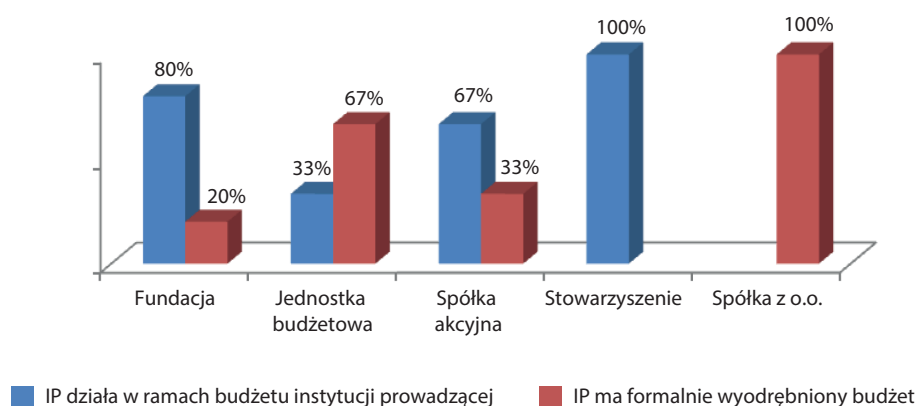
Inkubatory przedsiębiorczości z racji swojej genezy pozostają w utworzonych dla nich strukturach budowanych z myślą o łączeniu potencjałów ośrodków⁷⁰, co ma odzwierciedlenie zarówno w zaangażowaniu pracowników w działalność innych rodzajów ośrodków w instytucji prowadzącej, jak i finansowym odzwierciedleniu tej sytuacji. Analiza danych przedstawionych na rys. 32 wskazuje, że zróżnicowanie sytuacji co do wyodrębnienia budżetu w inkubatorach przedsiębiorczości nie pozwala na wyciągnięcie jednoznacznych wniosków czy jest istotna zależność między formą prawną a zarządzaniem finansami ośrodka.

Finanse inkubatorów przedsiębiorczości analizowano w wymiarze inwestycyjnym i operacyjnym. Spośród badanych ośrodków informacje o nakładach inwestycyjnych w 2013 roku przekazało 28% podmiotów (4 IP). Największa inwestycja wyniosła 21 mln zł, najmniejsza zaś 11 mln zł. Pozostałe inkubatory nie wykazały nakładów inwestycyjnych.

⁶⁹ Należy zwrócić uwagę, że grupa badanych IP nie jest ta sama, ponadto w tegorocznym badaniu wzięły udział młode inkubatory, posiadające w dyspozycji większe powierzchnie.

⁷⁰ Na etapie ich budowy dotyczyło to ośrodków szkoleniowo-doradczych i funduszy pożyczkowych.

Rysunek 29. Konstrukcja budżetów ośrodków według formy prawnej instytucji prowadzącej

Źródło: opracowanie własne.

W zakresie kosztów operacyjnych uzyskano informacje tylko od 57% badanych ośrodków. Jak wynika z analizy danych, budżety operacyjne inkubatorów są bardzo zróżnicowane co do wielkości i proporcjonalne do wielkości powierzchni użytkowych będących w ich dyspozycji. Najmniejszy budżet w 2013 roku wyniósł 45 740 zł, największy 4 900 000 zł (w 2011 roku odpowiednio 50 000 do 1 957 386 zł). Średni budżet operacyjny IP w 2013 roku to 1 269 430 zł (w 2011 średni budżet IP wynosił 606 706,50 zł).

Tabela 58. Struktura budżetu operacyjnego IP

Źródło wpływu	Wpływy z najmu powierzchni użytkowych	Wpływy z najmu pozostałych powierzchni użytkowych	Wpływy z abonamentów za udostępnienie adresu IP	Wpływy ze sprzedaży pozostałych usług	Wpływy opłat od uczestników - szkolenia	Wpływy z opłat klientów - doradztwo	Zagraniczne granty i projekty	Krajowe granty i projekty (np. POIG, POKL)	Regionalne/lokalne granty i projekty	Wpływy z jednostki macierzystej	Wpływy z innych źródeł ośrodka
Rodzaj wpływu	72,05%	3,67%	0,22%	8,47%	0,18%	2,78%	2,11%	2,76%	0,71%	7%	0,05%

Źródło: opracowanie własne.

Jak wskazują przedstawione powyżej dane, głównym źródłem dochodu IP jest najem powierzchni użytkowych, w drugiej zaś kolejności sprzedaż pozostałych usług, co wskazuje, że na tym właśnie obszarze opierają one finansowanie działalności. Potwierdzeniem takiego wnioskowania jest bardzo mała liczba usług merytorycznych świadczonych na rzecz klientów IP. Nowością w przychodach IP są wpływy z abonamentu za udostępnienie adresu IP (0,22%). W badaniu nie stwierdzono, żeby inkubatory przedsiębiorczości udostępniały osobowość prawną swoim klientom. W porównaniu z badaniem przeprowadzonym w 2011 r., struktura budżetów IP uległa niewielkiej zmianie poprzez zmniejszenie wielkości wpływów z najmu o 8%, co zostało zastąpione wpłatami jednostki macierzystej niewystępującymi w poprzednim badaniu.

Zakres i rezultaty działania badanych inkubatorów przedsiębiorczości

Struktura klientów/lokatorów

Klienci inkubatorów przedsiębiorczości to zarówno lokatorzy, jak i przedsiębiorcy korzystający z usług doradczych i szkoleniowych.

Tabela 59. Charakterystyka firm korzystających z usług inkubatorów przedsiębiorczości

Liczba firm- lokatorów	Zatrudnienie ogółem w firmach	Firmy spin off	Firmy spin out	firmy innowacyjne	firmy z kapitałem zagranicznym
297	1773	10	6	131	8

Źródło: opracowanie własne.

W badanych ośrodkach według przekazanych danych na koniec 2013 roku funkcjonowało 297 podmiotów, z czego 80% to firmy mikro, 15% małe, 4% średnie i 1% duże przedsiębiorstwa. W stosunku do poprzedniego badania wystąpiła zmiana w postaci

zmniejszenia o 9% liczby mikrofirm, a zwiększenia o 6% firm małych. W inkubatorach. pojawiły się też firmy średnie, czego nie wykazało badanie z 2011 roku. Na jeden inkubator wypada średnio 22 lokatorów. Łącznie firmy działające w badanych ośrodkach zatrudniały 1773 pracowników, średnio na jedną inkubatorową firmę przypadało 6 pracujących osób.

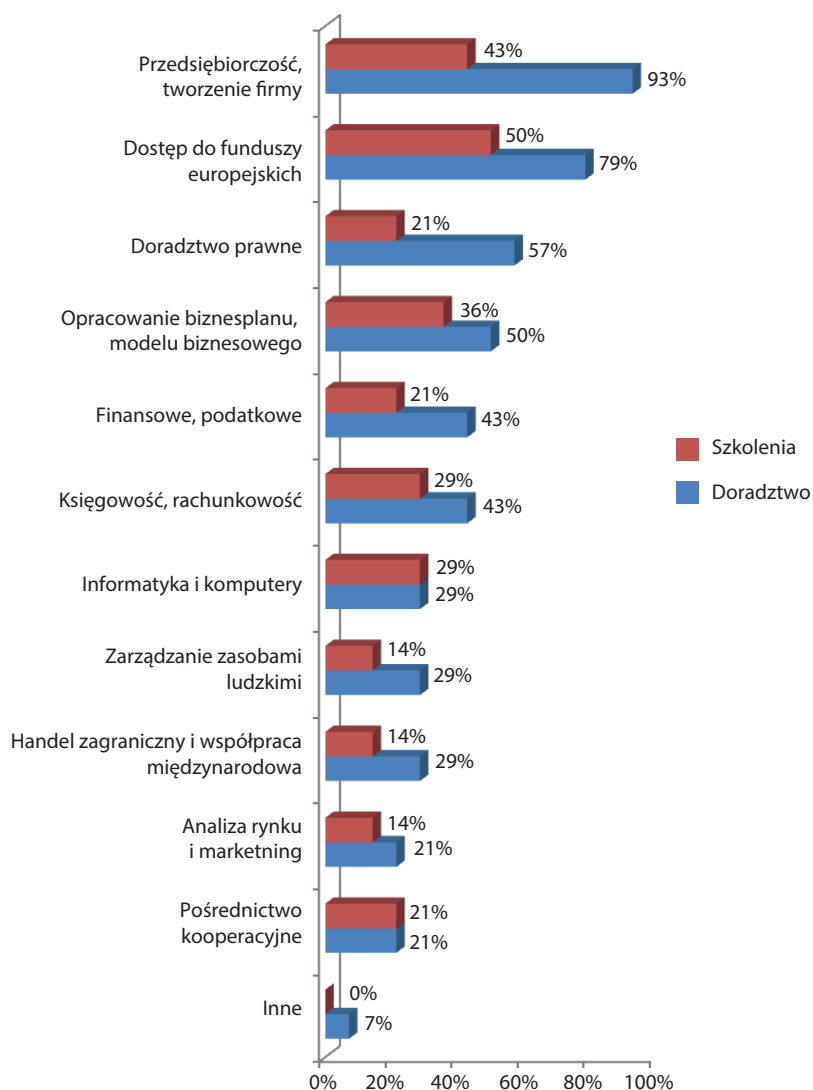
W porównaniu z badaniem z 2011 roku zaobserwowano duże różnice w strukturze lokatorów. Odsetek nowo utworzonych firm wynosił 28,3%, a lokatorów strategicznych 26,8%. Pozostali to lokatorzy płacący pełne stawki za korzystanie z powierzchni użytkowych inkubatora. Struktura lokatorów jest więc zgodna z celami działania inkubatorów, a lokatorzy to podmioty kreujące nowe miejsca pracy.

Spory procent lokatorów IP stanowiły firmy innowacyjne (44%), co potwierdza tezę, że IP coraz częściej mają do czynienia z tą grupą podmiotów gospodarczych, dużo mniej natomiast jest podmiotów z kapitałem zagranicznym (3%). Natomiast przedsiębiorstwa spin off, spin out stanowią 5,3% ogółu lokatorów w badanych ośrodkach. Należy zwrócić uwagę, że celem działania IP nie jest rozwijanie podmiotów o potencjale innowacyjnym, jednak brak w okolicy ośrodków ukierunkowanych na ten segment rynku powoduje, że podejmują one działania wspierające również dla tej grupy podmiotów.

Wśród lokatorów w inkubatorach przedsiębiorczości można znaleźć również instytucje z nimi współdziałające w postaci instytucji publicznych lub szkół wyższych (jest ich 3, zajmują średnio 669 m² powierzchni) oraz instytucji finansowych (wykazano 4 takie instytucje korzystające średnio z 48,5 m²). Warto zwrócić uwagę, że w IP lokują się jednostki edukacyjne w postaci szkół wyższych, które mogą być istotnym czynnikiem wpływającym na pojawianie się w IP firm innowacyjnych. W odróżnieniu od parków i inkubatorów technologicznych IP nie mają wśród lokatorów instytucji B+R.

Usługi oferowane przez badane inkubatory przedsiębiorczości

Rysunek 30. Oferta doradztwa i szkoleń inkubatorów przedsiębiorczości (% ośrodków posiadających w ofercie dany rodzaj usług)

Źródło: opracowanie własne.

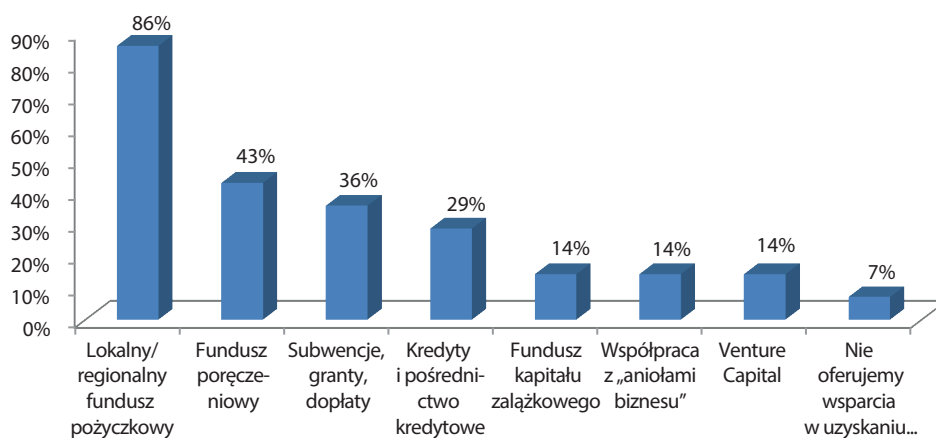
Podstawową aktywnością inkubatorów jest wynajem powierzchni użytkowych pod działalność gospodarczą w celu generowania podmiotów tworzących miejsca pracy. Dotyczy to zarówno powierzchni biurowych, jak i produkcyjnych. Inkubatory powstające w latach 90. XX w. zazwyczaj miały pewien zasób powierzchni pod produkcję, nowe inkubatory mają raczej charakter usługowy⁷¹. Jednocześnie oferują one również usługi doradcze i szkoleniowe w dość szerokim zakresie.

Jak wynika z przedstawionej tabeli, w zakresie doradztwa podstawowego prawie wszystkie IP służą wsparciem przedsiębiorcom, im bardziej wyspecjalizowane usługi, tym mniejsze ich zaangażowanie. W części wynika to z faktu, że spora część IP ściśle współpracuje z ośrodkami szkoleniowo-doradczymi świadczącymi podobne usługi.

Również w zakresie szkoleń IP oferują skromniejszy zakres aniżeli inne typy ośrodków. Warte podkreślenia jest to, że z przeprowadzonego badania wynika, iż 57% inkubatorów nie prowadzi w ogóle działalności szkoleniowej. W porównaniu z badaniem z 2011 roku aktywność IP zarówno w obszarze szkoleń, jak i doradztwa należy uznać za niższą. Wskazane w poprzednim raporcie zwiększone zainteresowanie uruchamianiem działalności i opracowywaniem biznesplanów znacząco się zmniejszyło, co może być efektem zmniejszenia się oferty dotacji na podjęcie działalności w programach regionalnych.

Trzecim obszarem badanego wsparcia klientów inkubatora jest pomoc w nawiązywaniu kontaktów z instytucjami finansowymi. Z badania wynika, że IP najczęściej współpracują z funduszami pożyczkowymi 86% (12 IP) i poręczeniowymi 43% (6 IP), ale również nowe formy wsparcia finansowego⁷² są obecne w ich ofercie. Tylko jeden z badanych IP nie udziela żadnej pomocy w zakresie pozyskania finansowania.

Rysunek 31. Wsparcie oferowane przez IP w zakresie pomocy w uzyskaniu finansowania dla klientów

Źródło: opracowanie własne.

Prowadzone badanie miało na celu między innymi ustalenie, w jakim zakresie ten rodzaj ośrodków angażuje się we wspieranie innowacyjnych przedsiębiorstw. W tym celu do ankiety włączono wykaz usług, które świadczone są tego typu firmom. Rezultat badania prezentuje tabela 60.

Tabela 60. Usługi dla firm innowacyjnych świadczone przez inkubatory przedsiębiorczości (% IP, które świadczyły takie usługi)

Rodzaj usług	% IP świadczących usługę
Doradztwo w zakresie prowadzenia firmy na wczesnym etapie rozwoju	86
Doradztwo w zakresie rozwoju firmy	86
Pomoc w nawiązaniu kontaktu z dostawcą lub odbiorcą technologii	29
Konsultacja i selekcja innowacyjnych pomysłów	21
Pośrednictwo kooperacyjne za granicą, internacjonalizacja	21
Analizy rynku i określenie potencjału rynkowego i technicznych możliwości rozwoju pomysłu	21
Opracowanie planu wdrożenia innowacyjnego rozwiązania	14
Pomoc podczas negocjacji i zawierania umowy pomiędzy odbiorcą a dostawcą technologii	7
Pomoc doradcza we wdrażaniu technologii	7
IT nie realizował tego typu usług w 2013 r.	7
Doradztwo w zakresie prowadzenia firmy na wczesnym etapie rozwoju	7

Źródło: opracowanie własne.

⁷¹ W niektórych inkubatorach warunki realizacji inwestycji z góry zakładały, że nie będzie można w nich lokować podmiotów prowadzących działalność produkcyjną lub nawet usługi materialne.

⁷² Do nowych form wsparcia można zaliczyć działalność funduszy zaangażowanych, Venture Capital i sieci aniołów biznesu.

Analiza przedstawionych danych wskazuje na to, że IP powoli podejmują działania w zakresie obsługi firm innowacyjnych, chociaż jak na razie nie są to działania na szeroką skalę. Tym niemniej coraz częściej wychodzą one naprzeciw zapotrzebowaniu firm i powoli rozwijają usługi, jakich oczekują innowacyjne podmioty.

Podobnie jak parki i inkubatory technologiczne, IP swoje działania w zakresie usług wynajmu powierzchni użytkowych opierają o wewnętrzne regulacje. Organizacja świadczenia usług najmu powierzchni inkubatorów w 93% badanych IP odbywa się zgodnie z regulaminem lub procedurą wyboru projektów do inkubacji. To o 20% więcej niż w 2011 roku. Większość badanych inkubatorów, bo 79% (11 IP) zakłada ograniczony okres udzielania wsparcia przez inkubator. Najczęściej regulaminy inkubatorów przedsiębiorczości ograniczają czas korzystania z preferencji do 3 lat (w 57% inkubatorów), w pozostałych 36% okres ten wynosi 4 do 5 lat. Jeden inkubator limituje ofertę wsparcia do 1 roku przebywania w inkubatorze.

Usługi poza wynajmem powierzchni użytkowych w większości organizowane są przez pracowników stałych i okresowo zatrudnianych przez inkubator. Według zebranych danych 57% usług jest dostarczanych wyłącznie przy pomocy stałego personelu ośrodka. W 43% usługi wspierające biznes dostarczane klientom przez IP realizowane są z wykorzystaniem podmiotów zewnętrznych. Wśród najczęściej wymienianych usług zleczanych podwykonawcom IP wskazały organizację i realizację szkoleń (5 wskazań), usługi księgowo (3 wskazania) oraz konsultacje ogólne (2 wskazania). Pojedyncze wskazania dotyczyły: wsparcia IT, obsługi i usług prawnych, doradztwa specjalistycznego, usług prototypowni i laboratoriów, opracowań i analiz, ale również cateringu i sprzątanania. Ustalone rodzaje usług zleczanych na zewnątrz nie odbiegają zasadniczo od tych, które podzlecają inne badane ośrodki.

Jakość usług i analiza potrzeb klientów badanych inkubatorów przedsiębiorczości

Badane inkubatory przedsiębiorczości w większości nie posiadają żadnych certyfikatów potwierdzających jakość świadczonych przez nie usług. Tylko 21% (2 IP) z nich potwierdziło, że posiada certyfikat ISO 9001. Poza tym nie wskazano na posiadanie jakichkolwiek innych certyfikatów.

Ośrodki starają się nie tylko świadczyć wysokiej jakości usługi, ale też na bieżąco badać zapotrzebowanie na nie. I tak 57% analizowanych podmiotów prowadzi stałą analizę potrzeb klientów (średnia z badania 39%) przy wykorzystaniu takich narzędzi jak: wywiady wśród klientów (50% badanych), obserwacja rynku (43%), ankietowanie i analiza informacji ekonomicznej i statystycznej (po 36%). Żaden z badanych inkubatorów nie zlecał jednak na zewnątrz analizy potrzeb klientów. Należy ocenić, że działania IP w tym obszarze są zdecydowanie lepsze niż w innych rodzajach ośrodków.

Jak wynika z przeprowadzonej analizy, tylko 29% inkubatorów bada poziom satysfakcji klientów ze świadczonych przez nie usług. Jest to o 10% niższy wynik od średniej obliczonej dla wszystkich ośrodków. Badania te wskazują, że poziom ich zadowolenia wynosi średnio 4,5 pkt (w skali od 0 do 5 pkt). Jednocześnie IP oceniają, że co trzeci klient wraca do inkubatora, by znów skorzystać z jego usług, jednak skala rozpiętości tego zjawiska waha się od 3% do 80%. Odpowiedzi w tym zakresie udzieliła połowa badanych inkubatorów.

Rezultaty działania i trwałość efektów badanych inkubatorów przedsiębiorczości

Inkubatory przedsiębiorczości mogą wykazać się dość zróżnicowanymi efektami swojego działania. Biorąc pod uwagę misję ich działania, należy rozpatrzyć efekt w postaci liczby przedsiębiorstw założonych przy pomocy IP w 2013 – łącznie w badanych ośrodkach założono 69 firm, w tym 29 przez kobiety. W inkubowanych firmach były w 2013 roku 403 miejsca pracy (5,5 pracownika na firmę). Badane ośrodki w 2013 roku opuściło łącznie 41 podmiotów, z czego 29% opuściło inkubator w wyniku planowanego zakończenia okresu inkubacji, natomiast odejście 61% z tej liczby zostało spowodowane zamknięciem działalności lub wypowiedzeniem umowy z tytułu zadłużenia.

Usług doradczych zrealizowano 149, w tym 12% stanowiły usługi proinnowacyjne. W zakresie działalności szkoleniowej było łącznie 1580 uczestników, co daje średnio w skali roku 316 przeszkolonych osób na jeden inkubator prowadzący taką działalność.

Przeprowadzone badanie wykazało, że zarządcy ośrodków w większości nie mają wiedzy co do osiągnięć swoich podopiecznych w zakresie uzyskanych przez firmy nagród na wystawach, konkursach (dwa IP wskazały, że 3 firmy uzyskały nagrody w konkursach krajowych). Tylko jeden inkubator udzielił odpowiedzi na pytanie, ile firm, które opuściły inkubator, przetrwało na rynku dłużej niż 2 lata. W opinii zarządzających tym ośrodkiem jest to 71% firm, które opuściły inkubator.

Współpraca z otoczeniem badanych inkubatorów przedsiębiorczości

Zagadnienia współpracy ośrodków z otoczeniem w dzisiejszych czasach zaczynają nabierać coraz większego znaczenia ze względu na postępującą globalizację gospodarki. To zaś jest bezpośrednio związane z klientami ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. I chociaż oczekiwania w zakresie globalnych kontaktów w stosunku do IP nie są priorytetem, to badanie ich aktywności objęło również szereg aspektów związanych ze współpracą i sieciowaniem działań tych ośrodków.

Wśród badanych inkubatorów 36% (5 IP) zaangażowanych jest w działania klastrowe, jeden z nich jest też koordynatorem klastra. Badane inkubatory działają w następujących klastrach: Dolina Lotnicza, Klaster Wsparcia Biznesu, Klaster Edukacji Lubuskie-Brandenburgia, Klaster Odnawialnych Źródeł Energii, Interizon – Pomorski Klaster ICT oraz w Klastrze Wodnym. Natomiast żaden z badanych ośrodków nie jest członkiem stowarzyszeń branżowych ani platform technologicznych. Po jednym z badanych IP jest członkiem krajowych i zagranicznych sieci IOB⁷³. W sumie 64% inkubatorów nie jest zaangażowanych w żadne działania zewnętrzne.

Tabela 61. Poziom współpracy z innymi podmiotami i satysfakcji IP⁷⁴

Obszary współpracy	Uczelnie	Jednostki naukowe	Ośrodki innowacji	Fundusze pożyczkowe	Instytucje finansowania ryzyka	Samorząd	Ministerstwa agencje rządowe
Eksperti i specjaliści	43%	7%	36%	71%	14%	50%	14%
Infrastruktura badawcza	21%	0%	29%	7%	0%	21%	0%
Wsparcie klientów w pozyskiwaniu środków na inwestycje i innowacje	14%	7%	29%	43%	7%	29%	7%
Wiedza z zakresu technologii i wyników badań	14%	7%	29%	7%	7%	14%	7%
Wiedza z zakresu zarządzania	29%	7%	21%	7%	7%	29%	7%
Partnerstwo w projektach	29%	25%	29%	21	7%	36%	7%
Średni poziom satysfakcji ze współpracy	4,6	0,33	3,95	2,74	3,13	4,2	2,58

Źródło: opracowanie własne.

Badane inkubatory nie są zbyt aktywne w zakresie współpracy z innymi ośrodkami innowacji, czy środowiskiem naukowym. Zdecydowanie najbliższe im do samorządu terytorialnego i instytucji finansowych. Pod względem satysfakcji ze współpracy ośrodki najbardziej cenią sobie współdziałanie z uczelniami i JST, na trzecim miejscu znalazły się inne ośrodki innowacji. Najmniej styczeńności mają z jednostkami badawczo-rozwojowymi, ale biorąc pod uwagę profil działania IP, nie jest to zaskoczeniem. W sumie współpraca, jaką rozwijają inkubatory, ma charakter bardzo okrojony i sprowadza się do działań zabezpieczających bieżące potrzeby ośrodków.

Tabela 62. Zakres współpracy IP z wybranymi rodzajami podmiotów według zasięgu terytorialnego⁷⁵

Lokalizacja partnera	Zlokalizowane w regionie w którym funkcjonuje ośrodek	Zlokalizowane poza granicami regionu w którym funkcjonuje ośrodek	Zlokalizowane poza granicami Polski na terenie Unii Europejskiej	Zlokalizowane poza granicami Unii Europejskiej
Przedsiębiorstwa	71%	36%	7%	0%
Uczelnie	50%	21%	0%	0%
Jednostki naukowe	7%	7%	0%	0%
Ośrodki innowacji	36%	29%	7%	0%
Fundusze pożyczkowe,	57%	21%	0%	0%
Instytucje finansowania ryzyka	7%	7%	7%	7%
Jednostki samorządu terytorialnego	71%	14%	0%	0%
Firmy konsultingowe i doradcze	57%	14%	0%	0%
Ministerstwa/agencje rządowe	36%	29%	0%	0%

Źródło: opracowanie własne.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że IP współpracują głównie na poziomie regionalnym, a tylko czasami krajowym, liczba podmiotów współpracujących w grupie przedsiębiorstw, firm konsultingowych jest największa w regionach⁷⁶. Natomiast Funduszy VC powyżej 5 współpracujących wykazano na każdym poziomie krajowym. Podsumowując należy stwierdzić, że inkubatory przedsiębiorczości współpracują głównie w wymiarze regionalnym. W porównaniu ze średnim poziomem współpracy wszystkich badanych ośrodków przedstawionym w tabeli 19, badane inkubatory przedsiębiorczości mają porównywalny poziom współpracy

⁷³ W tym obszarze wymieniono przynależność do SOOIPP, KSU i EEN.

⁷⁴ Zaznaczono podmioty, z którymi współpracuje co najmniej 50% badanych IP.

⁷⁵ Zaznaczono podmioty, z którymi współpracuje co najmniej 50% badanych IP.

⁷⁶ Por. M. Tomaszewski: Kooperacja innowacyjna przedsiębiorstw przemysłowych w sieci dostaw na przykładzie przedsiębiorstw z województwa lubuskiego w latach 2008–2010. Współczesne Zarządzanie 4/2012, s. 81–82.

jedynie na poziomie regionalnym. Na poziomie ponadregionalnym współpraca jest bardzo słaba, a poza granicami kraju praktycznie nie istnieje. Charakter działalności, jaką prowadzą inkubatory, nie przewiduje jednak tak szerokiego zakresu współpracy, jak oczekuje się tego od ośrodków innowacji.

Identyfikacja planowanych kierunków działań badanych inkubatorów przedsiębiorczości

W zakresie najbliższej przyszłości plany inkubatorów lokują się w następujących obszarach. Pierwszy w wymiarze 50% badanych odnosi się do rozwoju oferty poprzez:

1. „Rozszerzenie oferty w kierunku Inkubatora Technologicznego/Preinkubatora innowacji obejmującego: model tradycyjny /wirtualny/”przestrzeń inspiracji”/platforma e-business, współpracę w projektach finansowanych w PO Polska Wschodnia 2014–2020 takich jak „platformy startowe” (indywidualne wsparcie doradcze i opieka w formie mentoringu, coachingu, spotkań warsztatowych, networkingu)”.
2. Rozwój w kierunku specjalizacji działalności. Wspieranie szczególnie młodych ludzi (również poniżej 18 roku życia). Tworzenie sieci kontaktów z innymi instytucjami okołobiznesowymi oraz innymi przedsiębiorstwami. Doradztwo z zakresu prawa patentowego.
3. Wprowadzenie usług wirtualnego biura, pozyskanie środków na infrastrukturę inkubatora, poszerzenie oferty szkoleniowej i doradczej.
4. Zwiększenie nacisku na jakość, kompleksowość i indywidualne podejście do klienta w procesie świadczonych usług.
5. Prowadzenie szkoleń zawodowych na potrzeby przedsiębiorców – aktywniejsze pozyskiwanie środków finansowych na szkolenia specjalistyczna zgodne z potrzebami przedsiębiorstw.
6. Rozwijanie działalności związanej z akceleracją start-upów poprzez wsparcie merytoryczne oraz kapitałowe, zaangażowanie w partnerstwa międzynarodowe.
7. Działania w kierunku zapewnienia przygotowanej powierzchni rynkowo skutecznymi firmami i zapewnienie efektywności ekonomicznej inkubatora.

Drugi w wymiarze 29% badanych ośrodków odnosi się do rozbudowy potencjału infrastrukturalnego, w tym powiększenia powierzchni inkubatora pod wynajem, rozwoju usług laboratoriów i prototypowni.

Pozostałe z badanych ośrodków nie udzieliły w tym zakresie odpowiedzi

Plany, jakie stawiają przed sobą IP, są w dużej części związane bezpośrednio z ich celami działania. Jednak z przedstawionych wyżej wypowiedzi wynikają też przesłanki do wnioskowania, że część z nich będzie starała się ukierunkowywać swoją aktywność na szersze wspieranie firm innowacyjnych. Część zaś planuje rozwijać i ulepszać dotychczasową ofertę. Są również symptomy angażowania się IP w obszary bardziej społeczne idące w kierunku rozwoju lokalnego. Warto zwrócić uwagę, że zakres pojęciowy określający obszary działania ośrodków jest bardzo szeroki i nie zawsze zgodny z ogólnie stosowanymi pojęciami w zakresie infrastruktury wsparcia biznesu. Zakres i sposób formułowania dalszych planów ośrodków został uwzględniony we wnioskach z przeprowadzonego badania.

Podsumowanie

1. Liczba i rozkład terytorialny IP nie uległ istotnej zmianie w stosunku do poprzedniego okresu.
2. Relacje właścicielskie w tej grupie ośrodków są podobne do innych badanych rodzajów i wskazują, że praktycznie każda forma prawna może być wykorzystana do prowadzenia takiej działalności.
3. Zasoby infrastrukturalne IP są nieco słabsze aniżeli innych rodzajów ośrodków dysponujących powierzchnią pod wynajem, jednak one właśnie osiągają największy udział z przychodów z najmu.
4. Działalność inkubatorów przedsiębiorczości w porównaniu z poprzednim badaniem okazała się być bardziej ukierunkowana na wynajem powierzchni użytkowych i świadczenie usług materialnych aniżeli na działalność związaną ze wspieraniem rozwoju przedsiębiorstw, o czym świadczy bardzo niski poziom doradztwa.
5. Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że inkubatory przedsiębiorczości mają charakter najbardziej lokalny ze wszystkich badanych grup ośrodków, a poziom ich współpracy z otoczeniem zamyka się przede wszystkim na poziomie regionalnym i jest stosunkowo słaby.

8. Centra transferu technologii

Rozkład terytorialny i struktura wiekowa ośrodków

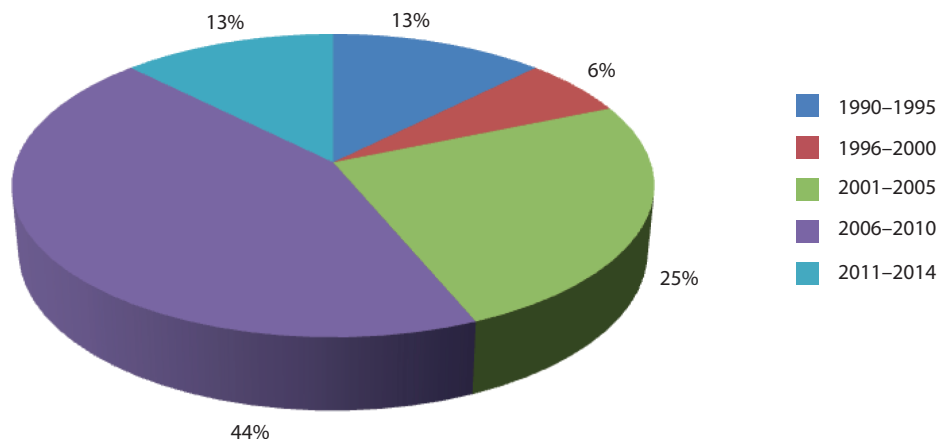
Centra transferu technologii to instytucje wsparcia przedsiębiorczości i komercjalizacji badań naukowych wyróżniające się od innych rodzajów ośrodków innowacji następującymi cechami:

- świadczenie doradztwa w zakresie komercjalizacji wyników prac badawczych i transferu technologii z jednostek naukowych do gospodarki,
- popularyzacja zagadnień komercjalizacji technologii i ochrony własności intelektualnej w środowisku akademickim (pracownicy, studenci),
- prowadzenie baz danych o realizowanych projektach w zakresie badań stosowanych i opracowaniach naukowych i kompetencjach pracowników jednostek naukowych,
- aktywna współpraca ze środowiskiem gospodarczym,
- posiadanie statusu jednostki afiliowanej przy jednostce naukowej.

W niniejszym badaniu, zgodnie z przyjętą definicją CTT, analizowane były ośrodki powołane przez uczelnie lub instytuty PAN, lub też inne podmioty posiadające stałe umowy z uczelniami lub instytutami PAN na obsługę w zakresie transferu technologii i komercjalizacji wiedzy.

Pierwsze CTT w Polsce powstało w 1995 roku we Wrocławiu. W roku 2009 funkcjonowało 21 CTT⁷⁷, a w roku 2011 identyfikowano 43 CTT⁷⁸ spełniających kryteria niniejszego badania. W połowie 2014 roku zidentyfikowano 41 CTT. Liczba CTT nie uległa znaczącej zmianie w stosunku do 2011 roku. Największy wzrost liczby CTT zanotowano w roku 2010. Znajduje to odzwierciedlenie w strukturze wiekowej badanych CTT, w której największą grupę stanowią te założone w latach 2006–2010.

Rysunek 32. Struktura wiekowa CTT wg roku założenia

Źródło: opracowanie własne.

Wszystkie zidentyfikowane CTT położone są w miastach, w których zlokalizowane są uczelnie wyższe. Poniżej przedstawiono geograficzne rozmieszczenie CTT w podziale na województwa.

Najwięcej CTT funkcjonuje w województwach małopolskim i lubelskim, a ich rozkład geograficzny odpowiada lokalizacji szkół wyższych. Spośród 453 uczelni funkcjonujących w Polsce w roku 2012 (w tym 132 publiczne i 321 niepubliczne)⁷⁹, CTT obsługują 43, ponieważ w województwie świętokrzyskim ŚCITT jest afiliowany przy 3 uczelniach w Kielcach zaś Lubelska Fundacja Rozwoju przy 4 zlokalizowanych Lublinie. Rozkład geograficzny CTT jest stosunkowo równomierny, natomiast nasycenie nie odpowiada liczbie uczelni funkcjonujących w regionach. Najlepsze nasycenie

⁷⁷ Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, red. K.B. Matusiak, PARP, Warszawa 2010.

⁷⁸ Rola akademickich ośrodków innowacji w transferze technologii, red. I. Kijewska-Dąbrowska i K. Lipiec, Ośrodek Przetwarzania Informacji, Warszawa 2012.

⁷⁹ Szkoły wyższe i ich finanse 2013, GUS, Warszawa 2013, s. 25, 27 i 31.

jest w warmińsko-mazurskim, gdzie CTT obsługują 37,5% uczelni, oraz w lubelskim (27,8%). Najgorsze w mazowieckim (2,9%) oraz śląskim (4,4%). CTT obsługują średnio 9,6% wszystkich funkcjonujących uczelni. Ustawa „prawo o szkolnictwie wyższym” stwarza legislacyjne warunki do powstawania CTT w szkołach wyższych i Instytutach PAN, mimo to liczba centrów w ostatnich latach nie wzrasta.

Mapa 5. Centra transferu technologii działające w Polsce

● – lokalizacja centrum transferu technologii

Źródło: opracowanie własne.

Jedynie jedno spośród badanych CTT funkcjonuje w prywatnej szkole wyższej (Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie). Pozostałe obsługują uczelnie publiczne.

Wszystkie CTT zlokalizowane są w ośrodkach miejskich. Najwięcej (53,7%) w miastach o liczbie mieszkańców w przedziale 300–800 tys. (Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kraków, Lublin, Łódź, Poznań, Szczecin). W miastach o liczbie mieszkańców w przedziale 50–300 tys. zlokalizowanych jest 29,3% CTT (Białystok, Elbląg, Kielce, Koszalin, Olsztyn, Opole, Rzeszów, Zabrze, Zielona Góra), zaś w miastach o liczbie mieszkańców powyżej 800 tys. – 14,6% CTT (Warszawa, Wrocław). W mieście o liczbie mieszkańców poniżej 50 tys. zlokalizowane jest 1 CTT (Skawina).

Tabela 63. Geograficzne usytuowanie CTT

Województwo	Liczba CTT	Liczba uczelni	% obsługiwanych uczelni
Dolnośląskie	3	37	8,1
Kujawsko-pomorskie	2	21	9,5
Lubelskie	4	18	27,8 ⁸⁰
Lubuskie	2	8	12,5 ⁸¹
Łódzkie	4	29	13,8
Małopolskie	5	33	15,1
Mazowieckie	3	105	2,9
Opolskie	1	6	16,7
Podkarpackie	1	15	6,7
Podlaskie	2	18	11,1
Pomorskie	2	28	7,1
Śląskie	2	45	4,4
Świętokrzyskie	1	15	20,0 ⁸²
Warmińsko-mazurskie	3	8	37,5
Wielkopolskie	3	40	7,5
Zachodniopomorskie	3	20	15,0
Suma	41	446⁸³	9,6

Źródło: opracowanie własne.

Relacje właścicielskie i współdzielenie zasobów

Jednostki naukowe wydają się być naturalnym środowiskiem dla funkcjonowania CTT. Powstanie i rozwój CTT jest determinowane bliskością środowiska naukowego, otwartego na transfer swoich osiągnięć do gospodarki.

Przeprowadzona analiza wskazuje, że zdecydowana większość badanych CTT (83%) funkcjonuje w formule jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, np. działu, biura lub zespołu wysoko usytuowanego w hierarchii jednostki prowadzącej. Bezpośrednio podporządkowanych rektorowi uczelni jest 18,8% CTT, a w pozostałych przypadkach prorektorowi ds. nauki, prorektorowi ds. rozwoju lub prorektorowi ds. współpracy. Umocowanie CTT strukturze uczelnianej nie przesądza jednak o wysokiej efektywności i sprawności działania. System decyzyjny większości uczelni jest wielostopniowy i mocno zbiurokratyzowany, co ma bezpośredni wpływ na podejmowanie decyzji administracyjnych i efektywne zarządzanie CTT. Spółki celowe profesjonalnie zajmujące się komercjalizacją technologii stanowią strukturę organizacyjno-prawną, zapewniającą większą efektywność działania. Tym niemniej wciąż jest to formuła CTT bardzo rzadko wykorzystywana.

W badanej grupie odrębne od jednostek organizacyjnych uczelni podmioty, posiadające osobowość prawną, stanowią 17% i przyjmują one formułę spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub fundacji. W formie spółek prawa handlowego funkcjonują 4, zaś w formie fundacji – 3 CTT.

Jeżeli chodzi o liczbę CTT funkcjonujących jako spółki prawa handlowego lub fundacje, to sytuacja w ciągu ostatnich 2 lat nie uległa znaczącej zmianie.

Ośrodki CTT funkcjonują w ramach 38 instytucji prowadzących (uczelni, fundacji i spółek prawa handlowego). W ramach 3 instytucji prowadzących funkcjonują po 2 CTT. Instytucje te to: (1) Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, (2) Uniwersytet Zielonogórski, (3) Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie.

Obok CTT instytucje prowadzące zarządzają również:

- 13 akademickimi inkubatorami przedsiębiorczości (AIP) – 34,2%,
- 3 parkami technologicznymi (PT) – 7,9%,
- 1 inkubatorem przedsiębiorczości – 2,6%.

⁸⁰ 5 uczelni jest obsługiwanych przez 4 CTT przy czym 2 z nich obsługiwane są przez 2 CTT każda

⁸¹ 2 CTT funkcjonują na jednej uczelni w różnych lokalizacjach

⁸² 3 uczelnie są obsługiwane przez jedno CTT.

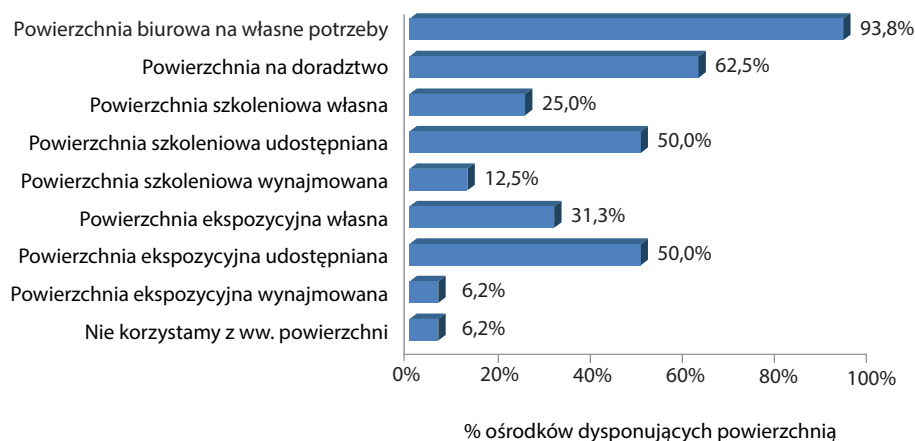
⁸³ Różnica pomiędzy sumą uczelni w regionach a całkowitą liczbą funkcjonujących uczelni wynika stąd, że dane regionalne GUS nie obejmują szkół resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych.

Potencjał badanych centrów transferu technologii

Zasoby infrastrukturalne

Niemal wszystkie badane CTT dysponują powierzchnią biurową na własne potrzeby (93,8%). Pokojami konsultacyjnymi do świadczenia usług doradczych dysponuje 62,5% CTT. Własną powierzchnią szkoleniową posiada 25% CTT. W zakresie powierzchni przeznaczonych na szkolenia oraz powierzchni ekspozycyjnej korzystają one nie tylko z powierzchni własnej, ale również z udostępnianej przez instytucję prowadzącą oraz w niewielkim stopniu z powierzchni wynajmowanej. Dostępność poszczególnych rodzajów powierzchni użytkowej w CTT przedstawiono na rysunku 33.

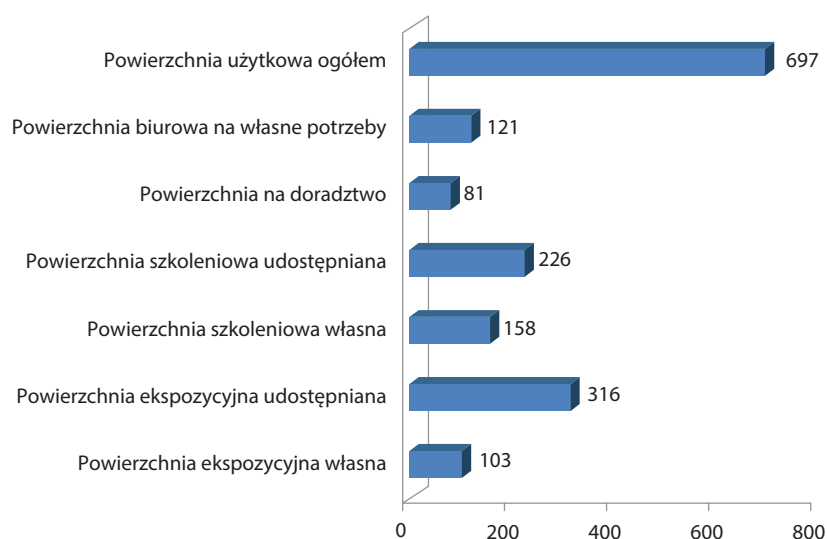
Rysunek 33. Rodzaj powierzchni użytkowej w dyspozycji CTT

Źródło: opracowanie własne.

Wielkość powierzchni użytkowej, jaką dysponuje CTT, wynosi średnio 697 m², przy jednoczesnym dużym zróżnicowaniu – od 19 do 4400 m² (mediana 250 m²). Wielkość powierzchni biurowej na własne potrzeby wynosi średnio 121 m², przy zróżnicowaniu od 19 do 260 m². Wielkość średnia powierzchni, jaką dysponuje CTT, została przedstawiona na rysunku 34.

Rysunek 34. Średnia wielkość powierzchni użytkowej, jaką dysponują CTT

Źródło: opracowanie własne.

Największą powierzchnią przeznaczoną na cele CTT ma Wrocławskie Centrum Transferu Technologii (900 m²). Dwa ośrodki dysponują większą powierzchnią użytkową (2740 m² oraz 4400 m²), ale w praktyce w obu jedynie ok. 500 m² jest przeznaczanych wyłącznie na działalność CTT.

Pojawia się tu ponownie problem współdzielenia zasobów w ramach ośrodka. W większości CTT, zwłaszcza tych, które nie mają wyodrębnionego budżetu, dokładne rozróżnienie między zasobami przeznaczanymi na działalność CTT a inną działalnością prowadzoną w ramach instytucji prowadzącej może nastroczać trudności, a dokładna analiza sytuacji finansowej tych ośrodków opierać się będzie na danych szacunkowych. Ma to istotny wpływ na analizę zasobów materialnych, jakimi dysponują poszczególne ośrodki.

Tabela 64. Potencjał infrastrukturalny CTT

Powierzchnia użytkowa w dyspozycji CTT ogółem (m ²)	10 456
Powierzchnia biurowa na własne potrzeby (m ²)	1 691
Udział % powierzchni biurowej w ogólnej powierzchni użytkowej	16,2%
Salone konferencyjne własne (liczba)	8
Pracownicy komputerowe (liczba)	8

Źródło: opracowanie własne.

Zasoby informatyczno-biurowe

Praktycznie wszystkie ośrodki dysponują podstawową infrastrukturą biurową (komputery, faks, kopiarka, telefon) oraz dostępem do internetu. Dostęp do szybkiego internetu i/lub do internetu bezprzewodowego posiada 87,5% badanych CTT. Bardziej szczegółowa ocena poziomu wyposażenia biurowego nie była możliwa ze względu na to, że większość badanych CTT nie podała danych liczbowych w tym zakresie, choć pytano o wyposażenie, jakim dysponuje, a nie jakiego jest właścicielem. CTT wykorzystują często urządzenia biurowe, których właścicielem i dysponentem jest instytucja prowadząca, które nie stanowią formalnie wyposażenia CTT.

Dostęp do baz danych deklaruje 81,3% badanych. Z reguły jest to dostęp do wielu baz. Dostęp do sal konferencyjnych deklaruje 87,5% a do pracowni komputerowych 50% badanych.

Tabela 65. Wybrane zasoby techniczne CTT

CTT	Bazy danych	Internet szerokopasmowy	Internet bezprzewodowy	Biblioteka/czytelnia	Sprzęt komputerowy (liczba)	Kopiarka (liczba)	Skaner (liczba)	Faks (liczba)	Bazy danych (liczba)
Posiadane wyposażenie	81,3%	87,5%	87,5%	75%	66	18	21	13	79

Źródło: opracowanie własne.

Zasoby ludzkie

Przeprowadzone badanie pokazało, że średnie zatrudnienie etatowe na czas nieokreślony w CTT wynosi 8,4 pracownika merytorycznego w 100% wykonującego prace na rzecz ośrodka. Średnia liczba pracowników zatrudnionych w oparciu o umowy cywilnoprawne wynosi 4,1 osoby. Przy czym obserwuje się zróżnicowanie od 2 do 23 osób w grupie pracowników etatowych i od 1 do 12 w grupie osób na umowach cywilnoprawnych. Ośrodków, w których jest ponad 9 pracowników etatowych, jest w badanej grupie 3 (21,4%). Średnio w badanym CTT pracuje 12,4 osoby. W stosunku do roku 2011 nastąpiło przesunięcie z grupy osób zatrudnionych na umowach cywilnoprawnych do grupy osób zatrudnionych na etatach przy zachowaniu średniego zatrudnienia.

Powyższe dane dotyczące zatrudnienia odnoszą się do pracowników w 100% pracujących na rzecz CTT. W 5 z badanych CTT (31,2%) pracownicy angażują się również w innych obszarach działania: w 2 CTT w inkubator przedsiębiorczości (Fundacja Rozwoju Lublin, CTT Uniwersytetu Łódzkiego), w 3 CTT w akademicki inkubator przedsiębiorczości (CITTRU, WSEI w Lublinie i CTT Politechniki Gdańskiej).

Uzyskane dane nie pozwalają niestety odpowiedzieć na pytanie, jaką część czasu pracy pozostali pracownicy CTT przeznaczają na działania w innych obszarach. CTT nie mają możliwości uzyskania wiarygodnych danych, a pozyskana informacja jest niespójna i szacunkowa.

Zasoby finansowe

Ponieważ 83% badanych CTT funkcjonuje w formule jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, istotna jest kwestia, w jaki sposób jednostki te zarządzają własnym budżetem. Wśród wszystkich badanych CTT jedynie 37,5% ma formalnie wyodrębniony budżet.

Tabela 66. Zarządzanie budżetem przez CTT

Ma formalnie wyodrębniony budżet	37,5%
Działa w ramach budżetu instytucji prowadzącej	62,5%
Działa w ramach budżetu innej jednostki organizacyjnej	0%

Źródło: opracowanie własne.

W sytuacji, gdy 62,5% CTT działa w ramach budżetu instytucji prowadzącej dane dot. budżetu, jakim dysponują CTT, może być obciążone znacznym błędem. Błąd ten może być związany z tym, że jednostki te mogą nie wliczać w swój budżet wszystkich kosztów bezpośrednich (np. płace, delegacje), które finansowane są przez jednostkę prowadzącą.

Na podstawie zebranych informacji oszacowano, że średni budżet roczny, jakim dysponuje CTT, wynosi ok. 1 156 250 zł (od 23 tys. do 5500 tys. PLN).

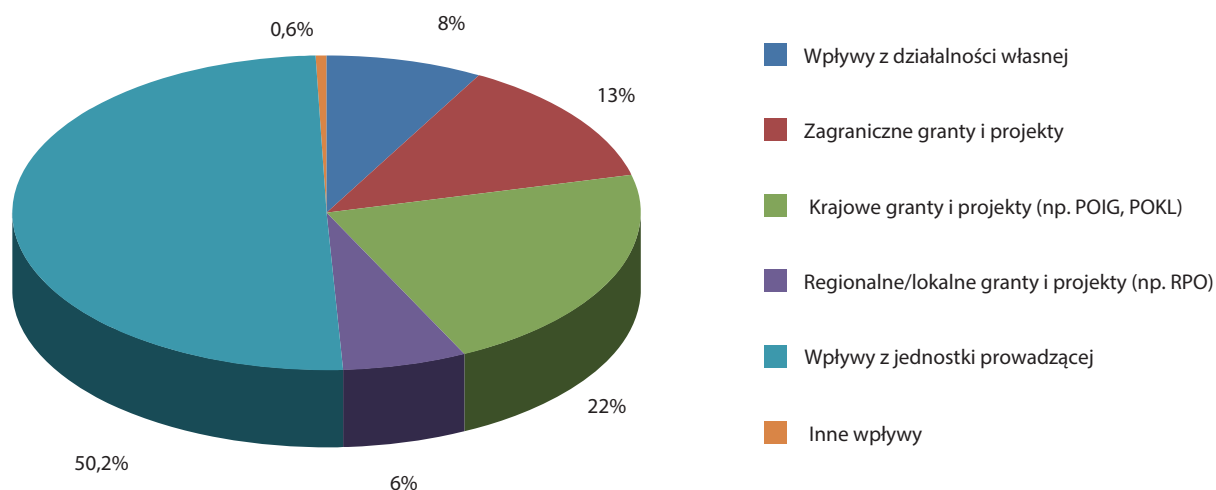
Działalność operacyjna CTT finansowana jest z grantów i projektów, wpływów z działalności doradczej i szkoleniowej oraz dofinansowania ze strony jednostki prowadzącej.

Tabela 67. Wybrane źródła finansowania działalności operacyjnej CTT

Źródła finansowania	Projekty i granty	Wpływy z działalności doradczej i szkoleniowej (opłaty od klientów)	Wpływy z jednostki prowadzącej	Wpływy z komercjalizacji
Finansowanie działalności operacyjnej (%)	41,2%	4,7%	50,2%	3,4%

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 35. Struktura budżetu CTT

Źródło: opracowanie własne.

Najważniejszym źródłem finansowania działalności operacyjnej CTT jest wkład instytucji prowadzącej, kształtujący się średnio na poziomie 50,2%. Drugim podstawowym źródłem są granty i projekty (41,2%), w którym dominują fundusze krajowe (21,8%), fundusze programów europejskich (13,1%) oraz fundusze regionalne (6,3%). Wpływy z działalności własnej stanowią zaledwie 8,6% budżetu.

Przychody własne CTT pochodzą z wpłat za prowadzone szkolenia (0,8%), doradztwo (1,4%) oraz przychody ze sprzedaży usług proinnowacyjnych (2,5%) i wpływy z komercjalizacji (3,4%).

W stosunku do sytuacji CTT na koniec roku 2011 można zaobserwować pozostające na bardzo niskim poziomie wpływy własne (ok. 8%), przy ciągłym wzroście wkładu instytucji macierzystej (z 21% do 50,2%). Wkład ten w przypadku 40% badanych CTT jest większy niż 95% i również dla 40% CTT mniejszy niż 5%. Działalność CTT jest coraz bardziej uzależniona od funduszy publicznych, a przychody własne wąskiej grupy najlepiej pod tym względem funkcjonujących CTT sięgają 20%–30% budżetu. Należy zwrócić uwagę na fakt, że średni budżet CTT pozostał w stosunku do roku 2011 na tym samym poziomie.

Finanse CTT analizowano nie tylko w wymiarze operacyjnym, ale także inwestycyjnym. Spośród badanych ośrodków informacje o nakładach inwestycyjnych w 2013 roku przekazały 4 podmioty. Największa inwestycja wyniosła 7,2 mln zł, najmniejsza zaś 12 tys. zł. Pozostałe CTT nie wykazały nakładów inwestycyjnych.

Zakres i rezultaty działania badanych centrów transferu technologii

Struktura klientów

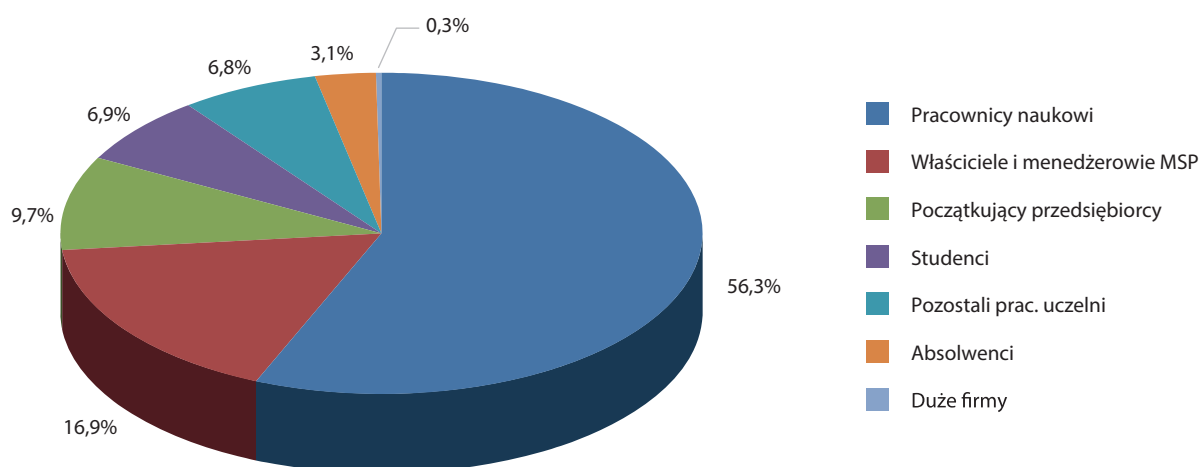
Głównym celem działalności centrów transferu technologii jest szeroko rozumiana eksploatacja i komercjalizacja potencjału intelektualnego jednostek naukowych. CTT wskazują również wśród głównych celów swojej działalności wspieranie przedsiębiorczości akademickiej. Można wyodrębnić dwa kierunki rozwoju CTT. Znacząca ich większość skupia się na wykorzystaniu potencjału jednostki naukowej w zakresie transferu technologii oraz nadawaniu transferowi technologii form prawnych (umowy, kontrakty, licencje, ochrona własności intelektualnej uczelni). Nieliczne obierają szersze pole działania, specjalizując się w kontaktach z MSP, pomagając im w pozyskaniu nowych technologii i wiedzy fachowej oraz uczestnicząc w regionalnych działaniach, stymulujących rozwój ekonomiczny poprzez budowę sieci współpracy⁸⁴.

Cele stawiane centrom przez instytucję prowadzącą wpływają na strukturę klientów, do których adresowane są usługi ośrodków.

Wśród odbiorców usług największą grupę stanowią pracownicy naukowcy 56,3%, właściciele i menedżerowie firm 16,9%. Pozostali klienci to: początkujący przedsiębiorcy 9,7%, studenci 6,9%, pozostali pracownicy uczelni 6,8%, absolwenci 3,1% oraz duże firmy 0,3%.

Badane CTT wyraźnie kierują swoją ofertę „do wewnątrz” uczelni. Klienci pochodzący ze środowiska akademickiego: pracownicy naukowcy oraz pozostali pracownicy uczelni stanowią 63,1% klientów, a studenci, absolwenci i początkujący przedsiębiorcy 19,7%. Pozostali klienci pochodzący z sektora przedsiębiorstw stanowią 17,2% wszystkich klientów.

Rysunek 36. Struktura klientów CTT

Źródło: opracowanie własne.

⁸⁴ Rola akademickich ośrodków innowacji w transferze technologii, red. I. Kijeńska-Dąbrowska, K. Lipiec, Ośrodek Przetwarzania Informacji, Warszawa 2012.

W stosunku do badania z 2012 roku istotny wzrost nastąpił w grupie pracowników naukowych (o ponad 17%). Z kolei znacząco zmalał udział studentów (o niemal 10%) oraz początkujących przedsiębiorców (o ponad 5%). Odsetek właścicieli i menedżerów MSP korzystających z usług CTT pozostał na niemal niezmiennym poziomie (spadek o 1%).

Zmiany te można interpretować jako rosnącą specjalizację ośrodków. CTT koncentrują się na obsłudze pracowników naukowych i menedżerów firm, podczas gdy obsługa studentów i początkujących przedsiębiorców przejmowana jest przez AIP, często funkcjonujące na tej samej uczelni.

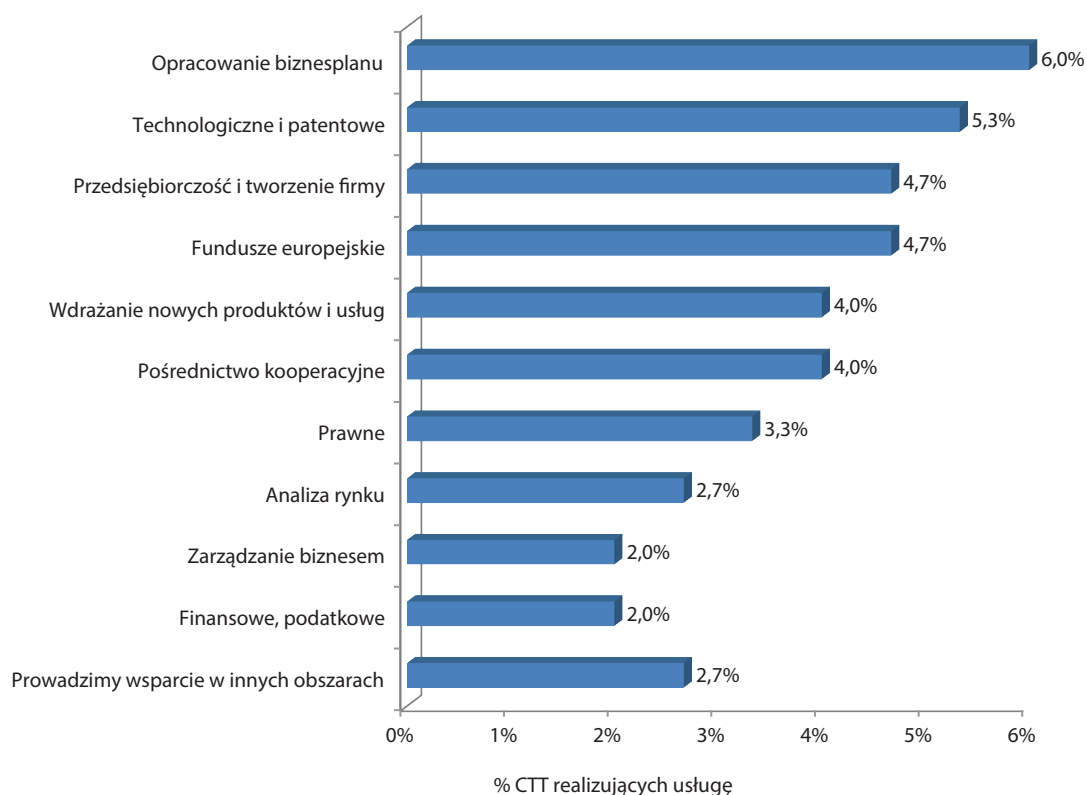
Usługi oferowane przez centra transferu technologii

Bieżąca działalność CTT jest w większym stopniu skoncentrowana na działalności doradczej i szkoleniowej związanej z transferem i komercjalizacją nowych technologii aniżeli w poprzednich badaniach. Świadczone są usługi wspierające różne etapy procesu komercjalizacji, takie jak: opracowanie biznesplanu, ochrona własności intelektualnej, tworzenie firmy, wdrażanie nowych produktów i usług, pośrednictwo kooperacyjne, analiza rynku.

W zakresie działalności doradczej najczęściej prowadzone jest doradztwo w zakresie opracowania biznesplanu i modelu biznesowego (60% badanych ośrodków prowadzi tego typu doradztwo). Dalsze w kolejności to doradztwo technologiczne i patentowe (53,3%), przedsiębiorczość i tworzenie firmy (46,7%), dostęp do funduszy europejskich (46,7%), wdrażanie nowych produktów (40%) oraz pośrednictwo kooperacyjne (40%).

W zakresie doradztwa działalność CTT jest skoncentrowana na obszarach, które przyczyniają się do realizacji celów, dla jakich powoływane są CTT. Doradztwo w zakresie analiz rynku i marketingu, kluczowe w zaawansowanych projektach transferu technologii, jest prowadzone przez 26,7% badanych ośrodków. Sytuacja w tym zakresie nie uległa istotnej zmianie w stosunku do badania z 2012 roku.

Rysunek 37. Działalność doradcza CTT

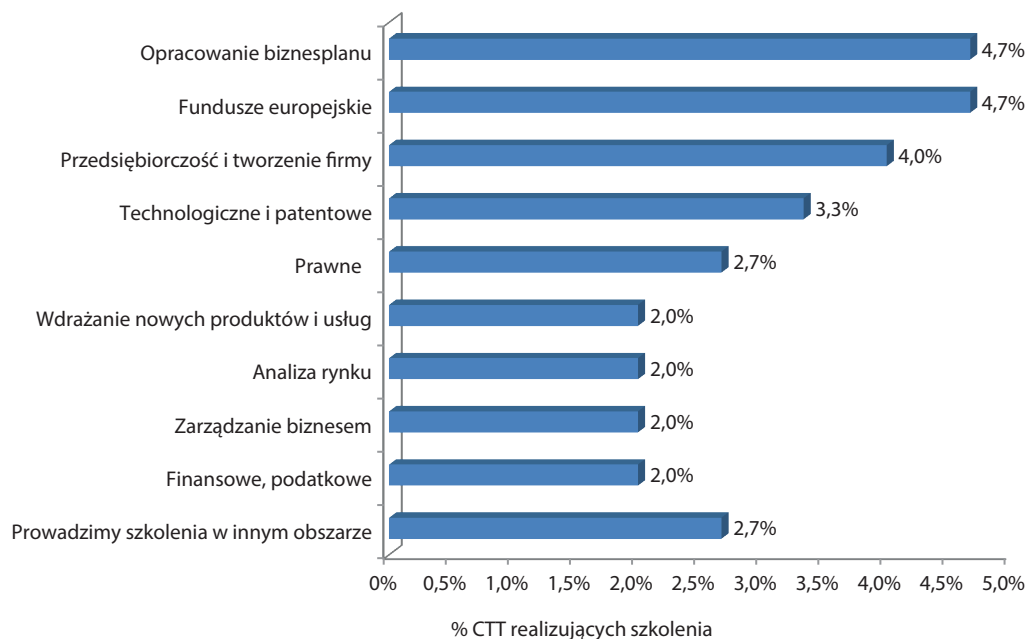

Źródło: opracowanie własne.

W zakresie działalności szkoleniowej najczęściej prowadzone są szkolenia w zakresie opracowania biznesplanu i modelu biznesowego oraz szkolenia w zakresie dostępu do funduszy europejskich (46,7% badanych ośrodków prowadzi tego typu szkolenia). Dalsze w kolejności to szkolenia nt. przedsiębiorczości i tworzenia firmy (40%). Następne szkolenia technologiczne i patentowe prowadzone są w zaledwie 1/3 badanych ośrodków. W profilu prowadzonych szkoleń nastąpiła istotna zmiana

w stosunku do badania z roku 2012. Wówczas dominujące obszary szkoleń nie były ukierunkowane na zagadnienia związane z transferem technologii. Obecnie prowadzone szkolenia lokują się w większym stopniu w głównym nurcie działań związanych z transferem technologii. Analiza szkoleń realizowanych przez CTT została przedstawiona na poniższym diagramie.

Rysunek 38. Działalność szkoleniowa CTT

Źródło: opracowanie własne.

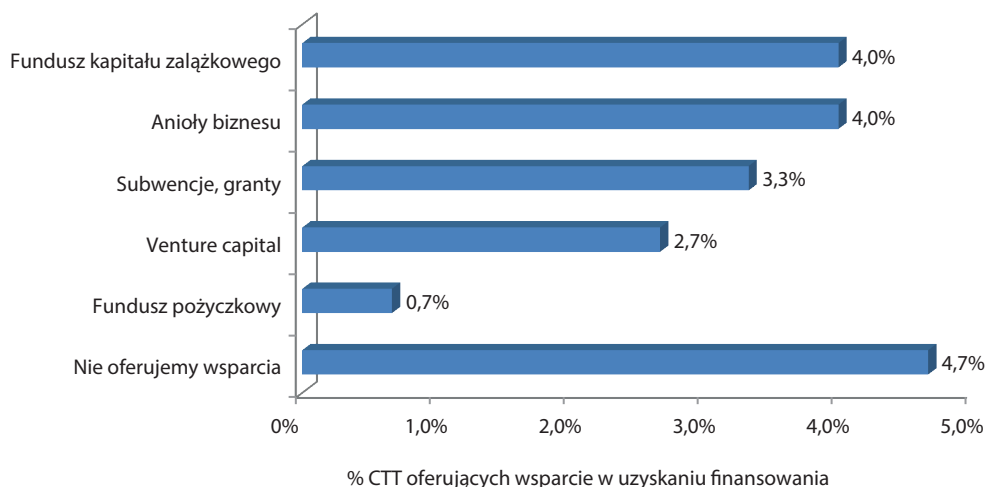
Układ ważności poszczególnych obszarów wsparcia, prezentowany na rysunkach 37 i 38, jest zgodny z celami CTT. Jak wynika z zebranych danych badane CTT koncentrują swoją działalność na obszarach związanych z transferem technologii, kosztem innych działań. Potwierdza to trend zaobserwowany w badaniu z roku 2012. Usługi proinnowacyjne, takie jak: tworzenie firmy technologicznej, wdrażanie nowych usług i produktów oraz ochrona własności intelektualnej znalazły się wówczas na najwyższych pozycjach. Obserwowany był również wzrost znaczenia usług takich jak internacjonalizacja i audyt technologiczny. CTT deklarowały ograniczenie wszelkich działań, które nie są związane z głównym nurtem ich działalności oraz koncentrację na transferze technologii. W pewnym stopniu potwierdza to obecne badanie. CTT ograniczyły wsparcie w zakresie informatyki, księgowości i rachunkowości, finansów i podatków czy zarządzania jakością. Zmniejszył się także odsetek CTT prowadzących szkolenia w zakresie dostępu do funduszy europejskich. Wydaje się, że CTT zmiernają stopniowo w stronę zbudowania profesjonalnego profilu wsparcia wspomagającego realizację ich celów strategicznych.

Badane CTT w swoich usługach doradczych i szkoleniowych wciąż jeszcze w małym stopniu koncentrują się na zaawansowanej fazie transferu technologii (fazie implementacji), co przejawia się niską pozycją w katalogu usług: analiz rynkowych czy zarządzania biznesem. Niskie upowszechnienie usług marketingowych można interpretować małym na nie popytem, co związane jest z tym, że są to usługi stosunkowo skomplikowane i drogie, a ich świadczenie uzasadnione jest w sytuacji, gdy szanse komercjalizacji technologii są wysokie i można pozyskać środki na ich sfinansowanie.

Znacząca grupa CTT (26,7%) w ogóle nie prowadzi wsparcia doradczego czy szkoleń w badanym zakresie. Ośrodki te koncentrują się na bardzo wczesnych etapach transferu i komercjalizacji technologii, tzn. doradztwie w zakresie oceny możliwości ochrony własności intelektualnej, konsultowaniu i selekcji innowacyjnych pomysłów, przygotowaniu ofert współpracy, pomocy w nawiązaniu kontaktu itp. Prowadzą one również szkolenia w tym samym zakresie tematycznym. Ta grupa CTT wykazuje efekty swej działalności w postaci liczby usług oraz liczby klientów, którzy skorzystali z usług doradczych w innych obszarach tematycznych niż te, których kategoria została przedstawiona na rysunkach 37 i 38.

CTT oferują również wsparcie w uzyskaniu pomocy finansowej w postaci kapitału załączkowego (40%), grantów (33,3%), kapitału ryzyka (*venture capital*) (26,7%), kapitału aniołów biznesu (40%), funduszy pożyczkowych (27,8%). Aż 46,7% CTT nie oferuje żadnej bezpośredniej formy wsparcia w pozyskaniu finansowania transferu technologii. Oznacza to brak współpracy z instytucjami finansowymi. Potwierdzenie tego faktu można znaleźć w części poświęconej współpracy CTT z innymi instytucjami. Należy jednak podkreślić, że fundusze kapitału ryzyka oraz anioły biznesu są zainteresowane transferem technologii poprzez tworzenie nowych podmiotów (start-up), który to mechanizm nie leży w głównym nurcie działalności CTT. Ponadto, jak wykazano powyżej, znaczna grupa CTT nie koncentruje się na fazie implementacji transferu technologii wymagającego finansowego wsparcia procesu.

Rysunek 42. Oferowane przez CTT wsparcie w pozyskaniu źródła finansowania

Źródło: opracowanie własne.

W stosunku do badania z 2012 roku znacząco wzrosły możliwości uzyskania przy wsparciu CTT pomocy finansowej przeznaczonej na transfer technologii. Z drugiej strony jednak odsetek CTT nieoferujących takich możliwości pozostaje na tym samym poziomie. Oznacza to, że oferta tych CTT, które już wcześniej udzielały wsparcia w pozyskiwaniu finansowania na przedsięwzięcia transferu technologii, została poszerzona, natomiast grupa niemająca takich możliwości w dalszym ciągu ich nie uzyskała.

Z innych źródeł finansowania transferu technologii badane CTT najczęściej wymieniały kapitał firm (*corporate investment*). CTT nie posiadają natomiast w ofercie współpracy z instytucjami kredytowymi ani funduszami poręczeniowymi.

Jakość usług i badanie potrzeb klientów badanych centrów transferu technologii

CTT generalnie nie posiadają certyfikatów jakości w zakresie świadczonych usług. Na 16 badanych CTT jedynie dwa legitymują się certyfikatem ISO9001:2008. Tym niemniej usługi świadczone są zgodnie z opracowanymi w instytucjach prowadzących regulaminami.

Uczelniane regulaminy dotyczące zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej stosuje 93,3% badanych CTT, natomiast 67,7% badanych postępuje zgodnie ze specjalnymi procedurami związanymi z ochroną praw autorskich i praw pokrewnych oraz praw własności przemysłowej. Procedury takie zawarte są w regulaminie zarządzania własnością intelektualną na uczelni (np. zasady wyboru projektów do prac nad komercjalizacją w uczelni oraz zasady zawierania umów dot. komercjalizacji wyników badań) lub są to wewnętrzne procedury CTT zgodne z regulaminem uczelnianym. Stanowi to znaczący postęp w stosunku do badania z 2012 roku, kiedy to regulaminy uczelniane stosowało zaledwie 60% badanych CTT.

Poziom satysfakcji klientów z usług ośrodka mierzy 40% badanych CTT. Najlepszym wskaźnikiem oceny poziomu satysfakcji klientów z dostarczonych usług jest ich gotowość do ponownego zgłoszenia się do CTT. CTT oceniają, że ok. 60% klientów ponownie wraca do ośrodka, by skorzystać z jego usług. Przy znacznej zmienności (10–80%) mediana kształtuje się na poziomie wyższym od średniej – 70%. Pytane o ocenę poziomu satysfakcji klientów w skali 0–5 zdecydowana większość CTT prowadzących tego typu ocenę wskazała na poziom 4. W subiektywnej ocenie CTT ich usługi są dobrze dostosowane do oczekiwań klientów.

Ośrodki starają się analizować potrzeby klientów (40% badanych CTT prowadzi takie badania). Jednakże wydaje się, że nie robią tego systematycznie, według opracowanej metodologii. Stosowane są bardzo różnorodne narzędzia badania potrzeb: wywiady wśród klientów (53,3%), ankietowanie (46,7%), obserwacja rynku (40%), analiza informacji ekonomicznej i statystycznej (20%), zlecenie zewnętrznemu wykonawcy (6,7%).

Usługi świadczone przez badane CTT są dostarczane klientom częściowo własnymi siłami a częściowo przez podmioty zewnętrzne. Taką strategię stosuje 73,3% badanych ośrodków. Pozostałe dostarczają usługi wyłącznie przez własnych pracowników. Z usług realizowanych przez podmioty zewnętrzne najczęściej wymieniane są usługi związane z ochroną własności intelektualnej: wycena własności intelektualnej, ekspertyzy IP i przygotowanie zgłoszeń patentowych. Ponadto zlecane są usługi takie jak: ocena innowacyjności, wycena przedsiębiorstw, doradztwo prawne, finansowe i niektóre szkolenia. Z punktu widzenia funkcjonowania CTT wydaje się, że jest to racjonalny zestaw usług specjalistycznych uzupełniających ekspertyzę pracowników ośrodka.

Przeciętnie na zewnątrz zlecanych jest ok. 30% usług. Pomiedzy poszczególnymi CTT zmienność jest znaczna i waha się od 5 do 70%. Zwykle odwrotnie proporcjonalnie od zasobów osobowych ośrodka.

Rezultaty działania i trwałość efektów badanych CTT

Rezultaty działania CTT były oceniane poprzez analizę:

- usług świadczonych przez ośrodki pracownikom naukowym oraz biznesowi,
- usług związanych z komercjalizacją zrealizowanych w 2013 roku,
- liczbę i wartość skomercjalizowanych technologii,
- liczbę zgłoszeń patentowych, uzyskanych znaków towarowych i wzorów użytkowych,
- liczbę przedsiębiorstw utworzonych przy wsparciu ośrodka,
- liczbę wejść kapitałowych zrealizowanych przy wsparciu ośrodka,
- liczbę sprzedanych licencji,
- liczbę technologii wdrożonych w przedsiębiorstwach,
- liczbę projektów inwestycyjnych zrealizowanych przy wsparciu ośrodka.

Należy podkreślić zróżnicowany poziom rezultatów osiągniętych przez badane CTT. Potwierdza to zaprezentowaną wcześniej hipotezę, że jedna grupa CTT o stosunkowo słabym potencjale koncentruje się na podstawowych usługach doradczych i szkoleniowych. Ośrodki te nie wykazują „twardych” rezultatów transferu technologii, mogą natomiast wykazać się „miękkimi”. Druga grupa CTT, posiadająca znaczący potencjał i doświadczenie w transferze technologii, wykazuje znakomitą większość wszystkich rezultatów w badanej grupie. Rezultaty działalności wykazało jedynie 7 (43,8%) spośród badanych CTT. Sytuacja ta nie zmieniła się od poprzedniego badania z 2012 roku, w którym również stwierdzono, że tylko ok. 50% badanych CTT uczestniczyło w realizacji przedsięwzięć biznesowych. Oznacza to, że ok. 50% ośrodków identyfikowanych jako CTT nie prowadzi działalności mogącej zakończyć się „twardymi rezultatami” w zakresie transferu technologii i komercjalizacji wiedzy.

Tabela 68. Usługi realizowane przez CTT dla naukowców

Usługa	Liczba CTT	Liczba usług	Średnia
Przygotowanie oferty lub zapytania o technologię	5	90	18
Pomoc w nawiązaniu kontaktu z dostawcą lub odbiorcą technologii	7	166	23,7
Doradztwo w zakresie ochrony praw własności intelektualnej	6	260	43,3
Pomoc podczas negocjacji i zawierania umowy pomiędzy odbiorcą a dostawcą technologii	4	73	18,2
Pomoc doradcza we wdrażaniu technologii	3	35	11,7
Konsultacja i selekcja innowacyjnych pomysłów	5	99	19,8
Analizy rynku i określenie potencjału rynkowego i technicznych możliwości rozwoju pomysłu	4	35	8,7
Opracowanie planu wdrożenia innowacji – komercjalizacja	3	55	18,3
Certyfikacja rozwiązań/technologii/produktów	0	0	0
Pośrednictwo kooperacyjne za granicą – internacjonalizacja	3	316	105,3
Poszukiwanie konkretnych technologii na zamówienie firm	1	15	15
Definiowanie przedmiotu transferu	3	35	11,7
Ocena i ewaluacja technologii na zlecenie firm	2	25	12,5
Monitorowanie wdrażania technologii lub realizacji umowy	3	32	10,7
Pomoc w opracowaniu prototypu rozwiązania, produktu lub gotowego do testów wyrobu	3	132	44
Audyt technologiczny	0	0	0
Testy rynkowe prototypów produktów/usług	1	4	4
Usługi badawczo-rozwojowe	2	35	17,5
Testowanie prototypu na rynku – badania rynkowe	0	0	0
Opracowanie planu wprowadzenia produktu na rynek – komercjalizacja	3	45	15
Pośrednictwo w nawiązaniu współpracy z podmiotem zagranicznym – internacjonalizacja	2	8	4

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 69. Usługi zrealizowane przez CTT dla biznesu

Usługa	Liczba CTT	Liczba usług	Średnia
Przygotowanie oferty lub zapytania o technologię	3	164	54,7
Pomoc w nawiązaniu kontaktu z dostawcą lub odbiorcą technologii	7	241	34,4
Doradztwo w zakresie ochrony praw własności intelektualnej	3	10	3,3
Pomoc podczas negocjacji i zawierania umowy pomiędzy odbiorcą a dostawcą technologii	3	19	6,3
Pomoc doradcza we wdrażaniu technologii	4	31	7,7
Konsultacja i selekcja innowacyjnych pomysłów	2	254	127
Analizy rynku i określenie potencjału rynkowego i technicznych możliwości rozwoju pomysłu	2	90	45
Opracowanie planu wdrożenia innowacji – komercjalizacja	1	10	10
Certyfikacja rozwiązań/technologii/productów	0	0	0
Pośrednictwo kooperacyjne za granicą – internacjonalizacja	2	451	225,5
Poszukiwanie konkretnych technologii na zamówienie firm	1	152	152
Definiowanie przedmiotu transferu	2	3	1,5
Ocena i ewaluacja technologii na zlecenie firm	1	5	5
Monitorowanie wdrażania technologii lub realizacji umowy	1	1	1
Pomoc w opracowaniu prototypu rozwiązania, produktu lub gotowego do testów wyrobu	2	132	66
Audyt technologiczny	4	82	41
Testy rynkowe prototypów produktów/usług	0	0	
Usługi badawczo-rozwojowe	2	166	83
Testowanie prototypu na rynku – badania rynkowe	0	0	
Opracowanie planu wprowadzenia produktu na rynek – komercjalizacja	0	0	
Pośrednictwo w nawiązaniu współpracy z podmiotem zagranicznym – internacjonalizacja	2	9	4,5

Źródło: opracowanie własne.

CTT nie zrealizowały żadnej usługi dla naukowców w zakresie: certyfikacji technologii/productów, audytu technologicznego, badań rynkowych i testów rynkowych.

Podobna lista niezrealizowanych usług dotyczy usług dla biznesu z wyłączeniem audytu technologicznego.

Dosyć wysokie wskaźniki są osiągnięte w pewnych typach usług, np. „pośrednictwo kooperacyjne za granicą” czy „pomoc w nawiązaniu kontaktów między dostawcą a odbiorcą”. Usługi te są typowe dla działalności sieci *Enterprise Europe Network*. Dzięki temu ośrodki CTT, które działają w sieci EEN, mogą wykazać się dużą ilością tego typu usług.

Każde z badanych CTT zorganizowało w 2013 roku średnio ok. 10 szkoleń dla pracowników naukowych, w których udział łącznie wzięło w każdym CTT średnio ponad 200 beneficjentów oraz średnio ok. 5 szkoleń dla środowiska biznesowego, w których łącznie udział wzięło w każdym CTT średnio ok. 120 beneficjentów. W rzeczywistości, ze względu na duże zróżnicowanie danych, analizując medianę można stwierdzić, że przeciętnie szkoleń dla naukowców było 3,5 dla 90 beneficjentów oraz ponad 5 szkoleń dla biznesu, dla 50 beneficjentów na jedno CTT. Łącznie w szkoleniach udział wzięło ok. 2900 osób ze środowiska naukowego i ok. 900 osób z biznesu.

Pośród badanych CTT – 3 (20,0%) nie zorganizowały żadnych szkoleń dla środowiska naukowego a 8 (53,3%) badanych CTT nie zorganizowało żadnego szkolenia dla środowiska biznesowego⁸⁵. Jest to kolejna przesłanka świadcząca o tendencji do podejmowania przez CTT szkoleń „wewnętrznych” w stosunku do działalności szkoleniowej dla sektora przedsiębiorstw.

Rezultaty działalności CTT prezentowane są w tabeli 70. Rezultaty osiągnięte przez CTT są bardzo zróżnicowane. Jak już wspomniano, jedynie część CTT wykazuje rezultaty, o które pytano w badaniu. Również w grupie ośrodków, które przedstawiły efekty działania są duże dysproporcje. Zwykle jeden lub dwa ośrodki osiągają znacznie lepsze rezultaty (w danej grupie) od pozostałych. Obrazuje to wartość mediany, która jest z reguły dużo niższa niż średnia. Obraz ten nie uległ znaczącej zmianie od poprzedniego badania, podobnie jak i poziom osiągniętych rezultatów.

⁸⁵ Jedno CTT wskazało na brak danych i nie zostało uwzględnione w próbie badawczej.

Tabela 70. Rezultaty działania CTT

Rezultat	Liczba CTT	Liczba rezultatów	Średnia	Mediana
Beneficjenci ze środowiska naukowego	8	446	55,8	47
Usługi doradcze dla naukowców	10	968	96,8	27,5
Beneficjenci ze środowiska biznesowego	5	116	23,2	25
Usługi doradcze dla biznesu	7	897	128,1	10
Beneficjenci usług związanych z komercjalizacją ze środowiska naukowego	6	106	17,7	10
Usługi związane z komercjalizacją dla środowiska naukowego	8	352	44	8,5
Beneficjenci usług związanych z komercjalizacją ze środowiska biznesowego	5	91	18,2	6
Usługi związane z komercjalizacją dla środowiska biznesowego	7	317	45,3	6
Skomercjalizowane technologie	7	149	21,3	1
Wartość skomercjalizowanych technologii [w tys. PLN]	5	15 872	3 174,4	500
Sprzedane licencje	7	54	7,7	3
Zgłoszenia patentowe RP	9	234	26	8
Zgłoszenia patentowe EPO	7	36	5,1	2
Znaki towarowe	3	10	3,3	
Wzory użytkowe	4	8	2	
Wejścia kapitałowe	4	5	1,2	
Technologie wdrożone w przedsiębiorstwach	5	151	30,2	4
Projekty inwestycyjne	1	8	8	

Źródło: opracowanie własne.

CTT pytane o udział usług proinnowacyjnych w świadczonych usługach doradczych nie są w stanie wyodrębnić liczby świadczonych usług tego typu spośród wszystkich usług doradczych. Wskazują na brak danych lub kwalifikują 80–90% świadczonych usług jako usługi proinnowacyjne. Odpowiedzi te wskazują, że CTT nie prowadzą ewidencji usług proinnowacyjnych i nie są w stanie udzielić opartej na faktach odpowiedzi. Z drugiej strony CTT szacują wielkość przychodu ze sprzedaży usług proinnowacyjnych na 2,5% przychodu ogółem, podczas gdy przychody z innych usług doradczych na 1,4%, z czego można wnioskować, że usługi proinnowacyjne stanowią ok. 2/3 wszystkich usług doradczych.

W ramach innych, nieklasyfikowanych w badaniu, usług dostarczanych środowisku biznesowemu i naukowemu przez CTT należy wyróżnić realizowane w CTT SGGW Warszawa:

- otwarte spotkania z gospodarką – comiesięczne zebrania, na które zapraszani są przedstawiciele biznesu, funduszy typu VC/PE, przedstawiciele inkubatorów technologicznych, stowarzyszeń, przedstawiciele władz rządowych i samorządowych oraz koordynatorzy większych projektów uczelnianych, realizowanych z udziałem funduszy strukturalnych UE;
- indywidualne rozmowy z przedstawicielami przedsiębiorstw zainteresowanych podjęciem współpracy z SGGW. Dyskutowane są działania, które mogłyby zostać podjęte wspólnie i zapisane w formie porozumienia.

Uczelniane CTT osiągają również efekty w tworzeniu akademickich firm. Działania w tym zakresie często są realizowane w bliskiej współpracy z akademickimi preinkubatorami i inkubatorami. W wyniku wsparcia CTT w 2013 roku utworzono 7 firm start-up oraz 5 spin-out. W poprzednim badaniu wykazano, że przy udziale i pomocy CTT utworzono 68 firm start-up oraz 7 firm spin-off. Ten rezultat jest dobrze skorelowany z obserwowanymi zmianami w strukturze klientów CTT. Bardziej orientują się one na transfer technologii, a komercjalizację poprzez tworzenie nowych firm pozostawiają AIP. Świadczy to o postępującej specjalizacji wiodących CTT.

Trwałość efektów CTT może być mierzona osiąganymi rezultatami, takimi jak: liczba skomercjalizowanych technologii, liczba sprzedanych licencji, liczba podpisanych umów na transfer wiedzy, liczba zgłoszeń patentowych i uzyskanych patentów, znaków towarowych i wzorów użytkowych. Rezultaty te przedstawiono w tabeli 70.

Okres rynkowego funkcjonowania i rozwój działalności firm, które uzyskały wsparcie ze strony CTT, jest również istotnym wskaźnikiem trwałości osiągniętych przez nie rezultatów. Co najmniej dwa lata od założenia nadal funkcjonuje 48 firm założonych w 4 CTT, zaś 19 firm, które uzyskały wsparcie ze strony CTT, weszło na nowe rynki zbytu i rozszerzyło swoją działalność, a 170 poszerzyło swój asortyment.

Współpraca z otoczeniem badanych centrów transferu technologii

Na uczelniach z reguły funkcjonują różne podmioty, które obok CTT zajmują się współpracą z przemysłem, ochroną praw własności i komercjalizacją. CTT współpracują z różnorodnymi strukturami uczelnianymi, poczynając od struktur podlegających np. prorektorowi ds. kontaktów z gospodarką lub prorektorowi ds. nauki, działem zarządzania projektami, działem informacji patentowej i własności intelektualnej, poprzez centra zaawansowanych technologii, międzywydziałowe centra badawcze i biura karier oraz działy transferu technologii i centra innowacji. Wskazują także często na współpracę z różnymi wydziałami macierzystej uczelni. CTT pozytywnie oceniają współpracę w ramach uczelni.

W badaniu jednak szczegółowo analizowana była współpraca CTT z podmiotami zewnętrznymi w stosunku do instytucji prowadzącej: przedsiębiorstwami, uczelniami wyższymi, instytutami badawczymi, ośrodkami innowacji, instytucjami finansowymi. Pytano o współpracę z partnerami z regionu, zlokalizowanymi poza regionem, na terenie UE i poza granicami UE. Obraz tej współpracy nie jest zadowalający.

Tabela 71. Zakres współpracy CTT z wybranymi rodzajami podmiotów według zasięgu terytorialnego w 2014 roku (%)⁸⁶

Lokalizacja partnera	Przedsiębiorstwa	Uczelnie	Jednostki naukowe	Ośrodki innowacji	Fundusze pożyczkowe	Instytucje finansowania ryzyka	Jednostki samorządu terytorialnego	Firmy konsultingowe i doradze	Ministerstwa i agencje rządowe
Zlokalizowane w regionie, w którym funkcjonuje CTT	75,0	68,8	37,5	43,8	31,3	37,5	18,8	75,0	68,8
Zlokalizowane poza granicami regionu, w którym funkcjonuje CTT	50,0	62,5	31,3	31,3	25,0	31,3	0,0	50,0	62,5
Zlokalizowane poza granicami Polski na terenie Unii Europejskiej	25,0	25,0	12,5	12,5	6,3	6,3	0,0	25,0	25,0
Zlokalizowane poza granicami Unii Europejskiej	25,0	18,8	0,0	12,5	6,3	6,3	6,3	25,0	18,8

Źródło: opracowanie własne.

Jeżeli chodzi o przedsiębiorstwa, najchętniej CTT współpracują z firmami w regionie (75%): z ponad 5 firmami współpracuje 47,4% CTT, natomiast 25% CTT nie współpracuje z firmami w ogóle. Odsetek CTT niewspółpracujących z firmami rośnie do 75% w przypadku firm ulokowanych poza granicami kraju.

W przypadku uczelni wyższych (innych niż macierzysta) CTT najlepiej współpracują z uczelniami w regionie: 68,8% CTT współpracuje z 1–4 uczelniami w regionie, a 62,5% z uczelniami zlokalizowanymi w kraju, lecz poza regionem. Podobnie jak w przypadku przedsiębiorstw, niepokojący jest fakt, że aż 31,3% CTT nie współpracuje z uczelniami w ogóle. Odsetek CTT niewspółpracujących z uczelniami rośnie do 75% w przypadku uczelni ulokowanych poza granicami kraju na terenie UE.

Znacznie gorzej przedstawia się współpraca z instytutami badawczymi. Zaledwie 37,5% CTT współpracuje z co najmniej 1 instytutem w regionie. Pozostałe CTT nie posiadają nawet współpracy w regionie, a ich odsetek wzrasta do 87,5% w przypadku instytutów ulokowanych poza granicami kraju na terenie UE.

Bardzo podobnie przedstawia się współpraca z innymi instytucjami otoczenia biznesu. Nie współpracuje z ośrodkami innowacji na poziomie kraju aż 87,5% CTT.

Z funduszami pożyczkowymi i poręczeniowymi i aniołami biznesu na poziomie regionalnym współpracuje jedynie 31,3% CTT, a na poziomie krajowym 25%.

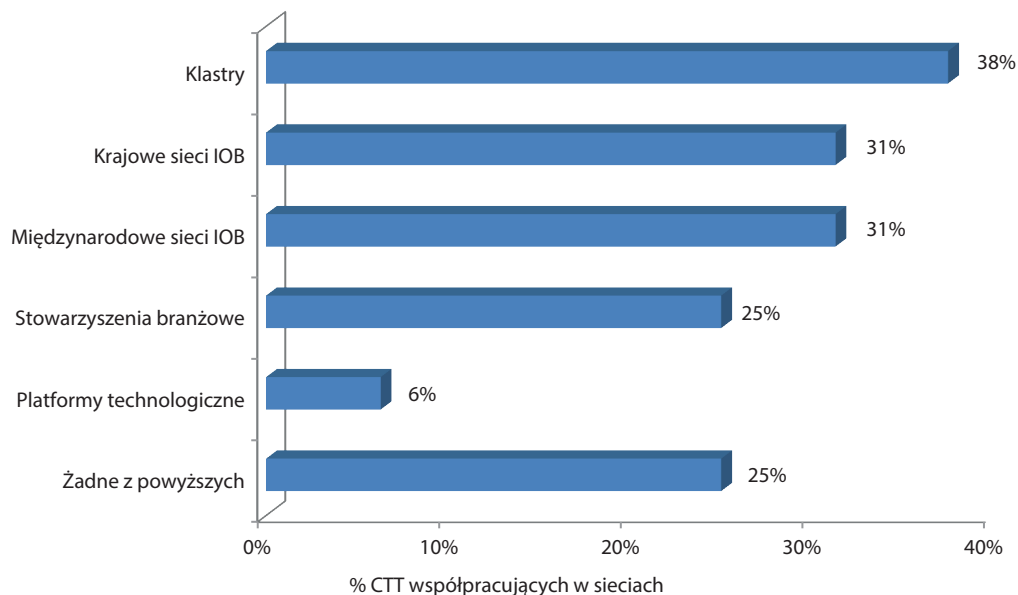
Z funduszami kapitałowymi (*venture* i *seed capital*) na poziomie regionalnym współpracuje jedynie 37,5% CTT, a na poziomie krajowym 31,3%. Wyniki te wskazują na brak współpracy z kluczowymi partnerami bardzo znaczącej grupy CTT. Wyniki te dobrze korelują z oferowanym przez CTT wsparciem w pozyskaniu finansowania z tych źródeł.

Niewiele lepiej przedstawia się współpraca CTT w ramach członkostwa w sieciach. Najwięcej CTT jest zaangażowanych w działania klastrowe, ale jest to zaledwie 37,5% badanych CTT. Badane CTT działają w następujących klastrach: Wschodni Klaster Obróbki Metali, Lubelski Klaster Ekoenergetyczny, Świętokrzysko-Podkarpacki Klaster Energetyczny, Świętokrzyski Klaster Publicznego Transportu Zbiorowego, Świętokrzyski Klaster Uzdrowiskowy, Staropolski Klaster ICT, Biznes Klaster, Klaster Life Science Kraków,

⁸⁶ Zaznaczono podmioty, z którymi współpracuje co najmniej 50% badanych CTT.

Klaster Metalowy, Klaster Energetyczny, Zachodniopomorski Klaster Morski, BioPark Gdańsk. W żadnych sieciach nie działa aż 25% CTT. Członkostwo CTT w sieciach przedstawiono na rysunku nr 40.

Rysunek 43. Członkostwo CTT w sieciach współpracy

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 72. Poziom współpracy CTT z innymi podmiotami (%)⁸⁷

Obszary współpracy	Uczelnie	Jednostki naukowe	Ośrodki innowacji	Fundusze pożyczkowe	Instytucje finansowania ryzyka	Samorząd	Ministerstwa, agencje rządowe
Eksperci i specjaliści	87,5%	50,0%	43,8%	43,8%	56,3%	50,0%	56,3%
Infrastruktura badawcza	56,3%	25,0%	31,3%	6,3%	6,3%	18,8%	18,8%
Wsparcie klientów w pozyskiwaniu środków na inwestycje i innowacje	50,0%	18,8%	37,5%	37,5%	50,0%	43,8%	43,8%
Wiedza z zakresu technologii i wyników badań	87,5%	31,3%	31,3%	18,8%	25,0%	18,8%	31,3%
Wiedza z zakresu zarządzania	56,3%	12,5%	37,5%	25,0%	37,5%	37,5%	37,5%
Partnerstwo w projektach	93,8%	50,0%	43,8%	25,0%	31,3%	50,0%	37,5%
Wpływ współpracy na działalność CTT	3,21	2,39	2,41	2,35	2,48	2,14	2,34

Źródło: opracowanie własne.

Badane CTT najchętniej współpracują z uczelniami. Dominującymi obszarami współpracy jest partnerstwo w projektach (93,8%), dostęp do ekspertów/specjalistów (87,5%), dostęp do wiedzy (87,5%). Współpraca w zakresie ekspertów/specjalistów jest dominującym obszarem współpracy ze wszystkimi grupami podmiotów. Partnerstwo w projektach jest motywem współpracy z JBR (50%), samorządem (50%) i IO (43,8%). CTT współpracują najchętniej, poza uczelniami, z instytucjami finansowymi oraz agendami rządowymi w pozyskiwaniu środków na innowacje i inwestycje dla klientów.

Analizując wpływ współpracy z różnymi instytucjami partnerskimi na działalność ośrodka, zidentyfikowano kilka obszarów współpracy, które mają największe znaczenie dla CTT (oceny dokonano w skali 0–5). Największy wpływ na działanie CTT ma współpraca z uczelniami ze względu na: dostęp do ekspertów/specjalistów (3,8), dostęp do infrastruktury (3,6), pozyskiwanie wiedzy z zakresu technologii i wyników badań (3,6) oraz partnerstwo w projektach (2,9). Ponadto współpraca z funduszami kapitałowymi i aniołami biznesu ma pozytywny wpływ ze względu na dostęp do ekspertów/specjalistów (2,9), pozyskiwanie wiedzy z zakresu zarządzania (2,8) oraz wsparcie klientów w pozyskiwaniu środków (2,6). Zwrócono również uwagę na znaczący wpływ ministerstw

⁸⁷ Zaznaczono podmioty, z którymi współpracuje co najmniej 50% badanych CTT.

i agend rządowych w zakresie dostępu do specjalistów/ekspertów (2,7) i wsparcie klientów w pozyskiwaniu środków (2,7). Średni poziom wpływu współpracy z poszczególnymi grupami podmiotów na działalność CTT jest przeciętny i mieści się w granicach od 2,14 do 3,21 – najniższy dla współpracy z samorządem i najwyższy dla współpracy z uczelniami.

Tabela 73. Poziom satysfakcji we współpracy z innymi podmiotami

Satysfakcja ze współpracy	Przedsiębiorstwa	Uczelnie	Jednostki naukowe	Ośrodki innowacji	Fundusze pozyczkowe	Instytucje finansowania ryzyka
Średni poziom satysfakcji ze współpracy	4,1	3,8	3,7	3,2	3,4	3,8

Źródło: opracowanie własne.

Te CTT, które podjęły współpracę z partnerami zewnętrznymi, najlepiej oceniają współpracę z przedsiębiorstwami (średnia ocena 4,1), a w dalszej kolejności z uczelniami (3,8) oraz funduszami ryzyka (3,8). Współpraca z pozostałymi partnerami uzyskała oceny w przedziale 3,2–3,7.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że CTT współpracują głównie na poziomie lokalnym, a w znacznie mniejszym stopniu na poziomie krajowym. Najlepszą współpracę posiadają z uczelniami, choć najwyższy wskaźnik satysfakcji uzyskuje współpraca z przedsiębiorstwami. Praktyczna współpraca międzynarodowa jest słaba i głównie koncentruje się w sieci EEN.

Identyfikacja planowanych kierunków działań⁸⁸ badanych centrów transferu technologii

W sferze planów w przyszłości CTT zamierzają koncentrować działalność na transferze technologii z uczelni na rynek i doprowadzeniu do wzrostu wskaźników takich jak liczba licencji. Planują ograniczać wszelkie działania, które nie wspierają bezpośrednio transferu technologii. Jako główne zadania wskazują: wdrożenie kompleksowego uczelnianego systemu transferu technologii w organizacjach macierzystych, profesjonalizację usług CTT, w tym podniesienie kompetencji personelu, realizację regulaminu IPR oraz zwiększenie portfolio komercyjnych usług dla jednostek naukowych i przedsiębiorstw, w tym badań na zlecenie. W konsekwencji powinno to doprowadzić do wzrostu przychodów z komercjalizacji. CTT planują również rozwój bazy lokalowej, która powinna pozwolić na rozwój akademickiego inkubatora przedsiębiorczości.

CTT planują zatem dalszą koncentrację na realizacji ich misji i zwiększania przychodów z usług. Zmierzają do uruchomienia innych rodzajów ośrodków innowacji, zwłaszcza z AIP, w ramach tej samej instytucji prowadzącej. Dostrzegają konieczność wzmocnienia kontaktów zewnętrznych oraz tworzenia sieci współpracy dla pobudzenia i ułatwienia transferu technologii, zwłaszcza na poziomie regionalnym. W planach nie przewidują rozwijania kontaktów międzynarodowych.

CTT wskazują na następujące kierunki działań własnych, niezbędnych dla ich dalszego rozwoju:

- tworzenie spółek celowych dla usprawnienia procesu transferu technologii i komercjalizacji,
- rozwój kadr CTT, doskonalenie kompetencji pracowników w celu profesjonalizacji usług,
- świadczenie usług proinnowacyjnych na rzecz przedsiębiorstw oraz testowanie nowych rodzajów usług,
- podjęcie działań w celu stworzenia systemu długookresowego i stabilnego finansowania procesu komercjalizacji,
- wzmocnienie kontaktów zewnętrznych z przedsiębiorcami oraz stworzenie sieci współpracy z przedsiębiorcami i inwestorami w celu usprawnienia komercjalizacji innowacji, wyników badań naukowych i wiedzy,
- tworzenie platformy współpracy dla pobudzenia i ułatwienia transferu technologii oraz know-how pomiędzy dużymi przedsiębiorstwami a sektorem mikro i start-up.
- koordynacja na poziomie regionalnym istniejących inicjatyw wspomagających transfer technologii i komercjalizację wiedzy typu preinkubatory i inkubatory przedsiębiorczości,
- rozwijanie działalności w zakresie kreowania firm start-up, spin-off i tworzenia korzystnych warunków dla ich funkcjonowania,
- ukierunkowanie CTT na rozwój inteligentnych specjalizacji.

Podsumowanie

1. CTT stanowią grupę o bardzo zróżnicowanym potencjale (obejmującym personel, infrastrukturę i wyposażenie) do realizacji zadań statutowych. W tym kontekście wyraźnie rysują się dwie strategie działania, które wynikają ze stawianych przed nimi

⁸⁸ Kierunki rozwoju CTT zostały opracowane na podstawie niestrukturyzowanych opisów zamieszczonych w ankietach przez przedstawicieli ośrodków.

celów. Jedna grupa ośrodków zmierza do koncentracji działań na komercjalizacji technologii i osiągnięciu trwałych rezultatów. Druga grupa realizuje cele miękkie, takie jak budowanie świadomości środowiska uczelnianego w przedmiocie komercjalizacji wiedzy, promocja osiągnięć naukowych oraz wyszukiwanie i zgłaszanie technologii do ochrony patentowej. Zasoby, jakimi dysponują obie grupy, są adekwatne do realizowanych przez nie celów.

2. Naturalnym środowiskiem działania CTT są jednostki naukowe, przede wszystkim uczelnie. Działania CTT coraz bardziej skierowane są do instytucji, przy której/których są one afiliowane. Ich głównymi klientami, w coraz większym stopniu, są pracownicy naukowcy. Stąd CTT najchętniej współpracują ze szkołami wyższymi i w ich ocenie ta współpraca przynosi im najwięcej korzyści oraz z przedsiębiorcami jako partnerami w procesach komercjalizacji. Potrzeba współpracy z innymi instytucjami jest zróżnicowana a jej poziom wynika z konieczności realizacji zakładanych celów CTT. Z potrzeby outsourcingu usług wynika wysoki poziom współpracy z instytucjami doradczymi. Z kolei z instytucjami finansowymi współpracuje jedynie ta grupa CTT, która realizuje projekty komercjalizacji wymagające zaangażowania kapitału zewnętrznego. Współpraca CTT z innymi ośrodkami innowacji na poziomie regionalnym czy krajowym jest w związku z tym ograniczona, a współpraca sieciowa bardzo słaba. CTT mają także słabą współpracę zagraniczną i w planach nie przewidują jej rozwijania.
3. Najbardziej rozpowszechniony model organizacyjny CTT to jednostka organizacyjna działająca w ramach jednostki prowadzącej, którą najczęściej jest uczelnia. Zdecydowana większość tych ośrodków nie posiada wydzielonego budżetu. W tej sytuacji nie są one w stanie wyodrębnić tych zasobów, które są wykorzystywane wyłącznie dla realizacji celów CTT.

9. Akademickie inkubatory przedsiębiorczości

Rozkład terytorialny i struktura wiekowa ośrodków

Na terenie Polski zidentyfikowano łącznie 24 działające akademickie inkubatory przedsiębiorczości (AIP). Ich rozmieszczenie przedstawia mapa 6.

Mapa 6. Akademickie inkubatory przedsiębiorczości w Polsce

◆ – lokalizacja akademickich inkubatorów przedsiębiorczości

Źródło: Opracowanie własne

Najwięcej AIP zlokalizowanych jest na terenie województwa dolnośląskiego (5)⁸⁹, w małopolskim i zachodniopomorskim jest ich po 3. Z kolei na terenie województw: mazowieckiego, opolskiego, podlaskiego, pomorskiego i śląskiego nie występuje ani jeden AIP. Szczególnie interesujący może wydawać się brak inkubatorów w tych dwóch ostatnich województwach. Trzeba jednak zwrócić uwagę na fakt, że innego typu ośrodki innowacji prowadzące w tych regionach działalność inkubacyjną (parki i inkubatory

⁸⁹ Na terenie województwa dolnośląskiego wszystkie AIP są zlokalizowane na terenie Wrocławia. Instytucjami prowadzącymi są różne wrocławskie uczelnie, między innymi Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Politechnika Wroclawska i inne podmioty.

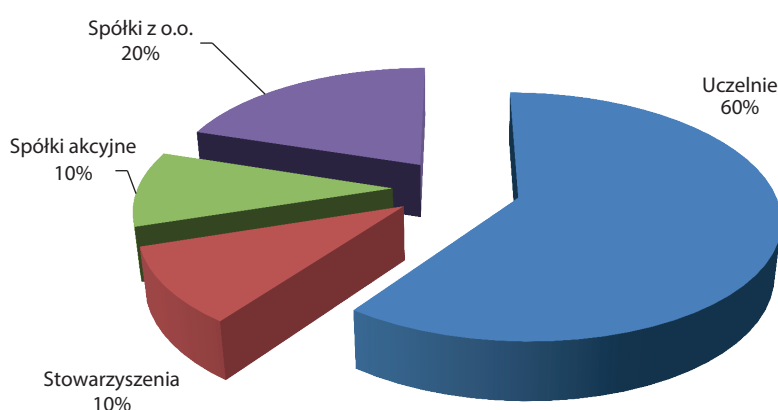
technologiczne oraz inkubatory przedsiębiorczości) odpowiadają na zapotrzebowanie na aktywność wspierającą przedsiębiorców wywodzących się ze środowiska akademickiego. W porównaniu z rokiem 2011 nastąpiło zmniejszenie liczby AIP o trzy podmioty, z czego o jeden inkubator mniej funkcjonuje na terenie województwa dolnośląskiego i o dwa inkubatory mniej na terenie województwa zachodniopomorskiego.

W badanej grupie⁹⁰ 80% inkubatorów było zlokalizowanych w miastach, które posiadały od 300 do 800 tys. mieszkańców, natomiast pozostałe 20% w miastach, mających od 50 do 300 tys. mieszkańców. Zdecydowana większość (70%) przebadanych inkubatorów została założona w latach 2006–2010, natomiast tylko 30% w okresie wcześniejszym, a dokładniej w 2005 roku⁹¹. Oznacza to, że najstarsze z badanych inkubatorów prowadzą swoją działalność od 9 lat.

Relacje właścicielskie i współdzielenie zasobów

Działalność edukacyjna na terenie Polski prowadzona jest przez 132 uczelnie publiczne oraz 321 uczelnie niepublicznych⁹². Spośród wszystkich działających AIP 21 jednostek związanych jest z uczelniami publicznymi, natomiast tylko 3 z uczelniami niepublicznymi⁹³. W zdecydowanej większości badane AIP stanowią jednostki uczelniane, jednak zdarzają się również AIP działające w formie stowarzyszeń, spółek z o.o. oraz spółek akcyjnych, co przedstawia kolejny rysunek.

Rysunek 44. Formy prawne instytucji prowadzących badane AIP (%)

Źródło: opracowanie własne.

Formalny nadzór nad działaniem AIP sprawują organy instytucji prowadzących, przy czym w 60% są to władze uczelni, natomiast w pozostałych 40% są to dyrektorzy lub członkowie zarządu instytucji prowadzącej.

Podporządkowanie AIP bezpośrednio władzom uczelni ma zarówno swoje plusy, jak i minusy. Niewątpliwym plusem umiejscowienia inkubatorów bezpośrednio w pionie rektora lub któregoś z prorektorów jest swoboda w przepływie informacji między AIP a organem zarządzającym. Ułatwia to realizację działań proinnowacyjnych i wspierających przedsiębiorczość w skali ogólnouczelnianej. Z drugiej strony podporządkowanie AIP władzom rektorskim stwarza zagrożenie wydłużenia procesów decyzyjnych. Z takim umiejscowieniem tego typu ośrodków wiąże się też kwestia braku ich wyodrębnienia z olbrzymiej struktury, którą są uczelnie, co np. komplikuje sprawozdawczość⁹⁴.

Wśród wszystkich AIP działających na terenie Polski 8 z nich (33,4%) funkcjonuje w ramach instytucji prowadzącej jako jedyny ośrodek innowacji i przedsiębiorczości. W pozostałych, obok aktywności AIP, instytucje te zarządzają:

- 14 centrami transferu technologii (CTT) – 58,3%,
- 4 parkami technologicznymi (PT) – 16,7%,
- 4 inkubatorami technologicznymi (IT) – 16,7%,
- 3 funduszami załączkowymi – 12,5%.

⁹⁰ W badaniu wzięło udział 10 spośród 24 zidentyfikowanych AIP, co stanowi 42% całej populacji.

⁹¹ W roku 2005 kwestia AIP została uregulowana w art. 86 Ustawy o szkolnictwie wyższym.

⁹² W roku akademickim 2012/2013 w Polsce funkcjonowały 453 uczelnie, w tym: 19 uniwersytetów, 25 uczelnie technicznych, 7 uczelnie rolniczych, 76 uczelnie ekonomicznych, 17 uczelnie pedagogicznych, 9 uczelnie medycznych, 2 uczelnie morskie, 6 akademii wychowania fizycznego, 23 uczelnie artystyczne, 15 uczelnie teologicznych, 7 uczelnie resortu obrony narodowej i resortu spraw wewnętrznych oraz 247 pozostałych placówek.

⁹³ Szkoły wyższe i ich finanse w 2012 roku, GUS, Warszawa 2013, s. 29–32.

⁹⁴ Konsekwencją niewyodrębnienia AIP ze struktur uczelni jest chociażby rozliczanie faktur AIP przez dział księgowości ogólnouczelnianej. To powoduje, że może wystąpić opóźnienie w dostępie do informacji lub nawet niektóre informacje nie będą mogły zostać znalezione.

Liczbę ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, które funkcjonowały w jednostce prowadzącej obok AIP, przedstawia następująca tabela.

Tabela 74. Struktura AIP ze względu na liczbę ośrodków funkcjonujących obok AIP w ramach instytucji prowadzącej

Lp.	Liczba innych ośrodków funkcjonujących w instytucji prowadzącej AIP	Struktura AIP	%
1	Brak innych ośrodków	8	33,4
2	Jeden	9	37,5
3	Dwa	2	8,3
4	Trzy	3	12,5
5	Sześć	2	8,3
Razem		24	100

Źródło: opracowanie własne.

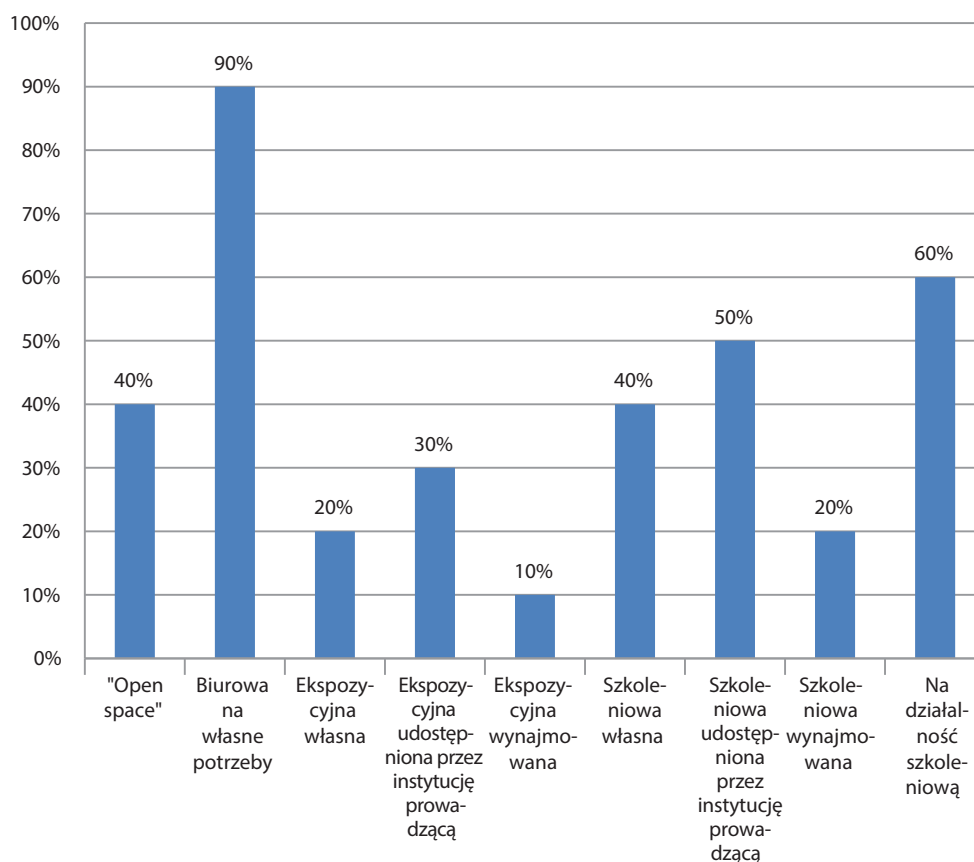
Zaprezentowane w powyższej tabeli dane świadczą o tym, że w środowisku uczelni naturalnym partnerem dla działania AIP są CTT, jednak pojawienie się parków i inkubatorów technologicznych należy uznać za interesujący sygnał zmiany w tym zakresie.

Potencjał badanych akademickich inkubatorów przedsiębiorczości

Zasoby infrastrukturalne

W trakcie badań respondenci wykazali, że powierzchnia użytkowa, którą dysponują, wynosi łącznie 2665 m². Niemal wszystkie badane AIP dysponują powierzchnią biurową na własne potrzeby (90%). Powierzchnią na działalność doradczą dysponuje 60% AIP, a powierzchnią typu „open space” przeznaczoną na wynajem dla klientów dysponuje 40% AIP. Strukturę AIP ze względu na rodzaje posiadanej przez nie powierzchni przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 45. Odsetek AIP posiadających dany typ powierzchni użytkowej

Źródło: opracowanie własne.

Dla trzech AIP powierzchnia biurowa stanowiła podstawowy rodzaj posiadanej powierzchni (ponad 50% powierzchni całkowitej AIP). W przypadku pozostałych AIP powierzchnia ta zajmowała od 5 do 41% powierzchni użytkowej. W zależności od inkubatora powierzchnia ta obejmowała od 15 do 550 m².

Powierzchnią typu „open space”⁹⁵ dysponowało 4 respondentów. Wynosiła ona od 50 do 111 m², co stanowiło od 20 do 100% powierzchni użytkowej AIP. W przypadku trzech respondentów powierzchnia tego typu stanowiła od 20 do 27% powierzchni użytkowej AIP, natomiast w jednym przypadku powierzchnia tego typu stanowiła 100% powierzchni użytkowej AIP.

Z kolei własną powierzchnią ekspozycyjną⁹⁶ dysponowało 20% przebadanych AIP. Powierzchnia ta wynosiła od 16 do 60 m², co stanowiło od 6 do 25% posiadanej powierzchni użytkowej AIP. Natomiast powierzchnią ekspozycyjną udostępnioną przez jednostkę prowadzącą dysponowało 30% respondentów. Powierzchnia ta wynosiła od 3 do 117 m², co stanowiło od 1 do 42% powierzchni użytkowej AIP.

W ramach powierzchni przeznaczonej na prowadzenie działalności szkoleniowej respondenci wykazali dysponowanie powierzchnią udostępnianą przez instytucje prowadzące. Powierzchnia tego rodzaju była oddana do dyspozycji połowie przebadanych AIP, dla których stanowiła od 3,2 do 20% powierzchni użytkowej. Składały się na nią zarówno sale seminaryjne, jak i sale konferencyjne, a nawet pracownie komputerowe. Powierzchnia ta wynosiła od 10 do 54 m², co stanowiło od 3 do 20% powierzchni użytkowej AIP. Natomiast własną powierzchnią szkoleniową dysponowało 40% przebadanych inkubatorów i wynosiła ona od 20 do 91 m², co stanowiło od 7 do 35% powierzchni użytkowej AIP. Na powierzchnię tę składały się zarówno sale seminaryjne, jak i konferencyjne. W ramach dysponowania własną powierzchnią do celów dydaktycznych tylko jeden podmiot wykazał posiadanie własnej pracowni komputerowej. Z kolei wynajmowana powierzchnia szkoleniowa wystąpiła w 20% badanych inkubatorów i wynosiła ona od 50 do 100 m², co stanowiło od 10 do 69% powierzchni użytkowej AIP. W ramach powierzchni wynajmowanej zawsze były to sale seminaryjne i tylko w nielicznych przypadkach sale konferencyjne.

Natomiast powierzchnia przeznaczona na działalność doradczą występowała w 60% przebadanych inkubatorów i wynosiła ona od 10 do 30 m², co stanowiło w zależności od badanego ośrodka od 3 do 12,5% powierzchni AIP.

Zasoby informatyczne i biurowe

Analiza pozostałych elementów infrastruktury technicznej AIP wykazała, że wszystkie przebadane podmioty dysponują podstawowym wyposażeniem biurowym, na które składają się: sprzęt komputerowy, koparki, skanery i faksy. Natomiast tylko 30% przebadanych AIP wykazało, że dysponuje urządzeniami wspomagającymi proces szkoleniowy, do których zaliczyć można wideoprojektory lub tablice multimedialne. Strukturę AIP ze względu na rodzaj pozostałych zasobów informatyczno-biurowych przedstawia tabela.

Tabela 75. Składniki potencjału informatyczno-biurowego badanych inkubatorów

Typ zasobu	% ośrodków dysponujących danym zasobem
Bazy danych	70
Internet szerokopasmowy	70
Internet bezprzewodowy	100
Biblioteka /czytelnia	40
Sprzęt do prowadzenia telekonferencji	20

Źródło: opracowanie własne.

We wszystkich przebadanych AIP dostępny był bezprzewodowy internet. Z kolei internet szerokopasmowy posiadało 70% przebadanych inkubatorów, co stanowi wzrost w porównaniu z rokiem 2011 – wówczas ten element wyposażenia deklarowało 28,6% respondentów.

W 2013 roku 40% przebadanych AIP posiadało do dyspozycji beneficjentów bibliotekę i czytelnię. W 20% inkubatorów beneficjenci mogli korzystać wyłącznie z usług czytelni. Częściej niż bibliotekami i czytelniami ośrodki dysponowały bazami danych, co wykazało 70% respondentów. Rekordzista pod tym względem dysponował dostępem aż do 43 baz danych. Dla porównania w 2011 roku dostęp do baz danych oferowało tylko 14% przebadanych inkubatorów.

⁹⁵ Powierzchnia Open Space to powierzchnia otwarta, na której pracuje jednocześnie w tym samym czasie bardzo wiele osób. Powierzchnia ta nie jest dzielona za pomocą ścian i nie ma wyodrębnionych pokoi.

⁹⁶ Powierzchnia ekspozycyjna oznacza mierzoną na poziomie podłogi wielkość powierzchni, zajmowaną przez wszystkie urządzenia ekspozycyjne. Por. Borusiak B.: Merchandising, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2005, s. 41.

Zasoby ludzkie

Liczbę pracowników etatowych i pracowników z podpisanymi umowami cywilnoprawnymi zatrudnionych w inkubatorach przedstawia kolejna tabela.

Tabela 76. Liczba etatowych pracowników w AIP, średnia i mediana

	Ogółem	Pracownicy merytoryczni	Pozostali pracownicy	Pracownicy merytoryczni zaangażowani tylko w realizację zadań AIP
Łącznie	61	59	2	57,5
Średnia	6,1	5,9	0,2	5,75
Mediana	2	2,5	0	2

Źródło: opracowanie własne.

W badanych inkubatorach zatrudnionych na etatach było 61 osób. W roku 2013 AIP najczęściej zatrudniały od 1 do 4 pracowników etatowych (w przeliczeniu na pełne etaty). Sytuacja taka miała miejsce w 8 przebadanych przypadkach. W pozostałych dwóch AIP zatrudnionych było od 17 do 34 pracowników etatowych⁹⁷. Dla porównania w 2011 roku respondenci, którzy zatrudniali od 1 do 4 pracowników etatowych stanowili 57% przebadanych inkubatorów, natomiast respondenci, którzy zatrudniali od 5 do 10 pracowników etatowych stanowili 29% przebadanych inkubatorów. Z kolei respondenci, którzy zatrudniali powyżej 10 pracowników stanowili 14% przebadanej próby.

W połowie przebadanych inkubatorów liczba etatowych pracowników pokrywała się z liczbą pracowników merytorycznych odpowiedzialnych za działalność statutową AIP. Natomiast w 40% inkubatorów liczba pracowników merytorycznych była mniejsza niż liczba etatowych pracowników. Oznaczało to, że część etatowych pracowników AIP była odpowiedzialna za prace pomocnicze typu prowadzenie sekretariatu lub prace organizacyjne. Liczba etatowych pracowników pomocniczych w zależności od inkubatora wynosiła od jednego do maksymalnie dwóch pracowników. Tylko w jednym przypadku liczba pracowników merytorycznych była wyższa od liczby etatowych pracowników. To z kolei oznacza, że część merytorycznych pracowników w tej jednostce była zatrudniona w oparciu o umowy o dzieło lub zlecenie.

Tabela 77. Liczba, struktura i mediana pracowników etatowych i zatrudnionych w oparciu o umowy cywilnoprawne w AIP

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba pracowników			
		2011		2013	
		Liczba	Udział	Liczba	Udział
1	Pracownicy etatowi	19	20,6%	61	43,3%
2	Średnia liczba pracowników etatowych	2,7		6,1	
3	Mediana pracowników etatowych	2		2	
4	Pracownicy zatrudnieni w oparciu o umowy cywilnoprawne	73	79,4%	80	56,7%
5	Mediana pracowników zatrudnionych w oparciu o umowy cywilnoprawne	36,5		5	
6	Średnia liczba pracowników zatrudnionych w oparciu o umowy cywilnoprawne	10,4		8	
Razem		92	100%	141	100%

Źródło: opracowanie własne.

Z powyższej tabeli wynika, że w badanym okresie zwiększeniu uległa liczba pracowników AIP zatrudnionych zarówno w oparciu o umowę o pracę, jak i w oparciu o umowy cywilnoprawne. Szczególnie duży wzrost zatrudnienia zauważalny jest w grupie pracowników zatrudnionych w oparciu o umowę o pracę. Konsekwencją tak dużego wzrostu liczby pracowników zatrudnionych w oparciu o umowę o pracę jest zmniejszenie dysproporcji pomiędzy liczbami pracowników zatrudnionych w oparciu o umowę o pracę i pracowników zatrudnionych w oparciu o umowy cywilnoprawne. Większość AIP dysponuje jednak skromnym potencjałem personelu merytorycznego, na co wskazuje mediana pracowników etatowych wynosząca 2.

W zakresie współdzielenia zasobów ludzkich badane ośrodki wskazały, że w czterech z nich zatrudnieni byli pracownicy, którzy w ramach swoich obowiązków wykonywali prace na rzecz innych ośrodków innowacji, które funkcjonują w ramach tej samej instytucji prowadzącej. W 40% z badanych AIP pracownicy działają aktywnie w parkach i inkubatorach (obu rodzajów), w 30% w ośrodkach szkoleniowo-doradczych i w 20% w funduszach załączkowych i *venture capital*.

⁹⁷ Dotyczy to AIP o dużych powierzchniach użytkowych.

Pracę na rzecz kilku ośrodków innowacji zazwyczaj wykonywało od 1 do 2 pracowników. Średnio pracownicy, którzy obowiązki zawodowe dzielili między kilka ośrodków 50% swojego czasu pracy przeznaczali na funkcjonowanie AIP, a pozostałe 50% na funkcjonowanie w innych ośrodkach, a także w innych obszarach, jak np. akademickich biurach karier czy też w innych uczelnianych przedsiębiorstwach.

W 2013 roku w badanych inkubatorach pracowali także wolontariusze, co miało miejsce w 60% przebadanych inkubatorów. Jest to znaczący wzrost w stosunku do danych z 2011 roku. Wówczas pracę wolontariuszy wykazało tylko 29% respondentów. W 2013 roku dla instytucji tych swój czas poświęcało najczęściej od 3 do 8 wolontariuszy, natomiast tylko w jednym inkubatorze było ich aż 20.

Zasoby finansowe

Analizując zasoby finansowe respondentów, na uwagę zasługuje fakt, że 70% z nich nie ma formalnie wyodrębnionego budżetu. Inkubatory te funkcjonują w ramach budżetu jednostki prowadzącej. Pozostałe 30% respondentów dysponuje formalnie wyodrębnionym budżetem. Poniesienie wydatków inwestycyjnych w roku 2013 wykazało 20% przebadanych inkubatorów. Ich budżet inwestycyjny zawierał się w przedziale od 10 do 30 tys. zł. Natomiast wysokość budżetu operacyjnego w latach 2011–2013, którym dysponowały AIP, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 78. Wielkość budżetu AIP w latach 2011 i 2013 (%)

Lp.	Przedziały budżetu	Struktura AIP w 2011	Struktura AIP w 2013
1	Do 50 000	14	10
2	Od 50 001 do 150 000	29	30
3	Od 150 001 do 500 000	14	20
4	Powyżej 500 001	14	10
5	Brak danych	29	30
Razem		100	100

Źródło: opracowanie własne.

Z przeprowadzonych badań wynika, że w 2013 roku najliczniejszą grupą, podobnie jak w 2011 roku, były inkubatory, które dysponowały budżetem operacyjnym w przedziale od 50 do 150 tys. zł. Udział inkubatorów posiadających budżet mieszczący się w tym przedziale w roku 2013 wykazało 30% AIP, natomiast w roku 2011 – 29%. Na kolejnym miejscu plasowały się AIP z budżetem w przedziale od 150 do 500 tys. zł (20% respondentów). Dla porównania warto nadmienić, że w 2011 roku budżetem z tego przedziału dysponowało 14% inkubatorów. Z kolei najmniej było inkubatorów, które dysponowały rocznym budżetem operacyjnym na poziomie niższym niż 50 tys. zł lub wyższym niż 500 tys. zł, co pokrywało się z danymi z roku 2011. Należy podkreślić, że liczba AIP z niskim budżetem (poniżej 50 000 zł) lub wysokim (powyżej 500 000 zł) jest niewielka, co świadczy o rozkładzie normalnym AIP ze względu na wysokość ich budżetu. Zauważalna jest tendencja wzrostu liczby AIP dysponujących budżetem w przedziale 150–500 tys. zł i zmniejszania się liczby tych, które dysponują najniższymi i najwyższymi budżetami. Trudno jednak wyrokować, na ile zmiany te okażą się trwałe.

Struktura budżetu operacyjnego badanych AIP w 2013 roku była bardzo zróżnicowana. Główne źródła przychodów AIP prezentuje poniższa tabela.

Tabela 79. Najistotniejsze pozycje przychodu w budżetach AIP w roku 2013

Lp.	Źródło dochodu	Liczba inkubatorów, dla których dane źródło dochodu ma charakter wiodący ⁹⁸ w roku 2011	Liczba inkubatorów, dla których dane źródło dochodu ma charakter wiodący w roku 2013
1	Wpływy od jednostki prowadzącej	-	4
2	Krajowe granty i projekty	-	2
3	Wpływy z najmu powierzchni użytkowych	-	1
4	Wpływy z czynszu, opłat rejestracyjnych i innych opłat eksploatacyjnych	2	1
5	Brak kluczowego źródła dochodu (źródła dochodu zróżnicowane)	3	2
6	Brak danych	2	-
Razem		7	10

Źródło: opracowanie własne.

⁹⁸ Rozumiane jako udział w wysokości od 70 do 100% uzyskiwanych dochodów.

Analizując strukturę budżetu przebadanych AIP, można powiedzieć, że w 2013 roku 80% respondentów wykazało, że ich budżet uzależniony jest od jednej grupy przychodów, natomiast w pozostałych 20% przebadanych respondentów nie można było wyodrębnić takiej grupy. Pod tym względem zauważalna jest dość radykalna zmiana, ponieważ w roku 2011 tylko niecałe 28% przebadanych inkubatorów wykazało uzależnienie budżetu od jednej grupy przychodów, natomiast aż 42,8% przebadanych respondentów wykazało dość silne zróżnicowanie źródeł przychodu.

Budżet inkubatorów, które wykazały wpływy od jednostki prowadzącej, jako dominujący składnik budżetu zawierał się w przedziale od 50 do 150 tys. zł. W grupie tej były inkubatory, dla których wpływy od jednostki prowadzącej stanowiły 100% dochodów wykazanych w budżecie, ale były również i takie, dla których wpływy od jednostki prowadzącej stanowiły od 70 do 80% budżetu. Dla tej drugiej grupy inkubatorów dodatkowymi przychodami były wpływy z najmu powierzchni użytkowej oraz wpływy z krajowych grantów i projektów.

Z kolei te inkubatory, które wykazały jako podstawową pozycję przychodów krajowe granty i projekty, posiadały budżet operacyjny w przedziale od 150 do 500 tys. zł lub nawet powyżej 500 tys. zł. Dla tej grupy inkubatorów pozycjami uzupełniającymi dochody były: wpływy z najmu powierzchni użytkowej, wpływy z abonamentu za udostępnienie adresu AIP oraz wpływy od klientów z tytułu świadczonej na ich rzecz działalności doradczej. Jako uzupełniające wpływy respondenci wskazali: wpływy z czynszu i opłat rejestracyjnych i innych opłat eksploatacyjnych, wpływy z tytułu udostępniania osobowości prawnej oraz inne wpływy.

Budżet inkubatorów, dla których wpływy z najmu powierzchni użytkowej były dominującym źródłem przychodów budżetowych zawierał się w przedziale od 150 do 500 tys. zł. Udział przychodów z tego tytułu w ogólnej strukturze budżetu inkubatora oscylował w granicy 80%. Dodatkowym źródłem przychodu dla tej grupy inkubatorów były wpływy z czynszu, opłat rejestracyjnych i innych opłat eksploatacyjnych.

Ostatnią dominującą pozycją w budżecie AIP w 2013 roku były wpływy z czynszu i opłat rejestracyjnych i innych opłat eksploatacyjnych. Wpływy te oscylowały w okolicy 100% wszystkich przychodów budżetowych, co miało miejsce w jednym (10%) z przebadanych inkubatorów. Dla porównania w roku 2011 pozycja ta miała charakter dominujący w dwóch przebadanych inkubatorach.

Wpływy z tytułu udostępniania osobowości prawnej zostały wykazane w 20% przebadanych inkubatorów. O ich skali może świadczyć fakt, że stanowiły one 10% przychodów AIP. Udział ten jest porównywalny z przychodami osiąganymi przez respondentów z działalności szkoleniowej, doradczej lub opłat rejestracyjnych. W przypadku inkubatora, którego budżet operacyjny wyniósł 40 000 zł przychody z tytułu udostępniania osobowości prawnej wyniosły około 4 000 zł. Przy założeniu, że koszt udostępnienia osobowości prawnej waha się w przedziale od 250 do 400 zł, z usług tego rodzaju w jednym inkubatorze mogło skorzystać od 10 do 16 klientów. Jest to liczba porównywalna do liczby wykonanych usług doradczych i większa niż liczba przeprowadzonych szkoleń.

W stosunku do sytuacji na koniec roku 2011 można stwierdzić, że działalność AIP jest coraz bardziej uzależniona od funduszy publicznych. Dla 60% AIP dominującym źródłem finansowania są wpływy z jednostki prowadzącej lub krajowe granty i projekty. Jedynie dla 20% badanych AIP dominującym źródłem są wpływy własne: z czynszu, najmu, opłat rejestracyjnych itp.

Zakres i rezultaty działania badanych akademickich inkubatorów przedsiębiorczości

Struktura klientów

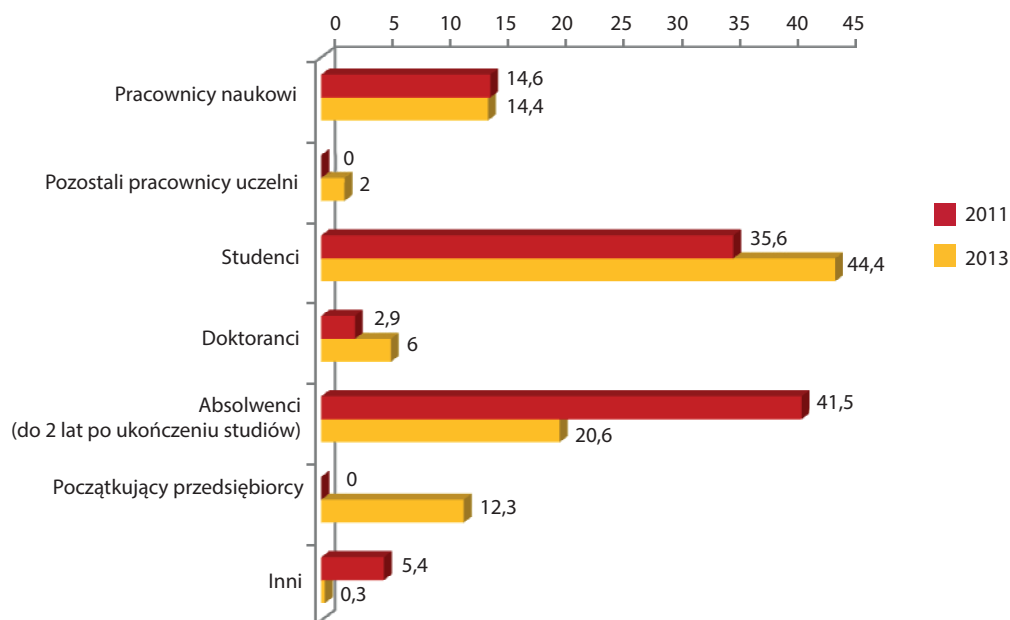
Przeprowadzone badania potwierdziły, że najczęstszymi klientami badanych inkubatorów są studenci. Ich średni udział w grupie klientów AIP zwiększył się z 35,6% w roku 2011 do 44,4% w 2013 roku. Wzrost udziału studentów w grupie klientów AIP należy oceniać pozytywnie. Strukturę klientów badanych inkubatorów w latach 2011 i 2013 przedstawia rysunek 46.

Kolejną, pod względem liczebności, grupą klientów AIP w roku 2013 byli absolwenci, którzy ukończyli studia do 2 lat wstecz. Ich średni udział w grupie respondentów zmniejszył się w latach 2011–2013 z 41,5% do 20,6%. W przypadku tej grupy klientów malejąca tendencja jest niekorzystna z uwagi na fakt, że absolwenci charakteryzują się największym entuzjazmem i przedsiębiorczością, z tego też względu rokuje największe szanse na założenie własnych firm, które trwale będą funkcjonować na rynku⁹⁹. Na trzecim miejscu, pod względem liczebności, plasuje się grupa pracowników naukowych. Ich średni udział w grupie klientów AIP w latach 2011–2013 praktycznie się nie zmienił i wynosił około 14,5%. W 2013 roku pojawiła się nowa grupa klientów AIP, którą stanowili początkujący przedsiębiorcy. Ich średni udział w strukturze klientów badanych inkubatorów wyniósł 12,3%. Mogłoby to stanowić pozytywny sygnał, pod warunkiem że nie stanowi to konsekwencji upływu czasu i automatycznego przejścia dotychczasowych absolwentów do grupy „początkujących przedsiębiorców”. Przy takim założeniu łączny udział absolwentów i początkujących przedsiębiorców w roku 2013 jest niższy niż udział absolwentów z 2011 roku, co nie jest tendencją pozytywną.

⁹⁹ Niestety nie przysługuje im już status osoby zwolnionej z opłacania składek ZUS, więc AIP nie mają dla nich korzystnej oferty.

Konsekwencją powyższego założenia może być również fakt, że AIP świadczą usługi cały czas tej samej grupie klientów, a rotacja klientów jest bardzo niewielka. Słuszność przyjętego założenia potwierdza struktura klientów (rysunek 46), zgodnie z którą udział grupy początkujących przedsiębiorców jest zbliżony do udziału klientów w fazie późnej inkubacji.

Rysunek 46. Struktura klientów AIP w latach 2011 i 2013 (%)

Źródło: opracowanie własne.

Jedną z mniej aktywnych grup klientów AIP byli doktoranci. Ich średni udział w strukturze klientów przebadanych inkubatorów zwiększył się z 2,9 do 6%. Pozycja „pozostali pracownicy uczelni” występowała tylko w badaniu przeprowadzonym w 2014 roku. Jednak udział tej grupy w strukturze klientów jest minimalny i wyniósł 2%. Udział ostatniej z uwzględnionych w badaniu grup klientów, która została nazwana „inne podmioty”, uległ marginalizacji z 5,4% do 0,3%.

Charakterystykę beneficjentów AIP ze względu na fazę inkubacji ich klientów przedstawia następująca tabela.

Tabela 80. Struktura beneficjentów AIP w latach 2011 i 2013 roku ze względu na ich fazę inkubacji

Lp.	Faza inkubacji	Struktura w roku 2011	Struktura w roku 2013
1	Preinkubacja	49,5	53,2%
2	Wczesna inkubacja (rok od założenia)	31,8	30,4%
3	Późna inkubacja (2–3 lata od założenia)	18,7	13,0%
4	Powyżej trzeciego roku działania	-	3,4%
Razem		100%	100%

Źródło: opracowanie własne.

Najwyższy udział w strukturze klientów mają projekty, które znajdują się w fazie preinkubacji. Udział tej grupy podmiotów zwiększył się w latach 2011–2013 o 3,7%. W dotychczasowej konwencji uczelnianej AIP to preinkubator, który ma pełnić funkcje rozsądnika idei. Dlatego też wystąpienie tendencji wzrostowej w tym obszarze należy uznać za jak najbardziej korzystne. Natomiast za niekorzystne należy uznać zwiększenie się beneficjentów tej aktywności powyżej 3 roku działania. W roku 2013 udział tych przedsiębiorstw w strukturze ogółem wyniósł 3,4%. Zgodnie z istotą inkubatorów respondenci powinni wspierać swoich klientów przy zakładaniu nowych przedsiębiorstw oraz pomagać im w początkowym okresie ich istnienia. Zbyt długie udzielanie wsparcia (3 lata i dłużej) przyzwyczajają przedsiębiorstwa do funkcjonowania w lepszych od rynkowych warunkach, ograniczając ich zdolność do radzenia sobie bez pomocy z zewnątrz. Może to również wskazywać na świadome uchylanie się od podejmowania działalności gospodarczej i długoterminowe wykorzystywanie możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie w AIP.

Zmniejszeniu uległa również grupa projektów w późnej fazie inkubacji, z poziomu 18,7% w 2011 roku do poziomu 13,0% w roku 2013, co potwierdza słabnącą gotowość preinkubowanych projektów do przekształcenia w start-up. Potwierdzeniem powyższego stwierdzenia jest fakt, że suma projektów znajdujących się w fazie późnej inkubacji oraz funkcjonujących w AIP powyżej trzeciego roku wynosi 16,4%. Oznacza to, że tylko 2,3% projektów będących w fazie późnej inkubacji w roku 2011 wyszło z AIP.

Na podobnym poziomie utrzymuje się natomiast liczba podmiotów we wczesnej fazie inkubacji, których liczba nieznacznie spadła z poziomu 31,8% w roku 2011 do poziomu 30,4% w roku 2013.

Usługi oferowane przez akademickie inkubatory przedsiębiorczości

Wsparcie udzielane klientom AIP dotyczy dwóch zasadniczych płaszczyzn: wsparcia materialnego (udostępnianie powierzchni na prowadzenie działalności gospodarczej oraz zasobów sprzętowych i materialnych) oraz wsparcia merytorycznego dotyczącego szkoleń i doradztwa. Strukturę świadczonych usług, kluczowych dla realizacji misji AIP, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 81. Zakres usług świadczonych przez AIP w latach 2011 i 2013

Lp	Usługi świadczone przez AIP	Udział AIP, które świadczą dany rodzaj usługi	
		2011	2013
1	Akcje informacyjne i promocyjne w zakresie przedsiębiorczości	86%	90%
2	Mentoring, coaching – indywidualne prowadzenie obiecujących projektów przez wybranych opiekunów	43%	80%
3	Udostępnienie infrastruktury AIP początkującym przedsiębiorcom (biurko, telefon, komputer, adres itp.)	100%	80%
4	Pomoc w pozyskaniu środków finansowych, kapitału startowego (granty, dotacje, pożyczki, wejście kapitałowe itp.)	71%	80%
5	Prowadzenie zajęć dydaktycznych z przedsiębiorczości na miejscowej uczelni	14%	70%
6	Oferowanie pomocy w dostępie do infrastruktury laboratoryjnej	86%	70%
7	Świadczenie pomocy prawnej dla klientów AIP	57%	60%
8	Pośrednictwo w realizacji zleceń klientów inkubatora	b.d..	50%
9	Otwarte konkursy na biznesplan	57%	40%

Źródło: opracowanie własne.

W latach 2011 i 2013 prawie nie zmienił się procentowy udział inkubatorów, które realizowały akcje informacyjne i promocyjne w zakresie przedsiębiorczości oraz świadczyły pomoc prawną dla swoich klientów. Natomiast zwiększył się udział inkubatorów, które na rzecz swoich klientów stosowały mentoring i coaching (o 37%), udzielały pomocy w pozyskaniu środków finansowych (o 9%) oraz prowadziły zajęcia dydaktyczne z przedsiębiorczości na miejscowych uczelniach (o 56%). W roku 2013 wystąpiły również usługi, które były realizowane w mniejszej liczbie inkubatorów, niż miało to miejsce w 2011 roku. Do usług, które były realizowane w mniejszej liczbie inkubatorów, zaliczyć należy: udostępnienie infrastruktury AIP dla początkujących przedsiębiorców, oferowanie pomocy w dostępie do infrastruktury laboratoryjnej (o 16%) oraz realizacja otwartych konkursów na biznesplan (o 4%).

Natomiast niepokojące jest pojawienie się w roku 2013 pozycji „pośrednictwo w realizacji zleceń klientów inkubatora”. Działanie takie, pomimo preferencji klientów AIP stoi w sprzeczności z celem statutowym inkubatorów. Ponad 50% AIP wykazało działalność w zakresie pośrednictwa w realizacji zleceń klientów inkubatora. Działalność taka stanowi dla AIP, dodatkowe źródło jego finansowania. Usługa polegająca na pośrednictwie w realizacji zleceń pozyskanych przez ich klientów w określonych sytuacjach umożliwia osiągnięcie przychodu przez studenta i pośrednika. Jest jednak swego rodzaju działalnością zastępczą, której celem ostatecznym nie jawi się wyinkubowanie firmy, a raczej stworzenie mechanizmu generującego przychody, który osłabia motywację potencjalnego przedsiębiorcy do założenia własnej firmy¹⁰⁰. AIP akceptują ten mechanizm również z tego względu, że zajmowanie się pośrednictwem w realizacji zleceń klientów przynosi konkretne rezultaty (np. w postaci przychodów, liczby klientów i liczby przedsięwzięć), które można wykazać w statystykach.

Ponadto 70% respondentów wykazało, że świadczy usługi proinnowacyjne dla swoich klientów. Według relacji respondentów udział tych usług wynosił od 14 do nawet 100% (co wykazało dwóch respondentów). Inkubatory, które wykazały zatrudnienie 1–2 pracowników merytorycznych świadczyły łącznie od 5 do 20 usług proinnowacyjnych w skali roku, natomiast inkubatory, które zatrudniały około 30 pracowników merytorycznych wykonywały nawet 200 usług proinnowacyjnych w roku. Przeprowadzone badanie wykazało, że AIP, które funkcjonują razem z parkami technologicznymi w ramach jednej instytucji prowadzącej świadczą więcej usług proinnowacyjnych niż AIP funkcjonujące przy uczelniach.

W 2013 roku prowadzenie działalności szkoleniowej wykazało 90% respondentów. Wszyscy respondenci przeszkolili łącznie 1463 osoby w trakcie 127 szkoleń. Na jeden AIP przypadało średnio 14 szkoleń, na których przeszkolone zostały łącznie 163 osoby, a na jedno szkolenie przypadało średnio 12 osób.

¹⁰⁰ Ponadto umożliwianie takiego funkcjonowania uczy młodych ludzi obchodzenia przepisów i unikania płacenia składek na ubezpieczenie społeczne. Trudno to uznać za zadanie AIP.

Przeprowadzone badania wykazały, że najczęściej powtarzającymi się obszarami oferowanego wsparcia ze strony inkubatorów na rzecz ich klientów jest doradztwo w zakresie: opracowania biznesplanów i modelu biznesowego, przedsiębiorczości i zakładania firm, zarządzania biznesem, prawne, finansowe, podatkowe oraz w szkolenia w zakresie analiz rynku i marketingu. Z kolei najmniej inkubatorów prowadziło szkolenia w zakresie zarządzania jakością, informatyki i komputerów, współpracy międzynarodowej i handlu zagranicznego oraz doradztwo w zakresie zarządzania jakością.

Charakterystykę obszarów, w jakich AIP oferuje wsparcie szkoleniowe lub doradcze, przedstawia kolejna tabela.

Tabela 82. Obszary tematyczne oferowanego wsparcia szkoleniowego i doradczego AIP w roku 2013

Obszar	Liczba AIP, które oferują wsparcie	Obszar	Liczba AIP, które oferują wsparcie
Doradztwo w opracowaniu biznesplanów i modelu biznesowego	9	Szkolenia i opracowanie biznesplanów	6
Doradztwo w zakresie przedsiębiorczości i zakładania firm	8	Szkolenia w zakresie przedsiębiorczości i tworzenia firm	5
Doradztwo prawne	8	Szkolenia prawne	4
Doradztwo finansowe i podatkowe	7	Szkolenia w zakresie finansów i podatków	3
Doradztwo w zakresie zarządzania biznesem	7	Szkolenia w zakresie zarządzania biznesem	6
Doradztwo w zakresie analiz rynku i marketingu	6	Szkolenia w zakresie analiz rynku i marketingu	7
Doradztwo w zakresie rachunkowości	6	Szkolenia w zakresie rachunkowości	5
Doradztwo technologiczne i patentowe	6	Szkolenia technologiczne i patentowe	3
Doradztwo w zakresie dostępu do funduszy europejskich	6	Szkolenia w zakresie dostępu do funduszy europejskich	6
Doradztwo w zakresie kooperacji	4	Szkolenia w zakresie kooperacji	2
Doradztwo w zakresie zarządzania zasobami ludzkimi	2	Szkolenia w zakresie zarządzania personelem ludzkim	5
Doradztwo w zakresie informatyki i komputerów	2	Szkolenia w zakresie informatyki i komputerów	1
Doradztwo w zakresie zarządzania jakością	1	Szkolenia w zakresie zarządzania jakością	1
Doradztwo i szkolenia w zakresie wdrażania nowych usług i produktów	4	Szkolenia w zakresie współpracy międzynarodowej i handlu zagranicznego	1

Źródło: opracowanie własne.

W stosunku do badania z roku 2011 coraz więcej AIP oferuje doradztwo i szkolenia w obszarach kluczowych dla realizacji ich misji. Natomiast w roku 2013 tego typu działania realizowały już wszystkie badane AIP. Na uwagę zasługuje fakt, że działalność AIP w danym obszarze tematycznym częściej przybierała formę doradztwa niż szkoleń. Wyjątek w tym zakresie stanowiły szkolenia dotyczące analizy rynku i marketingu oraz zarządzania personelem. W roku 2013 najwięcej AIP świadczyło usługi doradcze w zakresie: opracowania biznesplanów, przedsiębiorczości i tworzenia firm oraz w zakresie przepisów prawnych. Natomiast usługi szkoleniowe dotyczyły analiz rynku, opracowania biznesplanów oraz uzyskania dostępu do funduszy europejskich.

Wsparcie ze strony AIP w zakresie pozyskania środków finansowych na prowadzenie działalności gospodarczej prezentuje poniższa tabela.

Tabela 83. Wsparcie AIP w uzyskaniu pomocy finansowej w latach 2011 i 2013

Lp	Źródła pozyskania kapitału	Udział AIP, które oferowały swoim klientom pomoc w uzyskaniu wsparcia finansowego	
		2011	2013
1	Venture Capital	0%	60%
2	Współpraca z aniołami biznesu	14%	60%
3	Subwencje, granty, dopłaty	0%	50%
4	Fundusz kapitału zaangażowanego	0%	50%
5	Lokalny/regionalny fundusz pożyczkowy	0%	40%
6	Kredyty i pośrednictwo kredytowe	0%	40%
7	Fundusz poręczeniowy	0%	30%
8	Nie oferują wsparcia w uzyskaniu pomocy finansowej	86%	10%

Źródło: opracowanie własne.

Uzyskane wyniki świadczą o znacznej zmianie podejścia do kwestii wsparcia ze strony AIP dla swoich klientów w zakresie pomocy finansowej w latach 2011–2013. W 2011 roku 6 z 7 przebadanych inkubatorów nie oferowało wsparcia w uzyskaniu przez klientów pomocy finansowej. Natomiast w 2013 roku już 60% przebadanych inkubatorów pomagało swoim klientom w kontaktach z funduszami *venture capital* lub sieciami aniołów biznesu. Sytuacja ta jest rezultatem pojawienia się na rynku (w ostatnich 3 latach) ponad 60 funduszy kapitału zaangażowanego, które bardzo aktywnie poszukiwały projektów do finansowania. Połowa respondentów wykazała, że ułatwiała pozyskanie kapitału w ramach subwencji, grantów lub dopłat oraz od funduszy zaangażowanych. Pośrednictwo w kontaktach z funduszami pożyczkowymi, bankami oraz podmiotami zajmującymi się pośrednictwem kredytowym ułatwiała 40% respondentów. W celu uzyskania przez swoich klientów wsparcia ze strony funduszy poręczeniowych działania wspierające podejmowało 30% respondentów. Natomiast tylko 10% przebadanych respondentów nie oferowało wsparcia swoim klientom w uzyskaniu pomocy finansowej.

Oprócz udzielania pomocy swoim klientom w uzyskaniu pomocy finansowej AIP realizowały także inne rodzaje działalności, których celem było wsparcie przedsiębiorczości zainteresowanych osób. Zakres usług w tym zakresie, realizowanych przez AIP w 2013 roku, przedstawia kolejna tabela.

Informację na temat świadczenia działalności doradczej udostępniły wszystkie przebadane AIP. Strukturę respondentów ze względu na liczbę świadczonych usług doradczych przedstawia kolejna tabela.

Tabela 84. Liczba świadczonych usług doradczych

Liczba usług doradczych	Odsetek AIP świadczących usługi
Od 2 do 24	30%
Od 25 do 99	40%
Od 100 do 399	20%
Od 400 do 600	10%
Razem	100%

Źródło: opracowanie własne.

Łączna liczba usług doradczych, które świadczyli respondenci, wyniosła 1869, natomiast w rozbiciu na poszczególne inkubatory liczba ta była bardzo zróżnicowana. Największa wskazana w badaniu liczba spotkań doradczych zorganizowanych przez jeden inkubator wynosi 600, najmniej jeden ośrodek zorganizował tylko 2 spotkania. Średnia liczba tych spotkań przypadająca na jednego respondenta wyniosła 120, natomiast średnia liczba uczestników przypadająca na jeden AIP wyniosła 187 osób. W 70% inkubatorów liczba zdarzeń i liczba uczestniczących w nich osób była identyczna, co oznacza, że były to spotkania indywidualne. W 20% inkubatorów liczba klientów była mniejsza od liczby spotkań doradczych, co świadczy, że z jednym klientem odbyło się kilka spotkań. Natomiast w 10% inkubatorów liczba klientów była większa niż liczba spotkań, co świadczy, że w jednym spotkaniu uczestniczył więcej niż jeden klient.

Sposób świadczenia usług

Analizując kwestie związane ze sposobem świadczenia usług przez AIP, warto zwrócić uwagę na kwestię outsourcingu usług świadczonych przez AIP. Z przeprowadzonych badań wynika, że 50% respondentów, dostarczając swoim klientom usługi wspierające biznes, w większym lub mniejszym stopniu korzysta z usług podmiotów zewnętrznych. Natomiast pozostałych 50% respondentów, świadcząc te same usługi, bazuje wyłącznie na własnych zasobach kadrowych. Strukturę AIP ze względu na zakres zleczanych przez nie usług podmiotom zewnętrznym przedstawia kolejna tabela.

Tabela 85. Poziom zleczanych przez AIP usług podmiotom zewnętrznym.

Lp	Udział usług świadczonych przez podmioty zewnętrzne w stosunku do ogółu usług świadczonych przez AIP	Udział AIP
1	0% (brak zleceń dla podmiotów zewnętrznych)	50%
2	Od 1% do 24%	10%
3	Od 25% do 49%	30%
4	Od 50% do 74%	0%
5	Od 75% do 100%	10%
Razem		100%

Źródło: opracowanie własne.

Spośród usług wykonywanych przez podmioty zewnętrzne dominowały usługi księgowe. Były one świadczone przez podmioty zewnętrzne w 30% wszystkich przebadanych inkubatorów. Z kolei usługi: szkoleniowe, prawne, związane z organizacją wsparcia finansowego oraz usługi związane z doradztwem naukowym i specjalistycznym występowały w 20% inkubatorów. Pojedyncze inkubatory wskazywały dodatkowo zlecenie podmiotom zewnętrznym usług związanych z: udostępnianiem aparatury naukowej, wejściem na rynki zagraniczne oraz usługi związane z przeprowadzeniem projektów badawczych. Jest to adekwatny zakres usług zewnętrznych dla wsparcia udzielanego przez AIP.

Analiza formalnych obszarów działania AIP objęła swoim zakresem następujące zagadnienia: a) regulamin lub procedury wyboru projektów do inkubacji, b) regulaminy dotyczące zarządzania prawami autorskimi, prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej, c) specjalne procedury związane z ochroną praw autorskich i pokrewnych oraz praw własności intelektualnej. Kwestie występowania ww. regulacji w AIP przedstawia poniższa tabela.

Tabela 86. Regulacje formalne występujące w AIP

Lp.	Rodzaj regulacji	Odsetek AIP wykorzystujący dany rodzaj regulacji	
		w 2011	w 2013
1	Regulamin lub procedury wyboru projektów do inkubacji	80%	90%
2	Uczelniane regulaminy dotyczące zarządzania prawami autorskimi, prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej	60%	60%
3	Specjalne procedury związane z ochroną praw autorskich i pokrewnych oraz praw własności intelektualnej	b.d.	50%

Źródło: opracowanie własne.

Stosowanie przez badane inkubatory uczelnianych regulaminów dotyczących zarządzania prawami autorskimi, prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej wykazało 60% respondentów. Pod tym względem w latach 2011–2013 nie nastąpiły zmiany.

Z przeprowadzonych badań wynika, że w latach 2011–2013 nastąpił wzrost udziału inkubatorów, które posiadały regulamin lub procedury wyboru projektów do inkubacji. Ponadto w ramach regulaminów określających zasady wsparcia lokatorów zlokalizowanych w inkubatorze 80% respondentów wykazało uwzględnienie ograniczeń czasowych funkcjonowania beneficjentów wsparcia w tych inkubatorach. W 60% inkubatorów możliwość funkcjonowania beneficjenta w inkubatorze została ograniczona do okresu 3 lat, natomiast w kolejnych 20% inkubatorów okres ten wynosił 8 lat. Przesadne wydłużanie dopuszczalnego okresu pobytu w AIP należy uznać za niezgodne z ich misją, która polega na generowaniu przedsięwzięć dobrze przygotowanych do komercjalizacji poprzez utworzenie firmy start-up (preinkubacja). Proces preinkubacji nie powinien przekraczać 2–3 lat. Sam proces inkubacji firmy powinien być prowadzony w inkubatorze technologicznym/przedsiębiorczości. Niektóre AIP wydłużają okres funkcjonowania w inkubatorze, gdyż zakładają realizację w AIP funkcji preinkubacji i inkubacji łącznie. Tym niemniej okres 8-letni może mieć tylko uzasadnienie w przypadku realizacji projektów w dziedzinie biotechnologii.

Jakość usług i badanie potrzeb klientów akademickich inkubatorów przedsiębiorczości

W roku 2014 po raz pierwszy została zbadana kwestia stosowania przez AIP specjalnych procedur związanych z ochroną praw autorskich i pokrewnych oraz praw własności intelektualnej. Procedury te zostały wprowadzone w 50% przebadanych inkubatorów i polegały głównie na wprowadzaniu do umów o ochronie praw autorskich i pokrewnych oraz praw o ochronie własności intelektualnej klauzul poufności dotyczących wynalazków będących przedmiotem tych umów. Świadczy to o tym, że AIP zaczynają doceniać wartość finansową własności intelektualnej i konsekwencje związane z wydostaniem się rozwiązań technologicznych poza grono twórców i osób zajmujących się ich komercjalizacją. Działanie takie można potraktować jako krok w stronę profesjonalizacji świadczonych usług przez AIP.

Wdrażanie przez AIP systemów zarządzania jakością pozostaje wciąż ich słabą stroną. Wdrożony system zarządzania jakością wg normy ISO 9001 miało w roku 2013 około 10% przebadanych inkubatorów. Udział ten nie zmienił się w porównaniu z danymi z roku 2011.

Zdecydowana większość analizowanych inkubatorów, bo aż 90%, wykazała prowadzenie badań satysfakcji klientów ze współpracy z AIP, średnia z ocen, które wystawili im klienci, wyniosła 4,4. Jako przejaw satysfakcji ze współpracy między AIP a ich klientami można uznać udział klientów, którzy ponownie wracają do inkubatorów. W 20% inkubatorów procent powracających firm wahał się w granicach 75%. Z kolei w 30% inkubatorów udział powracających firm zawierał się w przedziale od 30 do 59%, w 10% inkubatorów udział ten zawierał się w przedziale od 10 do 29%, natomiast w 30% inkubatorów udział ten zawierał się w przedziale od 1 do 9%. Tylko w jednym inkubatorze nie odnotowano firmy, które by do tego inkubatora wróciły. W przypadku tego inkubatora

nie odnotowano również żadnej firmy, która przetrwałaby na rynku przynajmniej dwa lata, co może wynikać z faktu, że absolwenci inkubatora nie przetrwali na rynku tak długo lub też inkubator nie prowadził takiej statystyki.

Zakres wsparcia ze strony respondentów w roku 2013 był weryfikowany w oparciu o zapotrzebowanie zgłaszane ze strony klientów inkubatorów. Zdecydowana większość respondentów (9 podmiotów) wykazała prowadzenie badań potrzeb klientów. W tym celu wszystkie inkubatory, które prowadziły takie badania, prowadziły obserwacje rynku, osiem z nich prowadziło wywiady z klientami, sześć z nich prowadziło badania ankietowe, 5 z nich analizowało dostępne informacje ekonomiczne i statystyczne, natomiast tylko jeden respondent zlecił przeprowadzenie badania rynku.

Rezultaty działania i trwałość efektów badanych akademickich inkubatorów przedsiębiorczości

W 2013 roku do badanych inkubatorów zostało zgłoszonych 260 projektów biznesowych. W trzech inkubatorach nie zgłoszono ani jednego projektu biznesowego. Na jeden inkubator, do którego zgłoszone zostały projekty biznesowe, przypadało średnio 37 projektów biznesowych. Struktura tych projektów ze względu na osobę, która zgłaszała ten projekt, przedstawia kolejna tabela.

Tabela 87. Struktura zgłoszonych do AIP projektów biznesowych ze względu na osobę zgłaszającą

Lp	Osoba zgłaszająca	Udział (%)
1	Studenci	39
2	Doktoranci	9
3	Młodzi pracownicy nauki	14
4	Absolwenci	29
5	Inni (studenci innych uczelni, profesorowie, przedsiębiorcy posiadający numer REGON)	9
Razem		100

Źródło: opracowanie własne.

W 80% przebadanych AIP udostępnienia swoim klientom miejsce/powierzchnię do prowadzenia działalności. W zależności od badanego inkubatora z możliwości tej korzystało w 2013 roku od 3 do 35 firm. W 30% przebadanych inkubatorów funkcjonowało od 30 do 35 firm, w kolejnych 30% inkubatorów funkcjonowało około 18 firm, natomiast w 20% inkubatorów funkcjonowało od 3 do 6 firm.

W roku 2013 respondenci wykazali powstanie przy pomocy AIP łącznie 97 przedsiębiorstw, co oznaczało, że na jeden AIP przypadało średnio 10 nowych przedsiębiorstw, z których 4 zostały założone przez kobiety. Ponadto respondenci wykazali, że z grupy wszystkich przedsiębiorstw, do powstania których przyczyniły się inkubatory (od początku istnienia AIP) 2,9% otrzymało nagrody na konkursach lub wystawach krajowych lub międzynarodowych.

Respondenci wykazali również, że w trakcie całego swojego istnienia AIP pomogły utworzyć łącznie 693 przedsiębiorstwa, co oznaczało, że na jeden inkubator przypadało średnio 69 podmiotów.

Analizując rezultaty działalności AIP, należy również wspomnieć o liczbie absolwentów opuszczających AIP, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 88. Liczba absolwentów¹⁰¹ opuszczające AIP według stanu na koniec 2013 roku

Lp.	Liczba absolwentów	Udział AIP
1	0	30%
2	1–9	20%
3	10–29	0%
4	30–59	20%
5	60–99	20%
6	ponad 100	10%
Razem		100

Źródło: opracowanie własne.

Ogółem przebadane inkubatory wykazały wypuszczenie na rynek 532 przedsiębiorstw. Natomiast z powyższej tabeli wynika również, że 30% przebadanych inkubatorów nie wypuściło na rynek ani jednej „wyhodowanej” przez siebie firmy. Mediana dla

¹⁰¹ Osoba, która zakończyła współpracę z AIP w ramach programu preinkubacji bez względu na to czy podjęła działalność gospodarczą czy nie.

liczby wypuszczonych przez AIP absolwentów wyniosła 19,5 podmiotów. Należy jednocześnie podkreślić, że z grupy wszystkich wypuszczonych na rynek absolwentów działalność tylko nielicznych przedsiębiorstw była przejawem komercjalizacji wiedzy, co potwierdzają dane z tabeli 89. Większość absolwentów AIP w swojej działalności bazowała na powszechnie dostępnych technologiach i wiedzy, co oznacza, że nie stanowili firm typu spin off i spin out.

Udział inkubatorów, które uczestniczyły w tworzeniu firm tego typu oraz średnia liczba firm typu spin off i spin out powstałych w inkubatorze przedstawia kolejna tabela.

Tabela 89. Liczba AIP, które wyinkubowały firmy spin off i spin out oraz średnia liczba firm tego typu przypadająca na jeden AIP

Lp.	Wyszczególnienie	Rok 2013
1	Liczba inkubatorów, w których wystąpiły firmy spin off	5
2	Liczba inkubatorów, w których wystąpiły firmy spin out	5
3	Udział inkubatorów, w których nie wystąpiły firmy spin off i spin out	4
3	Średnia liczba firm spin off w inkubatorach, w których tego typu firmy wystąpiły	2
4	Średnia liczba firm spin out w jednym inkubatorze	7,4

Źródło: opracowanie własne.

Z przeprowadzonych badań wynika, że połowa respondentów wykazała utworzenie firm typu spin off i tyle samo respondentów wykazało utworzenie firm typu spin out. Udział AIP, w których wystąpiły jednocześnie spin off i spin out w stosunku do całej badanej grupy AIP, wyniósł 40%. Należy również zaznaczyć, że na każdy inkubator, który zgłosił wystąpienie firmy tego typu, przypada utworzenie 2 firm typu spin off oraz ponad 7 firm spin out. Łącznie w wyniku wsparcia ze strony AIP powstało 10 firm typu spin off i 37 firm typu spin out.

Współpraca z otoczeniem badanych akademickich inkubatorów przedsiębiorczości

Z przeprowadzonej analizy wynika, że AIP współpracują głównie na poziomie regionalnym i w mniejszym stopniu na poziomie ponadregionalnym. Sytuacja taka nie sprzyja występowaniu współpracy innowacyjnej¹⁰², prowadzącej do wprowadzania innowacji. Podmioty, z którymi współpracują AIP oraz ich lokalizację przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 90. Odsetek AIP współpracujących z różnymi rodzajami instytucji w podziale na region, pozaregionalne, UE oraz instytucje poza UE

Liczba podmiotów z którymi współpracuje AIP	Region		Pozaregionalne		UE		Poza UE	
	Przedsiębiorstwa		Przedsiębiorstwa		Przedsiębiorstwa		Przedsiębiorstwa	
	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek
1	2	20%	0	0%	3	30%	0	0%
2	2	20%	1	10%	0	0%	0	0%
3	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
4	0	0%	0	0%	0	0%	1	10%
5 i więcej	6	60%	3	30%	1	10%	0	0%
nie współpracujemy	0	0%	6	60%	6	60%	9	90%

	Region		Pozaregionalne		UE		Poza UE	
	Uczelnie		Uczelnie		Uczelnie		Uczelnie	
	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek
1	2	20%	1	10%	0	0%	0	0%
2	2	20%	1	10%	0	0%	0	0%
3	0	0%	1	10%	0	0%	0	0%
4	2	20%	0	0%	1	10%	0	0%
5 i więcej	2	20%	2	20%	0	0%	1	10%
nie współpracujemy	2	20%	5	50%	9	90%	9	90%

¹⁰² Por. M. Tomaszewski: Kooperacja innowacyjna ..., op. cit., s. 81–82.

	Region		Pozaregionalne		UE		Poza UE	
	Parki technologiczne, inkubatory technologiczne, centra innowacji		Parki technologiczne, inkubatory technologiczne, centra innowacji		Parki technologiczne, inkubatory technologiczne, centra innowacji		Parki technologiczne, inkubatory technologiczne, centra innowacji	
	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek
1	1	10%	1	10%	0	0%	0	0%
2	3	30%	0	0%	0	0%	0	0%
3	2	20%	2	20%	1	10%	0	0%
4	1	10%	0	0%	0	0%	0	0%
5 i więcej	0	0%	2	20%	0	0%	0	0%
nie współpracujemy	3	30%	5	50%	9	90%	10	100%

	Region		Pozaregionalne		UE		Poza UE	
	Jednostki naukowe		Jednostki naukowe		Jednostki naukowe		Jednostki naukowe	
	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek
1	1	10%	0	0%	1	10%	0	0%
2	2	20%	1	10%	1	10%	1	10%
3	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
4	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
5 i więcej	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
nie współpracujemy	7	70%	9	90%	8	90%	9	90%

	Region		Pozaregionalne		UE		Poza UE	
	Fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeniowe, sieci aniołów biznesu		Fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeniowe, sieci aniołów biznesu		Fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeniowe, sieci aniołów biznesu		Fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeniowe, sieci aniołów biznesu	
	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek
1	1	10%	2	20%	0	0%	0	0%
2	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
3	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
4	1	10%	0	0%	0	0%	0	0%
5 i więcej	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
nie współpracujemy	8	80%	8	80%	10	100%	10	100%

	Region		Pozaregionalne		UE		Poza UE	
	Instytucje finansowania ryzyka (Venture Capital, seed capital)		Instytucje finansowania ryzyka (Venture Capital, seed capital)		Instytucje finansowania ryzyka (Venture Capital, seed capital)		Instytucje finansowania ryzyka (Venture Capital, seed capital)	
	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek	Liczba	Odsetek
1	1	10%	2	20%	1	10%	1	10%
2	1	10%	0	0%	0	0%	0	0%
3	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
4	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
5 i więcej	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
nie współpracujemy	8	80%	8	80%	9	90%	9	90%

Źródło: opracowanie własne.

W ramach współpracy wewnątrzregionalnej respondenci najczęściej współpracowali z: przedsiębiorstwami (odpowieź taką wskazało 100% respondentów), uczelniami wyższymi (80% respondentów) oraz parkami technologicznymi, inkubatorami technologicznymi oraz centrami innowacji (70% respondentów). Z kolei najrzadziej współpraca była nawiązywana z: instytucjami finansowania ryzyka (odpowieź taką wskazało 20% respondentów), funduszami pożyczkowymi i sieciami aniołów biznesu (20% respondentów) oraz jednostkami PAN i instytutami badawczymi (30% respondentów). W tym miejscu należy podkreślić, że AIP z jednej strony oferują wsparcie w uzyskaniu pomocy finansowej (tylko 10% nie oferuje takiej pomocy: dane z tabeli 83), a z drugiej strony nie wykazują podjęcia współpracy z instytucjami finansowymi (dane z tabeli 90). Oznacza to, że udzieloną pomoc swoim klientom AIP nie traktują jako sformalizowaną współpracę z instytucjami finansowymi, a jedynie jako wspieranie klientów w zakresie pozyskania środków kapitałowych od tych instytucji. Z tego to powodu tak często była wykazana przez respondentów odpowieź, że nie współpracują z instytucjami finansowymi.

W skali od 1 do 5 najwyższej oceniana była współpraca z przedsiębiorstwami i instytucjami finansowania ryzyka (ocena 4,5 i powyżej), natomiast najniższej była oceniana współpraca z funduszami pożyczkowymi, funduszami poręczeniowymi i sieciami aniołów biznesu (ocena 2,5) oraz jednostkami PAN i instytutami badawczymi (ocena 3,0).

W ramach współpracy z jednostkami uczelnianymi AIP najczęściej współpracowały z centrami transferu technologii, co wykazało 50% respondentów. Z kolei 40% respondentów wykazało, że realizowało wspólne projekty z uczelnianymi wydziałami, natomiast 30% respondentów wykazało podjęcie współpracy z uczelnianymi biurami karier oraz biurami projektów, funduszy strukturalnych lub współpracy międzynarodowej.

W grupie przebadanych AIP 50% respondentów wskazało na swój udział w sieciach współpracy. W grupie tej 10% respondentów funkcjonowało w jednej sieci współpracy, 20% respondentów funkcjonowało w dwóch sieciach współpracy, natomiast po 10% respondentów współpracowało z trzema i czterema sieciami współpracy. W grupie inkubatorów funkcjonujących w sieciach współpracy najczęstszym partnerem respondentów były klastry. Współpracowało z nimi 40% przebadanych AIP. Z kolei współpracę ze stowarzyszeniami wykazało 30% respondentów. Z kolei współpracę z platformami technologicznymi oraz krajowymi sieciami IOB wykazało po 20% respondentów, natomiast współpracę z międzynarodowymi sieciami IOB wykazało 10% przebadanych AIP. Na uwagę zasługuje, że 30% przebadanych inkubatorów wykazało podjęcie współpracy ze Stowarzyszeniem Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce (SOOiPP).

Najistotniejszą korzyścią wynikającą ze współpracy respondentów z uczelniami wyższymi była możliwość pozyskania ekspertów i specjalistów oraz możliwość pozyskania partnera w składanych przez respondentów projektach. Odpowiedzi takiej udzieliło 90% przebadanych respondentów. Z kolei najmniej korzyści w wyniku nawiązania współpracy z uczelniami wyższymi respondenci uzyskali w zakresie wsparcia klientów inkubatora w pozyskiwaniu środków na innowacje i inwestycje oraz w zakresie pozyskiwania wiedzy z zakresu technologii i wyników badań. Odpowiedzi takie wskazało odpowiednio 90% i 60% respondentów.

Drugą, pod względem istotności wpływu na funkcjonowanie respondentów, grupą partnerów były jednostki samorządu terytorialnego. Jednostki te najsilniej oddziaływały w zakresie wsparcia klientów inkubatora w pozyskiwaniu środków na inwestycje i innowacje. Odpowiedź taką wskazało 50% respondentów. Z kolei najniższej oceniono wpływ jednostek samorządowych na pozyskanie wiedzy z zakresu zarządzania, co wykazało 40% respondentów.

Zdecydowanie niżej oceniano wpływ innych niż uczelnie wyższe jednostek naukowo-badawczych na funkcjonowanie respondentów. W przypadku tego partnera oceniono, że obszarem, który wywarł największy wpływ na funkcjonowanie badanych inkubatorów, była możliwość pozyskania partnera do składanych przez respondentów projektów. Odpowiedź taką wskazało 30% respondentów. Z kolei najslabiej oceniono wpływ innych jednostek ze sfery naukowo-badawczej na działalność inkubatorów w obszarach: wsparcia klientów inkubatora w pozyskiwaniu środków na działalność inwestycyjną i innowacyjną oraz w obszarze pozyskiwania wiedzy z zakresu technologii i wyników badań. Odpowiedzi te wskazało odpowiednio 10% i 30% respondentów.

Na porównywalnie niskim poziomie oceniono korzyści osiągnięte w trakcie współpracy między respondentami a parkami technologicznymi, inkubatorami technologicznymi i centrami innowacji. Obszarem współpracy, który najsilniej wpływał na działalność respondentów, była możliwość pozyskania partnera do realizowanych projektów oraz możliwość pozyskania ekspertów i specjalistów. Na takie odpowiedzi wskazało w obu przypadkach po 60% respondentów. Z kolei najniższej oceniono wpływ parków technologicznych, inkubatorów technologicznych i centrów innowacji na działalność AIP w obszarze pozyskiwania wiedzy z zakresu technologii i wyników badań oraz pozyskiwania wiedzy z zakresu zarządzania. Odpowiedzi te wskazało odpowiednio 40% i 20% respondentów. Słaba współpraca pomiędzy różnymi rodzajami ośrodków dotycząca pozyskiwania wiedzy z zakresu technologii powoduje, że wiedza ta nie jest dostępna na większym terytorium, co przekłada się bezpośrednio na dostęp do niej mniejszej liczby potencjalnie zainteresowanych klientów.

Nisko oceniono również wpływ funduszy pożyczkowych i poręczeniowych oraz sieci aniołów biznesu na działalność AIP. Najsilniejszy wpływ współpracy między ww. funduszami a respondentami występował w obszarze wsparcia klientów inkubatora w pozyskiwaniu środków na inwestycje i innowacje oraz w obszarze partnerstwa w projektach. Odpowiedzi takie zaznaczyło

odpowiednio 50% i 20% respondentów. Natomiast najniżej oceniono wpływ ww. funduszy na działalność inkubatorów związaną z dostępem do ekspertów i specjalistów. Odpowiedź tę wskazało 40% respondentów.

W przypadku współpracy respondentów z instytucjami finansowania ryzyka najintensywniej na funkcjonowanie inkubatorów wpływał obszar związany z wsparciem klientów inkubatora w pozyskiwaniu środków na inwestycje i innowacje. Odpowiedź taką wskazało 40% respondentów. Z kolei najslabiej na funkcjonowanie badanych inkubatorów instytucje finansowania ryzyka oddziaływały w obszarze: pozyskiwanie wiedzy z zakresu zarządzania. Odpowiedź taką wskazało 20% respondentów.

Także wpływ ministerstw i agencji rządowych na działalność AIP został nisko oceniony. Najistotniejszy wpływ tych instytucji dotyczył wsparcia klientów inkubatorów w pozyskiwaniu środków na inwestycje i innowacje. Odpowiedź taką wskazało 40% respondentów. Natomiast najslabiej oceniono wpływ ministerstw i agencji rządowych na możliwość pozyskania ekspertów i specjalistów. Odpowiedź taką wskazało 40% respondentów. Co należy uznać za dość wysoki wynik, albowiem AIP nie mają zbyt wielu potrzeb do styczności z tą grupą partnerów.

Identyfikacja planowanych kierunków działań akademickich inkubatorów przedsiębiorczości

Analizując planowane kierunki rozwoju, które wskazali respondenci, należy stwierdzić, że 50% z nich wskazało na konieczność aktywizacji w obszarze dotychczasowych kierunków działalności. W ramach rozwijania dotychczas oferowanego zakresu usług wskazano na:

- zamiar wdrożenia systemu umożliwiającego klientom inkubatora samodzielny wybór tych form wsparcia, które w ich opinii będą najbardziej potrzebne;
- rozwijanie działalności szkoleniowej;
- rozwijanie działalności doradczej;
- ogłaszanie konkursów na projekty biznesowe wśród studentów;
- zintensyfikowanie procesów transferu technologii między uczelnią macierzystą a przedsiębiorstwami;
- udział w targach i wystawach, w czasie których będzie prezentowana oferta uczelni;
- wprowadzenie systemu monitoringu dalszych losów beneficjentów wsparcia, które udzieliły AIP;
- powiększenie powierzchni, która zostanie udostępniona klientom;
- specjalizacja tematyczna inkubatora;
- rozwój współpracy z partnerami zagranicznymi.

Jednym z obszarów działań, na którym AIP zamierzają skupić swoje zainteresowanie, jest przygotowanie oferty szkoleniowej do uczniów szkół średnich w celu pobudzenia ich kreatywności i przedsiębiorczości. Na uwagę zasługuje brak działań w drugą stronę, związany z systemem kształcenia ustawicznego, czyli pobudzania przedsiębiorczości u osób, które ukończyły swoją edukację kilka lub kilkanaście lat wcześniej.

Wybrane AIP planują wypracowanie i wdrożenie w oparciu o istniejące źródła finansowania „optymalnego produktu finansowego” dostosowanego dla młodych przedsiębiorstw mających trudności z uzyskaniem kapitału na komercyjnym rynku finansowym we współpracy z instytucjami finansowania ryzyka lub funduszami pożyczkowymi i poręczeniowymi. Z kolei inne AIP rozważają wsparcie swoich klientów poprzez wejście z nimi w spółkę poprzez wniesienie kapitału.

Jeszcze innym, zasygnalizowanym przez respondentów kierunkiem rozwoju, jest utworzenie teleinformatycznej platformy usług dla wybranych sektorów gospodarki.

Podsumowanie

1. W badanym okresie liczba AIP, nie uległa zmianie mimo podejmowanych działań na rzecz upowszechnienia wspierania przedsiębiorczości akademickiej.
2. Analizując potencjał i efekty pracy AIP, na uwagę zasługuje znaczne ich zróżnicowanie. W badanej grupie znajdowały się inkubatory, których budżet operacyjny wynosił 40 tys. zł, ale były i takie, których budżet operacyjny wynosił nawet 15 mln zł. Oprócz budżetu AIP różniły się między sobą dysponowanymi zasobami lokalowymi, biurowo-informatycznymi i kadrowymi. Pozytywnym zjawiskiem jest wzrost średniej liczby osób zatrudnionych w oparciu o umowę o pracę, która przypada na jeden AIP (do ponad 6 osób). Zmieniła się również struktura zatrudnienia przejawiająca się tym, że w ogólnej sumie pracowników AIP zmniejszył się udział pracowników zatrudnionych w oparciu o umowy cywilnoprawne. Większość AIP dysponuje jednak wciąż nader skromnym zespołem merytorycznym. Wartość mediany obrazuje niski poziom zatrudnienia pracowników etatowych w badanych inkubatorach. W tym zakresie sytuacja nie uległa zmianie w stosunku do poprzedniego badania.
3. Zróżnicowana była także struktura klientów i oferta usług świadczona na ich rzecz. Tym niemniej nastąpiły pozytywne zmiany w strukturze klientów (największą grupę stanowią studenci) oraz świadczonych usługach, które w znacznie większym

stopniu odpowiadają misji realizowanej przez AIP. Zmiany te polegały również na wprowadzeniu przez AIP do swojej oferty nowoczesnych usług efektywnie wspierających tworzenie firm start-up takich jak mentoring i coaching (tabela 81) oraz rozszerzenia wsparcia w zakresie pozyskania finansowania przez klientów (tabele 82–83).

4. Zaobserwowano jednakże także negatywną, z punktu widzenia realizacji misji AIP, tendencję do wzrostu ilości usług polegających na pośrednictwie w realizacji zleceń klientów. Ten typ usługi stanowi źródło przychodu dla AIP, jednakże wydłuża czas preinkubacji i obniża skłonność potencjalnych przedsiębiorców do faktycznego uruchomienia firmy.

10. Wnioski i rekomendacje

Lp.	Wniosek z badania	Proponowana rekomendacja	Adresat rekomendacji
1	Analiza lokalizacji różnych rodzajów ośrodków na obszarze całego kraju wskazuje na brak jasnej koncepcji rozwoju infrastruktury wsparcia biznesu pomiędzy szczeblem centralnym i regionalnym. W dużej mierze wynika to z niewystarczającej koordynacji wsparcia w zakresie tworzenia i rozwoju infrastruktury ośrodków przy wykorzystaniu środków publicznych ¹⁰³ .	I. 1. Koordynacja wydatkowania środków na przedsięwzięcia odpowiadające celom strategicznym określonym w dokumentach programowych na poziomie krajowym i regionalnym w połączeniu z rekomendacją IV.2.	Odpowiedzialne instytucje centralne (MIR, MG, MNiSW) i regionalne
		I. 2. Prowadzenie stałej obserwacji rozwoju IOB, w tym badania w zakresie efektywności działania ośrodków oraz zapotrzebowania na nową infrastrukturę wsparcia i rozwoju już istniejącej w połączeniu z rekomendacją II.1.	Odpowiedzialna agencja rządowa w kooperacji ze stowarzyszeniami IOB
		I. 3. Unikanie tworzenia nowych rodzajów ośrodków bez istotnego uzasadnienia do realizacji nowych, finansowanych ze środków publicznych działań.	Odpowiedzialne instytucje centralne (MIR, MG, MNiSW) i regionalne
2	Badanie wykazało duże zróżnicowanie i brak porównywalności rezultatów osiągniętych przez ośrodki. Co w decydującej mierze wynika ze stawianych przed ośrodkami celów działania przez instytucje prowadzące. Niezbędne jest wprowadzenie monitorowania rezultatów działania ośrodków w relacji do stawianych przed nimi celów strategicznych wynikających z dokumentów programowych na poziomie krajowym i regionalnym.	II. 1. Opracowanie metodologii monitoringu i oceny efektywności ośrodków wraz z zestawem wskaźników rezultatów działania ¹⁰⁴ .	Odpowiedzialna agencja rządowa w współpracy ze środowiskiem OI
		II. 2. Stymulowanie ośrodków do wdrożenia monitoringu poprzez wprowadzenie standardów zarządzania i upowszechnienie wiedzy o oczekiwanych rezultatach ich działania oraz sposobie monitorowania.	Odpowiedzialna agencja rządowa, instytucje prowadzące, instytucje grupujące ośrodki innowacji
		II. 3. Ujednolicenie w dokumentach strategicznych i operacyjnych definicji poszczególnych rodzajów ośrodków.	Odpowiedzialne instytucje centralne (MIR, MG, MNiSW) i regionalne
		II. 4. Upowszechnianie celów działania i zadań poszczególnych rodzajów ośrodków wśród instytucji prowadzących i instytucji dysponujących środkami publicznymi na ich rozwój.	Instytucje grupujące ośrodki innowacji, instytucje prowadzące
3	Podjęta w badaniu próba określenia struktury klientów parków i inkubatorów w kontekście inteligentnych specjalizacji nie powiodła się głównie z powodu trudności interpretacyjnych po stronie ośrodków co do zaliczania rodzajów działalności firm do poszczególnych grup inteligentnych specjalizacji.	Rekomenduje się uzupełnienie definicji inteligentnych specjalizacji, w taki sposób aby można było przypisać przedsiębiorstwa do poszczególnych „inteligentnych specjalizacji” przy wykorzystaniu obowiązujących klasyfikacji np. PKD.	Odpowiedzialne instytucje centralne (MIR, MG, MNiSW) we współpracy z GUS
4	Słabe rozpoznanie przez ośrodki potrzeb ich klientów wynikające między innymi z braku dostępności przekrojowych analiz ekonomicznych i społecznych na poziomie regionalnym.	IV. 1. Kształtowanie w zespołach merytorycznych ośrodków nawyków analizy otoczenia i wdrożenie ośrodków do umiejętnego wykorzystania zbieranej wiedzy	Instytucje grupujące ośrodki innowacji, instytucje prowadzące, ośrodki
		IV. 2. Zaktywizowanie istniejących jednostek „obserwatoriów gospodarczych” na poziomie regionalnym w zakresie opracowywania i upowszechniania bieżących analiz społeczno-gospodarczych o zmianach zachodzących w regionach.	Władze regionalne we współpracy z regionalnymi obserwatoriami gospodarczymi. Instytucje prowadzące.
5	Ośrodki są dobrze wyposażone, posiadają potencjał do świadczenia wysokiej jakości usług, mają również dobrze przygotowane zaplecze techniczne i laboratoryjne. Pozostający w dyspozycji ośrodków potencjał infrastrukturalny i ludzki może być efektywniej wykorzystywany we współpracy z innymi ośrodkami.	V. 1. Wspieranie ośrodków w nawiązywaniu i rozwoju kontaktów krajowych i międzynarodowych, w tym między innymi przynależności do krajowych i zagranicznych instytucji sieciujących prowadzących do zwiększenia rozpoznawalności ośrodków innowacji na poziomie krajowym i międzynarodowym.	Odpowiedzialna agencja rządowa, Instytucje grupujące ośrodki innowacji, instytucje prowadzące.

¹⁰³ Praktycznie wszystkie inicjatywy związane z tworzeniem i rozwojem IOB uzyskały mniejsze lub większe wsparcie publiczne.

¹⁰⁴ Na przykład w oparciu o opracowane przez SOOIPP standardy działania ośrodków innowacji i wskazane główne wskaźniki pomiaru efektywności ich działania.

Lp.	Wniosek z badania	Proponowana rekomendacja	Adresat rekomendacji
		V. 2. Uwzględnienie udziału OI w projektowanych instrumentach wsparcia poprzez włączenie ich do grupy realizatorów projektów m.in. o charakterze badawczym i wdrożeniowym przewidzianych do realizacji przez konsorcja biznes i nauka.	Odpowiedzialne instytucje centralne (MIR, MG, MNISW) i regionalne.
		V. 3. Stymulowanie ośrodków do udziału w programach międzynarodowych (np. Horizon 2020).	Odpowiedzialne instytucje centralne (MIR, MG, MNISW) i ich agendy
6	Z analizy działań podejmowanych przez ośrodki wynika, że nie zawsze realizują one cele i zadania, jakie przypisane są danemu rodzajowi ośrodka, zgodnie ze standardami działania w ośrodkach innowacji ¹⁰⁵	Precyzyjne definiowanie celów działania ośrodków, planów ich realizacji, procesów i zasobów niezbędnych do ich realizacji, a następnie monitorowanie osiągniętych rezultatów przez instytucje prowadzące.	Instytucje prowadzące we współpracy z ośrodkami
7	Zróżnicowane uwarunkowania formalnoprawne oraz systemy organizacji i zarządzania zarówno potencjałem technicznym, jak i ludzkim w instytucjach prowadzących sprawiają, że wyodrębnienie potencjałów poszczególnych rodzajów ośrodków nie jest w pełni możliwe.	Instytucje prowadzące powinny wypracować mechanizmy wyodrębniania zasobów ośrodków (w tym finansowych), zapewniające sprawność i efektywność ich działania, a jednocześnie pozwalało na wiarygodną ocenę osiągniętych rezultatów oraz stopnia realizacji zdefiniowanych dla nich celów oraz wzmacniać ich rolę w regionalnych i krajowych systemach rozwoju innowacyjnej przedsiębiorczości. Instytucje prowadzące (uczelnie, jednostki naukowe, JST) powinny obserwować rozwój ośrodków i zmierzać do całkowitego ich wyodrębnienia w momencie osiągnięcia przez nie potencjału pozwalającego na samodzielne funkcjonowanie.	Instytucje prowadzące we współpracy z ośrodkami
8	W związku ze zwiększającym się zakresem stosowania outsourcingu i malejącymi zespołami pracowniczymi w ośrodkach pojawia się realne niebezpieczeństwo obniżania się jakości świadczonych usług.	Ośrodki powinny zadbać o utrzymanie trwałego rdzenia kompetencyjnego powiązanego z obroną specjalizacją. W przypadku przyjęcia strategii działania ośrodka w oparciu o merytoryczne i organizacyjne zasoby zewnętrzne należy dobierać zespoły pracownicze zdolne do sformułowania zamówienia i oceny jego wykonania.	Instytucje prowadzące we współpracy z ośrodkami
9	CTT w dalszym ciągu w małym stopniu uczestniczą w fazie implementacji transferu technologii, co przejawia się niską pozycją w katalogu usług analiz rynkowych, testowania i prototypowania technologii, zarządzania biznesem. Analiza efektów działalności uczelnianych ośrodków innowacji wskazuje na potrzebę dalszego rozwijania ich potencjału do świadczenia usług w zakresie transferu technologii, ale również zwiększenia skłonności środowiska akademickiego do komercjalizacji wyników badań.	1. Wprowadzenie jednolitego sformalizowanego systemu eksploatacji praw własności intelektualnej i jego konsekwentne egzekwowanie. CTT powinny być zaangażowane we wszystkie projekty transferu technologii i sprzedaży IPR realizowane na uczelni i jednostek naukowych. 2. Integracja/koordynacja działalności CTT z preinkubatorami i inkubatorami działającymi w ramach tej samej instytucji prowadzącej celem wspólnego wykorzystania i rozwoju infrastruktury, możliwości finansowania projektów transferu technologii zasobów ludzkich.	MNISW, instytucje prowadzące Instytucje prowadzące wraz z ośrodkami

¹⁰⁵ M. Mażewska, A. Milczarczyk (red.) Standardy działania i dobre praktyki w ośrodkach innowacji, SOOIPP, Poznań – Warszawa 2013.

11. Bibliografia

1. „Wsparcie MSP w zakresie przedsiębiorczości i innowacyjności przy zaangażowaniu IOB na lata 2014–2020 – propozycja PARP w zakresie koordynacji systemu”, PARP, Warszawa, marzec 2014 r., materiał niepublikowany.
2. Matusiak K.B. (red.), Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć, PARP, Warszawa 2011.
3. Bąkowski A., Mażewska M. (red.), Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce – raport 2012”.
4. Mażewska M., Milczarczyk A. (red.) Standardy działania i dobre praktyki w ośrodkach innowacji, SOOIPP, Poznań–Warszawa, 2013.
5. Guliński J., Zasiadły K., Inkubator przedsiębiorczości akademickiej. Podręcznik dla organizatorów i pracowników, Poznań 2005.
6. Mażewska M., Rabczenko A., Tórz A., Organizacja i zarządzanie inkubatorem technologicznym, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Gdańsk–Warszawa–Poznań 2011.
7. Tomaszewski M.: Kooperacja innowacyjna przedsiębiorstw przemysłowych w sieci dostaw na przykładzie przedsiębiorstw z województwa lubuskiego w latach 2008–2010, Współczesne Zarządzanie 4/2012.
8. Matusiak K.B. (red.), Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, PARP, Warszawa 2010.
9. Kijeńska-Dąbrowska I. i K. Lipiec (red.), Rola akademickich ośrodków innowacji w transferze technologii, Ośrodek Przetwarzania Informacji, Warszawa 2012.
10. Szkoły wyższe i ich finanse w 2012 roku, GUS, Warszawa 2013.
11. Borusiak B., Merchandising, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2005.
12. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym.
13. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości.

Źródła internetowe:

1. http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,14943274,Pracownicy_nie_znajduja_pracy_pracodawcy_nie_znajduja.html; pobrano 30.07.2014.
2. <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/dzialalnosc-przedsiębiorstw-niefinansowych-w-2012-r-,2,9.html>.

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) jest agencją rządową, która od 2000 roku wspiera przedsiębiorców. Celem działania PARP jest rozwój małych i średnich firm w Polsce – powstawanie nowych podmiotów, podnoszenie kwalifikacji i wzrost potencjału, wzmocnienie pozycji konkurencyjnej w oparciu o innowacyjność i nowoczesne technologie, kształtowanie przyjaznego otoczenia biznesowego, tworzenie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej. Realizując działania wspierające przedsiębiorców (a także: instytucje otoczenia biznesu, jednostki samorządu terytorialnego, państwowe jednostki budżetowe, uczelnie), PARP korzysta ze środków budżetu państwa oraz funduszy europejskich. Zarówno w okresie przedakcesyjnym, jak i po wejściu przez Polskę do Unii Europejskiej, PARP oferowała przedsiębiorcom wsparcie finansowe i szkoleniowo-doradcze. W latach 2007–2015 Agencja jest odpowiedzialna za realizację działań w ramach trzech programów operacyjnych: **Innowacyjna Gospodarka, Kapitał Ludzki, Rozwój Polski Wschodniej** oraz aktywnie uczestniczy w opracowaniu założeń programów pomocowych w perspektywie finansowej 2014–2020.

PARP posiada unikalne doświadczenie nie tylko w przekazywaniu pomocy unijnej przedsiębiorcom. Od kilku lat w Agencji działa **Ośrodek Badań nad Przedsiębiorczością**, którego zadaniem jest prowadzenie badań z zakresu przedsiębiorczości, innowacyjności, zasobów ludzkich i usług wspierających prowadzenie działalności gospodarczej. W oparciu o ich wyniki powstają założenia dla kolejnych programów pomocowych, które odpowiadają na zidentyfikowane potrzeby przedsiębiorców.

Aby pomoc była skuteczna, przedsiębiorca musi mieć łatwy dostęp do informacji na jej temat. PARP zainicjowała utworzenie (około 170 ośrodków) **Krajowego Systemu Usług dla MŚP (KSU)**. KSU oferuje doradztwo dla firm na każdym etapie prowadzenia działalności: od rejestracji działalności, poprzez sprawne prowadzenie i zarządzanie firmą, aż po zawieszenie lub zakończenie działalności.

Działający przy PARP ośrodek sieci **Enterprise Europe Network** współpracujący z blisko 600 organizacjami członkowskimi z ponad 50 krajów daje szansę przedsiębiorcom na skorzystanie z możliwości rynku ogólnoeuropejskiego. Ośrodek oferuje nieodpłatne, kompleksowe usługi obejmujące informacje, szkolenia i doradztwo, przede wszystkim z zakresu prawa i polityk Unii Europejskiej, prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce i za granicą. Natomiast członkostwo w **TAFITIE** (Europejska Sieć Agencji Innowacyjnych) gwarantuje stały dostęp do najlepszych praktyk stosowanych w wiodących europejskich agencjach wspierających innowacyjność.

PARP stale dopasowuje ofertę informacyjno-doradczą do zmieniających się potrzeb przedsiębiorców oraz pojawiających się nowych kanałów komunikacji. Obecnie Agencja na swoich stronach internetowych udostępnia kilkanaście branżowych baz wiedzy oferujących szkolenia e-learningowe, e-booki, transmisje ze spotkań szkoleniowych i konferencji, informacje na temat możliwości ubiegania się o wsparcie, publikacje, wyniki badań. Z informacji i narzędzi zawartych na portalach PARP korzysta blisko milion internautów miesięcznie.

Zapraszamy do skorzystania z naszych usług!

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

ul. Pańska 81/83, 00-834 Warszawa

tel.: + 48 22 432 80 80

faks: + 48 22 432 86 20

biuro@parp.gov.pl

www.parp.gov.pl

Infolinia dla przedsiębiorców:

tel.: + 48 22 432 89 91

tel.: + 48 22 432 89 92

tel.: + 48 22 432 89 93

0 801 332 202

info@parp.gov.pl